

TNÚHU NÍ CHÍDÓ TNÙNÍ TÉ MÀTEÚ

*Nchaa cue téé ní xíndecu ndéé sanaha cǔtnàhá
vátá quíxí-gǎ Xítóhó Jesucristú*

(Lc. 3:23-38)

¹ Te ñaní tnáhá Xítóhó Jesucristú ní cuu ndíi Dàvíí ndíhi ndíi Àbrahám, cue téé ní xíndecu ndéé sanaha vīhi-gá ñuyíú-a. Te duha ndùu cuendá dava-gá cue téé ní cuu ñaní tnáhá-gǎ ní xíndecu ndéé sanaha.

² Ndíi Àbrahám ní xóo ñⁿ déhe ndíi, te ndíi-áⁿ ñí xínani ndíi Isàác. Te déhe ndíi Isàác-áⁿ ñí cuu ndíi Jàcób, te déhe ndíi Jàcób-áⁿ ñí cuu ndíi Jùdá, te ñíu-ni ndíi Jàcób-áⁿ ñí cuu tātá dava-gá cue ñaní ndíi Jùdá-áⁿ.

³ Te déhe ndíi Jùdá-áⁿ ndíhi ñadìhí ndíi, ndíi Tàmár ní cuu ndíi Fàrés ndíhi ndíi Zàrá. Te déhe ndíi Fàrés-áⁿ ñí cuu ndíi Èsróm, te déhe ndíi Èsróm-áⁿ ñí cuu ndíi Àrám.

⁴ Te déhe ndíi Àrám-áⁿ ñí cuu ndíi Aminàdáb, te déhe ndíi Aminàdáb-áⁿ ñí cuu ndíi Nàsón, te déhe ndíi Nàsón-áⁿ ñí cuu ndíi Sàlmón.

⁵ Te ñadìhí ndíi Sàlmón-áⁿ ñí xínani-aⁿ Ràháb, te ní xóo ñⁿ déhe-yu ní xínani-dě Bòóz. Te ñadìhí ndíi Bòóz-áⁿ ñí xínani-aⁿ Rüt, te ní xóo ñⁿ déhe-yu ní xínani-dě Òbéd, te déhe ndíi Òbéd-áⁿ ñí cuu ndíi Isàí.

⁶ Te déhe ndíi Isàí-áⁿ ñí cuu ndíi Dàvíí téé ní xíndaha ñàha xii cue ñáyiú isràél. Te déhe ndíi Dàvíí-áⁿ ndíhi ñadìhí ndíi ní cuu ndíi Salòmón.

Te díhna-gá ndíi Ùriás ní cándeca ndíi ñadìhí-án te dātnùnì ní naqueheⁿ ñaha ndíi Dàvíí-án.

7 Te déhe ndíi Salòmón ní cuu ndíi Ròboám, te déhe ndíi Ròboám-án nǐ cuu ndíi Àbiás, te déhe ndíi Àbiás-án nǐ cuu ndíi Àsá.

8 Te déhe ndíi Àsá-án nǐ cuu ndíi Josàfát, te déhe ndíi Josàfát-án nǐ cuu ndíi Jòráám, te déhe ndíi Jòráám-án nǐ cuu ndíi Ùziás.

9 Te déhe ndíi Ùziás-án nǐ cuu ndíi Jòtám, te déhe ndíi Jòtám-án nǐ cuu ndíi Àcáz, te déhe ndíi Àcáz-án nǐ cuu ndíi Ezèquiás.

10 Te déhe ndíi Ezèquiás-án nǐ cuu ndíi Manàsés, te déhe ndíi Manàsés-án nǐ cuu ndíi Àmón, te déhe ndíi Àmón-án nǐ cuu ndíi Jòsiás.

11 Te déhe ndíi Jòsiás-án nǐ cuu ndíi Jecòniás. Te ñu-ñu ndíi Jòsiás-án nǐ cuu tātá nchaa dava-gá cue ñani ndíi Jecòniás-án. Te dàvá-án nǐ quide yica cuè téé ñuú Babiloniá ndécá-güedě ñáyiú isràél cuáhán ñuú-güedé cuendá yàcáⁿ cundecú-yu.

12 Te sātá nǐ yáha ducaⁿ nǐ cuu, te ndíi Jecòniás ní xóo ñⁿ déhe ndíi ndíi ñadìhí ndíi, te téé-án nǐ xínani-dě Salàtiél. Te déhe ndíi Salàtiél-án nǐ cuu ndíi Zorobàbél.

13 Te déhe ndíi Zorobàbél-án nǐ cuu ndíi Àbiúd, te déhe ndíi Àbiúd-án nǐ cuu ndíi Eliàquím, te déhe ndíi Eliàquím-án nǐ cuu ndíi Àzór.

14 Te déhe ndíi Àzór-án nǐ cuu ndíi Sàdóc, te déhe ndíi Sàdóc-án nǐ cuu ndíi Àquím, te déhe ndíi Àquím-án nǐ cuu ndíi Èliúd.

15 Te déhe ndíi Èliúd-án nǐ cuu ndíi Eleàzár, te déhe ndíi Eleàzár-án nǐ cuu ndíi Màtán, te déhe ndíi

Màtán-áⁿ nǐ cuu ndíi Jàcób.

16 Te déhe ndíi Jàcób-áⁿ nǐ cuu ndíi Chèé téé ní cuu yⁱⁱ tá Màriá xíchí nǐ cuu nǎná Jèsús Yaá ní tendaha Dǔtú Ndiǒxí ní quixi ñuyíú-a.

17 Te sa ní cuu úxúú tnàhá cue téé cùu ñaní tnáhá ndíi Àbrahám ndécú dàvá-áⁿ, te dǎtnùní ní cacu ndíi Dàvíí ñu-ni ñaní tnáhá ndíi. Te núú tnàhá méé ndíi Àbrahám ndíi ndíi Dàvíí ní cuu úxícúmí tnàhá-güedé. Te ducaⁿ te sa ní xínu úxícúmí-gǎ tucu-güedé ní cacu, te dǎtnùní ní tñi ñaha cuè téé ñúú Babiloniá xii ñáyíu isràél ndécá ñàha-güedé xii-yu cuáháⁿ ñúú-güedé cuèndá yàcáⁿ cundecú-yu. Te sáta nǐ yáha sá dúcáⁿ nǐ cuu, te ní cacu úxúú tucu cue téé ní cuu ñaní tnáhá ndíi Àbrahám ndíi ndíi Dàvíí, te dǎtnùní ní cacu Xítóhó Jesucristú ñuyíú-a. Te núú tnàhá méé-gǎ ní cuu úxícúmí tnàhá-güedé.

*Ní cacu Jèsús
(Lc. 2:1-7)*

18 Te duha ní cuu cútnàhá ní cacu Xítóhó Jesucristú, chi dàvá-áⁿ nǐ xíndecu ñⁿ xíchí cuéché nǐ xínani Màriá. Te xíchí-ǎⁿ sa ní cundáá tnúhu sá tnándaha-xi ndíi ñⁿ téé nàni Cheé. Te cùmání-gǎ tnándaha-xi ndíi téé-áⁿ te Espíritú Yǎ Ndiǒxí ní quide ní ngúhuⁿ déhe-xi.

19 Te té Chèé téé cùní candeca ñaha xii xíchí-ǎⁿ nǐ cutnùní iní-dé sá ñúhú dǎhe-xi. Te cùu-dé ñⁿ téé quide ndáá, núu xíáⁿ duuⁿ duuⁿ ní sani iní-dé sá vǎ tnándaha-gá-dé ndíi-xi, te dícó-ni sá ñà túú ní cǎháⁿ-dé chi ní cuíní-dé sá vǎ cǎháⁿ cuèhé cǎháⁿ duha ñáyíu cuèndá-xi.

20 Te sáta dúcáⁿ nǐ sani iní-dé te ní ngáva-dé ní xídí-dé, te núú sàní-dé ní sáháⁿ ñⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiõxí ní xáhaⁿ-xi xii-dé:

—Yòhó té Chèé téé cùu ñaní tnáhá ndǐ Dàvií, yúhú càchí tnúhu-í xii-n sǎ ñà túú nǎ caní iní-n, tnándaha nahi-ni-n ndǐhi tá Màriá cuèi ñùhu déhe-xi, chi mee Espíritú Yă Ndiõxí ní quide-xi ducaⁿ nǐ ngúhuⁿ déhe-xi.

21 Te na càcu déhe-xi-áⁿ te danàni-n-dé Jèsús. Te ducaⁿ cùnani-dé, chi téé-áⁿ cada-dé cuendá sá vǎ cùndècu-gá cue ñaní tnáhá-dě ñáyiu isràél ichi cuèhé ichi duha —duha ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ xii té Chèé-áⁿ núú sàní-dé.

22 Te ducaⁿ nǐ cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní xáhaⁿ Yă Ndiõxí xii ñⁿ téé ní cáháⁿ tnúhu-gá ndéé sanaha. Te téé-áⁿ nǐ chídó tnùní-dé núú tütú-gá nàcuáa ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé, te duha ní xáhaⁿ-gǎ:

23 Cundecu ñⁿ xíchí cuéché ndèé cuèé-gá.

Te òré ndécú íi-xi vátá ñhí-gá yǐ-xi te ngúhuⁿ déhe-xi.

Te òré ná cǎcú dǎhe-xi te danàni ñahá-yu Emànuél. Duha ní xáhaⁿ-gǎ xii téé-áⁿ nǐ chídó tnùní-dé núú tütú-gá. Te tnúhu Emànuél-áⁿ quéé-xí: Yá Ndiõxí ndécú ndǐhi-o. Núú xǎⁿ ducaⁿ nǐ cuu vitna.

24 Te òré ní ndiquíú ìní té Chèé-áⁿ te ní quide-dé nàcuáa ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ xii-dé chi ní tnándaha-dé ndǐhi tá Màriá.

25 Dico ndǐ dííⁿ nǐ xíndécú-yu ndéé ní sáá nduu nǐ cacu déhe-xi. Te òré ní cacu déhe-xi-áⁿ te ní dánání ñaha-dé Jèsús.

2

Cue téé cuángoto ñaha xii Jesús

¹ Te Jèsús ní cacu-gá ìⁿ ñuú nání Bèlén, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Jùdeá. Te dàvá-áⁿ cúnùu té Hèrodés yíndàha-dé ñáyíu. Te ñuú Jerusàlén ní quexìo cue tée véxi ndàa xio nacuáa quène nchíanchii, cue tée túha dàcuaha cuendá nchaa sá ndéé andíu.

² Te ndùcu tnúhu-güedé núú ñáyíu ñuú-áⁿ, te xáhaⁿ-güedě:

—¿Vá cündèe iní-ndó càchí tnúhu-ndo ndéé ndécú tée quíndaha ñàha xii ñáyíu isràél-ǎⁿ? Chi ní xiní-ndí ní quene chódíní-dě ndàa xio nacuáa quène nchíanchii, núu xíǎⁿ véxi-ndí chi cuíní-ndí quiní-ndí-dé te chiñuhu-ndí-dé —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-yu.

³ Te òré ní níhí tée cúnúu nani Herodés tnúhu sá ndécú tnúhu cue tée-áⁿ ndéé ndécú tée quíndaha ñàha xii ñáyíu isràél, te ñá túú tnàhí ní cùu váha iní-dé, te ñíu-ni ducaⁿ ñà túú ní cùu váha iní tnàhá nchaa ñáyíu ñuú-áⁿ.

⁴ Te ní cana-dé cue tée cùu dútú cúnùu, ndihí cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyíu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés, te ní xícáⁿ tnúhú-dě núú-güedě nùu xìní-güedé ndéé cacu Crístú tée tendaha Yá Ndiǒxí quixi ñuyíú-a.

⁵ Te ní xáhaⁿ-güedě xii-dé:

—Ìⁿ ñuú yíndèhu distritú Jùdeá cacu-dé, te ñuú-áⁿ nání-xí Bèlén, chi quee ndáá-xi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiǒxí xii ìⁿ tée ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá ndéé sanaha. Te duha ndùu tnúhu ní chídó tnùní-dé núú tütú-gá:

⁶ Ñuú Bèlén cúú-xí ìⁿ ñuú lìhli yíndèhu distritú Jùdeá, te ío-gá cúnùu-xi dacúxí dàva-gá ñuú

cùnùu yìndehu distritú-án,
 chi diu ñuú-án quee ìíⁿ téé ío cùnùu.
 Te téé cunuu-án quìndaha-dě ñáyiú cùu cuendá-í
 ñáyiú isràél.

Duha ní xáhaⁿ-gǎ xii téé ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá, te
 ducaⁿ ñí chídó tnùn-í-dé núú tütú-gá —càchí-güedé
 xǎhaⁿ-güedě xii té Hèrodés.

⁷ Te sátá dúcáⁿ te té Hèrodés dayuhu ñí cana-dé
 cue téé ndùcu tnúhu núu ndéé ní cacu téé
 quìndaha ñàha xii ñáyiú isràél, te ní xícáⁿ tnúhú-dě
 núú-güedě ná nduu cùu-xi nduu díhna nuu ñí
 xiní-güedé chódíní.

⁸ Te sátá dúcáⁿ te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé:

—Chí cuáháⁿ ñuú Bèlén te nducu tnúhu váha-ndo
 nùu ndéé ní cacu téé ducaⁿ quìndaha ñàha xii ñáyiú
 isràél. Te òré ná nàníhí-ndó-dě te quixi-ndo càchí
 tnúhu-ndo cuendá quíhíⁿ-í tnàhá-í chiñuhu-í-dé —
 càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

⁹ Te sátá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ tǎ Hèrodés-án te ní
 xica-güedé cuáháⁿ-güedé. Te chódíní ñí xiní-güedé
 ní quene ndàa xio nacuáa quène nchíanchii-án
 yòdo nuu-di núú-güedě cuáháⁿ. Te ní ngüíñí
 chódíní-ǎⁿ, te núú ñí ngüíñí-di-án yíndǎá núú
 ndécú Jèsús.

¹⁰ Te òré ní xiní cue téé-án ñí ngüíñí chódíní-ǎⁿ
 nùu yíndǎá ndécú-gǎ, te ní cudíí víhí ìní-güedé.

¹¹ Te ducaⁿ te ní quexìo-güedé ndéé núú cáa
 vèhe ndecu Jesús. Te òré cuánguihu-güedé xítí
 vehe te ní xiní-güedé Jèsús ndécú-gǎ ndihí nǎná-gǎ
 Màriá. Te ní ngüíñí xítí-güedě, te ní ngüíta-güedé
 ní cachí-güedé sá ío càhnu cuu Jesús. Te dǎtnùn-í
 ní nacaáⁿ-güedé cǎjá xínehe-güedé, te ní tava-güedé

díhúⁿ cuááⁿ, ndihí dúsa sá ïo váha sàháⁿ tnámí nàni insiensú, ndihí yúcu sã nání mìrrá ní taxi ndecu-güedé núú Jèsús cuendá cuu-xi ïⁿ táhú sã cúú-xí-gã.

¹² Te Yá Ndiöxí ní cáháⁿ-gá núú sàní-güedé, te xãhaⁿ-gã xii-güedé sá vã náyãha-gá-güedé cáháⁿ ndihí-güedé té Hèrodés. Núu xiãⁿ cue téé-áⁿ cuãnuhú-güedé ïngá ichi, te ñã túú-gã ní nàyãha-güedé núú ndécú tẽ Hèrodés.

Cuáháⁿ-yu ndihí Jèsús nàcióⁿ Ègiptú

¹³ Te sátá ñí yáha cuãnuhú cue téé ní sãngoto ñaha xìi Jèsús, te ní quexìo ïⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiöxí núú sàní té Chèé, te xãhaⁿ-xi xìi-dé:

—Véxi-í càchí tnúhu-í xii-n sã ndàcáo-n, te ndee-n ñúú-a ndihí Jèsús, ndihí nãná-gã cunu-ndo quíhíⁿ-ndó nàcióⁿ Ègiptú, chi té Hèrodés tendaha-dé cue téé quixi nanducu ñaha xii Jèsús cuendá cahni ñaha-güedě. Te yàcáⁿ cundecu-ndo nděé cachí tnúhu-í xii-n ndùu ndixi-ndo —cachí espíritú-áⁿ xãhaⁿ-xi xìi té Chèé núú sàní-dé.

¹⁴ Te té Chèé-áⁿ ñí ndacáo-dé, te niú ní xica-dé ndihí tá Màriá ndécã-yu Jèsús cuáháⁿ nàcióⁿ Ègiptú.

¹⁵ Te nàcióⁿ Ègiptú-áⁿ ndécũ-yu ní xíhí té Hèrodés. Te ducaⁿ ñí cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cachí ïⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha ñí quide-dé núú-gã ní cáháⁿ-dé yuhu-gá, te duha ní xáhaⁿ-gã ní cáháⁿ-dé: “Nàcióⁿ Ègiptú ndécú Dêhe-í ní cùu, te ní xáhaⁿ-ï xii-dé sá ndéé-dě ñúú-áⁿ vã cündècu-gá-dé”, duha ní xáhaⁿ-gã xii téé ní cáháⁿ tnúhu-gá ní quide-dé núú-gã.

Té Hèrodés ní táúchíúⁿ-dě cahni-güedé cue landú

16 Te cue téé ní sángoto ñaha xii Jesús ní dándàhú-güedé té Hèrodés, chi ñá túú ní nàyáha-güedé cúñaha-güedě sá ñi naníhí-güedě Jèsús. Te sátá ñi cutnùní iní té Hèrodés sá ñi dándàhú ñáhá-güedě xii-dé te ní cudééⁿ víhí-dě, te ní tendaha-dě cue téé cuáháⁿ ñuú Bèlén, ndihí nchaa dava-gá ñuú cáá yàtni xiáⁿ cuendá cahni-güedé mee-ñi cuè landú téé. Te ndéé cue landú íhí ñi cacu, ndihí ndéé cue landú sa ní nútnahá úú cuíá-xi nchaa-güexi cahni-güedé ní xáhaⁿ-dě. Te ducaⁿ ñi quide-dé chi ní quide cuendá-dé nàcuáa ndùu tnúhu ní xáhaⁿ cuè téé ní sángoto ñaha xii Jesús nduu ñi xini-güedé chódíní, núu xiáⁿ ducaⁿ ñi táúchíúⁿ-dě ní quide cue téé-áⁿ.

17 Te ducaⁿ ñi cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cachí ndíi Jeremiás téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, te duha ní cachí ndíi:

18 Ní tecú ndàhí víhí ñäyiu ñuú Ràmá sá ndìhú iní-yu,
te ñäyiu xĩndáhyú-áⁿ cúŷ-yu ññaní tnáhá tã Ràquél, te ndàhyú-yu cuendá sá ñi xíhí déhe-yu.

Te ñäyiu-áⁿ ñà túú ní cuíní-yu dàñá-yu sá ndìhú iní-yu cuendá sá ñi xíhí déhe-yu.

Duha ní cachí ndíi Jeremiás.

19 Te sátá ñi xíhí té Hèrodés te ní sáháⁿ tucu espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí núú sàní té Chèé òré ndécú-dě nàcióⁿ Ègiptú, te ní xáhaⁿ-xi xii-dé:

20 —Véxi tucu-í càchí tnúhu-í xii-n sã ndácõ-o-n, te núhú-n ndihí Jesús ndihí nãná-gã ñuú cue ññaní tnáhá-n ñäyiu isràél cundecu-ndo, chi sa ní xíhí cue téé cuíní cahni ñaha xii Jesús ní cùu —cachí espíritú-áⁿ xáhaⁿ-xi xii té Chèé núú sàní-dé.

21 Te té Chèé-áⁿ ñí ndacóo-dé, te ní ndee-dé ndihi Jèsús ndihi náná-gǎ cuánuhú-yu ñuú cue ñáyiú is-ràél ñáyiú cùu ñaní tnáhǎ-yu.

22 Te té Chèé ní níhí-dě tnúhu sá tǎ Arquelaú ní nucúnutnǎi-dé núú tǎtá-dě té Hèrodés distritú Jùdeá yíndàha-dé ñáyiú. Te ní yùhú té Chèé-áⁿ, te ñá túú ní cuení-dé quíhíⁿ-dé cundecu-dé distritú-áⁿ. Te Yá Ndiǒxí ní cáháⁿ-gǎ núú sàní-dé, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé sá quíhíⁿ-dé distritú Galileá, núú xíǎⁿ yàcáⁿ cuáháⁿ-yu.

23 Te òré ní quexió-yu distritú Galileá, te ní sáháⁿ-yu ìⁿ ñuú nání Nàzarét ní xíndecú-yu. Te ducaⁿ ñí cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cachí cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí ndéé sanaha sá Jèsús cuu-gǎ téé ñuú Nazàrét.

3

Té Juáá téé dàcuandute ñaha xii ñáyiú càháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiǒxí xití yucu

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 Te ní xica nduu sá dúcáⁿ ñí cuu, te téé nàni Juáá téé dacuandute ñaha xii ñáyiú ní quexio-dé yucu distritú Jùdeá càháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiǒxí núú ñáyiú xití yucu-áⁿ.

2 Te xáhaⁿ-dě xii-yu:

—Chí dándixi túu iní sá ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo, te dañà-ndo nchàa ichi cuehé ichi duha, chi sa ní cuyatni nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiǒxí xii-ndo —càhí-dé xáhaⁿ-dě xii-yu.

3 Te diu cuèndá té Juáá-áⁿ ñí chídó tnùní ndíi Chàíá téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí ndéé

sanaha, te duha ndùu tnúhu ní chídó tnùní ndíi cuendá-dé:

Tècú càháⁿ níhi ìⁿ tée yìhi xití yucu, te càchí-dé:

“Chí dǎńǎ nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo, te tñi-ndo ìchi váha,

Te ducaⁿ càda-ndo cuendá cundecu túha-ndo chi véxi Yaá ío cùnūu”, duha quesaha tée-áⁿ.

Duha ndùu tnúhu ní chídó tnùní ndíi Chàíá-áⁿ cuendá té Juàá.

⁴ Te té Juàá-áⁿ ñí xóo cuihnu-dé dóó idi càméyu, te ìⁿ ñiⁿ ní cuu pǎñú xití-dé, te ní xóo caxi-dé tíca làngóstá ndi^{hi} ndudí ñúñú cuéchi.

⁵ Te ñáyiu ñúú Jerusálén, ndi^{hi} ñáyiu nchaa ñúú yíndèhu distritú Júdeá, ndi^{hi} ñáyiu nchaa ñúú cáá yàtni yúte Jòrdán ní sáháⁿ-yu ní xíndedóho-yu nàcuáa ní cáháⁿ té Juàá.

⁶ Te ní ngúíta-yu ní náhmá-yu nchaa cuéchi-yu núú Yǎ Ndiǒxí. Te òré ducaⁿ ñí náhmá-yu te ní dácúándute ñaha té Juàá xií-yu yúte Jòrdán.

⁷ Te vǎi cue tée cùu fariséú ndi^{hi} cue tée cùu saducéú cuáháⁿ-güedé núú ndécú tē Juàá cuíní-güedé dacuàndute ñaha-dé xii-güedé. Te òré ní quexìo-güedé núú ndécú-dě, te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé:

—¡Nchaa nchòhó cúú-ndó dàtná ìⁿ cóó dēéⁿ chi ío cuihna ìní-ndó! ¿Te nása ní cuu núu tnàhá nchòhó ndúcú-ndó nàcuáa cada-ndo càcu nihnu-ndo núu tnùndòho cahnu vihi ta cuyatni ñaha xii-ndo véxi-i?

⁸ Te chí cádá vǎha vitna cundecu-ndo cuendá ducaⁿ cùtnuní sá ñí dǎńǎ-ndó nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo.

⁹ Te vá càchí-ndó sǎ ío càhnu cuu-ndo cuendá sá cúú-ndó ñàní tnàhá ndíi Abrahám. Chi cuèi ndéé

yúú te ndacu Yá Ndiöxí ndada-gá ñáyiú te cuú-yu ñaní tnáhá ndíi Àbrahám.

¹⁰ Te caá chi ndècu túha-xi sá quèhndé-xi nchaa yutnu sá dúcáⁿ ñà túú càváha sávídí-xi-áⁿ, chi nchaa yutnu-áⁿ tènhdé-xi te cuánee-xi núú ñùhú càyú-xi. Te duha sãtnáhá-xi ndoho nchaa ñáyiú ñá túú quide váha-áⁿ chi nchaa ñáyiú ñá túú quide váha cùú-yu dàtná nchaa yutnu sá ñà túú càváha sávídí-xi.

¹¹ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã yùhú dácuàndute-í mee-ni ñáyiú ní dáñá nchaa ichi cuehé ichi duha. Dico nchícúⁿ tucu ingá téé véxi, te téé-áⁿ taxi-dé Espíritú Yá Ndiöxí cun-decu ndihí-ndo. Te cùu-xi datná ìⁿ ñuhú, chi ndada ndoo ndada nine-xi iní-ndó. Te téé-áⁿ ío-gá cúnùu-dé dàcúúxí yùhú, chi yùhú cùú-í ìⁿ téé duuⁿ duuⁿ ñá túú tàú cuita nehe ni chàú-dé dico quide-í chiuⁿ-dé.

¹² Te téé-áⁿ sa véxi túha-dé sá cádá dèⁿ ñaha-dé xii-o dàtná quidé ñáyiú ndàda ndoo triú, chi ñáyiú-áⁿ sa nèhe túha-ná-yu yaxíⁿ-yu òré náñani cuendá ndada ndó-yu. Te òré ndádá ndòó-yu triú-áⁿ te dàquee díⁿ-yu mihi-xi, te tàxúha-yu mee-nã triú-áⁿ te sãhmí-yu mihi-xi-áⁿ. Te dàtná quidè-yu mihi triú-áⁿ ducaⁿ sãtnahá-xi cada ñaha téé-áⁿ xii nchaa ñáyiú ñá túú quide váha, chi daquihíⁿ ñáhá-dè xií-yu núú ñùhú núú càyú, te ñuhú-áⁿ ñà túú tnáhí ndàhvá –càchí-dé xãhaⁿ-dè xii-güedé.

Sàndute Jesús

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

13 Te Jèsús ní quee-gá distrítú Galileá cuáháⁿ-gá yúte Jòrdán núú ndécú tẽ Juàá cuèndá dacuàndute ñaha-dé xii-gá.

14 Te òré ní quexìo Jesús núú ndécú tẽ Juàá, te ñá cuìní-dé dacuàndute ñaha-dé xii-gá ní cùu, te ní xáhaⁿ-dẽ xii-gá:

—Yúhú tàú-í sá dácuàndute ñaha-n xii-í, te ñá díú dà yúhú dacuàndute ñaha-í xii-n —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-gá.

15 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Queheⁿ dañá, chi dacuítí xìni ñuhu-xi ducaⁿ cada-o nacuáa cundáá-ó núú Yã Ndiõxí —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Te té Juàá-áⁿ ñí sáháⁿ uuⁿ-dé tnúhu ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé.

16 Te ní dácuàndute-dé Jèsús. Te òré ní nene-gá xítí ndute te ní xiní-gá nchí andiù, te ní quee Espíritú Yã Ndiõxí véxi cuuⁿ-xi ngúndecu ndihi ñaha-xi xii-gá, te dàtná cáá ìⁿ lómá cáá Espíritú-áⁿ véxi cuuⁿ-xi.

17 Te òré-áⁿ ñí tecú ní cáháⁿ Yã Ndiõxí ndéé andiù, te xáhaⁿ-gã xii Jèsús:

—Yòhó cúú-n Dẽhe-í tée ío cùu iní-í te ío cùdí iní ñáhà-í xii-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii Jèsús.

4

Sácuíhná quidé yíca-xi cada Jesús sá ñà túú tàú-gá cada-gá ní cùu

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

1 Te Espíritú Yã Ndiõxí ndécá-xí Jèsús cuáháⁿ ìⁿ xítí yucu cuèndá yàcáⁿ cundecu tnaa-gá, te yàcáⁿ

quexìo sácuíhná coto ndeé ñáhá-xí xii-gá te núu ndisa sá vǎ cáda-gǎ ìⁿ sá ñà túú tàù-gá cada-gá.

² Te Jèsús ñá ní xèxi-gá údico nduu údico niú, te ducaⁿ te dǎtnùní ní xícáⁿ iní-gá caxi-gá.

³ Te sátá dúcáⁿ te ní quexìo sácuíhná quidé yìca-xi cada Jesús ìⁿ sá ñà túú tàù-gá cada-gá, te xǎhaⁿ-xi xii-gá:

—Te núu ndisa sá cúú-n Dèhe Yá Ndiǒxí te cúñaha xii yúú-a na nduu-xi paá —càchí-xi xǎhaⁿ-xi xii-gá.

⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-xi:

—Núú tütú Yǎ Ndiǒxí càchí-xi: “Ñá díú mèe-ni paá candeca-xi iní ñáyiú ñuyíú, chì tnàhá nchaa tnúhu càháⁿ Yǎ Ndiǒxí candeca-xi iní-yu”, duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-xi.

⁵ Te dǎtnùní sácuíhná-ǎⁿ ndécá ñàha-xi xii-gá cuáháⁿ ñuu Jerusàlén, te yàcáⁿ ní xáhaⁿ-xi xii-gá cuásaá-gá díquí véñǔhu càhnu sá ïo cùnuu núú ñǎyiú isràél,

⁶ te dǎtnùní ní xáhaⁿ tucu-xi xii-gá:

—Te núu ndisa cùu-n Déhe Yá Ndiǒxí te cuandèe ndava núú ñúhú cuendá quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú-gá núú càchí-xi: “Yá Ndiǒxí tendaha-gǎ cue espíritú xínú cuèchi núú-gǎ quixi-xi cuendá coto ñaha-xi xii-n, te núú ndáhá-xí càundodo-n cuendá sá vǎ dǎncuèhé yúú sǎháⁿ”, duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí sácuíhná-ǎⁿ xǎhaⁿ-xi xii Jesús.

⁷ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-xi:

—Te càchí tucu-xi núú tütú Yǎ Ndiǒxí: “Vá cání iní-n còto ndeé-n Dütú Ndiǒxí Yaá cúú Ndiǒxí-n cuendá-ni sá cuini-n sǎ dácácu nihnu ñaha-gǎ xii-n ìⁿ sá sání iní-n càda-n”, duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-xi.

8 Te sácuíhná ndécá tùcu-xi Jesús cuáháⁿ ñⁿ núú tìndúú dùcúⁿ, te uuⁿni ní dánèhé núú ñáhá-xí xì-gá nchaandi túhú nàcióⁿ cáá ñùyíú, ndìhi nchaa sá vǎha òⁿ ñⁿ ñⁿ nàcióⁿ-áⁿ.

9 Te ní xáhaⁿ-xi xì-gá:

—Te núú yòhó ngüíñí xítí-n nùù-í chiñuhu ñaha-n xì-í ñá, te taxi cuendá-í nchaa sá ñí dánèhé ñáhà-í-a cuu cuendá-n —càchí-xi xáhaⁿ-xi xì-gá.

10 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-xi:

—Xocuíñí yòhó sácuíhná núú ndécù-í-a, chi vá cúú càda-í nàcuáa càchí-n, chi núú tütú Yá Ndiöxí càchí-xi: “Chiñuhu-ndo Dütú Ndiöxí Yaá cúú Ndiöxí-ndó, te ñi-ñi-gá cada-ndo nchaa nacuáa càháⁿ-gá”, duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-xi.

11 Te dǎtnùní sácuíhná ñí dáñá-xí Jèsús ní xica-xi cuáháⁿ-xi. Te sátá dúcáⁿ te ní quexìo cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí ní xinu cuechi-xi núú Jèsús.

*Distritú Galileá ní chisaha Jèsús chiùⁿ ní táhú Tǎtá-gǎ Dütú Ndiöxí cada-gá
(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)*

12 Te òré ní níhí Jèsús tnúhu sá ñí ngava té Juàá téé dàcuandute ñaha xii ñáyiú vecaá, te ní xica-gá cuáháⁿ-gá distritú Galileá.

13 Te ñí ñá túú ní xíndecu-gá ñuú Nazàrét, chi ní yáha-gá cuáháⁿ-gá ndéé ñuú Capèrnaúm yàcáⁿ ní xíndecu-gá, te ñuú-áⁿ cáá yàtni yuhu lagúná, te yatni xíaⁿ cáá ñùhu nani Zabulón, ndìhi ñuhu nani Neftalí.

14 Te ducaⁿ ñí cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tnùní ndíí Chàíá téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha núú tütú-gá núú càchí-xi:

15 Ñuhu nàni Zabulón, ndìhi ñuhu nàni Neftalí,
 ñuhu-án yíndèhu-xi distritú Galileá,
 te xíaⁿ xíndecu cue ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél,
 te càa-xi yatni yuhu lagúná te ndàa ìngá xio yúte
 Jòrdán cúú-xí.

16 Te cue ñáyiú-án ndécŭ-yu ìⁿ núú néé chi
 ndécú-yu ichi cuèhé ichi duha,
 te sáá nduu te cada iní-ndó sã ñáyiú-án queé-yu
 núú ditó chi vá cùndècu-gá-yu ichi cuèhé
 ichi duha.

Te diu-ni ñáyiú-án cúŭ-yu ñáyiú ta xíta nihnu duuⁿ
 cuáháⁿ,

dico sáá nduu te vá cuíta nihnu-gá-yu.

Duha ní chídó tnùní ndíi núú tütú-gá.

17 Te dàvá-án ñi ngúíta Jèsús ní dánèhé-gá ñáyiú,
 te ní xáhaⁿ-gã xií-yu:

—Chí dándixi túu iní sá ñà túú quide váha-ndo
 ndècu-ndo te dañà-ndo nchàa ichi cuèhé ichi duha,
 chi sa ní cuyatni nduu ndìhu ndaha ñàha Yá Ndióxi
 xii-ndo —càchí-gá xãhaⁿ-gã xií-yu.

Jèsús càháⁿ-gá cúmí tnàhá cue téé tnè chácá

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

18 Te Jèsús ñúhú-gá ichi cuáháⁿ-gá tá yãha-gá
 yuhu làgúná Galileá, te ní xiní-gá úú tnàhá
 cue téé xídáquèe-güedé ñunu-güedé xití ndute
 tnè-güedé chácá, chi quiti tnàhí-án cúú chiúⁿ-güedé
 tnè-güedé-di. Te ìⁿ-dé nání-dě Xímú, àdi Pelú chi
 úú diu-dé, te ñaní-dé cúú ìngá téé ndìhi-dé te téé-án
 nání-dě Ndríxi.

19 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Chí dáñá chiúⁿ quide-ndo-án te quixi-ndo
 chìtnahá ñáhá-ndó xì-í, te taxi-í ìngá núú chiúⁿ

cada-ndo chi quíhíⁿ-ndó dàcaháⁿ-ndó ñǎyiu cuendá tuha ñàhá-yu xii-í —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁰ Te òré-ni-áⁿ ñí dáñá cuè téé-áⁿ ñunu-güedé, te ní tuha-güedé Jèsús.

²¹ Te ní xica tucu Jèsús cuáháⁿ-gá luha-gá, te ní xiní tucu-gá úú-gá tnàhá cue téé tñì chácá. Te ìⁿ téé-áⁿ nání-dě Jàcobó, te ñaní-dé cúú ìngá téé ndihí-dé te téé-áⁿ nání-dě Juáá, te ndi ndùú-güedé cúú-güedé déhe té Zebèdeú. Te xǐxínucóo-güedé ndihí tǎtá-güedé xití bàrcú xǐnatícu-güedé ñunu-güedé, te Jèsús ní cana ñaha-gǎ xii-güedé.

²² Te òré-ni-áⁿ ñí dándöo-güedé bàrcú-güedé, ndihí tǎtá-güedé, te ní tuha ñaha-güedé xii-gá.

Jèsús dánèhé-gá cuèhé vǐhí ñǎyiu

(Lc. 6:17-19)

²³ Te Jèsús tá xica ndodo-gá nihí distritú Galileá cuáháⁿ tá dānehé-gá ñáyiu tnúhu váha tnúhu sá sánú ìchi ñaha xií-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xií-yu. Te ndi tnahá ìⁿ ìⁿ ñuú sàá-gá te ducaⁿ cuānguǐhu-gá xití veñúhu dānehé-gá ñáyiu tnúhu-áⁿ. Te ndi dííⁿ ndi dííⁿ núú cuèhé tnàhá ìⁿ ìⁿ ñáyiu dico nchaa-ní-yu ta quide tǎtna-gá cuáháⁿ.

²⁴ Te ndéé nchaa ñáyiu yǐndehu distritú Sìriá ní níhǐ-yu tnúhu nchaa nàcuáa quide Jesús. Te ní queé-yu ñuú-yu te ndécá-yu nchaa ñáyiu tnàhá ndi dííⁿ núú cuèhé cuáháⁿ núú ndécú Jèsús. Te cuèi ñáyiu xǐyǐhí, ndihí ñáyiu ñá túú-gǎ cándá nihnu, ndihí ñáyiu yǐhí ñaha espíritú cúndihí yucu ñávǎha ndécá-yu cuáháⁿ núú-gǎ, te ncháá-yu ní quide tǎtna ñaha-gǎ xií-yu.

25 Te ío vai ñáyiú ní chinchícúⁿ ñáhá xì Jesús, chi ní chinchícúⁿ ñáhá ñăyiú distritú Galileá, ndihí ñáyiú nchaa ñuú xĩndáa Dècápolis, ndihí ñáyiú ñuú Jerusálén, ndihí cue ñáyiú nchaa ñuú yíndèhu distritú Jùdeá, ndihí ñáyiú xĩndecu yatni yúte Jòrdán ndàa xio quene nchícanhii.

5

Jèsús núcõo-gá #ⁿ núú tìndúú dánèhé-gá ñáyiú

1 Te sátá ñí xiní Jèsús sá cuéhé víhí ñăyiú nchícúⁿ ñáhá xì-gá, te ní xica-gá cuásaá-gá #ⁿ núú tìndúú te xíaⁿ ñí ngóo-gá, te cue téé xica cuu ndihí-gá ní nadúcúⁿ ndèé ñáhá-güedě xii-gá.

2 Te ní ngüíta-gá dánèhé ñáhá-gă xii-güedé ndihí cue ñáyiú-áⁿ, te xâhaⁿ-gă:

*Cuèndá ñáyiú ío váha táhú-xi
(Lc. 6:20-23)*

3 –Váha táhú nchaa ñáyiú cùtnuní iní-xi sá ío-gá cúmăñi-yu cudíu-yu núú Yă Ndiõxí, chi ñáyiú-áⁿ nduu táhũ-yu ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu.

4 Váha táhú nchaa ñáyiú ndàhyú sá ndíhú iní-yu, chi Yă Ndiõxí cuáñaha-gă tnúhu ndee ìní cundecu ndihí-yu.

5 Váha táhú nchaa ñáyiú ndàhú iní-xi, chi ñáyiú-áⁿ nduu táhũ-yu cundecú-yu #ⁿ xichi núú cuáñaha Yă Ndiõxí xií-yu.

6 Váha táhú nchaa ñáyiú ío cuení cada nchaa nàcuáa càháⁿ Yă Ndiõxí, chi ñáyiú-áⁿ ío nduu vétú iní-yu.

7 'Váha táhú nchaa ñáyiú cùndahú iní tnàha ñáyiú-xi, chi ñáyiú-áⁿ ðiu-ni ducaⁿ càda ñaha Yá Ndiõxí xíi-yu cundàhú iní ñáhá-gă.

8 'Váha táhú nchaa ñáyiú ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi, chi cue ñáyiú-áⁿ nduu táhũ-yu cundecú-yu ndihí Yá Ndiõxí.

9 'Váha táhú nchaa ñáyiú càháⁿ dóho tnàha ñáyiú-xi nàcuáa cundecu ndihí váha tnàhá-yu, chi cùtnuní sá ñáyiú-áⁿ cuú-yu déhe Yá Ndiõxí.

10 'Váha táhú nchaa ñáyiú ío ndòho ndecu ñuyíú-a sá cuèndá sá quídě-yu nàcuáa càháⁿ Yă Ndiõxí, chi ñáyiú-áⁿ nduu táhũ-yu ndíhu ndaha ñàha-gá xíi-yu.

11 'Te cùu-ndo ñáyiú ío váha táhú-xi te núu na cùcuèhé ñáhá ñăyiú, àdi cada úhú ñáhă-yu xii-ndo, àdi dacao díquí ñáhă-yu nándi cuéchi neñúú xii-ndo sã cuèndá-í.

12 Te òré ducaⁿ na càda ñahá-yu xii-ndo te cudíí víhí-ní iní-ndó cundecu-ndo, chi ío váha càa sá ndécú àndiu nduu táhú-ndó cundecu ndihí-ndo nduu na saá-ndó yàcáⁿ cundecu-ndo, chi ðiu-ni ducaⁿ ñi xóo cada ñaha cuè ñaní tnáhă-yu xii cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí ní xíndecu ndéé sanaha.

*Cuèndá ñíí ndihí cuèndá ñuhú
(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)*

13 'Te nchòhó cada iní-ndó sã cúú-ndó dàtná ñíí cuèndá ñuyíú-a. Te ñíí chi nándihí-xi dico núu na ndúu víxiⁿ-xi, te ñá túú-gă nándihí-xi chi dăngoyo-ná-ó, te yăha ñáyiú xënihnú-yu. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchòhó chi cùu-ndo datná ñíí vâha

te núu na càda váha-ndo, te núu vá cáda vǎha-ndo te quee tíhú-ndó.

14 Te nchòhó cada iní-ndó sǎ cúú-ndó dàtná ìⁿ sǎ dáyèhé ndécú ñùyíú-a, chi sànu ichi-ndo ñáyíu ichi váha. Te nchòhó xìní-ndó sǎ ñũ ìⁿ ñúú cáá ìⁿ núú tìndúú te vá cúú càchí-ó sǎ nguivǎha-xi.

15 Te ñá túú xìní-ó ìⁿ ñáyíu teñuhú-yu ìⁿ l'intérná te chiváha-yu xití ìⁿ càjá, chi tàxi ndecú-yu núú ññu cuendá cutnùní núú nchàa ñáyíu ndècu vehe.

16 Te ducaⁿ càda nchohó cada váha-ndo dàtná quidé ìⁿ ñuhú dayèhe-xi núú ñáyíu, te ducaⁿ quíní ñáyíu nàcuáa quide-ndo ndecu-ndo, te tnàhá-yu cachí-yu sǎ ìo càhnu cuu Dútú Ndiòxí Yaá cúú Tátá-ndó ndècu andíu chi quíní-yu sǎ quidé vǎha-ndo ndècu-ndo.

Cuendá tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés

17 Te vá cání iní-ndó sǎ yùhú véxi-í xocàni-í tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, te ní vǎ cání iní-ndó sǎ vèxi-í xocàni-í tnúhu ní chídó tnùní cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha, chi yùhú véxi-í sǎ cáda-í nàcuáa càháⁿ nchaa tnúhu-áⁿ.

18 Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ío ndáá càháⁿ-xi, chi dacuítí cùu nchaa nacuáa càháⁿ-xi. Te yáchí-gá naa andíu ndíhi ñuyíú dàcúúxí sǎ quèe cáva ìⁿ tnúhu-áⁿ.

19 Núu xǎáⁿ nchaa ñáyíu na càchí sǎ dává tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ñá túú xìní ññu-xi chi ñá túú cùnñu-xi, te ñáyíu-áⁿ ññu-ni ducaⁿ dànehé-yu nchaa dava-gá tnàha ñáyíu-yu, te sǎ dúcáⁿ quidé-yu te vá cùnñu vihí-yu núú ndécú Yá Ndiòxí táxí tnùní-gá, chi cuú-yu dàtná ìⁿ ñáyíu

nchìcúⁿ cuì-nă. Dico nchaa ñáyiú nchìcúⁿ ni-hnu quide nchaa nacuáa càháⁿ nchaa tnúhu-áⁿ, te ñiú-ni ducaⁿ dānehé-yu nchaa dava-gá tnàha ñáyiú-yu, te ñáyiú-áⁿ ïo cunúú-yu núú ndécú Yă Ndiöxí táxí tnùní-gá.

²⁰ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ïo xìni ñuhu-xi cada-ndo nchaa nacuáa càháⁿ Yă Ndiöxí, te vá cáda-ndó dàtná xǐquide cue tée dānehé ñáhá xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi dàtná xǐquide cue tée cùu fariséú, chi núu na càda-ndo datná xǐquide cue tée-áⁿ ñá, te vá ndúú tǎhú-ndó ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii-ndo.

Jèsús càháⁿ-gá cuendá ñáyiú cùdééⁿ
(Lc. 12:57-59)

²¹ Te nchòhó sa xìní-ndó sǎ ncháá ñáyiú ní cuu ñaní tnáhá-ndó ñí xindecu ndéé sanaha ñí ñíhí-yu tnúhu sá vǎ cúú càhní-yu tnàha ñáyiú-yu, chi núu ducaⁿ na càda-yu te nacháhu-yu cuéchi-yu.

²² Dico vitna na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ nǔú ndédani càa-ndo na cudééⁿ-ndó nǔú tnàha ñáyiú-ndo, te nacháhu-ndo sǎ dúcáⁿ quide-ndo, àdi núu na cǔcuèhé-ndǒ-yu te núú chítú nǔú tàcá cundáá cuéchi-ndo te núu ducaⁿ na càda-ndo, àdi núu nà cúu-ndo tnàha ñáyiú-ndo ñíⁿ tnúhu véé vǐhi, te cucuéchi vǐhi xii-ndo chi quíhíⁿ-ndó nǔú ùhú núú ndàhú.

²³ Te xǎⁿ nǔú nchòhó òré ndécú ndíhi-ndo ñíⁿ sá cuìní-ndó cuǎha-ndo Yă Ndiöxí nduu táhú-gǎ, te òré cuáháⁿ-ndó cuǎñaha-ndo xii-gá, te òré ní quexìo-ndo núú dúcáⁿ cuǎñaha-ndo xii-gá sá ndúú tǎhú-gǎ, te ní ndacu iní-ndó sǎ ndécú ñáyiú ñá túú cùu vǎha iní ñáhá xii-ndo cuendá ñíⁿ sá ñí cumání nǔú tnáhá-ndó.

24 Te dàndóo-ndo sã dúcáⁿ nèhe-ndo cuáháⁿ nduu táhú Yã Ndiõxí, te díhna-gá quíhíⁿ-ndó nàcaháⁿ cáhnú ìní tnáhá-ndó ndìhi ñáyiú ñá túú cùu váha ìní ñáhá xii-ndo-áⁿ, te dàtnùní ducaⁿ te quíhíⁿ-ndó cuãha-ndo Yã Ndiõxí sá ndúú táhú-gã.

25 Te núu ìó ìⁿ-ndo ní sáháⁿ ñáyiú núú tõe cùchiuⁿ ní sacáⁿ cuéchi-yu cuèndá-ndó cuèndá ìⁿ sá ñí quide-ndo, te òré ní naníhí tnáhá-ndó ndìhí-yu cuáháⁿ-ndó núú tõe cùchiuⁿ-áⁿ, te nacáháⁿ cáhnú ìní tnáhá-ndó ndìhí-yu cuèndá sá vã cuãha cuèndá ñáhá-gã-yu xii-ndo núú tõe cùchiuⁿ, chi núu ducaⁿ na càdá-yu te tõe cùchiuⁿ-áⁿ cuãha cuèndá ñáhá-dě xii-ndo núú cuè tõe cùu poleciá, te cue tõe-áⁿ chihi ñaha-güedě vecaá xii-ndo.

26 Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã vã cãcu-ndo te núu na ngáva-ndo vecaá ndéé nacháhu-ndo nchàa sá tàú-ndó.

Cuèndá cue ñáyiú ñá túú quide váha

27 Te nchòhó sa xíní-ndó nàcuáa ndùu tnúhu ní cáháⁿ cue tõe ní xíndecu ndéé sanaha, te duha ní cachí-güedé: “Nchaa cue tõe vá cúú cãháⁿ ndìhi-güedé ñadìhí te núu ñá díú ñadìhí-güedé cúú-yu, te ñu-ni ducaⁿ tùcu nchaa cue ñáyiú ñíhí vá cúú cãháⁿ ndìhí-yu tõe te núu ñá díú yíi-yu cùu-güedé”, duha ní cachí-güedé.

28 Dico yúhú càchí tnúhu-í xii-ndo sã nděda-ni càa cue tõe na cùndehe ìⁿ ñadìhí te núu na càni ìní-güedé cundecu díí ìní-güedé ndìhí-yu te cada ìní-ndó sã dàtná sá sà ní cáháⁿ ndìhi ñaha-güedě xii-yu sá dúcáⁿ ñí sani ìní-güedé.

29 Te núu ìⁿ xio tinùu-ndo quide-xi quide-ndo nándi sá cuèhé sá dúhá te tava-ndo, chi váha-gá

sá ná cuíta te ñá díú ñìhíí ní ndúú yìquì cuñú-ndó quìhíⁿ-xi núú ùhú núú ndàhú.

³⁰ Te núú ìⁿ xio ndaha-ndo quide-xi quide-ndo nándì sá cuèhé sá dúhá te quehdé-ndó, chi váha-gá sá ná cuíta ìⁿ xio ndaha-ndo te ñá díú sã ñìhíí ní ndúú yìquì cuñú-ndó quìhíⁿ-xi núú ùhú núú ndàhú.

*Jèsús càháⁿ-gá cuèndá cue ñáyiu dàña tnaha
(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)*

³¹ Te nchòhó sa nàha tucu-ndo nacuaá ní cáháⁿ tucu cue téé ní xíndecu ndéé sanaha, te duha ní cachí-güedé: “Te núú ìⁿ téé na dàña tnaha-dé ndìhì ñadìhí-dé, te xìni ñuhu-xi cadúha-dé ìⁿ tutú cuañaha-dě núú càháⁿ-xi sá ñí dáñá ñàha-dé”, duha ní cachí-güedé.

³² Dico yúhú càchí tnúhu-í xii-ndo sã cúú dàña ìⁿ téé ñadìhí-dé, te núú cùtnuní ndáá iní-dé sá càháⁿ ndìhì-aⁿ ingá téé. Dico núú ñá túú dùcaⁿ quide-aⁿ te ñá túú ndùu váha-xi dañá ñàha-dé. Te núú ñá túú dùcaⁿ quide ñadìhí-dé, te cada iní-ó sã méé-dě ní sanu ichi ñaha-dě xii-aⁿ cáháⁿ ndìhì-aⁿ ingá téé te núú na dàña ñaha-dé. Te téé na nàqueheⁿ ñaha xii ñaha ní dáñá ñàha yì-xi-áⁿ, te diu-ni ñá túú ní quide váha-dé sá dúcáⁿ ñí naqueheⁿ-dé ñaha-áⁿ.

*Ñáyiu càcunehe ñaha xii Yá Ndiõxí cuèndá cutnùnì
inì tnàha ñáyíu-yu sá ndàá cadá-yu ìⁿ sá sánì iní-yu
cadá-yu*

³³ Te sa nàha tucu-ndo nacuaá ní cáháⁿ tucu cue téé ní xíndecu ndéé sanaha, chi cue téé-áⁿ ñí cachí-güedé: “Te núú càcunehe-ndo Yá Ndiõxí núú tnàha ñáyiu-ndo nàcuáa cutnùnì iní-yu sá ndàá

cada-ndo ìⁿ sá sání iní-ndó càda-ndo, te cada-ndo”, duha ní cáháⁿ dóho tnàha-güedé.

³⁴ Dico yúhú cächí tnúhu-í xii-ndo sã ñà túú nã cacunehe-ndo sã ndàá cada-ndo ìⁿ sá sání iní-ndó càda-ndo. Te ni vã cácu nèhe-ndo andiu chi yacáⁿ cúú-xí núú núcõo Yá Ndiõxí táxí tnùní-gá.

³⁵ Te ni vã cácu nèhe-ndo ñuyíú-a, chi tnàhá ñuyíú-a ndècu-gá, te ni vã cácu nèhe-ndo ñuú Jerusàlén chi ñuú-áⁿ cúú cuendá-gá, te ñuú-gá cúú-gã Yaá ío cùnuu.

³⁶ Te ni vã cácu nèhe-ndo díquí-ndó chi nàha-ndo sá nì ìⁿ idi díquí-ndó ñã ndácú-ndó ndàda cuixíⁿ-ndó àdi ndada tnuu-ndo.

³⁷ Te váha-gá sá núu ìⁿ sá sání iní-ndó càda-ndo, te cachí-ni-ndo: “Cuu cada-ndí, àdi vá cúú càda-ndí”, cachí-ni-ndo. Chi nchaa dava-gá sá chídó-ndó càháⁿ-ndó òré ducaⁿ sàni iní-ndó càda-ndo ìⁿ sá cádá-ndó cùu-xi sá dácàhu iní ñáhá yùcu ñávãha.

Cuendá ñáyiú nàchinaa sá quidé ñàha tnaha ñáyiú-xi

(Lc. 6:29-30)

³⁸ Te sa nàha tucu-ndo nacúáa ní cáháⁿ tucu cue téé ní xíndecu ndéé sanaha, chi cue téé-áⁿ nã cachí-güedé: “Ñáyiú na càda ñàha tnaha ñáyiú-xi ìⁿ sá ñà túú vãha, te nanchòcáva-yu nachinaá-yu sá nã quide ñàha tnàha ñáyiú-yu”, duha ní cachí-güedé.

³⁹ Dico yúhú cächí tnúhu-í xii-ndo sã ñà túú nã cada-ndo nchàa cue ñáyiú cuihna iní-xi te núu quide ñahá-yu ìⁿ sá ñà túú vãha xii-ndo. Te núu ní

canìhá-yu ìⁿ xito te cuìní tucú-yu canìhá-yu ìngá xito te dañá-ndo na cànihá-yu.

40 Àdi ní sacáⁿ cuéchi-yu núú cuè téè cùchiuⁿ cuendá-ndó, te cuìní-yu quendeé-yu dúhnú-ndó te dañá-ndo na cànehé-yu quíhíⁿ, te tnàhá-ni dóó ndíxí ndòdo-ndo dañá-ndo na canehé-yu quíhíⁿ.

41 Te núú quìde yicá-yu caca-ndo dàtná úú kilómetrú cuido-ndo ndàchiúⁿ-yu ña, te chido-ndo úú-gá tucu kilómetrú cuido-ndo ndàchiúⁿ-yu.

42 Te núú ió ìⁿ sá xìcáⁿ-yu núú-ndó te cuáñaha-ndo, àdi ió ìⁿ sá sánùú-yu núú-ndó te cuáñaha nùu-ndo.

*Cuu iní-ó nchàa ñáyiu cùu úhú iní ñáhá xii-ó
(Lc. 6:27-28, 32-36)*

43 "Te sa nàha tucu-ndo nacuáa ní cachí tucu cue téè ní xíndecu ndéé sanaha, chi cue téè-áⁿ ñí cachí-güedé: "Cuu iní-ndó cuè ñáyiu ndècu ndihí váha-ndo, te cuu úhú iní-ndó cuè ñáyiu cùu úhú iní ñáhá xii-ndo", duha ní cachí-güedé.

44 Dico yúhú càchí tnúhu-í xii-ndo sã cúú ìní-ndó cuè ñáyiu cùu úhú iní ñáhá xii-ndo, te cáháⁿ váha-ndo cuendá cue ñáyiu càháⁿ úhú ñáhá xii-ndo, te cada-ndo sã vãha sá cúú-xí cuè ñáyiu cùu úhú iní ñáhá xii-ndo, te cáháⁿ ndihí-ndo Yã Ndiöxí cuendá cue ñáyiu xicuehé ñáhá xii-ndo, ndihí cuendá cue ñáyiu quide úhú ñáhá xii-ndo.

45 Te núu na càda-ndo nchaa nacuáa càháⁿ-í-a, te ducaⁿ te cutnùní sá cúú-ndó dèhe Tãtã-ndó Dütú Ndiöxí Yaá ndécú àndiu. Te diu-gá cúú-gã Yaá quidé quène nchíanchii, te diu-ni-gá cúú-gã Yaá dácùuⁿ dáú ñuyíú-a, te ducaⁿ quide-gá cuendá

cuu-xi sá vǎha sá cúú-xí cuè ñáiyu quide váha, ndihi sá cúú-xí cuè ñáiyu ñá túú quide váha.

⁴⁶ Te núu nchòhó ná cúú ìní-ndó mèe-ni ñáiyu na cùu ìní ñáhá xii-ndo, te vá càchí-ndó sǎ Yǎ Ndiǒxí taxi-gá sá ndúú tǎhú-ndó sǎ dúcáⁿ quide-ndo, chi cuèi cue tée cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii cue ñáiyu cuendá impuèstú ducaⁿ xǐquide-güedé.

⁴⁷ Te núu mee-ni ñáiyu ndècu ndihi váha-ndo ïo váha cáháⁿ ndihi-ndǒ-yu, te vá càchí-ndó sǎ ïo váha quide-ndo sá dúcáⁿ quide-ndo, chi cuèi ndéé nchaa ñáiyu ñá túú xini dana cuendá Yǎ Ndiǒxí ducaⁿ xǐquidé-yu.

⁴⁸ Te duha ndùu tnúhu càháⁿ-í cuendá sá nchòhó cada ndáá-ndó cùndecu-ndo datná quidé ndáá méé Tǎtá-ndó Dǔtú Ndiǒxí Yaá ndécú àndiü —duha ní dánèhé ñáhá Jèsús xii cue tée xica cuu ndihi-gá ndihi nchaa ñáiyu.

6

Jèsús dánèhé-gá ñáiyu nàcuáa cadá-yu sá vǎha

¹ Te Jèsús ndécú-ní-gǎ dánèhé-gá cue tée xica cuu ndihi-gá ndihi nchaa ñáiyu, te xáhaⁿ-gǎ:

—Te òré quidé-ndó sǎ vǎha te vá cadá-ndó nǔú ñáiyu cuendá-ni sá cuìní-ndó cǎháⁿ váha-yu cuendá-ndó, chi núu núú ñáiyu ducaⁿ na càda-ndo te Dútú Ndiǒxí Yaá cúú Tǎtá-ndó vǎ táxí-gǎ sá ndúú tǎhú-ndó.

² Te xiǎⁿ nǔu nchòhó òré chindèe-ndo ñáiyu ndàhú, te vá cǔñaha-ndo xii cue ñáiyu sá chindèe-ndo cue ñáiyu ndàhú-áⁿ dàtná xǐquide cue ñáiyu dándahú méé-xí sǎ quidé ndáá te ñá ndáá sá quidé ndáá-yu, chi ñáiyu-áⁿ ducaⁿ xǐquidé-yu òré sàháⁿ-yu veñúhu, chi dàtecú tnúhu-yu nchaa ñáiyu

òré ducaⁿ chindeé-yu ñáyiu ndàhú. Te ñi-ni ducaⁿ quidé-yu xăhăⁿ-yu xii cue ñáyiu sá chindèé-yu cue ñáyiu ndàhú-áⁿ nchaa núú xícá cùú-yu, te ducaⁿ xíquidé-yu cuendá cuiní-yu cáháⁿ váha ñáyiu cuendá-yu. Te yúhú na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ñà túú nă nduu táhú ñáyiu-áⁿ núú Yă Ndiöxí sá dúcáⁿ quidé-yu chi mee-ni núú tnàha ñáyíú-yu cùdiú-yu.

³ Te nchòhó òré chindèe-ndo ñáyiu ndàhú, te cuëi ñáyiu ío-gá váha ndècu ndihí-ndo dico vá cũñaha-ndo sã dúcáⁿ chindee-ndo cue ñáyiu ndàhú-áⁿ, te ni cuè dava-gá ñáyiu vá cũñaha-ndo.

⁴ Chi váha-gá sá ìní méé-ní-ndó ná cùhuⁿ sá dúcáⁿ chindee-ndo cue ñáyiu ndàhú-áⁿ. Te núú ducaⁿ na càda-ndo ña, te Dútú Ndiöxí Yaá cúú Tătá-ndó tàxi-gá sá ndúú tãhú-ndó chi ñi-ni mee-gã ndéhé-gã nàcuáa quide-ndo ndecu-ndo.

*Jèsús dánèhé-gá ñáyiu nàcuáa cáháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí
(Lc. 11:2-4)*

⁵ Te nchòhó òré càháⁿ ndihí-ndo Yă Ndiöxí, te vá cádá-ndó dàtná xíquide cue ñáyiu dándahú méé-xí cächí sá quidé ndáá te ñá ndáá sá quidé ndáá-yu, chi ñáyiu-áⁿ tnàhá ìní-yu cunutnii-yu càháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí òré yihí-yu veñúhu. Te ñi-ni ducaⁿ xíquidé-yu nchaa núú xícá cùú-yu, te ducaⁿ quidé-yu cuendá sá cuiní-yu quini ñáyiu nàcuáa xíquidé-yu. Te na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ñà túú nă nduu táhú ñáyiu-áⁿ núú Yă Ndiöxí sá dúcáⁿ quidé-yu chi mee-ni núú tnàha ñáyíú-yu cùdiú-yu.

6 Te nchòhó òré cuìní-ndó cǎháⁿ ndìhi-ndo Yǎ Ndiǒxí, te ndíhu ndedí nihnu-ndo xìtí vehe-ndo, chi òu-gá cúú Tǎtá-ndó te ndècu ndìhi ñaha-gá xii-ndo, te òu-ni mee-gǎ ndéhé ñaha-gá xii-ndo nàcuáa quide-ndo, te núu ducaⁿ na càda-ndo te taxi-gá sá ndúú tǎhú-ndó.

7 Te òré cǎháⁿ ndìhi-ndo Yǎ Ndiǒxí te vá sùúní cuendá-ni dacáa-ndó tnùhu cǎháⁿ ndìhi-ndo-gǎ dàtná xǐquide cue ñáyiú ñá túú xìní tnùhu-gá, chi ñáyiú-áⁿ sání iní-yu sá tédòho ñaha vihi-gá Yǎ Ndiǒxí xii-yu sá dúcáⁿ sùúní dàcaá-yu tnùhu cǎháⁿ ndìhi ñàhá-yu xii-gá dico ñàhá.

8 Dico nchòhó, vá cáda-ndó dàtná xǐquide cue ñáyiú-áⁿ, chi mee Tǎtá-ndó Dútú Ndiǒxí sa nàha-gá ná cúú nchàa sá xìní ñùhu-ndo cuéi òré vátá càcáⁿ-gá-ndó nùú-gǎ.

9 Te duha cǎháⁿ-ndó òré cǎháⁿ ndìhi-ndo Yǎ Ndiǒxí:

Yòhó Tǎtá-ndí Dútú Ndiǒxí Yaá ndécú àndiú,
nchaa ñáyiú na cǎháⁿ-yu sá cúú-n Yàá ío yiñùhu.

10 Te xìcáⁿ tǎhú-ndí núú-n sǎ ná sàà nduu ndíhu ndàhá-n-yu.

Te cada-n dàtná cǎchí iní-n ñùyíú-a dàtná quidé-n àndiú.

11 Te xìcáⁿ tǎhú-ndí núú-n sǎ táxí-n sǎ cóhó-ndí sá cǎxí-ndí ìⁿ nduu ìⁿ nduu.

12 Te cada cǎhnu iní-n nchàa yícá cuèchi-ndí, chi tnàhá nchúhú quidé cǎhnu iní-ndí nchaa sá quidé ñaha tnaha ñáyiú-ndí.

13 Te vá dáñá-n dàcaháⁿ ñàhá yùcu ñávǎha xii-ndí cada-ndí sá ñà túú vǎha, chi coto ñaha-n xii-ndí cuendá sá vǎ dúcáⁿ càda ñaha-xi.

Te diu-n cùu-n Yaá ío cùnnuu nchaa nduu nchaa quíú, te ío càhnu cuu-n, te diu-ni-n quìndaha ñaha-n xii-ndí ni caa ni quíhíⁿ. Te ducaⁿ na cùnduu.

Duha dānehé ñáhà-í xii-ndo cāháⁿ ndihí-ndo Yă Ndiôxí.

¹⁴ Te núu nchòhó quidé càhnu iní-ndó nchàa sá quidé ñàha tnaha ñáyiu-ndo, te ducaⁿ te Tătá-ndó Dütú Ndiôxí Yaá ndécú àndiu cada cahnu iní-gá nchaa sá ñà túú vāha quide-ndo tucu.

¹⁵ Dico núu nchòhó vá cādā càhnu iní-ndó nchàa sá quidé ñàha tnaha ñáyiu-ndo ña, te ni Dütú Ndiôxí Yaá cúú Tătá-ndó vā cādā càhnu iní-gá nchaa sá quidé-ndó tucu.

Cuendá ñáyiu ñá túú tnàhí ná xéxí āma càháⁿ ndihí-yu Yă Ndiôxí

¹⁶ Te nchòhó, nduu ñà túú tnàhí ná xéxí-ndó càháⁿ ndihí-ndo Yă Ndiôxí, te vá cùndiyí-ndó dàtná xīquide nchaa ñáyiu dāndahú mée-xí cāchí sá quidé ndāá te ñá ndāá sá quidé ndāá-yu, chí ñáyiu-áⁿ ducaⁿ xīquidé-yu cuendá sá cuiní-yu cutnùní iní ñáyiu sá ñà túú tnàhí ná xéxí-yu càháⁿ ndihí-yu Yă Ndiôxí. Te yúhú cāchí tnúhu-í xii-ndo sã sà dúcáⁿ quidé-yu te ñá túú nă chindee ñàha-xi xii-yu cuendá níhí-yu #ⁿ sá ndúú tǎhǔ-yu núú Yă Ndiôxí.

¹⁷ Dico nchòhó, nduu dùcaⁿ quide-ndo ñá túú tnàhí ná xéxí-ndó càháⁿ ndihí-ndo Yă Ndiôxí, te váha váha naquete-ndo nǔú-ndó, te váha váha chíhi-ndo cǔcá

¹⁸ cuendá sá vā cùtnùní iní ñáyiu sá ñà túú nă xéxí-ndó nduu ducaⁿ caháⁿ ndihí-ndo Yă Ndiôxí. Te Dütú Ndiôxí Yaá cúú Tătá-ndó ndècu ndihí-ndo diu-ni mee-gă ndéhé-gă nàcuáa

quìde-ndo ndecu-ndo, te òiu-gá taxi-gá sá ndúú tǎhú-ndó.

Cuèndá nchaa sá vǎha nduu tǎhú-ó
(Lc. 12:33-34)

¹⁹ Te vá cání ìní-ndó cùu-ndo ñáyiu cuica nǎndí sá cúndècu ndìhi-ndo ñuyíú-a chí vá cúdí-xi, chí dava quee tíquidi, te dava caxi cudi ñùhu, àdi quíhu ñadúhú vehe-ndo te duhu-güedě.

²⁰ Te váha-gá chí ndúcú nàcuáa cada-ndo cuèndá ducaⁿ ngündecu sá ndúú tǎhú-ndó àndiu, te xǎⁿ cudí-xi cundecu ndìhi-ndo ñi caa ñi quíhíⁿ, chí yàcáⁿ vá quée-gǎ tíquidi, te ñi vǎ cáxí-gǎ cudi ñùhu, te ñi vǎ quíní-gá-ndó ñadúhú duhu-güedě ndachiuⁿ-ndo.

²¹ Te núu cùu-ndo ñáyiu cuica ndècu ñuyíú-a, te òiu-ñi nchaa sá ndécú ndìhi-ndo ñuyíú-a ñùhu ìní-ndó. Àdi cuu-ndo ñáyiu quìde nacúáa ngündecu sá ndúú tǎhú-ndó àndiu, te òiu-ñi sá ndúú tǎhú-ndó ndècu andiu-áⁿ ñúhú ìní-ndó.

Núú-ó cùu-xi datná #ⁿ ñuhú
(Lc. 11:34-36)

²² Te cada ìní-ndó sǎ núú-ndó cùu-xi datná #ⁿ ñuhú. Te núu núú-ndó caváha te cùtnuní ìní-ndó ñá cúú sǎ ndécú núú-ndó.

²³ Dico núu cùhú núú-ndó ñà túú cùtnuní cun-dehe-ndo ña, te ñà túú cùtnuní ìní-ndó ñá cúú sǎ ndécú núú-ndó. Te sá dúcáⁿ cùhú núú-ndó te cada ìní-ndó sǎ ndécú-ndó dàtná #ⁿ núú néé. Te duha ndùu tnúhu càháⁿ-í chí núu sàni váha ìní-ndó cuèndá Yǎ Ndiǒxí ñá, te cùu vii cuu váha ìní-ndó ndècu-ndo. Áⁿ te núu ñá túú sàni váha ìní-ndó cuèndá-gá ñá, te ñá túú tnàhí cùu váha ìní-ndó ndècu-ndo. Te sá dúcáⁿ ñà túú sàni váha ìní-ndó

cuèndá-gá te cada iní-ndó sã ndécú-ndó dàtná ìⁿ núú nées.

*Vá ndácú ìⁿ téé cunu cuechi-dě núú ǔú pàtróóⁿ
(Lc. 16:13)*

²⁴ Te ni ìⁿ téé xìnu cuechi vá ndácú-dě cunu cuechi-dě núú ǔú pàtróóⁿ, chí téé-áⁿ cuu váha iní-dé núú ìⁿ pàtróóⁿ-dě te tñí-dé nchaa tnúhu càháⁿ pàtróóⁿ téé cùu váha iní-dé núú-xi-áⁿ. Te núú ìngá tucu pàtróóⁿ-dě vá cúú vãha iní-dé, te ni vã tñí-dě tnúhu càháⁿ ìngá téé-áⁿ. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchohó chí vá ndácú-ndó cùnu cuechi-ndo núú Yã Ndiõxí te cuhuⁿ iní-ndó nchàa sá ìó ñuyíú-a.

*Yá Ndiõxí xító-gã nchaa ñáyíu cùu déhe-gá
(Lc. 12:22-31)*

²⁵ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã vã ìo cani iní-ndó ñúu nása níhí-ndó sã cóhó sã cáxí-ndó, te ni vã ìo cani iní-ndó ñúu nása níhí-ndó dǒó cuihnu-ndo, chí cùnuu-gá méé-ndó dàcúúxí sã nchító-ndó, te ducaⁿ cùnuu-gá yíqui cùñú-ndó dàcúúxí dǒó sácuihnu-ndo.

²⁶ Te chí cádá cuèndá sá ncháá quítì ndava ñá túú tnàhí ná xítú-güedi, te ni ñà túú ndèé cuáháⁿ-güedi nàtahu-güedi, te ni ñà túú ñã nátàxúha-güedi, te ni ñà túú ndèé cáá yàcá-güedi, chí mee Tãtá-ó Dütú Ndiõxí Yaá ndécú àndíu xito ñaha-gá xii-güedi nihí-güedi sá xéxí-güedi. Te núu cue quítì-áⁿ ducaⁿ xító ñaha-gá xii-güedi, ÿte uuⁿ-gá xító ñaha-gá xii nchòhó, chí nchòhó ío-gá cùnùu-ndo dacúúxí cuè quítì-áⁿ!

²⁷ Te cuèi nándi sá sání vìhi iní-ndó ndècu-ndo, dico ñá ndácú-ndó càda-ndo nacúáa cuehnu-ndo cuèdìcò ìⁿ yíqui-gã.

28 Te vá ïo cani iní-ndó nũu nása níhí-ndó dõõ cuihnu-ndo. Te chí cádá cuendá nàcuáa sàhnu nchaa itá ïó yucu, chí nchaa itá-áⁿ ñà túú quide chiuⁿ-xi, te ni ñà túú quèheⁿ-xi idi.

29 Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã ndĩ Salòmón cuèi ïó vii ní xĩnduu dóó nĩ xóo cuihnu ndĩ, dico ñá túú nũtnahá-xi nàcuáa càa nchaa itá, chí ïo-gá vii càa nchaa itá.

30 Te nchaa itá ïó yucu tnaa-ni cùdí-xi, te yìchí-xi te sàhmi ñáyiu. Te cuèi ducaⁿ dico mee Yã Ndiõxí quidé-gã ïó vii sàcũnduu-xi. Te núu nchaa itá-áⁿ ducaⁿ quide-gá xító-gã sácũnduu vii-xi, te xiãⁿ cùtnùní sá ïo-gá coto ñaha-gã xii-ndo, dicó-ni sá ñà túú sàndáá váha iní-ndó-gã.

31 Te xiãⁿ nũu ñá túú xìní ñuhu vihi-xi cani iní-ndó nũu nása níhí-ndó sã cóhó sã cáxí-ndó, àdi nása níhí-ndó dõõ cuihnu-ndo.

32 Chí nchaa ñáyiu ñá túú xìní nàcuáa càháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí mee-ni nchàa xiãⁿ ñúhú iní-yu. Dico nchòhó chí mee Tãtá-ndó Dũtú Ndiõxí sa nàha-gá ná cúú sã xíní ñùhu-ndo.

33 Te xiãⁿ nũu ïó xìní ñuhu-xi sá cúhúⁿ iní-ndó sã Yã Ndiõxí yĩndàha ñaha-gá xii-ndo, te ducaⁿ càda-ndo nchaa nacuáa cuìní-gá, te ducaⁿ te taxi-gá nchaa sá xíní ñùhu-ndo.

34 Núu xiãⁿ vá ïo cani iní-ndó nãsa cundecu-ndo ndũu tneé, chí cani iní-ndó nàcuáa cada-ndo cundecu-ndo vitna, chí nduu tnèé-áⁿ te òré-ñã te cutnùní nũu nása cada-ndo cundecu-ndo. Chí nchòhó sa nàha-ndo sá ïo tĩtní núú sã quidé-xí ñⁿ nduu ñⁿ nduu —duha ní dánèhé ñáhá Jèsús xii cue téé xìca cuu ndĩhi-gá ndĩhi nchaa ñáyiu.

*Vá càháⁿ cuèhé-ó cuèndá tnàha ñáyiu-o
(Lc. 6:37-38, 41-42)*

¹ Te Jèsús nděcuu-ni-gá dánèhé-gá cue téé xica cuu ndìhi-gá ndìhi nchaa ñáyiu, te xăhaⁿ-gă:

—Vá càháⁿ cuèhé-ndó cuèndá tnàha ñáyiu-ndo, te ducaⁿ te Yá Ndiõxí ñá túú nă tnúhu cúñaha-gă xii-ndo.

² Chi núu na càháⁿ cuèhé-ndó cuèndá tnàha ñáyiu-ndo, te Yá Ndiõxí íó ìⁿ sá cádá ñàha-gă xii-ndo. Te núu nchòhó ná càháⁿ cuèhé víhí-ndó cuèndá tnàha ñáyiu-ndo te Yá Ndiõxí ío-gă dandòho ñaha-gă xii-ndo.

³ ¿Te ná cuèndá ndéhé-ndó ìⁿ sá ñà túú văha quide tnaha ñáyiu-ndo te mee-ndo vîhi-gá quidé-ndó-í? Te sá dúcáⁿ quide-ndo te cada iní-ndó să ndéhé-ndó dàtná ìⁿ mihi líhli ñùhu núú tnàha ñáyiu-ndo te mee-ndo ñùhu ìⁿ mihi cahnu-gă núú-ndó te ñá túú quide cuendá-ndó.

⁴ Te núu na năcanu ichi-ndo tnaha ñáyiu-ndo cuèndá sá ñà túú quide váha-yu ndécú-yu, te mee-ndo vîhi-gá quidé-ndó ñá, te cada iní-ndó să xăhaⁿ-ndo xii tnaha ñáyiu-ndo să nátava-ndo mihi líhli ñùhu núú-yu sá dúcáⁿ quide-ndo, te mihi cahnu ñuhu núú méé-ndó ñà túú quide cuendá-ndó.

⁵ Te sá dúcáⁿ quide-ndo te ío dândahú-ndó mée-ndo sá quidé ndăá-ndó te ñá ndăá sá quidé ndăá-ndó, te xìni ñuhu-xi díhna-gă dañha-ndo nchaa sá ñà túú văha quide-ndo, te dàtnùní ducaⁿ te cuu nacanu ichi-ndo tnàha ñáyiu-ndo cuèndá nchaa sá ñà túú văha quidé-yu.

⁶ Te nchaa ñáyiu ío sàá iní-xi, te vá cádá yica-ndó-yu cundedóho-yu tnúhu Yá Ndiõxí, chi núu na càda yica-ndó-yu te ngóo-yu cuu úhú iní

ñáhă-yu xii-ndo. Te ñáyiu-áⁿ cúŷ-yu dàtná iná chi quiti-áⁿ nŷu na cuãñaha-o ìⁿ sá cuãñaha-o, te núu ñá túú cùtnuní iní-di ná cúú xǎⁿ te tñi ñaha-di xii-o. Te cùu tucú-yu dàtná cùchí chi quiti-áⁿ nŷu na chùcu-o núú-di yúú vǎha sá ŷo vii càa nani pérlá, te dìcò-ni cùnu sáhá-di chi ñá túú cùtnuní iní-di sá cúú-xí yúú vǎha.

*Cácáⁿ-ó nŷú Yǎ Ndiǒxí nŷu ná cuìní-ó
(Lc. 11:9-13; 6:31)*

⁷ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ cǎcáⁿ-ndó nŷú Yǎ Ndiǒxí te núu ná cuìní-ndó te taxi-gá, te vá dáñá ndèé-ndó cǎcáⁿ-ndó nŷú-gǎ nŷu ná cuìní-ndó te ducaⁿ te nìhí-ndó. Te cada iní-ndó sǎ nǐ quexio-ndo vehe ìⁿ tnaha ñáyiu-ndo te ní cáháⁿ-ndó, te ñáyiu-áⁿ nǐ tedóho ñáhă-yu xii-ndo te ní nacaáⁿ-yu yuyèhe. Te ducaⁿ càda iní-ndó chi Yǎ Ndiǒxí tedóho ñaha-gǎ xii-ndo, te taxi-gá sá ná cǎcáⁿ-ndó nŷú-gǎ.

⁸ Chi nchaa ñáyiu ducaⁿ xǐquide, te Yǎ Ndiǒxí tédóho ñaha-gǎ xii-yu te nìhí-yu sá cuìní-yu. Te ñi-ni ducaⁿ tùcu nchaa ñáyiu na cǎcáⁿ núú-gǎ ìⁿ sá cuìní-yu, chi sǎñaha-gǎ sá xìcáⁿ-yu núú-gǎ. Te ñi-ni ducaⁿ tùcu nchaa ñáyiu ñá túú dàña ndeé xìcáⁿ núú Yǎ Ndiǒxí sá cuìní-yu chi nìhí-yu.

⁹ Te nchòhó cue tée cùu tátá, ñá túú cùndee iní-ndó cuãñaha-ndo xii cue déhe-ndo ìⁿ yúú caxi-güexi òré xìcáⁿ-güexi ìⁿ pǎá núú-ndó cǎxi-güexi.

¹⁰ Te nǐ ñá túú cùndee iní-ndó cuãñaha-ndo ìⁿ cóó caxi-güexi òré xìcáⁿ-güexi ìⁿ chácá núú-ndó cǎxi-güexi.

¹¹ Te nchòhó cuèi ndèé dau-na sǎá iní-ndó dico sǎha-ndo cuè déhe-ndo sǎ vǎha xèxi-güexi òré ná

cúú sǎ xìcáⁿ-güexi núú-ndó cǎxi-güexi. Te núu nchòhó ducaⁿ quìde-ndo, ìte uuⁿ-gá ducaⁿ quìde Tátá-ndó Dütú Ndiöxí Yaá ndécú àndi, chi taxi-gá sá vǎha sá cúú-xí-ndó te núu na cǎcáⁿ-ndó nǔú-gǎ!

12 'Te nchaa sá vǎha cuìní-ndó cǎda tnaaha ñáyiu-ndo, te cada-ndo tnàhá-ndó ndìhí-yu, chi ducaⁿ sànu ichi ñaha tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, te diu-ni ducaⁿ sànu ichi ñaha tucu nchaa tnúhu ní chídó tnùní cue téé ní xóo cǎháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha.

Yuyèhe cuiñi

(Lc. 13:24)

13-14 'Te xìni ñuhu-xi nducu-ndo nacuáa cada-ndo tnè-ndo ichi Yá Ndiöxí. Te ichi-gá-áⁿ cúú-xí dàtná ìⁿ ichi cuiñi, àdi datná ìⁿ yuyèhe cuiñi. Te duha cǎháⁿ-í chi ío úhú xínu iní-ndó tnè-ndo ichi Yá Ndiöxí, te sacú-ni nchòhó cue ñáyiu ndècu ñuyíú-a tnè-ndo ìchi-gá. Te nchaa ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha ta xíta nihnú-yu cuáháⁿ. Te ichi ndécú-yu-áⁿ cada iní-ndó sǎ cúú-xí ìⁿ ichi cahnu ichi quehéⁿ, àdi ìⁿ yuyèhe quehéⁿ. Te duha cǎháⁿ-í chi ío vǎi ñáyiu ndécú-yu ichi-áⁿ.

Ndi ðíⁿ nǔú yutnu xìní-ó nǎ yutnu cùu-xi cuendá sá sǎvidí-xi

(Lc. 6:43-44)

15 'Te cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ío quihi iní-ndó cùndecu-ndo cuendá sá vǎ dándàhú ñàhá cue téé cǎchí sá cǎháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí te ñá ndáá sá cǎháⁿ-güedé tnúhu-gá. Chi cue téé-áⁿ sànuu sá quídé-güedé dàtná quídé mbéé quiiti ío váha iní-xi, ðico ñá ndáá chi ñá túú ñuhu váha iní-güedé, chi quíde-güedé dàtná quídé quiiti dééⁿ quiiti nàni yíhí.

16 Te òré quexìo-güedé núú ndécú-ndó te cada cuendá-ndó nàcuáa quìde-güedé cuendá ducaⁿ cùtnuní iní-ndó nã ñáyiú cùu-güedé. Te nchòhó xìní-ndó sã ñà túú cùuⁿ ndéhé yoho yàha stilé tnu ìñu, te ni ñà túú xìní-ndó cùuⁿ ngúxí ìⁿ tnu ìñu.

17-18 Te xìní tucu-ndo sã ncháá yùtnu váha cùuⁿ sávidí váha, te nchaa yutnu váha-áⁿ ñà túú cùuⁿ sávidí sá ñà túú vãha. Te nchaa yutnu sá ñà túú vãha ñà túú cùuⁿ sávidí váha, chi mee-ni sávidí sá ñà túú vãha cùuⁿ.

19 Te nchaa yutnu sá ñà túú cùuⁿ sávidí váha xèhndé-güedé, te cuánguee-xi núú ñùhú càyú-xi. Te ducaⁿ sãtnahá-xi yáha nchaa cue téé dándahú ñáhá càchí sá càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí te ñá ndàá sá càháⁿ-güedé tnúhu-gá, chi quíhíⁿ-güedé núú ñùhú núú càyú.

20 Te nchòhó cutnùní iní-ndó nã ñáyiú cùu cue téé-áⁿ cuendá nchaa sá quidé-güedé.

Ñá ncháá ñáyiú ngúndecú-yu núú ndécú Yã Ndiöxí táxí tnùní-gá

(Lc. 13:25-27)

21 Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã ìo vài ñáyiú cachí-yu sá yùhú cùu-í Xítóhó-yu, dico ñá ncháá-yu nduu táhũ-yu cundecú-yu núú ndécú Tãtà-í Dútú Ndiöxí táxí tnùní-gá, chi mee-ni nchàa ñáyiú na càda nchaa nacuáa càháⁿ-gá ñáyiú-áⁿ nduu táhũ-yu cundecú-yu núú ndécú-gã táxí tnùní-gá.

22 Te na sàá nduu càda ndáá Yã Ndiöxí cuéchi nchaa ñáyiú, te vài-yu cúñahá-yu xii-í: “Yòhó Xítóhó Jesucristú nchúhú cúú-ndí ñáyiú ní càháⁿ tnúhu-n nàcuáa ní cachí-n, te ñu-ni-n ñí cuncenehe-ndí te ní sándáá iní ñáhá nchàa espíritú

cúndìhi yucu ñávãha xii-ndí ní quee-xi yiqui cùñú ñáyiu, te ðiu-ni yòhó ní chindee ñaha-n xii-ndí ní ndacu-ndí ní quide-ndí títí ní núú sã vã yõo tnàhí ndàcu cada”, duha cúñàhá-yu xii-í dàvá-áⁿ.

23 Dico yúhú cúñaha-í xii-yu: “Ñá túú tnàhí xìní ñáhà-í xii nchòhó nõu ndée ñáyiu cùu-ndo, te chí xócuñí nchaa nchòhó ñáyiu quide nchaa sá cuèhé sá dúhá nõú ndécù-í-a”, duha cúñaha-í xii-yu.

Íⁿ vehe ndècu cimientú-xi ndihi ìⁿ vehe ñá túú cìmientú-xi
(Mr. 1:22; Lc. 6:47-49)

24 Te nchaa ñáyiu sàcúndedóho tnúhu càháⁿ-í te núu na tñí-yu, te ñáyiu-áⁿ cúú-yu dàtná ìⁿ téé ío váha cùtnuní iní-xi. Chí téé-áⁿ ní dácáá-dě ìⁿ vehe, dico díhna-gá ní xete-dé ndée ní tnahá-dé yúú cáxíⁿ te dătnùní ní tava-dé cimientú-xi.

25 Te òré ní cuuⁿ dáú te ní ndee ndute ñuhu, te ní dándáá-xí ndée núú cáá vèhe-áⁿ, dico ñá túú ní ndàcu-xi cuido-xi. Te ní quene tucu táchí ñíhi dico ñá túú ní ndàcu-xi cuido-xi vehe-áⁿ, te ducaⁿ chí téé ní dácáá vèhe-áⁿ ní tava-dé cimientú-xi núú yúú cáxíⁿ. Duha sãtnahá-xi cùu nchaa ñáyiu tñí tnúhu càháⁿ-í.

26 Dico nchaa ñáyiu sàcúndedóho tnúhu càháⁿ-í te ñá túú cuiní-yu tñí-yu, ñáyiu-áⁿ cúú-yu dàtná ìⁿ téé ñá túú tnàhí cùtnuní iní-xi. Chí téé-áⁿ ní dácáá-dě ìⁿ vehe núú yúú mēe-ni ñuhu cúchí.

27 Te òré ní cuuⁿ dáú te ní ndee ndute ñuhu, te ní dándáá-xí ndée núú cáá vèhe-áⁿ, te ní quene táchí ñíhi te íí-ni ní xido-xi vehe-áⁿ cuendá sá nõú ñuhu cúchí ní sáá. Duha sãtnahá-xi cùu nchaa ñáyiu sàcúndedóho tnúhu càháⁿ-í te ñá túú cuiní-yu

tní-yu —duha ní dánèhé ñáhá Jèsús xii cue téé xìca cuu ndìhi-gá ndìhi nchaa ñáyi.

²⁸ Te òré ní ndìhi Jèsús sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá, te nchaa ñáyi ní xíndedóho nchaa tnúhu ní cáháⁿ-gá ío ní cuñúhu-yu nàcuáa ní dánèhé ñáhá-gă xii-yu.

²⁹ Chi ní cáháⁿ-gá dàtná càháⁿ cue téé cùnūu, te cùnūu ndisa-gá, te ñá túú ní càháⁿ-gá dàtná càháⁿ nchaa cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyi nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndí Moisés.

8

Jèsús quidé tătna-gá ñí tée tnàhá cuéhé sã dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-ó

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ Te Jèsús ní xica-gá cuánuu-gá dñi tndúú nñú dúcáⁿ ñí xíndecu-gá ní dánèhé-gá ñáyi-áⁿ, te cuéhé víhí ñáyi nchicúⁿ ñáhá xii-gá cuánuu.

² Te ní quexìo ñí tée tnàhá cuéhé sã dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-ó nñú Jèsús, te ní ngüñí xítí-dě núú-gă, te xăhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, véxi-í càháⁿ ndàhú-í núu-n nñu vá cùndèe iní-n càda tătna ñaha-n xii-í, chi cùnūnì iní-í sá ndácú-n —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-gá.

³ Te Jèsús ní dácàá-gá ndaha-gá ní tendaha ñaha-gá xii-dé, te xăhaⁿ-gă:

—Cuu cada tătna ñaha-í xii-n, te vitna ndúha-n —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

Te òré-ñi-áⁿ ñí xócuiñí cuéhé tnàhá-dé.

⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ tùcu-gá xii-dé:

—Te vitna cuanùhú te vá yõo ñí cùñaha-n sã yùhú ní quide tătna ñaha-í xii-n, núú dñtú-ni cuàháⁿ cuendá sá ná quìní ñáhá-dě xii-n sã ñí ndúha-n, te cuañaha-n sã ndúú tãhú Yă Ndiõxí dàtná ní cachí

ndíi Moisés. Te ducaⁿ càda-n cuendá cutnùnì iní ñáyiú sá ñí ndúha-n —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii téé ní quíde tátna-gá-áⁿ.

Jèsús quíde tátna-gá ìⁿ téé xìnu cuechi núú ìⁿ téé cùu capitáⁿ

(Lc. 7:1-10)

⁵ Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ñuú Capèrnaúm. Te òré cuánguihu-gá ñuú-áⁿ te ní quexìo ìⁿ téé cùu capitáⁿ càháⁿ ndàhú-dé núú-gǎ,

⁶ te xǎhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n nùu vá cùndèe iní-n càda tátna-n ìⁿ téé xìnu cuechi núú-í, chí cùhú-dé te càhú víhí tnàhá-dé, te ío ndòho-dé te ni ñǎ cùndèe-gá-dé candá nihnu-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

⁷ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Te na quíhíⁿ-ó càda tátna-í-dé —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁸ Te téé cùu capitáⁿ-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, ñá túú tàú-í sá quǐhu-n ndèe xití vehe-í, chí cùu-í ìⁿ téé cùtexínu sá cúú-xí-n, te cáháⁿ-ní sá ndúha téé xìnu cuechi núú-í te ndúha-dé.

⁹ Chí yúhú ndècu cue téé tàxi tnuní ñáhá xii-í, te ducaⁿ yúhú tucu ndècu cue sandadú táxi tnùnì-í. Te òré xǎhaⁿ-í xii ìⁿ-dé quíhíⁿ-dé ìⁿ chùuⁿ te cuáháⁿ-dé, te òré xǎhaⁿ-í xii ìngá-dé quixi-dé te véxi-dé, te òré xǎhaⁿ-í xii ìⁿ téé xìnu cuechi núú-í cada-dé ìⁿ chùuⁿ te quíde-dé. Núu xíáⁿ yòhó cáháⁿ-ní sá ndúha téé xìnu cuechi núú-í te ndúha-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii Jèsús.

10 Te Jèsús ío ní cuñúhu-gá sá dúcáⁿ ñĩ cáháⁿ tée cùu capitáⁿ-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gã xii nchaa ñáyiu nchìcúⁿ ñáhá xii-gá:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã vătă quíní-gá-í ni ìⁿ ñáyiu isràél, ñáyiu súúní ïo váha sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiõxí dàtná sàndáá iní ñáhá tèe-a xii-gá.

11 Te na càchí tnúhu ndáá tucu-í xii-ndo sã ïo cuéhé ñáyiu quixi ndàa xio nacuáa quène nchícanhii, te ñu-ni ducaⁿ ïo cuéhé tucú-yu quixi ndàa xio nacuáa quée tucu nchícanhii. Te nchaa ñáyiu-áⁿ naníhí tnáhã-yu ndihí té Àbrahám, ndihí té Isàác, ndihí té Jàcób núú ndécú Yá Ndiõxí táxí tnùní-gá te yàcáⁿ cundecu ndihí ñáhá-yu xii-güedé.

12 Te nchaa ñáyiu tàú nduu táhú cundecu núú ndécú Yá Ndiõxí táxí tnùní-gá ní cùu, ñáyiu-áⁿ quee tíhũ-yu, chi quíhíⁿ-yu ìⁿ xichi núú néé nũú ïo ndohó-yu cundecú-yu, te yàcáⁿ ío ndáhí-yu, te ñicó rúhñú-nã cuu núhu-yu sá sàtú iní-yu cuèndá sá ndóhõ-yu —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-yu.

13 Te Jèsús ní xáhaⁿ tùcu-gá xii tée cùu capitáⁿ-áⁿ:

—Yòhó tée ndècu ndihí tée cùhú cuanùhú vehe-n vitna chi ndúha-dé chi ní sàndáá iní-n Yá Ndiõxí —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

Te ñu-ni òré ducaⁿ ñĩ xáhaⁿ Jèsús xii tée cùu capitáⁿ-áⁿ ñĩ ndúha tée xìnu cuechi núú-dě.

Jèsús quidé tãtna-gá nãná ñadìhí té Pèlú

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

14 Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá vehe té Pèlú, te òré ní quexìo-gá vehe-dé te ní xiní-gá cáá nãná ñadìhí-dé cùhú-aⁿ ñùhu vihi-aⁿ cahni.

15 Te Jèsús ní tñi-gá ndaha ñaha cùhú-án, te òré-ni-án ñi nchíco-aⁿ cahni te ní ndacóo-aⁿ ní xinu cuechi-aⁿ núú-güedě ndihi-gá.

Jèsús quidé tātna-gá vại ñáyiú cùhú
(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

16 Te òré ní dáhu nchícanhii te ní quexìo ñáyiú núú ndécú Jèsús, te ndécá-yu vại ñáyiú yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávǎha ní sáá núú-gǎ te ndéca tucú-yu vại ñáyiú tnàhá dava-gá núú cuèhé. Te ìⁿ-ni tnúhu ní cáháⁿ Jèsús ní tenàá-gá nchaa espíritú cùndìhi yucu ñávǎha yìhi ñaha xii nchaa ñáyiú-án, te ní quee-xi yìquì cùñú-yu cuáháⁿ-xi. Te tnàhá nchaa dava-gá ñáyiú cùhú-án ñi quide tātna-gá.

17 Te ducaⁿ ñi cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Chàíá téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha, te duha ní cachí ndíi: “Mee-gǎ cada tātna ñaha-gǎ xii-o, chi ñu-gá xocàni-gá nchaa sá quidé ùh yìquì cùñú-ó”, duha ní cachí ndíi.

Ñáyiú cuìní tuha ñaha xii Jesús
(Lc. 9:57-62)

18 Te òré ní xiní Jèsús sá ìo cuéhé ñáyiú xǐxúcu núú ndécú-gǎ, te ní xáhaⁿ-gǎ xii cue téé xìca cuu ndihi-gá sá quèe-gá ndihi-güedé bàrcú cuendá téhndé-gá ndihi-güedé ndàa ingá xio yuhu làgúná.

19 Te mei òré-án ñi quexìo ìⁿ téé dàcuaha ñaha xii cue ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, te xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, cuìní-í canchicúⁿ ñáhà-í xii-n nděni ní cuu na quìhíⁿ-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

20 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Nchaa ñúcuui chi ndècu yaú cúú vèhe-güedi saquíhi-güedi, te nchaa cue quiti ndàva caa tacá-güedi diquí yutnu. Dico yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo chi ñá túú ndéé cáá vèhe-í ñuyíú-a ndetatú-í —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

²¹ Te ìⁿ tée ní chitnahá ñáhá xii Jesús ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Jèsús, daña na nùhú-í cundetú-í cuú tǎtà-í te chindúxi-í-dé dǎtnùní quixi-í chitnahá ñáhá dùcaⁿ-ná-í xii-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

²² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Daña ñǎyiu ñá túú sàndáá iní ñáhá xii-í ná chindúxi tnàha meé-yu, chi ñǎyiu-áⁿ cúũ-yu dàtná ñǎyiu ní xíhí cuéi ndècu-ní-yu núú ñuyíú-a, te yòhó canchicúⁿ ñáhá-ní xii-í —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

Jèsús ngání-gǎ táchí ndihi ndute làgúná

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Te sátá dúcáⁿ te Jèsús cuánguee-gá bàrcú ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá, te ní xica bàrcú-áⁿ cuǎháⁿ-xi.

²⁴ Te ñini ñùhu barcú-áⁿ ichi cuáháⁿ-xi núú ndute ní xidí Jèsús, te ní ngüita-xi níhi vìhi quene táchí, te ta nàdachitú-xi ndute xití bàrcú cuáháⁿ.

²⁵ Te cue tée xica cuu ndihi-gá cuáháⁿ-güedé núú cáá-gǎ xidí-gá, te xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

—¡Mèstrú, ndiquíú ìní chi dǎcácu ñaha-n xii-o chi quée naa-o cuíní-xi! —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

²⁶ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Ná cuendá ndéé ducaⁿ ìo yùhú-ndó? ¿Náa ñá túú sàndáá iní ñáhá ndisa-ndo xii-í-ǎⁿ? —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te Jèsús ní ndacóo-gá te ní tenàá-gá táchí-ǎⁿ ndìhì ndute-áⁿ, te ní ngüíñí táchí-ǎⁿ te ní nucúndecu nahi-nǎ ndute làgúná-áⁿ.

27 Te nchaa cue téé ñùhu xítí bàrcú-áⁿ ñí cuñúhu-güedé sá dúcáⁿ ñí quide-gá ní xiní-güedé, te ní xítñàha-güedé:

—¿Te ná téé cùu téé-a núu duha ní cáháⁿ-ni-dé te ní ngüíñí táchí te ní nucúndecu nahi-ni ndùte làgúná-a-i? —càchí-güedé xítñàha-güedé.

Cue téé ñuú Gàdará cue téé yìhì ñàha espíritú cùndìhì yucu ñávǎha

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

28 Te òré ní quèxio Jèsús ndàa ìngá xio yuhu làgúná yucu cue téé ñuú Gàdará, te úú tñàhá cue téé quide vehe núu yíndǔxi ndíyì ní quee-güedé cuáháⁿ-güedé núu ndécú Jèsús, te ndì nduú-güedé yìhì ñàha espíritú cùndìhì yucu ñávǎha xii-güedé, te ío màñá-güedé chí vá yõ tñàhí dàña-güedé yáha yatni núu ndécú-güedé.

29 Te cue espíritú yìhì ñàha xii-güedé-áⁿ ñí quide-xi níhì ní cáháⁿ-güedé, te xǎhaⁿ-güedé xii-gá:

—¿Ná cuèndá véxi-ò Jèsús Déhe Dútú Ndióxi chidácá ñáhá-n xii-ndí? ¿Áⁿ sàma véxi-n dándoho ñàha-n xii-ndí? Te vátá sàá-gá nduu dùcaⁿ cada-n —cachí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

30 Te yatni xíaⁿ xìxica cuu vài cuchí xìxexi-güedé.

31 Te cue espíritú cùndìhì yucu ñávǎha yìhì ñàha xii cue téé-áⁿ ñí cáháⁿ ndàhú-xi núu Jèsús, te xǎhaⁿ-xi:

—Te núu vá dáñá-gǎ-n quìhì-ndí yìquì cùnú cue téé-a, te càháⁿ ndàhú-ndí núu-n sǎ dàña-n na

quíhíⁿ-ndí quíhu-ndí yiqui cùñú nchaa cùchí-ǎⁿ —
càchí cue espíritú-áⁿ xǎhaⁿ-xi xì-gá.

³² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii cue espíritú cùndìhì
yucu ñávǎha-áⁿ:

—Chí táquèe yiqui cuñú cue tée-áⁿ te quíhíⁿ-ndó
núu ndèé ichi quíhíⁿ-ndó —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii
nchaa espíritú-áⁿ.

Te cue espíritú cùndìhì yucu ñávǎha-áⁿ nǐ quee-xi
yiqui cùñú cue tée-áⁿ, te cuáháⁿ-xi cuánguìhu-xi
nchaa cùchí-áⁿ. Te cue quiti-áⁿ nǐ xinu-güedi duha
ní quee-güedi ndàa núú dèhvá yuhu làgúná-áⁿ, te
ní ngaunihnu-güedi xití ndute, te ní ndìhì-güedi ní
cáhá.

³³ Te cue tée xìto ñaha xii nchaa cuchí-áⁿ nǐ
yùhú-güedé te ní xinu-güedé, te ní sáháⁿ-güedé ní
cani-güedé cuèndú núú cuè ñáyiú ndècu xití ñuú
nchaa nàcuáa ní cuu cuèndá cue tée ní xihì ñaha
nchàa espíritú cùndìhì yucu ñávǎha-áⁿ.

³⁴ Te nchaa ñáyiú ñuú-áⁿ nǐ quee-yu cuáháⁿ-yu
núú ndécú Jèsús. Te òré ní quexìo-yu núú ndécú-gǎ
te ní cáháⁿ ndàhú-yu núú-gǎ sá ná quèe-gá yucu
ñuú-yu núhú-gá.

9

*Jèsús quidé tǎtna-gá ìⁿ tée cùhú ñá cúú-gǎ candá
nihnu*

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

¹ Te sátá dúcáⁿ nǐ cuu te Jèsús cuándee-gá bàrcú
cuáháⁿ-gá ní natehdé-gá ndàa ingá xio yuhu
làgúná. Te xíaⁿ nǐ ndexìo-gá ñuú núú quidé ñuú-gá.

² Te xíaⁿ ndécú-gǎ ní quexìo cue tée nchìdo-güedé
ìⁿ tée cùhú ñá cúú-gǎ candá nihnu ñùhu-dé xìto,

te Jèsús ní cutnùní iní-gá sá sàndáá ndisa iní ñhá-güedé xii-gá nũu ní xáhaⁿ-gã xii té cùhú-áⁿ:

—Yòhó té cùhú vá ndìhú-gá iní-n, chi sa ní quide càhnu iní-í nchaa cuéchi-n —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

³ Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá nũu xíãⁿ cue té dâcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés ní sani iní-güedé: “Tée-a càháⁿ cuèhé-dé cuèndá Yá Ndiõxí”, duha ní sani iní-güedé.

⁴ Te Jèsús ní cutnùní iní-gá nâcuáa sàni iní-güedé nũu ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—¿Ná cuèndá ducaⁿ sàni cuehé sání dùha iní-ndó?

⁵ Te sá dúhá ñí xáhaⁿ-í xii té cùhú-a sá ñí quide càhnu iní-í nchaa yíca cuèchi-dé, te xíãⁿ nchòhó ñá túú cùtnùní iní-ndó nũu ndáá càháⁿ-í àdi ñá ndáá. Dico nũu cúu-í-dé sá ndácõo-dé te caca-dé, te cutnùní ndáá iní-ndó nũu ndáá càháⁿ-í àdi ñá ndáá, chi cundehe nũú-ndó nâcuáa cada-í.

⁶ Te vitna na càda-í nâcuáa cutnùní iní-ndó nchàa-ndo sá yũhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo ndecu ndìhi-í tnúhu ndee ìní ñuyíú-a sá cádá càhnu iní-í nchaa cuéchi ñáyiú —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

Te sá tá dúcáⁿ te ní xáhaⁿ-gã xii té cùhú-áⁿ:

—Ndacóo, te ndocani-n xító ñũhu-n véxi-áⁿ te núhú-n vehe-n —cachí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

⁷ Te òré-ni-áⁿ ñí ndúha té cùhú-áⁿ te ní ndacóo-dé te ní ndocani-dé xító ñũhu-dé ní quexìo-áⁿ te ní xica-dé cuánuhú-dé vehe-dé.

⁸ Te nchaa ñáyiú xĩndecu-áⁿ ïo ní cuñúhu-yu sá dúcáⁿ ñí quide Jèsús ní xiní-yu, te ní cachí-yu sá ïo càhnu cuu Yá Ndiõxí cuèndá sá ñí sãñaha-gã xii Jèsús tnúhu ndee ìní cada-gá nchaa sá vã yõ tnàhí ndàcu cada.

Jèsús càháⁿ-gá ìⁿ téé nàni Mateú chitnahá ñáhá-dě xii-gá

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Te Jèsús ní nucúhuⁿ tucu-gá ichi cuáháⁿ-gá, te ichi ñùhu-gá ní xiní-gá núcõo ìⁿ téé nàni Mateú quidé còbrá-dé ñáyiu chi cobràdór impuèstú cúú-dě, te ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—Màteú, néhé chitnahá ñáhá-n xii-í —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

Te té Màteú-áⁿ ñi ndacuíñí-dé ní chitnahá ñáhá-dě xii-gá.

¹⁰ Te ìⁿ xito ndècu Jèsús ìⁿ vehe, te yìhi-gá mèsá ndìhi cue téé xìca cuu ndìhi-gá xéxí ndìhi ñaha-gá xii-güedé. Te tnàhá cue téé cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiu cuendá impuèstú yíhi ndìhi-gá mèsá, te tnàhá tucu dava-gá cue téé ndècu ichi cuehé ichi duha yìhi ndìhi-gá mèsá.

¹¹ Te sá ñi xiní cue téé cùu fariséu xéxí Jèsús ndìhi nchaa cue téé-áⁿ, te ní xícáⁿ tnúhú-güedě núú cue téé xìca cuu ndìhi-gá, te xăhaⁿ-güedě:

—¿Ná cuendá ducaⁿ quide téé cùu mestrú-ndó xèxi-dé ndìhi cue téé cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiu cuendá impuèstú, ndìhi nchaa dava-gá cue téé ndècu ichi cuehé ichi duha-i? —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě.

¹²⁻¹³ Te Jèsús ní tecú dóho-gá nàcuáa ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-güedě xii cue téé xìca cuu ndìhi-gá, núú ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Nchaa ñáyiu ñá túú cùhú chi ñá túú xini ñuhú-yu ñátátná, dico nchaa ñáyiu cùhú chi xini ñuhú-yu ñátátná. Te yúhú véxi-í cáháⁿ-í ñáyiu cùtnuní ìní-xi sá ndécú cuèchi-xi cuendá dàñá-yu

nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu, te ñá túú vëxi-í cáháⁿ-í ñáyiú cáchí sá ñà túú ndècu cuéchi-xi. Te chí cádá cuèndá váha nàcuáa càháⁿ Yă Ndiöxí núú tùtú-gá núú cáchí-xi: “Yúhú cuìní-í sá cúndàhú iní-ndó cuè tnaaha ñáyiú-ndo, te ñá díú mèe-ni sá cáhni-ndó quítì nduu táhù-í”, duha cáchí-gá núú tùtú-gá —cáchí Jèsús xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Cue téé ndècu tnúhu núú Jèsús cuèndá ñáyiú ñá túú tnàhí ná xéxí áma càháⁿ ndihí-yu Yă Ndiöxí

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴ Te cue téé xica cuu ndihí té Juáá téé dàcuandute ñaha xii ñáyiú ní sáháⁿ-güedé núú ndécú Jèsús, te xicáⁿ tnúhú-güedé núú-gă, te xăhaⁿ-güedé:

—Cuìní-ndí cáchí tnúhu-n nă cuèndá nchúhú, ndihí cue téé cùu fariséú ñá túú tnàhí ná xéxí-ndí áma càháⁿ ndihí-ndí Yă Ndiöxí, te cue téé xica cuu ndihí-n ñá túú dùcaⁿ quide-güedé —cáchí-güedé xăhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁵ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Nchòhó xìní-ndó să vă cúú cũñaha-o xii ñáyiú ñùhu vico tnândaha sá vă cúú caxí-yu ñini ndècu ndihí ñaha téé tnândaha xií-yu, dico sáá nduu vă cúndècu ndihí ñaha-gá téé tnândaha-áⁿ xií-yu, te dàvá-áⁿ te cahni iní-yu vá caxí-yu cuèndá sá ndihú iní-yu.

¹⁶ Te ni vă yôo dândée luha dóó sáá ìⁿ dóó sa ní cuu tùhú víhí, chí dóó sáá-ăⁿ nàndiyi-xi te uuⁿ-gá ndata-xi dđó să ñi cuu tùhú-áⁿ.

¹⁷ Te ni vă yôo chíhi ndidí sáá xítí ìⁿ lamba sa ní cuu tùhú víhí, chí núu yoo ducaⁿ na càda te ndava lamba sa ní cuu tùhú-áⁿ chí ío ñihi yócó ndidí-áⁿ, te cuíta-ni ndidí-áⁿ te cuíta-ni lamba-áⁿ te

núu ducaⁿ na càdá-yu, núu xíáⁿ xíní ññu-xi quée ndidí sáá-ǎⁿ xítí ñⁿ lamba saa cuendá ducaⁿ ñà túú nǎ cuu cováha-xi —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuendá déhe yoco té Jàirú ndihi cuendá ñⁿ ñaha ní tnándeé dóó Jèsús

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

18 Te càháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní quexìo ñⁿ téé cùnuu núú ndécú-gǎ, ñⁿ téé tàxi tnuní veñúhu, te ní ngüíñí xítí-dě núú-gǎ càháⁿ ndàhú-dé, te xǎhaⁿ-dě xii-gá:

—Véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n nǔu vá cündèe iní-n quíhíⁿ-ó vèhe-í dandòto-n déhe yoco-í chi ní xíhí-xi tnávíí, te yúhú cútnùní iní-í sá nǔu quíhíⁿ-n tëndaha-n yiqui cuñú-xi te ndoto-xi —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

19 Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndihi-dé ndihi cue téé xíca cuu ndihi-gá.

20 Te ichi ññu-gá cuáháⁿ-gá ní sáháⁿ ñⁿ ñadìhí ní tnándeé-aⁿ yuhu dóó-gǎ ndàa sátá-gǎ, te ñaha-áⁿ sa ní cuu úxúú cuíá sǎ cùhú-aⁿ ngòyo ñaha níñí xii-aⁿ.

21 Te ducaⁿ ñí quide-aⁿ chi ní sani iní-aⁿ sá nǔu ndacu-aⁿ tnándeé-aⁿ cuèdicó luha yuhu dóó Jèsús te ndúha-aⁿ ní sani iní-aⁿ.

22 Te Jèsús ní nchócótó-gǎ ndàa sátá-gǎ te ní xíní-gá ñadìhí-áⁿ, te ní xǎhaⁿ-gǎ:

—Yòhó ñaha cùhú, vá ndìhú-gá iní-n vitna chi sa ní ndúha-n, chi ní sándáá iní ñáhá-n xii-í —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

Te òré-ni-áⁿ ñí ndúha ñaha cùhú-ǎⁿ.

23 Te òré ní quexìo Jesús vehe téé cùnuu taxi tnuní veñúhu-áⁿ, te ní xíní-gá xǐndáhí víhí ñǎyiu, te xǐndecu müsicú.

24 Te ní xǎhaⁿ-gǎ xií-yu:

—Chí táquèe xítí vehe-a, chí xíchí-a ñá túú ní xíhí-xi chí òcò xídí-xi —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xií-yu.

Te ní sácú ndeé ñáhǎ-yu xii-gá sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá, chí sá cúú-xí mèé-yu te ní xíhí ndisa xíchí-ǎⁿ.

²⁵ Te ñáyiú-áⁿ ñí queé-yu te cuánguihu Jèsús núú cándòdo xíchí ñí xíhí-áⁿ, te ní tñi-gá ndaha-xi te òré-ni-áⁿ ñí ndacóo-xi.

²⁶ Te nchaa ñúú cáá yàtni xíaⁿ ñí níhí ñáyiú tñúhu nàcuáa ní quide Jèsús.

Jèsús quidé tǎtna-gá núú ǔú tñàhá cue téé cuàá

²⁷ Te sátá dúcáⁿ ñí cuu te ní xica Jèsús cuánuhú-gá, te ichi ñùhu-gá ní chinchícúⁿ ñáhá ǔú tñàhá cue téé cuàá xii-gá, te níhi càháⁿ-güedé, te xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

—Yòhó Jèsús, téé cùu ñaní tñàhá ndíi Dàvíí, cundàhú iní ñáhá xii-ndí —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

²⁸ Te òré ní nasáá Jèsús núú quidé vèhe-gá, te cue téé cuàá-áⁿ ñí quexìo-güedé ndeé núú-gǎ, te ní xícáⁿ tñúhú-gǎ núú-güedé, te xǎhaⁿ-gǎ:

—¿Sàndáá iní-ndó sǎ yùhú ndacu-í cada tátna-í núú-ndó-ǎⁿ? —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Sàndáá iní-ndí sá díú yòhó Jèsús ndacu-n cada tátna-n núú-ndí —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

²⁹ Te Jèsús ní dácáá-gá ndaha-gá ní tendaha-gǎ núú-güedé, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Te vitna, ndúha núú-ndó chí ní sàndáá iní-ndó sǎ díú yùhú ndacu-í cada tátna-í núú-ndó —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

30 Te òré-ni-áⁿ ñí ndúha núú-güedě, te Jèsús ní cáháⁿ víhí-gă dóho-güedé cuendá sá vă cãháⁿ-güedé nàcuáa ní cuu ní ndúha núú-güedě.

31 Te cue téé-áⁿ òré ní ndee-güedé núú ndécú Jèsús, te ní ngüíta-ni-güedé ní cani-güedé cuendú núú ñăyiu nàcuáa ní quide ñaha-gă xii-güedé. Te nchaa dăva-gă ñúú cáá yàtni xíáⁿ ñí sáháⁿ-güedé ní cani-güedé cuendú núú ñăyiu nàcuáa ní quide ñaha Jèsús xii-güedé.

Jèsús quidé tătna-gá ìⁿ téé ñìhí

32 Te íchí ñí ndee cue téé ní ndúha núú-xi-áⁿ núú ndécú Jèsús, te ní quexio ìⁿ úú ñăyiu ndécá-yu ìⁿ téé ñìhí yíhí ñàha espíritú cúndìhí yucu ñávăha.

33 Te Jèsús ní queñuhu-gá espíritú cúndìhí yucu ñávăha yìhí ñaha xii téé-áⁿ, te òré-ni-áⁿ ñí cuu ní nacáháⁿ-dé. Te nchaa ñăyiu xĩndecu-áⁿ ìo ní cuñúhu-yu, te ní xítñàhá-yu:

—Ñá túú tnàhí xìní-ó ìⁿ téé duha cada ñúú nchoo cuè ñăyiu isràél ní cùu —cachí-yu xítñàhá-yu.

34 Te cue téé cùu fariséú ní ngüíta-güedé xítñàha-güedé:

—Tée-a chi sácúíhná chĩndèe ñaha-xi xii-dé quèñùhu-dé nchaa espíritú yíhí ñàha xii ñăyiu te d̄iu-ni sácúíhná-ăⁿ táxí tnùnì-xi nchaa espíritú-áⁿ —càchí-güedé xítñàha-güedé.

Jèsús cúndàhú iní-gá ñăyiu

35 Te Jèsús cuáháⁿ-gá nchaa ñúú náhnú ndìhí nchaa ñúú lĩhli, te ndì tnahá ìⁿ ìⁿ ñúú sàá-gá te ducaⁿ cuànguìhu-gá ìⁿ ìⁿ veñúhu càa nchaa ñúú-áⁿ dánèhé-gá ñăyiu tnúhu váha, tnúhu sá sánú ìchi ñaha xií-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xií-yu.

Te ducaⁿ-ni ta quède tátna-gá nchaa ñáyiú cùhú cuáháⁿ cuèi ndi dííⁿ ndi dííⁿ núú cuéhé tnàhá-yu ìíⁿ-yu.

³⁶ Te sá ñi xini Jèsús sá ìo vài ñáyiú nchìcúⁿ ñáhá xii-gá, te ní cundàhú iní ñáhá-gă xií-yu chi ìo ndihú iní-yu, te vá yôo nèhe cuendá ñáhá xii-yu, te cùú-yu dàtná cue mbéé cue quiti ñá túú tòli-xi.

³⁷ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii cue téé xica cuu ndihí-gá:

—Nchòhó xini-ndó sã òré ná sàá nduu cùu nchaa sá xítú ñáyiú te ìo vài cuu. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã dàtná ìo vài sá xítú ñáyiú cùu, ducaⁿ ìo vài ñáyiú cùmání cundedóho tnúhu-í, te ìo sacú ñáyiú dàcuaha ñaha xií-yu.

³⁸ Núú xiáⁿ xini ñuhu-xi cácaⁿ-ndó núú Yã Ndiöxí Yaá cúú Xitohó-ndó ndihí-yu cuendá sá ná dàcaháⁿ-gá iní-yu cáháⁿ-yu tnúhu-gá núú nchàa dava-gá tnàha ñáyiú-yu cùmání cundedóho tnúhu-gá —càchí-gá xãhaⁿ-gă xii-güedé.

10

Jèsús sãñaha-gă tnúhu ndee iní xii ndi ùxúú cue téé xica cuu ndihí-gá

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Te Jèsús ní cana-gá ndi ùxúú cue téé xica cuu ndihí-gá, te ní sãñaha-gă xii-güedé tnúhu ndee iní cundecu ndihí-güedé cuendá queñuhu-güedé nchaa espíritú cündihí yucu ñávãha yihí ñaha xii ñáyiú, ndihí cuendá sá cádá tátna-güedé nchaa dava-gá ñáyiú cùhú cuèi nándi núú cuéhé tnàhá-yu.

² Te duha xínani ndi ùxúú cue téé-áⁿ: téé cùnuyu-gá nání-dě Xímú, àdi Pelú chi úú diù-dé, te ñaní-dé cúú

tě Ndrǐxí, te tnàhá tée-áⁿ cúú-dě tée xìca cuu ndihi Jesús, ndihi té Jàcobó ndihi ñaní té Jàcobó-áⁿ tée nàni Juaá, te ndi ndùú cue tée-áⁿ cúú-güedě déhe té Zebèdeú.

³ Te tnàhá té Lìpé xíca cùu ndihi-gá, ndihi té Bartolómé, ndihi té Mǎxí, ndihi té Màteú tée cùu cobradór impuèstú ní cùu, ndihi té Jàcobó déhe té Àlfeú, ndihi té Lèbeú tée dānani-güedé Tàdeú,

⁴ ndihi té Xímú tée ní cundihi cue tée canànistá, ndihi té Jùdás Iscàrioté tée ní sáá nduu ñí sáha cuèndá ñáhá xii Jesús núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá xii-gá.

Jèsús téndàha-gá ndi ùxúú cue tée xìca cuu ndihi-gá quíhíⁿ-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu-gá núú ñáyiú

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵⁻⁶ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii ndi ùxúú cue tée xìca cuu ndihi-gá sá quíhíⁿ-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu-gá núú ñáyiú, te cùmání-gǎ caca-güedé quíhíⁿ-güedé, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ méé-ní ñúú núú xǐndecu cue ñáyiú isràél quíhíⁿ-ndó cáháⁿ-ndó tnúhu-í, te vá quíhíⁿ-ndó ñí ñúú ñúú yíndèhu distritú Sàmariá, te ñí vǎ quíhíⁿ-ndó dàva-gá ñúú núú xǐndecu ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél. Te cue ñáyiú isràél-áⁿ cúú-yu dàtná cue mbéé cue quiti ní xíta chi ta xíta nihnú-yu cuáháⁿ.

⁷ Te cúñaha-ndo xii-yu sá sà ní cuyatni nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiǒxí xii-yu.

⁸ Te cada tátna-ndo nchàa ñáyiú cùhú cuèi ñáyiú tnàhá cuéhé sǎ dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-yu, te queñuhu-ndo nchàa espíritú cùndihi yucu ñávàha

yìhi ñaha xii ñáyi, te dandòto-ndo cue ñáyi sa ní xíhí, te vá càcáⁿ-ndó yǎhu-ndo núú ñáyi òré cada-ndo nchàa chiuⁿ-áⁿ, chi sa nàha-ndo sá dicó ducaⁿ ñí taxi-í tnúhu ndee ìní ndécú ndìhi-ndo.

9 Te vá cànèhe-ndo díhúⁿ cuu ichi-ndo,

10 te ni vǎ cànèhe-ndo ñunu cuhuⁿ ndachiuⁿ-ndo, te ni vǎ cànèhe-ndo ìngá ichi dóó-ndó nàdáma-ndo, te ni vǎ cànèhe-ndo úú-gá chàú-ndó chi ñiu-ni chàú yíhí-ndó-ǎⁿ xǎⁿ-ni quíhi-ndo, te ni vǎ cànèhe-ndo tatnu, te ducaⁿ càda-ndo chi nchòhó sa nàha-ndo sá ncháá ñáyi quède chiuⁿ te ñiu-ni cuendá chiúⁿ quidé-yu ñìhí-yu sá xéxǐ-yu.

11 Te ndi tnahá ñuú ná quèxio-ndo te nducu-ndo ñáyi cùtnuní ìní-ndó sǎ cúú-yu ñáyi váha, te vehe ñáyi-áⁿ cundecu-ndo ndéé sáá nduu ndèe-ndo ñuú-áⁿ.

12 Te òré quexio-ndo vehé-yu te cúñaha-ndo xíi-yu: “Yá Ndiòxí chíndèe chitúu ñaha-gǎ xii-ndo ndècu-ndo”, duha cúñaha-ndo xíi-yu.

13 Te núu ní cǎháⁿ váha ndìhi ñàhá-yu xii-ndo, te cuu-xi sá vǎha sá cúú-xí-yu cuendá tnúhu ní xáhaⁿ-ndo-ǎⁿ, dico núu ñá túú ní càháⁿ váha ndìhi ñàhá-yu xii-ndo, te cúñaha-ndo xíi-yu sá vǎ cúú-xí sǎ vǎha xíi-yu tnúhu ní xáhaⁿ-ndo-ǎⁿ.

14 Te núu ní sáá-ndó ìⁿ ñuú àdi ìⁿ vehe, te núu ñá túú ní cǎháⁿ ndìhi ñaha vǎha-yu xii-ndo te ni ñà túú ní cuìní-yu cundedóho-yu tnúhu càháⁿ-ndó te ndee-ndo ñuú-áⁿ àdi vehe-áⁿ, te naquidi-ndo tǐcá chúhmá ñí tníi sáhá-ndó cuendá ná cùtnuní ìní-yu sá ñà túú quède váha-yu.

15 Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ sáá nduu te ío-gá dandòho ñaha Yá Ndiòxí xii ñáyi ducaⁿ na

càda ñaha xii-ndo-áⁿ dàcúúxí ñǎyiu ní xíndecu ñuú Sòdomá ndìhi ñuú Gòmorrá.

Ndoho tnahá-ó cùndecu-o ichi Xítóhó Jesucristú

16 'Te cada iní-ndó sǎ cúú-ndó dàtná cue mběé cue quiti cuáháⁿ núú íó yíhí. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-ndo chi yúhú tendaha ñaha-ǎ xii-ndo quǎhíⁿ-ndó núú xíndecu cue ñáyiu cuihna iní-xi, te ío váha cuáha-ndo cuendá nàcuáa cada-ndo dàtná quidé cǒó, dico cunduu váha iní-ndó ñà túú ñà cada-ndo dàtná quidé lǒmá.

17 Te quíhi iní-ndó chi cue ñáyiu na cùu úhú iní ñáhá xii-ndo, te cuáha cuendá ñáhǎ-yu xii-ndo núú cuè téé cùchiuⁿ, te caniha-güedě xii-ndo xítí veñúhu-güedé.

18 Te dava tucu ñáyiu cuu úhú iní ñáhá xii-ndo candeca ñahá-yu xii-ndo quǎhíⁿ núú cuè téé cùnuu yíndaha nacióⁿ, àdi núú dǎva-gá cue téé cùnuu sá cuendá-í. Te nchòhó níhí-ndó nàcuáa cada-ndo cǎháⁿ váha-ndo cuendá-í núú-güedě ndìhi núú cuè ñáyiu ñá túú cùu ñáyiu isràél.

19-20 Dico òré cuáha cuendá ñáhǎ-yu xii-ndo núú nchàa cue téé-áⁿ, te vá cání iní-ndó núú nása cunduu tnúhu cǎháⁿ-ndó núú-güedě, chi òré-ñǎ te níhí-ndó tnúhu cǎháⁿ-ndó. Te ñá díú mèe-ndo cahu iní-ndó tnúhu cǎháⁿ-ndó, chi mee Espíritú Yǎ Ndiǒxí Yaá cúú Tǎtá-ndó dàcahú iní ñáhá-xí xii-ndo nacuaa cunduu tnúhu cǎháⁿ-ndó.

21 'Te dava cue téé cuáha cuendá-güedé ñaní-güedé núú cuè téé cùchiuⁿ cuendá cahni ñaha-güedě, te dava cue téé cùu tǎtá ñu-ni ducaⁿ càda-güedé déhe-güedé, te ñu-ni ducaⁿ càda ñaha dava cue ñáyiu cùu déhe xii tǎtǎ-yu ndìhi ñǎñǎ-yu,

chi cuáha cuèndá ñáhă-yu núu cuè téé cùchiuⁿ cuendá cahni ñaha-güedě xii-yu.

22 Te nchòhó chi nchaa ñáyiú nguíta-yu cuu úhú iní ñáhă-yu xii-ndo sá cuèndá-í. Te núu na càda ndee-ni iní-ndó cànchicúⁿ nihnu-ni-ndo ìchi-í cuèi nándi sá ná càda ñahá-yu xii-ndo ndèé ná sáá nduu vă cùndècu-gá-ndó ñùyíú-a ña, te nduu táhú-ndó cùndecu-ndo ni caa ni quíhíⁿ ndihí Yá Ndióxi.

23 Te núu ìⁿ ñuú cuìní-güedé tñi ñaha-güedě xii-ndo càda úhú ñahá-güedě sá cuèndá-í, te cunu-ndo nùú-güedě quíhíⁿ-ndó ìngá ñuú. Te na cächí tñuhu ndáá-í xii-ndo sá cùmání-gă quíhíⁿ-ndó nchàa dava-gá ñuú núu xĩndecu ñáyiú isràél cáháⁿ-ndó tñuhu-í, te sa quixi tucu yúhú, Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo ñuyíú-a.

24-25 "Te nchòhó xìní-ndó sá nì ìⁿ téé dàcuaha ñá túú cùnuu-dé dàcúúxí mèstrú-dé, te núu mèstrú téé-áⁿ nándi yăha-dé ndécú-dě te tàú-dé nduu vétú iní-dé te núu tnáhá-dé yăha-dé dàtná yăha mèstrú-dé-áⁿ. Te ñiú-ni ducaⁿ sãtnahá tucu-xi cùu ìⁿ téé xĩnu cuechi, chi ñá túú cùnuu-dé dàcúúxí pàtróóⁿ-dě, te nchaa sá yăha pàtróóⁿ-dě-áⁿ te tàú-dé nduu vétú iní-dé te núu tnáhá-dé yăha-dé dàtná yăha pàtróóⁿ-dě-áⁿ. Te núu yúhú Yáá táxí tñuní ñahá xii-ndo cachí-yu sá cùú-í sácúíhná, te uuⁿ-gá ducaⁿ cũñahá-yu xii nchòhó cue téé cùndihí-í.

Vá yùhú-ó cuèndá nchaa sá cádá ñàha ñáyiú xii-o (Lc. 12:2-7)

26 "Te nchòhó vá yùhú-ndó nùú ñáyiú. Chi nchaa tñuhu sá cúú yùhu ni cuu vá cúú yùhu-gá, chi nchaa dacuíí sá quée túu-xi núú ñáyiú.

27 Te nchaa tnúhu sá cächí tnúhu-í xii-ndo núú mée núú ñⁿ-ó, cùu-xi tnúhu sá ndúú yùhu ni cuu datúu-ndo núú cuè ñáyiu cuèi núú chítú núú tàcá.

28 Te xini ñuhu-xi sá vǎ yùhú-ndó cuè ñáyiu cuèi na càhni ñahá-yu xii-ndo, chi d̄i-u-ni yiqui cùñú-ndó ndacú-yu cahní-yu, dico ñá túú nǎgá ndacú-yu cada ñàhá-yu xii-ndo. Te tàú-ndó sǎ Yǎ Ndiõxí yùhú-ndó chi Yaá-áⁿ ndacu-gá danàa-gá yiqui cùñú-ndó, te ndacu-gá daquihíⁿ ñáhá-gǎ xii-ndo núú ùhú núú ndàhú.

29 Te nchòhó xini-ndó sǎ ndèé úú tnàhá tǐlaá cùyǎhu-d̄i núú ñⁿ-ní dǐhúⁿ, te ni ñⁿ-d̄i ñá túú xihí cùtexínu-d̄i chi ndéé núu mee Yǎ Ndiõxí Yaá cúú Tǎtà-ndó ná cächí-gá te xihí-d̄i.

30 Dico nchòhó chi ío-gá néhé cuèndá ñáhá Yǎ Ndiõxí xii-ndo chi ndéé idi díquí-ndó yìndehu.

31 Núu xiǎⁿ cächí-í sá vǎ yùhú-ndó chi cùnuu-gá-ndó dàcúxí tǐlaá cuèi vǎi vihi-güedi.

Nchaa ñáyiu dàtúu núú tnàha ñáyiu-xi sá ndécú ndihí-yu Xítóhó Jesucristú

(Lc. 12:8-9)

32 Te na cächí tnúhu-í xii-ndo sǎ ncháá ñáyiu na dàtúu núú tnàha ñáyiu-xi sá ndécú ndihí ñahá-yu xii-í, te ducaⁿ te tnàhá yùhú dàtúu-í núú Tǎtà-í Dútú Ndiõxí Yaá ndécú ànd̄iu sá ndécú ndihí-í-yu.

33 Dico nchaa ñáyiu na cùñaha xii tnaha ñáyiu-xi sá ñà túú ndècu ndihí ñahá-yu xii-í, te d̄i-u-ni ducaⁿ càda yùhú tucu chi cùñaha-í xii Tǎtà-í Dútú Ndiõxí Yaá ndécú ànd̄iu sá ñà túú ndècu ndihí-í-yu.

Ñá túú cùu ñⁿnuu ñáyiu

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

34 "Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã vã cání iní-ndó sã yùhú véxi-í ñuyú-a te cuu ìⁿnuu-gã ñáyiú cundecú-yu, chi da ngüita-yu vá cúú ìⁿnuu-gá-yu cundecú-yu, te ducaⁿ chi nchaa ñáyiú vá quindáá iní ñáhá xì-í ñáyiú-áⁿ ngõo-yu cuu úhú iní-yu nchaa ñáyiú quindáá iní ñáhá xì-í.

35 Te dava cue téé xĩndecu tãtã-xi te ngóo-güedé cuu úhú iní-güedé tãtã-güedé, te ðiu-ni ducaⁿ càda cue ñáyiú ðihí xĩndecu nãná-xi, chi ngóo-yu cuu úhú iní-yu nãná-yu, te ðiu-ni ducaⁿ càda tucu cue ñáyiú cùu sãnu, chi ngóo-yu cuu úhú iní-yu nãná yí-yu.

36 Te ndi mèe-yu vehé-yu ngóo-yu vá cúú ìⁿnuu-gá-yu cundecú-yu.

37 "Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sã ncháá ñáyiú ío-gá ná cùu iní tãtã-xi àdi náná-xi dàcúúxí yùhú, te ñáyiú-áⁿ ñà túú tàú-yu cundecu ndihí ñáhá-yu xii-í, te nchaa ñáyiú ío-gá ná cùu iní déhe ducuⁿ-xi, àdi déhe yoco-xi dàcúúxí yùhú, te ðiu-ni ducaⁿ ñà túú tàú-yu cundecu ndihí ñáhá-yu xii-í.

38 Te nchaa ñáyiú vá cãncíⁿ nihnu ñaha xì-í cuendá sá yùhú-yu ndohó-yu dàtná ndoho-í ñáyiú-áⁿ ñà túú tàú-yu cundecu ndihí ñáhá-yu xii-í.

39 Te cue ñáyiú na yùhú cuú sá cuendá-í te ñáyiú-áⁿ cuíta nihnú-yu, dico nchaa ñáyiú vá yùhú cuú sá cuendá-í, te ñáyiú-áⁿ nduu táhũ-yu cundecú-yu ni caa ni quíhíⁿ ndihí Yá Ndiõxí.

*Cuendá sá ndúú tãhú-ó
(Mr. 9:41)*

40 "Te nchaa ñáyiú na quèheⁿ cuendá ñáhá xì-ndo te cada iní-yu sá tnàhá yùhú ní queheⁿ cuendá-yu. Te nchaa ñáyiú na quèheⁿ cuendá ñáhá

xii-í, te cada iní-yu sá tnàhá Tătà-í Dútú Ndiǒxí Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyíú-a ní queheⁿ cuendá-yu.

⁴¹ Te nchaa ñáyiu na quèheⁿ cuendá ìⁿ téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí cuendá sá quidé-dě chiuⁿ-gá, te dàtná-ni càa táhú cuǎñaha-gǎ nduu táhú tǎe ducaⁿ càháⁿ tnúhu-gá-áⁿ, ñiu-ni ducaⁿ cùnduu táhú cuǎñaha-gǎ nduu táhú ñáyiu ducaⁿ na quèheⁿ cuendá ñáhá xii-dé. Te nchaa ñáyiu na quèheⁿ cuendá ìⁿ téé quide váha cuendá sá dúcáⁿ quide váha-dé, te dàtná-ni càa táhú nduu táhú tǎe-áⁿ ñiu-ni ducaⁿ cùnduu táhú nduu táhú ñáyiu na quèheⁿ cuendá ñáhá xii-dé.

⁴² Te nchaa ñáyiu na cuǎñaha ìⁿ yaxiⁿ ndute coho ìⁿ ñáyiu cùu cuendá-í cuendá sá ñí tuha ñàhá-yu xii-í cuèi ñá túú cùnuu vihi-yu, te ñáyiu ducaⁿ na cuǎñaha ndute-áⁿ ñíhí-yu sá ndúú tǎhǔ-yu núú Yá Ndiǒxí —càchí Jèsús xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

11

Jèsús càháⁿ ndihí-gá cue téé xica cuu ndihí té Juàá (Lc. 7:18-35)

¹ Te sátá ñí yáha ducaⁿ ñí xáhaⁿ Jèsús xii ndi ùxúú cue téé xica cuu ndihí-gá, te ní xica-gá cuáháⁿ-gá nchaa ñuú cáa yàtni xíaⁿ dánèhé-gá ñáyiu tnúhu-gá.

² Te té Juàá yìhi-dé vecaá te ní níhí-dě tnúhu nchaa nàcuáa quide Xítóhó Jesucristú. Te sátá dúcáⁿ te ní tendaha-dě ìⁿ úú cue téé xica cuu ndihí-dé cuáháⁿ-güedé núú ndécú Jèsús.

³ Te òré ní quexìo-güedé núú ndécú-gǎ, te xicáⁿ tnúhú-güedé núú-gǎ nàcuáa ní xáhaⁿ tǎe Juàá xii-güedé, te xǎhaⁿ-güedé xii-gá:

—Véxi-ndí xìcáⁿ tnúhú-ndí núú-n nùu sá díú-n cùu-n Cristú Yaa ní tendaha Yă Ndiõxí véxi ñuyú-a, àdi sá cùndètu nahi-ni-ndí mei Yàá-áⁿ —càchí-güedé xăhaⁿ-güedë xii-gá.

⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Chí cuánùhú te cani-ndo cuendú núú tĕ Juáa nchaa sá ñĩ xini-ndó quide-í, ndihĩ nchaa nàcuáa ndùu tnúhu ní cáháⁿ-í ní xíndedóho-ndo.

⁵ Te cúñaha-ndo xii-dé sá quidé tătna-í núú cuè ñáyiu cuáa, te quide tătna-í cue ñáyiu yacua, ndihĩ cue ñáyiu tnàhá cuéhé să dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-yu, ndihĩ cue ñáyiu doho, nchaa ñáyiu-áⁿ quidé tătna-í, te ndũha-yu, te ndéé tnàhá cue ñáyiu sa ní xihĩ dándòto-í cúñaha-ndo. Te cúñaha tùcu-ndo xii-dé sá nděcuu-í dánèhé-í nchaa ñáyiu ndàhú, tnúhu sá sánú ìchi ñaha xií-yu nàcuáa naníhĩ tàhú-yu.

⁶ Te cúñaha tùcu-ndo xii-dé sá ìo váha táhú nchaa ñáyiu ñá túú quide sáa iní-xi nchaa tnúhu càháⁿ-í, duha cúñaha-ndo xii-dé —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

⁷ Te sáta ñĩ yáha-güedé cuánuhú-güedé te ní ngúíta Jèsús ní cáháⁿ-gá núú ñáyiu cuendá té Juáa, te xăhaⁿ-gă xií-yu:

—Nchòhó ní sáháⁿ ndéhé-ndó ìⁿ tée ndècu xití yucu, te tée-áⁿ ñà túú sàni ìⁿ sani úú iní-dé, chí ñá túú quide-dé dàtná quidé nchàa ité náhnú cuáháⁿ-xi duha cuáháⁿ-xi dácáⁿ òré quéné tächí.

⁸ Te ni ñà túú ní sáháⁿ ndéhé-ndó ìⁿ tée nihnu dóo văha dóo vii càa. Te nchòhó xini-ndó să ncháá ñáyiu nihnu dóo văha dóo vii càa xíndecú-yu vehe cue tée cùnuu yíndaha ñáyiu.

9 Dico nchòhó chi ní sándéhé-ndó ìíⁿ téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí, te ndáá sá díú ìíⁿ téé càháⁿ tnúhu-gá cúú-dě, te cùnuu-gá-dé dácúúxí dàva-gá cue téé càháⁿ tnúhu-gá.

10 Te ðiu cuèndá té Juàá-áⁿ càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí nàcuáa ní xáhaⁿ-gă xii Crìstú, te duha ní xáhaⁿ-gă:

Tendaha-ĩ ìíⁿ téé cáháⁿ-dé tnúhu-í codonùu-dé núú-n,

cuèndá dätúha-dé ñáyiu cuèndá quíndáá iní-yu tnúhu-n.

Duha ní xáhaⁿ-gă, te ducaⁿ ñí ngódó tnùní núú tütú-gá.

11 Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ñí ìíⁿ cue téé ñuyíú-a ñá túú cùnuu-güedé dàtná cúnùu té Juàá téé dácuanđute ñaha xii ñáyiu. Te nchaa ñáyiu sa ta ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí vitna cuáháⁿ cúnùu-gá-ni tucú-yu dácúúxí tẽ Juàá cuẽi cùú-yu ñáyiu ñá túú cùnuu dácúúxí dàva-gá ñáyiu yìndaha-gá.

12 Te ndéé cútnàhá ní ngüíta té Juàá téé dácuanđute ñaha xii ñáyiu càháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiöxí ñuyíú-a, ndéé dāvá-áⁿ ñí ngüíta ñáyiu cuiní-yu sá ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii-yu te ndùcu ndéé-yu quidé-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñàha-gá xii-yu.

13 Te nchaa cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha ñí cáháⁿ-güedé sá díú-gă ndíhu ndaha-gă cue ñáyiu, te ðiu-ni ducaⁿ ñí cáháⁿ tucu ndíi Moisés ní ngódó tnùní núú tütú ndíi. Te ðiu-ni ducaⁿ cùnuu nchaa tnúhu-áⁿ càháⁿ-xi nàcuáa ndíhu

ndaha Yă Ndiöxí ñáyi ndéé ní sáá nduu ñí ngüíta té Juáá càháⁿ-dé tnúhu-gá ñuyíú-a.

14 Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ cǎdá cuendá-ndó, chí núú tütú Yă Ndiöxí càchí-xi sá ndíxí tē Èliás, te ñiu núú tē Èliás-áⁿ ñí quide té Juáá.

15 Te nchaa nchòhó ñáyi ndèdóho nchaa tnúhu càháⁿ-í-a te ío váha chí cuǎha cuendá.

16 "Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo nàcuáa sǎtnhá-xi cùu ñáyi ndècu vitna. Chí ñáyi-áⁿ cúŷ-yu dàtná cue landú sácõ núú yǎhu dàdiqui-güexi te níhi càháⁿ-güexi, te xǐtnàha-güexi ndi mee landú-güexi:

17 "Ní tíú-ndí yaá ndihi vǐlu te ñá túú ní cuíní-ndó càta-ndo. Te ío yica ìní ní xita yuhu-ndí te ñá túú ní ndǎhyú-ndó", càchí-güexi xǐtnàha-güexi. Te ducaⁿ sǎtnhá-xi cùu ñáyi ndècu vitna,

18 chí té Juáá ío ndàhú ní xóo caxi-dé, te ni ñà túú ní xõ coho-dé ndudí ndéhé yoho yàha stilé sá sà ní nduu-xi ndidí, te sá dúcáⁿ ñí xóo cada-dé te ní cachí-yu sá ñí xíndecu ndihi-dé espíritú cündihi yucu ñávǎha.

19 Te sátá ñí quexìo yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, te xèxi-í xìhi-í quidè-í, te càchí-yu sá yǎhú cùu-í ñⁿ tée xèxi vihi te xìhi vihi, te càchí tucu-yu sá cùu-í tée xìca cuu ndihi cue tée cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii-yu cuendá impuèstú ndihi nchaa dava-gá cue tée ndècu ichi cuehé ichi duha, duha càchí-yu. Te ñáyi ní tnahá tnúhu ndihi Yá Ndiöxí, ñáyi-áⁿ quidè-yu sá vǎha nàcuáa cutnùní sá méé-gǎ ío ndècu ndihi-gá sá xìní tnùní-gá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xií-yu.

Cuendá ñáyi dava ñuú ñá túú sàndáá ìní tnúhu

Xítóhó Jesucrìstú
(Lc. 10:13-15)

20 Te Jèsús ní ngüíta-gá càháⁿ-gá dóho nchaa ñáyiú ñuú núú ïo-gá vâi núú sã vã yõo tnàhí ndàcu cada ní quide-gá, chi nchaa ñáyiú ñuú-áⁿ ñà túú cuíní-yu ndixi túú iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ndècú-yu, te xãhaⁿ-gã xií-yu:

21 —¡Ndàhú nchòhó cue ñáyiú ñuú Coràzín! ¡Te ndàhú nchòhó cue ñáyiú ñuú Bètsaidá! Chi núú dìcò ñuú Tìrú ndìhi ñuú Sìdón ní quide-í nchaa sá vã yõo tnàhí ndàcu cada datná ní quide-í ñuú-ndó-á ñí xiní-ndó ñá, te sá ndéé ama-gá cuihnú-yu dóo ndàhú te cunu cóo-yu núú yàà cuèndá sá ndíxí cuèchi iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ni cùu.

22 Dico sáá nduu te ío-gá dandòho ñaha Yá Ndiõxí xii-ndo dàcúxí ñáyiú ñuú Tìrú ndìhi ñáyiú ñuú Sìdón.

23 Te nchòhó cue ñáyiú ñuú Capèrnaúm ío quide cahnu-ndo mee-ndo, te quide iní-ndó sã sà cuándaa-ná-ndó àndiú, dico ñáhá chi núú ùhú núú ndàhú nduu táhú-ndó cùndecu-ndo. Te núú dìcò ñuú Sòdomá ní quide-í nchaa sá vã yõo tnàhí ndàcu cada datná ní quide-í ñuú-ndó ñí xiní-ndó ñá, te ñáyiú-áⁿ vã náã-yu chi cundecu-ní-yu ndéé vitna ni cùu.

24 Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã sàà nduu te ío-gá dandòho ñaha Yá Ndiõxí xii-ndo dàcúxí ñáyiú ñuú Sòdomá —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii nchaa ñáyiú ñuú-áⁿ.

Jèsús cuíní-gá sá túhá ñàha ñáyiú xii-gá
(Lc. 10:21-22)

25 Te sátá xǎⁿ te Jèsús ní ngüíta-gá càháⁿ ndìhi-gá Tátá-gã Dútú Ndiõxí, te xãhaⁿ-gã:

—Yòhó Tàtá-í Dútú Ndiǒxí, ío chĩñuhu ñaha-í xii-n chi ñiu-n tàxi tnuní-n àndiũ ndĩhi ñuyíú-a, te dānehé-n cuè ñáyiũ nchaa tnúhu váha, te ñiu-ni ñáyiũ-áⁿ cúũ-yu ñáyiũ ñá túú cùnuní iní-xi nchaa tnúhu càháⁿ cue tée cāchí sá ïo túha, te nchaa tnúhu váha-áⁿ ñà túú ñàtúu-n nũú ñáyiũ cāchí sá ïo túha te ío váha sàá díquí-xi.

²⁶ Chi ducaⁿ cuiní-n cunduũ —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii Tàtá-gǎ.

²⁷ Te xǎhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáyiũ xĩndecu-áⁿ:

—Mee Tàtá-í Dútú Ndiǒxí ní cachí-gá sá cúnũu-í núú nchāandi túhú sá ïó. Te vá yǒo ñⁿ-gá xini nācuāa sàni iní yúhú Déhe Dútú Ndiǒxí, chi ñⁿdĩi díí-ni mee-gǎ xini-gá nācuāa sàni iní-í, te mee-ĩ xini-í nācuāa sàni iní méé-gǎ. Te nchaa ñáyiũ cāchí iní-í sá quini-yu nācuāa sàni iní Tàtá-í Dútú Ndiǒxí te xĩtnũhu-í-yu, te vá yǒo ñⁿ-gá xini chi ñiu-ni ñáyiũ ducaⁿ xĩtnũhu-í-áⁿ xini-yu.

²⁸ Te nchaa nchòhó ñáyiũ ñá túú ndècu váha, ñáyiũ ñá túú ñihí nācuāa cada cundecu váha iní-xi quixi-ndo túha ñaha-ndo xii-í nācuāa ducaⁿ cundecu váha iní-ndó.

²⁹ Te cuu vii cuu váha iní-ndó tñi-ndo nchaa tnúhu càháⁿ-í, te ío dacuàha-ndo, te ducaⁿ càda-ndo chi yúhú ío càhnu iní-í, te ío ndāhú iní-í. Te núu ducaⁿ na càda-ndo te ío váha cuu iní-ndó cundecu-ndo.

³⁰ Te tñi-ndo nchāa tnúhu càháⁿ-í chi ñá túú cùu-xi ñⁿ sá vèe, chi cada iní-ndó sǎ cúú-xi ñàtná ñⁿ chiuⁿ ñamá —cāchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-yu.

12

Cue tée xica cuu ndĩhi Jesús sàhnú-güedé yoco trüü

*nduu ndetatú ñáyi**(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)*

¹ Te ñⁿ nduu cùu-xi nduu ndetatú ñáyi ñùhu Jesús ichi ndihì cue téé xìca cuu ndihì-gá, te ta yǎha-gá ndihì-güedé ñⁿ xichi núú cáá triú te xìxíhì-güedé docó nùu xíǎⁿ ní ngüíta-güedé sàhnú-güedé yoco triú-áⁿ, te ndihì ndaha-güedé quíⁿ-güedé quéé triú-áⁿ tá xèxi-güedé cuáháⁿ.

² Te cue téé cùu fariséú ní xiní-güedé nàcuáa quide cue téé xìca cuu ndihì Jesús, núú ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—¿Ná cuendá ducaⁿ quide cue téé xìca cuu ndihì-n sàhnú-güedé yoco triú, te vitna cùu-xi nduu ndetatú-i? Te ñá túú tàú-güedé ducaⁿ càda-güedé —càchì-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

³ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Náa ñá túú dàcuaha-ndo núú tùtú Yǎ Ndiǒxí núú càháⁿ-xi nàcuáa ní quide ndíi Dàvíí cútnàhá ní xíhì ndíi docó ndihì cue téé ní xica cuu ndihì ndíi-ǎⁿ?

⁴ Chi ndíi-áⁿ ñǎ quíhu ndíi vehe Yá Ndiǒxí ní queheⁿ ndíi pàá ní cuu íí ndécú-ǎⁿ ñǎ xexi ndíi ndihì cue téé ní xica cuu ndihì ndíi, te ñá túú tàú ndíi sá dúcáⁿ càda ndíi ndihì cue téé-áⁿ ní cùu, chi mee-ni cuè dútú tàú-güedé caxi-güedé pàá-áⁿ ní cùu.

⁵ ¿Te náa ñá túú xiní-ndó nàcuáa càháⁿ-xi núú tùtú ndíi Moisés sá ncháá cuè dútú vǎ ndétatú-güedé nduu cùu-xi nduu ndetatú-ǎⁿ? Te ñá díú ñⁿ cuéchi cùu-xi sá dúcáⁿ ñà túú ndetatú-güedé nduu cùu-xi nduu ndetatú.

⁶ Te na càchì tnúhu-í xii-ndo sǎ yǎhú cùu-í téé ío-gá cúnùu ndecu ndihì-ndo dacúxí vèñúhu sá ío cùnuu.

⁷ Dico nchòhó chi ñá tècú tnùní-ndó nàcuáa càháⁿ Yá Ndiõxí núú tütú-gá núú càchí-xi: “Yúhú cuìní-í sá cùndàhú iní-ndó cuè tnahá ñáyiú-ndo te ñá díú mèe-ni sá cáhni-ndó quìti nduu táhù-í”, duha càchí-gá núú tütú-gá. Te núú dìcò nchòhó tècú tnùní-ndó ñá, te vá càháⁿ cuèhé-ndó cuendá nchaa ñáyiú ñá túú ndècu cuéchi-xi.

⁸ Te yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, tnáhá-í ndécú ndìhi-í tnúhu ndee iní sá cùu-í nchaa ñáyiú nàcuáa cadá-yu nduu ndetatú-ó-á —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Ìⁿ tée ní yíchí ìⁿ xio ndaha-xi

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá, te cuánguihu-gá xití ìⁿ veñúhu.

¹⁰ Te xíaⁿ ndécú ìⁿ tée ní yíchí ìⁿ xio ndaha-dé. Te dava cue tée xĩndecu-áⁿ ndúcú-güedě nàcuáa cada-güedé cacáⁿ cuéchi-güedé cuendá-gá núú cuè tée cùnuu, te ní xícáⁿ tnúhú-güedě núú-gã, te xáhaⁿ-güedě:

—Cachí tnúhu xii-ndí nũu cuu cada tátna-o ìⁿ tée cùhú nduu cùu-xi nduu ndetatú-ó ãⁿ ñáhá —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gã.

¹¹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Te nchòhó òré ná ngàunihnu ìⁿ mbéé-ndó ìⁿ déhvá cùnú te nàtava-ndo-di cuéi cùu-xi nduu ndetatú-ó.

¹² Te ìⁿ ñáyiú ío-gá cùnùu-yu dàcúúxí ìⁿ mbéé, núú xíãⁿ tàú-ó sã cadá-ó sã vãha sá cúu-xí-yu cuéi cùu-xi nduu ndetatú-ó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

13 Te dătnùní ní xáhaⁿ-gă xii tée cùhú ndaha-xi-áⁿ:

—Ndacani ndaha-n —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

Te tée-áⁿ nǐ ndacani-dé ndaha-dé, te òré-ni ní ndúha ní nduu-xi dătná cáá ìngá xio ndaha-dé.

14 Te cue tée cùu fariséú ní ndee-güedé xití veñúhu, te ní ngüíta-güedé ndátnùhu-güedé nùu nása cada-güedé cahni-güedé Jèsús.

Nàcuáa sa ndèé tnuní cuendá Jèsús

15 Te sátá nǐ cutnùní iní Jèsús nàcuáa cuìní-güedé cada ñaha-güedě xii-gá te ní xica-gá cuáháⁿ-gá, te ío vài ñáyiu nchìcúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te tnáhá cue ñáyiu cùhú nchìcúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te ní quide tátna-gá cue ñáyiu-áⁿ.

16 Te ní xáhaⁿ-gă xii-yu sá vă càháⁿ-yu yoo cùu-gá.

17 Te ducaⁿ nǐ cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní xáhaⁿ Yă Ndiõxí xii ndíi Chàíá tée ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá ndéé sanaha nǐ chídó tnùní ndíi núú tütú-gá, te duha ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-gă:

18 Téee-a cùu-dé téee ní sani iní-í sá cúnú cuèchi-dé núù-í,

te ío cùu iní-í-dé, te cùdíí ìní-í-dé.

Te yúhú cuáñaha-í Espiritú-í cundecu ndihí-dé,

te diu-dé cúñaha-dě xii nchaa ñáyiu ñuyúú sǎ yúhú ío ndáá quidè-í.

19 Te vǎ dácàá-dé tnúhu cáháⁿ-dé ndihí ñáyiu, te ni vǎ cáná sàa-dé òré cáháⁿ-dé,

te ni vǎ yóo níhí tnúhu nása cáháⁿ-dé cuhuⁿ-dé ichi.

20 Te ni ñà túú nǎ cada-dé cue ñáyiu cùu datná ìⁿ tnu ndóó sá cuìní-xi tnáhnú, te diu-ni ñáyiu-áⁿ cúú tucú-yu dătná ìⁿ mèchá càndíl sá ío quène ñúhmá te cuìní-xi ndahvá.

Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu ñáyiu-áⁿ chi ñá túú ñihí
ndéě-yu cundecú-yu sá cúu-xì-í, te mee-ni
sã vãha cada ñaha-dě xii-yu,
te ñiu-ni ducaⁿ càda-dé ndéé sáá nduu cùtnuní iní
nchaa ñáyiu sá ïo ndáá quidé-dě.

²¹ Te nchaa ñáyiu ñihí ñuyúú ïo cundee cùu cahnu
iní ñáhã-yu xii-dé.

Duha ní xáhaⁿ-gã xii ndí Chàíá ní chídó tnùní ndí
núú tütú-gá.

*Càchí-güedé sá ndécú ndìhi Jesús espíritú cündìhi
yucu ñávãha*

(Mr. 3:20-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Te ní quexìo ìⁿ úú cue téé núú ndécú Jèsús,
te ndèca-güedé ìⁿ téé ñihí te cuàá-dé, te yìhi ñaha
espíritú cündìhi yucu ñávãha xii-dé, te Jèsús ní
queñuhu-gá espíritú cündìhi yucu ñávãha yìhi ñaha
xii-dé, te òré-ni-áⁿ ñi cuu ní nacáháⁿ-dé te ní ndúha
núú-dě.

²³ Te nchaa ñáyiu xĩndecu-áⁿ ïo ní cuñúhu-yu sá
dúcáⁿ ñi quide-gá, te ní xítnàhá-yu:

—Váa téé-a cùu-dé ñaní tnáhá ndí Dàvíí téé
tendaha Yã Ndiõxí quixi ñuyúú-a —càchí-yu
xítnàhá-yu.

²⁴ Te cue téé cùu fariséú ní tecú dóho-güedé
nàcuáa ndùu tnúhu xítnàhá-yu, núu xíáⁿ ní
xítnàha-güedé:

—Tée-a ndèñuhu-dé nchaa espíritú cündìhi
sáculhá yìhí ñaha xii ñáyiu, chi ñiu-ni sáculhá-ãⁿ
chíndèè ñaha-xi xii-dé te ñiu-ni-xi tàxi tnuní-xi
nchaa espíritú-áⁿ —duha ní xítnàha-güedé.

²⁵ Te Jèsús ní cutnùní iní-gá nàcuáa ndùu tnúhu
ní xítnàha-güedé, núu ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Te nchòhó xìní-ndó sǎ nõu ìⁿ tée yìndaha ìⁿ nacióⁿ vá cúú ìⁿnuu-dé ndìhì cue tée cùndìhì-dé, te vá cùdǐ-dé cunu-u-dě. Te ðiu-ni ducaⁿ sǎtnahá tucu-xi cùu tucu cue tée cùchiuⁿ ìⁿ ñuú, chi núu vá cúú ìⁿnuu-güedé cundecu-güedé, te vá cùdǐ-güedé cundecu-güedé taxi tnùnì-güedé. Te ðiu-ni ducaⁿ sǎtnahá tucu-xi cùu cue ñáyiu xǐndecu ìⁿ-ni vèhe, chi núu vá cúú ìⁿnuú-yu cundecú-yu te vá cùdǐ-yu cundecu càhnú-yu.

²⁶ Te núu sácúíhná ducaⁿ quède-xi queñuhu-xi cue espíritú cùndìhì-xi yìhì ñaha xii ñáyiu ña, te ñá túú cùu ìⁿnuu-xi ndecu-xi te núu ducaⁿ, te vá cùdǐ sácúíhná-ǎⁿ cundecu-xi taxi tnùnì-xi te núu ducaⁿ quède-xi.

²⁷ Te duha càháⁿ-í chi nchòhó càchí-ndó sǎ chíndèe ñaha sácúíhná xii-í queñuhu-í nchaa espíritú cùndìhì-xi yìhì ñaha xii ñáyiu. Te núu yúhú quídé cuendá-ndó sǎ sácúíhná chíndèe ñaha-xi xii-í, te xìnì ñuhu-xi cada cuendá-ndó yòo chindee ñaha xii cue tée xica cuu ndìhì-ndo queñuhu-güedé nchaa espíritú cùndìhì yucu ñávǎha yìhì ñaha xii ñáyiu. Te mee-güedě càchí-güedé sá nchòhó ñá túú càháⁿ ndáá-ndó sǎ dúcáⁿ càháⁿ-ndó.

²⁸ Dico yúhú chi Espíritú Yǎ Ndiöxí chíndèe ñaha-xi xii-í queñuhu-í nchaa espíritú cùndìhì sácúíhná yìhì ñaha xii ñáyiu, te sá dúcáⁿ chindee ñaha Espíritú-gá xii-í, xǐⁿ cùtnùnì sá sà ní sáá nduu cuìnì-gá ndìhu ndaha ñaha-gá xii-ndo.

²⁹ Te nchòhó xìní-ndó sǎ cuè ñadúhú chi vá ndácú-güedě cuendá-ni quíhu-güedé duhu-güedě vehe ìⁿ tée ío ndee, chi díhna-gá xìnì ñuhu-xi tnì-güedé tée-áⁿ dacùtu ñaha-güedé xii-dé dǎtnùnì

ducaⁿ te ndacu-güedé duhu-güedě nchaa sá ndécú ndìhi-dé.

30 "Te nchaa ñáyiú ñá túú cùndìhi ñaha xii-í, te cùu úhú iní ñáhă-yu. Te nchaa ñáyiú ñá túú chìndee ñaha xii-í, te dàquee tíhŭ-yu chùⁿ quide-í.

31 "Te na càchí tnúhu-í xii-ndo să ncháá ñăyiú quide nchaa sá cuèhé sá dúhá cuu cada càhnu iní ñáhá Yă Ndiöxí xií-yu, te dŭ-ni ducaⁿ cùu cada cahnu iní-gá nchaa tnúhu cuèhé tnúhu duha càháⁿ-yu. Dico cue ñáyiú na càháⁿ úhú cuendá Espiritú-gá, te ñáyiú-áⁿ vă cádá càhnu iní ñáhá tnáhí-gá xií-yu.

32 Te nchaa ñáyiú na càháⁿ úhú cuendá yúhú Tée cùu ñaní tnáhă-yu ncháá-yu, te cuu cada càhnu iní ñáhá Yă Ndiöxí xií-yu. Dico cue ñáyiú na càháⁿ úhú cuendá Espiritú-gá te vá cádá càhnu iní ñáhá tnáhí-gá xií-yu cuèi vitna ndècu vívŭ-yu, te cuèi na cùú-yu.

*Ndì dŭⁿ nŭú yutnu xìní-ó nă yutnu cùu-xi cuendá sá săvidí-xi
(Lc. 6:43-45)*

33 "Te nchòhó xìní-ndó să ndì dŭⁿ nŭú yutnu xìní-ó nă yutnu cùu-xi cuendá sá săvidí-xi, te xìní-ó să ncháá yutnu váha cùuⁿ mee-ni sávidí váha, dico nchaa yutnu sá ñá túú váha te cùuⁿ mee-ni sávidí sá ñá túú váha. Te duha càháⁿ-í cuendá cada cuendá váha-ndo năcuáa ndùu chiuⁿ quide-ndo ìⁿ ìⁿ-ndo cuendá ducaⁿ cùtnuní ná ñáyiú cùu-ndo.

34 Dico nchòhó cúú-ndó dàtná ìⁿ cóo dĕĕⁿ chi ío cuihna ìní-ndó, te vá cání ìní-ndó să ndácú-ndó cãháⁿ-ndó ìⁿ tnúhu váha, chi ío cuihna ìní-ndó. Te

nchòhó xìní-ndó sǎ ncháá ñǎyiu càháⁿ-yu nání véxi iní-yu.

³⁵ Te nchaa ñǎyiu váha iní-xi càháⁿ-yu tnúhu váha, chi ðiu-ni tnúhu váha-áⁿ ñúhú iní-yu. Te nchaa ñǎyiu cuihna iní-xi càháⁿ-yu tnúhu cuèhé tnúhu duha, chi ðiu-ni tnúhu cuèhé tnúhu duha-áⁿ ñúhú iní-yu.

³⁶ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ná sàá nduu càda ndáá Yǎ Ndiǒxí cuéchi nchaa nchòhó ñǎyiu ndècu ñuyíú-a, te nchaa tnúhu cuèhé tnúhu duha càháⁿ-ndó cǎháⁿ-gá sá ñà túú ní quide váha-ndo sǎ dúcáⁿ ñí cǎháⁿ-ndó tnúhu-áⁿ.

³⁷ Te nàcuáa ndùu tnúhu ní cǎháⁿ-ndó ñⁿ ñⁿ-ndo, te ducaⁿ cǎháⁿ Yǎ Ndiǒxí te núu ndècu cuéchi-ndo àðì ñá túú ndècu cuéchi-ndo. Te núu ñá túú cuéchi-ndo te cácu-ndo, dico núu ndècu cuéchi-ndo te vá cácu-ndo —càchí-gá xǎhaⁿ-gá xii cue téé cùu fariséú-áⁿ.

Cue téé cuìní sá cádá Jèsús ñⁿ sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Te cue téé cùu fariséú, ndihì cue téé dàcuaha ñaha xii ñǎyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés xǎhaⁿ-güedě xii Jèsús:

—Mèstrú, cuìní-ndí cada-n ñⁿ sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada cuendá ducaⁿ cùtnuní iní-ndí sá Yǎ Ndiǒxí chíndèe ñaha-gá xii-n —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

³⁹ Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha ñá túú cuìní-yu tníⁿ-yu tnúhu càháⁿ Yǎ Ndiǒxí, te ñáyiu-áⁿ cuìní-yu cada-í ñⁿ sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada nacuéa cutnùní iní-yu núu ndáá sá Yǎ Ndiǒxí

chíndèe ñaha-gá xii-í. Dico yúhú chi ñá túú nǎgá cada-í quini-yu, chi sa ñihí-yu tnúhu nàcuáa ní yáha ndíi Jònás tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí ndéé sanaha, te ñiu-ni ducaⁿ yáha yúhú tucu.

⁴⁰ Chi ndíi Jònás-áⁿ ñí xúhuⁿ ndíi úní nduu úní niú xití ñⁿ chácá cáhnú vèhi nani ballená. Te ñiu-ni ducaⁿ yáha yúhú Téé cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo, chi úní nduu úní niú cuhuⁿ-í xití ñuhu.

⁴¹ Te na sàá nduu càda ndáá Yá Ndiõxí cuéchi nchaa ñáyiú ndècu ñuyíú-a, te dàvá-áⁿ cachí nchaa ñáyiú ñuú Nñivé sá ñà túú ní quide ndáá nchaa ñáyiú ndècu vitna, te ducaⁿ cáháⁿ-yu chi mèé-yu ní dáñǎ-yu ichi cuèhé ichi duha cútnàhá ní sáháⁿ ndíi Jònás ñuú-yu ní cáháⁿ ndíi tnúhu Yá Ndiõxí núú-yu. Dico vitna iha ndècu ndíhi ñaha-ndo xii yúhú, te ñiu-í ío-gá cúnùu-í dàcúúxí ndíi Jònás.

⁴² Te nduu càda ndáá Yá Ndiõxí cuéchi nchaa ñáyiú, te dàvá-áⁿ quini-ndó ñⁿ ñadihí ñaha ní xíndaha ñⁿ nacióⁿ cáá ndàa xio datni núú quéné nchǐcanchii, te ñaha-áⁿ ío xica ñí xíndecu-aⁿ te ní sáháⁿ-aⁿ ní xíndedóho-aⁿ nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi Salòmón, chi ndíi-áⁿ ío ní sáá sá xini tnùní ndíi. Te tnàhá ñaha-áⁿ cáháⁿ-aⁿ sá ñà túú ní quide ndáá nchaa ñáyiú ndècu vitna. Dico vitna iha ndècu ndíhi ñaha-ndo xii yúhú, te ñiu-í ío-gá cúnùu-í dàcúúxí ndíi Salòmón.

Espíritú cúndíhi yucu ñávǎha sá nánchòcáva xito cùu uú

(Lc. 11:24-26)

⁴³ Te órè ná quée ñàha ñⁿ espíritú cúndíhi yucu ñávǎha xii ñⁿ ñáyiú, te cuáháⁿ-xi ndùcu-xi ñⁿ xichi núú cúndècu-xi te ñá ñihí-xi te ní sani iní-xi:

44 “Váha-gá núhú tucu-í núú ñí xíndecu-í”, duha ní sani iní-xi. Te cuánuhú-xi, te òré ní nasáá-xi, te ní xiní-xi sá cáá ìní ñáyiú-áⁿ dàtná cáá-nă ĩⁿ vehe ní natíhú ní nduu víí-ná te vá yõo-gá ndécú.

45 Te sátá dúcáⁿ te ní xica-xi cuáháⁿ-xi cuándúcú-xí ùsá tnàhá espíritú cúndìhi-xi sá nèhé víhí-gă xĩquide. Te òré ní níhí-xi cue espíritú-áⁿ te ndèca ñaha-xi cuáháⁿ cuendá ngúndecu ndìhi-xi ñáyiú-áⁿ. Te ñáyiú-áⁿ uuⁿ-gá nándi yáha-yu dàcúúxí ndèé díhna. Te ðiú-ni ducaⁿ sãtnahá-xi yáha nchaa ñáyiú cuihna ìní-xi ndècu ñuyíú-a vitna –càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

*Cue ñaní Jèsús ndìhi năná-gă
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)*

46 Te càháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní quexìo náná-gă ndìhi cue ñaní-gá cuìní-yu cáháⁿ ndìhi ñàhá-yu xii-gá, te ní ngúnu tníi-yu ndàa quehé vehe núú ndécú-gă.

47 Te ĩⁿ cue ñáyiú xĩndecu-áⁿ ñí xáhăⁿ-yu xii-gá:

—Ní quexìo náná-n ndìhi cue ñaní-n xĩnutnii-yu quehé, te cuìní-yu cáháⁿ ndìhi ñàhá-yu xii-n —càchí ñáyiú-áⁿ xăhăⁿ-yu xii-gá.

48 Te ní xáhaⁿ-gă xii ñáyiú ducaⁿ xăhaⁿ xì-gá-áⁿ:

—Te cachí tnúhu yóndi-gá ñáyiú cùu datná nănà-í ndìhi dàtná cue ñaní-í —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii ñáyiú-áⁿ.

49 Te ní dánèhé ñáhá-gă nchaa cue téé xica cuu ndìhi-gá, te ní xáhaⁿ-gă xii ñáyiú-áⁿ:

—Cue téé-a cùu-güedé dàtná nănà-í, ndìhi dàtná cue ñaní-í.

50 Te nchaa ñáyiú na càda nchaa nacuáa càháⁿ Tătà-í Dútú Ndiõxí Yaá ndécú àndiú, te ñáyiú-áⁿ cúú-yu dàtná nănà-í, ndìhi dàtná cue ñaní-í, ndìhi

dàtná cue cúha-í —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii ñáyiú ducaⁿ
ní dáyǎha tnúhu núú-gǎ-áⁿ.

13

Nàcuáa quìde téé cuángacáⁿ triú
(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Te dǎu-ni nduu-ǎⁿ ní quee Jèsús vehe núú
ndécú-gǎ, te ní xica-gá cuáhǎⁿ-gá ní ngóo-gá yuhu
làgúná.

² Te ío cuéhé ñáyiú ní tacá núú ndécú-gǎ. Te sá
dúcáⁿ ìo cuéhé ñáyiú núú ní quée-gá xití ìⁿ bàrcú
nútnǎ xití ndute làgúná-áⁿ, te núú xǎⁿ ní ngóo-gá,
te nchaa ñáyiú-áⁿ xǐxúcu-yu yuhu làgúná-áⁿ.

³ Te Jèsús ní ngúíta-gá ní caní-gá títí cuendú
núú-yu nàcuáa tecú tnúní-yu nchaa nàcuáa ndùu
tnúhu-gá, te xǎhaⁿ-gǎ xii-yu:

—ìⁿ téé cuángacáⁿ-dé triú,

⁴ te òré ní ngúíta-dé dǎngoyo-dé triú-áⁿ, te dava
ní quene ndava ní ngava ndéé ichi, te ní xiní cue
tílaá te ní nadatàcá-güedi.

⁵ Te dava ní ngava ñuhu yadi núú yíhí vìhi yúú,
te ndǎhi-ni ní xínu-xi chi ñá túú cǎvìhi ñuhu.

⁶ Dico òré ní nayehé te ñá túú ní cùndee iní-xi chi
ní yíhí-xi, chi ñá túú ní ñhí quǎhíⁿ cùnú yóho-xi.

⁷ Te dava ní ngava núú yúcú ndǎquíⁿ tnu ìñu, te
ìⁿnuu-ni ní xínu-xi ndǎhi tnu ìñu. Te tñu ìñu-áⁿ ní
sahnu-xi te ní dǎnáá-xi nchàa triú sá ní xínu-áⁿ.

⁸ Dico dava-gá triú ní ngava núú ndécú ñuhu
cocoⁿ te xǎⁿ ío váha ní cuu, chi núú ìⁿ-ní triú-áⁿ
te dava yoco-xi ní nguíhi ócó úxí triú-xi, te dava

yoco-xi ní nguíhi únídico trùú-xi, te dava yoco-xi ní nguíhi ìⁿ ciendú trùú-xi.

⁹ Te vitna nchaa nchòhó ñáyiú ní xíndedóho tnúhu ní cáháⁿ-í-a, te ío váha chí cuăha cuendá — cächí-gá xăhaⁿ-gă xií-yu.

Cue tée xica cuu ndihi Jesús ndúcu tnúhu-güedé núú-gă ná cuendá cání-gă cuendú núú ñáyiú

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Te cue tée xica cuu ndihi Jesús ní sáháⁿ-güedé ndéé núú-gă, te xăhaⁿ-güedě xii-gá:

—Ndúcu tnúhu-ndí núú-n nŭú ná cuendá ducaⁿ mēe-ni cuendú cání-n nŭú ñáyiú —cächí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

¹¹ Te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Nchòhó chi sa cächí tnúhu Yá Ndiöxí xii-ndo ìⁿ sá vătă quíní-gá-ndó, chi cächí tnúhu-gá nàcuáa quide-gá ndíhu ndaha-gă ñáyiú, dico dava-gá ñáyiú chi ñá túú nă xăhaⁿ-gă xií-yu.

¹² Te nchaa ñáyiú sa tècú tnùní te uuⁿ-gá cuita tecú tnùní-yu quíhíⁿ, te nchaa ñáyiú ñá túú tècú tnùní te uuⁿ-gá vá tècú tnùní-yu.

¹³ Te xíăⁿ nŭú duha càni-í mee-ni cuendú núŭ-yu, chi cuěi na quíní-yu nchaa nàcuáa cuu dico ni vă cútnùní iní-yu ná cuendá ducaⁿ cùu, te cuěi na cùndedóho-yu dico ni vă tècú tnùní-yu.

¹⁴ Te dŭu cuendá ñáyiú-áⁿ nŭú xáhaⁿ Yă Ndiöxí xii ndí Chaiá tée ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá ndéé sanaha nŭú chídó tnùní ndí núú tütú-gá núú cächí-xi:

Nchaa nchòhó cùndedóho-ndo tnúhu càháⁿ-í, dico ni vă tècú tnùní-ndó,

te cuèi na quìní-ndó nchàa nacuáa cada-xi, dico
ni vǎ cùtnùnì iní-ndó nǎ cuèndá ducaⁿ
quìde-xi.

15 Te ducaⁿ chi cùu-ndo ñáyiú ío sàá iní-xi,
te cùu-ndo ñáyiú ñá túú tècú tnùnì tnúhu càháⁿ-í,
te cùu tucu-ndo datná cue ñáyiú cuàá chi ñá túú
cuìnì-ndó càda cuendá-ndó tnúhu-í,
te ni ñà túú cuìnì-ndó cùndedóho-ndo,
te ni ñà túú cuìnì-ndó tècú tnùnì-ndó,
te ni ñà túú cuìnì-ndó nàtuha ñaha-ndo xii-í cuèndá
cada càhnu iní-í nchaa yíca cuèchi-ndo
nàcuáa ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo.
Duha ní xáhaⁿ Yǎ Ndiǒxí xii ndíi Chàíá ní chídó
tnùnì ndíi núú tütú-gá.

16 'Dico nchòhó chi ío váha táhú-ndó chi cùtnunì
iní-ndó nchàa nacuáa quìde-í, te cùtnunì tucu
iní-ndó nchàa nacuáa ndúu tnúhu càháⁿ-í.

17 Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ío vǎi
cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí ndéé sanaha
ndíhi nchaa dava-gá ñáyiú váha iní-xi ní cuìnì-yu
cundèhé-yu nchaa sá ndéhé-ndó vitna quide-í dico
ñá túú ní xìnì-yu, te ní cuìnì tucú-yu cundedóho-yu
nchaa tnúhu ndédóho-ndo vitna cáháⁿ-í te ñá túú ní
xíndedóho-yu.

*Jèsús càháⁿ-gá nàcuáa quèe-xi cuendá téé
cuángacáⁿ triú*

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

18 Te vitna cundedóho váha-ndo na càchí tnúhu-í
xii-ndo nàcuáa quèe-xi cuendú téé cuángacáⁿ triú
ní cani-í núú-ndó.

19 Te triú sá ñǎ quene ndava ní ngava ndéé ichi,
xíǎⁿ cúú-xí dàtná ñáyiú ní xíndedóho tnúhu sá càháⁿ
nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiǒxí xíi-yu, dico
ñá túú ní cuìnì-yu tní-yu, chi sácuíhná cuǎháⁿ-xi

nàdatuhú-xi iní-yu cuèndá sá vǎ cánc'hìcúⁿ ni-hnú-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu-áⁿ.

20 Te triú sá nǐ ngava ñuhu yadi nǔú yíhí vǐhi yúú-ǎⁿ, xiǎⁿ cúú-xí dàtná ñáyiú ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiǒxí te dǐí ìní ní tní-yu tnúhu-gá,

21 dico òré ná ngǔíta ñáyiú cúcuèhé ñáhǎ-yu xií-yu àdi nándi-gá sá yǎha-yu sá cuèndá tnúhu-gá, te ñá cúndèe iní-yu chi dàñá-yu tnúhu-gá cuèndá sá ñà túú ñíhí ndéè-yu.

22 Te triú sá nǐ ngava núú yúcu ndǐquíⁿ tnu ìñu-áⁿ, xiǎⁿ cúú-xí dàtná ñáyiú ní tecú dóho-xi tnúhu Yá Ndiǒxí dico cuèé cuèé ní nacuanaá-yu tnúhu-gá, chi cuèndá mee-ni sǎ ìó ñuyíú-a ñùhu iní-yu, ndíhi cuèndá sá ìo sàni iní-yu cuu cuicá-yu, te mee-ni nchàa xiǎⁿ ñúhú ìní-yu te ñá túú ñùhu iní-yu tnúhu sá nǐ xíndedóho-yu-áⁿ nàcuáa cada váha-yu cundecú-yu.

23 Dico triú sá nǐ ngava núú ndécú ñùhu cocoⁿ-áⁿ, xiǎⁿ cúú-xí dàtná ñáyiú ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiǒxí te quidé-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu-gá. Te cada iní-ndó sǎ ñáyiú-áⁿ cúú-yu dàtná triú sá nǐ nguíhi yoco-xi ócó úxí triú-xi, ndíhi triú sá nǐ nguíhi yoco-xi únídico triú-xi, ndíhi triú sá nǐ nguíhi yoco-xi ñⁿ ciéndú triú-xi. Ducaⁿ sǎtnahá-xi cùú-yu chi ìo váha quidé-yu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuèndá nchaa cúhú sǎ ñà túú vǎha xǐnu xití triú

24 Te Jèsús ní caní-gá ñⁿ cuéndú núú ñáyiú nàcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xǎhaⁿ-gǎ xií-yu:

—Te vitna na càni-í ñⁿ cuéndú núú-ndó nàcuáa tecú tnùní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha

ñaha Yá Ndiöxí xii ñáyiu. Ɔⁿ tée ío váha triú ní sacáⁿ-dé núú ñúhú-dě.

25 Dico xítí níú ní sáháⁿ Ɔⁿ tée cùu úhú iní ñáhá xii-dé, te ní dǎngoyo-dé ndíquíⁿ yúcu sǎ ñà túú vǎha núú ñí sacáⁿ-dé triú-áⁿ.

26 Te òré vitna váha váha ní ngúíta-xi quène yoco nchaa triú-áⁿ, te ní xínu coyo nchaa yúcu sǎ ñà túú vǎha-áⁿ.

27 Te cue tée xínu cuechi núú tǔe ní sacáⁿ triú-áⁿ ñí xítñúhu ñaha-güedě xii-dé sá dúcáⁿ ñí xínu cùhú sǎ ñà túú vǎha-áⁿ núú triú-dé, te xǎhaⁿ-güedě: “Pàtróóⁿ, ɔnása ní cuu núú ní xínu cùhú sǎ ñà túú vǎha núú triú-n, te ío váha càa triú ní sacáⁿ-n ní cùu?”, cachí-güedé xǎhaⁿ-güedě.

28 Te tée cùu patróóⁿ-güedě-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě xii-güedé: “Ɔⁿ tée cùu úhú iní ñáhá nàhi xii-í ducaⁿ ñí quide-dé ní sáháⁿ-dé ní dǎngoyo-dé ndíquíⁿ cùhú sǎ ñà túú vǎha-áⁿ núú triú-í núu ducaⁿ ñí xínu coyo-xi”, cachí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé. Te cue tée xínu cuechi núú-dě ní xáhaⁿ-güedě xii-dé: “Te núú cuíni-n te quíhíⁿ-ndí tnuhu-ndí nchaa cùhú sǎ ñà túú vǎha ní xínu núú triú-n”, cachí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-dé.

29 Te tée cùu xítóhó triú-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě xii cue tée xínu cuechi núú-dě-áⁿ: “Ñáhá, vá quíhíⁿ-ndó tnuhu-ndo, chi òré tnuhu-ndo te tnhá-ni triú quene chi càa vihi cùhú-ǎⁿ.”

30 Váha-gá chí dáñá ná cuíhnu nahi ndée ná cùu triú, te dǎtnúni nducu-í cue tée quíhíⁿ-güedé tnuhu-güedé nchaa cùhú sǎ ñà túú vǎha-áⁿ, te dacùtu nuhní-güedé te cahmi-güedé, te dǎtnúni nàquehdé-güedé triú nacani-güedé te nataxúha-güedé xítí yacá-í”, cachí-dé xǎhaⁿ-dě

xii-güedé —duha ní cani Jèsús cuèndú núú-yu.

*Cuèndá ndíquíⁿ yutnu nàni mostázá
(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)*

³¹ Te Jèsús ní cani tucu-gá ingá cuèndú núú ñăyiu nàcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xăhaⁿ-gă xií-yu:

—Na càní-í ìⁿ cuèndú núú-ndó nàcuáa tecú tnùní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiòxí xii ñáyiu. Ìⁿ téé ní queheⁿ-dé ndíquíⁿ yutnu nàni mostázá te nèhe-dé cuáháⁿ ní sacáⁿ-dé núú ñúhú-dě.

³² Te ndíquíⁿ yutnu-áⁿ ïo chàhu, dico òré ná xĩnu-xi te sàhnu-gá-xi dàcúúxí nchàa cùhú, te cue quiti ndàva núú tàchí cádùha-güedi tacá-güedi núú dìté-xi —càchí-gá xăhaⁿ-gă xií-yu.

*Nàcuáa quide levadurá
(Lc. 13:20-21)*

³³ Te Jèsús ní xăhaⁿ tùcu-gá xii ñáyiu:

—Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiòxí xii ñáyiu. Ìⁿ ñadìhí ní chihi-aⁿ levadurá úní arròbá yuchi triú, te levadurá-áⁿ ñi quide-xi ní ndaa nihí yusaⁿ-áⁿ —càchí-gá xăhaⁿ-gă xií-yu.

*Mee-ni cuèndú ní cani Jèsús núú ñăyiu
(Mr. 4:33-34)*

³⁴ Te mee-ni cuèndú ní cani Jèsús núú ñăyiu ndi tnahá òré ní dánèhé ñáhá-gă xií-yu tnúhu-gá.

³⁵ Te ducaⁿ ñi quide-gá chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tnùní ìⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha núú tütú-gá núú càchí-xi:

Mee-ni cuèndú cani-í núú ñăyiu òré danèhé-í-yu tnúhu-í cuèndá tecú tnùní-yu,

te nchaa tnúhu sá vǎtá yǒo-gá cundedóho
danèhè-í-yu, te nchaa tnúhu-áⁿ ndúú
yùhu-xi ndéé cútnàhá ní ngáva ñuyíú.
Duha ní chídó tnùní téé-áⁿ núú tütú-gá.

*Jèsús càháⁿ-gá nàcuáa quèe-xi cuendá cùhú sǎ ñà
túú vǎha càa xití triúú*

³⁶ Te Jèsús ní dándácá-gǎ ñáyiú te cuánuhú-gá
vehe, te cue téé xica cuu ndihí-gá ní xáhaⁿ-güedé
xii-gá:

—Cachí tnúhu xii-ndí nása quèe-xi cuendá
cùhú sǎ ñà túú vǎha càa xití triúú —càchí-güedé
xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁷ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Tée càchí-í ní sacáⁿ triúú cǎvǎha-áⁿ cúú yùhú Tée
cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo.

³⁸ Te nchaa núú ñí sacáⁿ téé-áⁿ triúú cúú-xí ñùyíú.
Te tatá váha-áⁿ cúú-xí cuè ñáyiú yìndaha ñaha Yá
Ndiǒxí. Te nchaa cùhú sǎ ñà túú vǎha-áⁿ cúú-xí
ñǎyiú yìndaha ñaha sácúíhná.

³⁹ Te téé ní dǎngoyo ndíquíⁿ cùhú sǎ ñà túú
vǎha núú triúú-áⁿ cúú-dé mee sácúíhná. Te nduu
nàtehndé-ñǎ triúú-áⁿ cúú-xí nduu ndihí nihnu-ná
nchaa sá íó ñuyíú-a. Te nchaa ñáyiú nàquehndé
triúú-áⁿ cúú-yu mee-ni cuè espíritú xínú cuèchi núú
Yá Ndiǒxí.

⁴⁰ Te dàtná cada cue téé quíhíⁿ tnuhu nchaa
cùhú sǎ ñà túú vǎha-áⁿ dacùtu nuhní-güedé te
cahmi-güedé, ducaⁿ sǎtnahá-xi yáha nchaa ñáyiú
cùndihí yucu ñávǎha na sàá nduu.

⁴¹ Te yùhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo
tendaha-í nchaa espíritú xínú cuèchi núú-í
quíhíⁿ-xi nadatàcá-xi nchaa ñáyiú sànu ichi cue

tnaha ñáyi-u-xi ichi cuèhé ichi duha, ndihì nchaa dava-gá ñáyi-u ñá túú quide váha, te nchaa ñáyi-u-áⁿ xĩndecú-yu nchaa núú ndécú cuè ñáyi-u yĩndaha-í.

42 Te cue espíritú-áⁿ daquihíⁿ-xi cue ñáyi-u-áⁿ núú ñùhú núú càyú, te yàcáⁿ ío ndáhyú-yu te dicó rúhñú-nă cuu núhu-yu sá sàtú iní-yu sá ndóhō-yu.

43 Te nchaa ñáyi-u quide nchaa nacuáa cuení Tătă-yu Dútú Ndiöxí, ñáyi-u-áⁿ ío cunúú-yu cundecú-yu núú ndécú-gă táxí tnùnı-gá, chí cuú-yu dătná nchıcanhıı dayèhé-yu cundecú-yu núú ndécú-gă. Te nchaa nchòhó ñáyi-u ndèdóho nchaa tnúhu càháⁿ-ı-a, te ío váha chí cuăha cuendá —càhı-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Cuendá ìⁿ sá ïo ndèyáhu

44 Te Jèsús xăhaⁿ tucu-gá xii-güedé:

—Na càni tucu-ı ingá cuendú núú-ndó năcuáa tecú tnùnı-ndó năcuáa cada-xi òré ndıhu ndaha ñàha Yá Ndiöxı xii ñáyi-u. İⁿ tée ní nanıhı-dě ìⁿ sá ïo ndèyáhu yĩndúxi ìⁿ xıchı, te ní nachındúxi tucu-dé dıu-nı núú nı nanıhı-dě-áⁿ, te ío ní cudıı inı-dé sá dúcáⁿ nı nanıhı-dě xıáⁿ. Te ní xıca-dé cuánuhú-dé te ní nadıco-dě nchaa sá ndécú ndihı-dé, te ní nacuaaⁿ-dé ñuhu núú dúcáⁿ nı nanıhı-dě xıáⁿ.

Cuendá ìⁿ sá ïo ndèyáhu nàni pérlá

45 Te na càni tucu-ı ingá cuendú núú-ndó năcuáa tecú tnùnı-ndó năcuáa cada-xi òré ndıhu ndaha ñàha Yá Ndiöxı xii ñáyi-u. İⁿ tée quide ndáhu ndúcú-dě sá nánı pérlá sá ïo ndèyáhu.

46 Te ní nanıhı-dě ñáyi-u ndècu ndihı ìⁿ pérlá sá ïo-gá ndèyáhu, te ní xıca-dé cuánuhú-dé te ní

nadico-dě nchaa sá ndécú ndìhi-dé, te ní sáháⁿ-dé ní saaⁿ-dé pèrlá sá ïo-gá ndèyáhu-áⁿ.

Cuèndá ñunu tñi-güedé chácá

47 Te na càni tucu-í ingá cuèndú núú-ndó nàcuáa tecú tñuní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiõxí xii ñáyiu. Cue tée tñi chácá ñí dáquëe-güedé ñunu-güedé xití ndute làmár tñi-güedě chácá, te dàcá nuu dàcá nihnu chácá cuãnguee-güedi xití ñunu-áⁿ.

48 Te òré ní cutnùní iní-güedé sá ñí chítú ñunu-güedé, te ní natava-güedé ní nene yuhu làmár, te ní ngüíta-güedé nácäxi-güedé nchaa chácá-áⁿ. Te nchaa chácá vâha dàquëe-güedé-di xití tídihi, te nchaa chácá nèhé dãngoyo-güedé-di.

49 Te dàtná ní quide cue tée-áⁿ ducaⁿ càda cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiõxí ná sàá nduu vâ cündècu-gá nchaa sá ió ñuyíú-a, chi cue espíritú-áⁿ daquëe diⁿ-xi nchaa ñáyiu ní quide vâha tnuú nchaa ñáyiu ñá túú ní quide váha.

50 Te nchaa ñáyiu ñá túú ní quide váha-áⁿ daquìhíⁿ ñáhá-xí xì-yu núú ññhú núú càyú, te yàcáⁿ ió ndáhyú-yu, te dìcò rúhñú-nã cuu núhu-yu sá sàtú iní-yu cuèndá sá ndóhõ-yu –càchí-gá xãhaⁿ-gã xii cue tée xica cuu ndìhi-gá.

Cuèndá cue tée ndècu ndìhi sá ñí quee túu dìhna ndìhi sá ñí quee túu saa

51 Te Jèsús ní xícáⁿ tñuhú-gã núú-güedě, te xãhaⁿ-gã xii-güedé:

—¿Ní tecú tñuní-ndó nàcuáa ndùu nchaa tñuhu ní cáháⁿ-í-áⁿ? —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Ní tecú tnùní-ndí —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

52 Te ní xáhaⁿ tùcu Jesús xii-güedé:

—Te núu ìⁿ téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés ná cùtnuní iní-dé nàcuáa quide Yá Ndiǒxí ndíhu ndaha-gǎ ñáyiú, te téé-áⁿ cúú-dě dàtná ìⁿ téé cùu xítóhó vehe. Te téé cùu xítóhó vehe-áⁿ ñí queñuhu-dé nchaa sá ñí quee túu díhna ndècu ndíhí-dé, ndíhí nchaa sá ñí quee túu saa. Te ducaⁿ sǎtnahá-xí cùu téé-áⁿ te núu na cùtnuní iní-dé nàcuáa quide Yá Ndiǒxí ndíhu ndaha-gǎ ñáyiú —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús ndécú-gǎ ñuú núú ñí sahu-gá

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

53 Te sátá ñí yáha ducaⁿ ñí cani Jèsús cuèndú núú-güedě, te ní xica-gá cuánuhú-gá.

54 Te ní ndexio-gá ñuú núú cúú ñùú-gá, te cuánguihu-gá xití veñúhu càa ñuú-áⁿ te ní ngúíta-gá dánèhé-gá ñáyiú. Te nchaa ñáyiú ndèdóho nchaa tnúhu cáháⁿ-gá xícuñúhu-yu, te xítnàhá-yu:

—¿Nása ní cuu núu ío váha cùtnuní iní téé-a nàcuáa cunduu tnúhu cáháⁿ-dé, te quide-dé nchaa sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada-i?

55 Te dicó déhe téé cùu carpinterú ndíhí tá Màriá cúú-dě, te ñaní-dé cúú tǎ Jácobó, ndíhí té Chèé, ndíhí té Xímú, ndíhí té Jüdás.

56 Te cue cúha-dé ndécú ndíhí ñahá-yu xii-o ñùú-a. ¿Te nása ní quide-dé núu ndéé dàcáⁿ ío váha cùtnuní iní-dé nàcuáa cunduu tnúhu cáháⁿ-dé-i? —càchí-yu xítnàhá-yu.

57 Te ñá túú ní cuíní-yu cáháⁿ ndíhí váha-yu Jèsús, dico mee-gǎ ní xáhaⁿ-gǎ xii-yu:

—Te núu ñⁿ tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí ná nàsáá-dé ñúú-dé, te nchaa ñáyiú ñúú-dé-áⁿ ndihí nchaa ñáyiú cùu ndimee-dé ñá túú nèhé-yu sá yíñùhu núú-dé, dico cue ñáyiú nchaa dava-gá ñúú chi nèhé-yu sá yíñùhu núú-dé —càchí-gá xáhaⁿ-gá xií-yu.

⁵⁸ Te ñá túú ní quide Jesús titní núú sã vã yõo tnàhí ndàcu cada ñúú-áⁿ, chi ñá túú ní cuiní-yu quindáá iní ñáhã-yu xii-gá.

14

Nàcuáa ní cuu ní xíhí té Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiú

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

¹ Te diu-ni dàvá-áⁿ ñí níhí tẽ Hèrodés tnúhu nchaa nàcuáa quide Jesús, te té Hèrodés-áⁿ cúú-dě tée tàxi tnuní distritú Galileá.

² Te ní xáhaⁿ-dě xii nchaa cue tée ndècu ndihí-dé: —Tée dii cuèndú-xi ñihí-ó-áⁿ cùu-dé té Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiú, tée ní xíhí ní cùu te ní ndoto-dé nõu dàcáⁿ ndácú-dě quidé-dě nchaa sá vã yõo tnàhí ndàcu cada —cachí-dě xáhaⁿ-dě xii-güedé.

³ Te ducaⁿ ñí cáháⁿ té Hèrodés chi mee-dě ní táuchíúⁿ-dě ní tñi ñaha-güedě xii té Juàá, te ní dácútú ñaha-güedé xii-dé, te ní chihí ñaha-güedě vecaá. Te ducaⁿ ñí quide té Hèrodés-áⁿ sã cuèndá ñaha nani Herodiás, ñaha ní cándeca ñaní-dé té Lìpé, te ní naqueheⁿ ñaha-dě xii-aⁿ ndèca ñaha-dé.

⁴ Te té Juàá ní xáhaⁿ-dě xii té Hèrodés:

—Ñá túú ní quide váha-n dùha ní naqueheⁿ-n ñaha ní cándeca ñaní-n —duha ní xáhaⁿ tẽ Juàá xii té Hèrodés.

⁵ Te sá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ tẽ Juàá-áⁿ xii té Hèrodés, te ní cuiní té Hèrodés-áⁿ cahni-dé té Juàá-áⁿ, dico ñá túú ní cùyi-dé chi ní yùhú-dé núú cuè ñáyiu, chi nchaá-yu ní cutnùní iní-yu sá tẽ Juàá cúú-dé ìⁿ tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí.

⁶ Te ìⁿ nduu ní quide té Hèrodés vico vehe-dé ní quide càhnu-dé nduu ñí cacu-dé. Te ndècu ìⁿ déhe yoco ñàha nani Herodiás-áⁿ, te xíchí-ǎⁿ ñí quíhu-xi xití vehe núú cúú vico-áⁿ ñí xita saha-xi. Te nùcòo té Hèrodés ndihí cue tée ní càháⁿ-dé ndéhé-güedé, te ío ní cudíí iní-dé nàcuáa ní xita xíchí-ǎⁿ.

⁷ Te té Hèrodés-áⁿ ñí cacunehe-dé ndéé Yá Ndiõxí nàcuáa cutnùní iní xíchí-ǎⁿ sǎ ndàá cuañaha-dé ñúu ná cúú sǎ ná càcáⁿ-xi núú-dé.

⁸ Te xíchí-ǎⁿ ñí dácáhu iní ñáhá ñáná-xi xii-xi ná cúú sǎ càcáⁿ-xi núú tẽ Hèrodés, núu xláⁿ ní xáhaⁿ-xi xii-dé:

—Cuiní-í quehdé-n díquí tẽ Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiu te taxi-n, dico na cùhuⁿ ìⁿ xití cóhó taxi-n —càhí-xi xáhaⁿ-xi xii-dé.

⁹ Te sá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ-xi, te ní cundiyí té Hèrodés, dico ñá túú ní ñhí-dé nása cada-dé, chi ndèdóho ñáyiu òré ní cacunehe-dé Yá Ndiõxí sá ndàá cuañaha-dé ìⁿ sá ná càcáⁿ-xi núú-dé. Te ní quide-dé nàcuáa ní xáhaⁿ-xi.

¹⁰ Chi ní táuchíúⁿ-dè ní sáháⁿ cue tée ní xehndé-güedé díquí tẽ Juàá òré yíhí-dé vecaá.

¹¹ Te ní chihi-güedé díquí-dé ìⁿ xití cóhó te nèhe-güedé cuánuhú ní sáñaha-güedé xii xíchí-ǎⁿ, te xíchí-ǎⁿ ñí nacuañaha-xi xii náná-xi.

¹² Te cue tée xica cuu ndihí té Juàá-áⁿ ñí sáháⁿ-güedé ní naqueheⁿ-güedé yíquí cùñú-dé ní chindúxi-güedé, te dàtnùní ní sáháⁿ-güedé ní xáhaⁿ-güedé xii Jèsús nàcuáa ní cuu.

Jèsús dácàxi-gá úhúⁿ mĩ cue tée te d̃h̃ⁿ ñáyiu d̃h̃ⁱ nd̃h̃ⁱ landú

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Te Jèsús ní níhí-gǎ tnúhu nàcuáa ní cuu ní xíhí té Juàá. Te sátá xǎⁿ te cuánguee-gá ìⁿ bàrcú cuáháⁿ-gá ìⁿ xichi núú ñà túú ñáyiu ndècu, dico nchaa ñáyiu xĩndecu nchaa ñúú cáá yàtni xíaⁿ ñí níhí-yu tnúhu sá cuáháⁿ-gá, te ní queé-yu ñúú-yu xica sahá-yu cuáháⁿ núú quidè-yu cuendá quexìo Jesús.

¹⁴ Te òré ní quexìo Jesús núú cuáháⁿ-gá, te ní quene-gá bàrcú, te ní xiní-gá cuéhé víhí ñáyiu xixúcu-yu xíaⁿ, te ní cundàhú iní ñáhá-gǎ xii-yu, te ní quide tátna-gá nchaa ñáyiu cùhú ndihí-yu.

¹⁵ Te sátá ñí cuaa te ní sáháⁿ cue tée xica cuu ndihí Jesús núú-gǎ, te xǎhaⁿ-güedè xii-gá:

—Sa ní cuu dandàca-n nchaa ñáyiu-a chi sa ní cuaa, te na quihíⁿ-yu nchaa ñúú cáá yàtni iha cuaáⁿ-yu sá cáxí-yu, chi núú ndécú-ó iha ñá túú tnàhí ná ló —càchí-güedè xǎhaⁿ-güedè xii-gá.

¹⁶ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedè:

—Ñáhá, vá dándàca-í-yu, váha-gá mee-ndo chĩ cuǎñaha sǎ ná càxí-yu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedè.

¹⁷ Te ní xáhaⁿ-güedè xii-gá:

—Ñá túú nǎgá ndécú ndihí-ndí, chi úhúⁿ duha-ná pàa ndihí úú-nǎ chácá ndécú ndihí-ndí —càchi-güedè xǎhaⁿ-güedè xii-gá.

¹⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedè:

—Chí cánèhe paá-áⁿ ndihí chácá-ǎⁿ táquìxi iha —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedè.

19 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáyiú sá ná ngõo-yu nchaá-yu núú ité cuíi càa xíáⁿ, te ní queheⁿ-gá ndi ùhúⁿ pàá-áⁿ ndihi ndi ndúú chácá-ǎⁿ te ní ndacoto-gá andiú, te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiõxí, te dǎtnùní ní táhú cuèchi-gá pàá-áⁿ te ní sáñaha-gǎ xii cue téé xìca cuu ndihi-gá ní dácǎhñu-güedé cue ñáyiú ní xexí-yu.

20 Te nchaá-yu ní xexí-yu ní ndahá xití-yu. Te sátá ñí túhú cóhõ-yu te ní nadatàcá-güedé nchaa sá ñí quendóo, te ní chítú ùxúú tnáhá tídihi mee-ni sǎ ñí quendóo.

21 Te nchaa ñáyiú ní xexi-áⁿ ñí xínu úhúⁿ mǐl mee-ni cuè téé chi mee-ni cuè téé-áⁿ ñí quíúndehu, te dìhⁿ cue ñáyiú dìhí ndihi cue landú.

*Jèsús xíca-gǎ núú ndute
(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)*

22 Te òré-ni-áⁿ ñí xáhaⁿ Jèsús xii cue téé xìca cuu ndihi-gá sá quèe-güedé bàrcú téhndé-güedé ndàa ìngá xio yuhu làgúná, te mee-gǎ quendóo-gá cada ndee ìní tnáhá-gǎ ndihi cue ñáyiú.

23 Te sátá ñí yáha ní quide ndee ìní tnáhá-gǎ ndihi cue ñáyiú, te medii-gá ní xica-gá cuásaá-gá ìñ tìndúú cáá yàtni xíáⁿ cuendá cáháⁿ ndihi-gá Yǎ Ndiõxí, te diu-ni medii-gá ndécú xíáⁿ ñí cundiquíⁿ.

24 Te bàrcú sá ñúhú cuè téé xìca cuu ndihi-gá-áⁿ sa cuáháⁿ-xi ndéé cuádava xití làgúná-áⁿ, te níhi vìhi quene táchí ndàa ichi cuáháⁿ-xi, te dácandau ndeé-xi ndute nchaa dìñi-xi.

25 Te tàcúhndá váhi-gá tá xìca Jesús núú ndute cuáháⁿ tá cùyatni-gá bàrcú-áⁿ.

26 Te cue tée xìca cuu ndihì-gá ní xiní ñáhá-güedě xii-gá tá xìca-gá núú ndute cuáháⁿ, te ní yùhú-güedé te níhi ní cáháⁿ-güedé te xìtnàha-güedé:

—jìⁿ àlmá! —càchí-güedé xìtnàha-güedé.

27 Te Jèsús ní cáháⁿ-gá, te xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Ñíí cunduu-ndo vǎ yùhú-ndó, chi yùhú cúu-í —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

28 Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, te núu ðiu-n te tauchìuⁿ sá tnàhá-í ná càca-í núú ndute quixi tnahá ñáhà-í xii-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gǎ.

29 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Taquixi —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

Te té Pèlú ní nuu-dé núú bàrcú, te ní ngüíta-dé tá xìca-dé núú ndute cuáháⁿ cuátnahá ñáhá-dě xii-gá.

30 Te ní cutnùní iní-dé sá ïo níhi xìco táchí, te ní ngüíta-dé yùhú-dé. Te òré-ni-áⁿ tá quëe naa-dé xití ndute cuáháⁿ ní cùu, te níhi ní cáháⁿ-dé xǎhaⁿ-dě xii Jèsús:

—jìMèstrú, vá dáñá-n quëe naa-í xití ndute! —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

31 Te òré-ni-áⁿ nǐ tniì Jèsús ndaha-dé, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—¿Ná cuëndá ñá túú sàndáá ndisa iní ñáhá-n xii-í sàni ìⁿ sani úú iní-n-i? —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

32 Te òré cuánguee Jèsús ndihì té Pèlú xití bàrcú, te òré-ni-áⁿ nǐ ngüíñí táchí.

33 Te cue tée ñùhu xití bàrcú-áⁿ nǐ ngüíñí xití-güedě núú-gǎ, te xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

—Sá ndàá sá cuítí sǎ díú yòhó cúu-n Dèhe Dútú Ndiöxí —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

Jèsús quidé tătna-gá ñáyiú cùhú ìⁿ xichi núú nání Gènesarét

(Mr: 6:53-56)

³⁴ Te ní quexìo Jèsús ndihì cue tée xìca cuu ndihì-gá ndāa ingá xio yuhu làgúná, te núú ñǎ quexìo-gá ndihì-güedé-áⁿ nání-xí Gènesarét.

³⁵ Te nchaa ñáyiú xǐndecu xíáⁿ ñǎ cutnùnì iní-yu sá díú-gǎ ní quexìo, te ní dátècú tnúhu-yu nchaa dava-gá ñáyiú xǐndecu yatni xíáⁿ sǎ ñǎ quexìo-gá. Te ndècá-yu nchaa ñáyiú cùhú ndécú ndìhì-yu cuáháⁿ núú ndécú Jèsús.

³⁶ Te nchaa ñáyiú cùhú-áⁿ ñǎ ngüíta-yu càháⁿ ndàhú-yu núú Jèsús sá ná dàña-gá tnándeé-yu cuèdicó luha yuhu dǒó-gǎ cuèndá ndúha-yu, te cue ñáyiú cùhú, ñáyiú ní tnándeé yuhu dǒó-gǎ ní ndúha-yu.

15

Cuèndá nchaa sá quidé-xí ngǔndecu cuèchi ñáyiú

(Mr: 7:1-23)

¹ Te sátá dúcáⁿ te ìⁿ ũú cue tée cùu fariséú ní quee-güedé ñúú Jerusàlén, ndihì cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés ní quexìo-güedé núú ndécú Jèsús, te xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

² —¿Ná cuèndá cue tée xìca cuu ndihì-n ñá túú nàquete-güedé ndaha-güedé òré caxi-güedé nàcuáa ní cachí cue ñanì tnáhá-ó ñǎ xǐndecu ndéé sanaha-i? —càchì-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

³ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Te nchòhó tucu, ¿ná cuèndá ñá túú quède-ndo nacuáa ní cachí Yǎ Ndiǒxí cada-ndo, núú da nàcuáa ta quède cue tée ñuyíú-a quède-ndo-i?

4 Te Yá Ndiöxí cächí-gá núú tütú-gá: “Canehe-ndo sã yíñùhu núú tătă-ndó ndìhi núú nãná-ndó”, cächí-gá. Te cächí tucu-gá ingá xichi núú tütú-gá: “Nchaa ñáyiú na cãháⁿ úhú tătă-xi àdi náná-xi te cahni ñaha-güedě xií-yu”, duha cächí-gá núú tütú-gá.

5 Dico nchòhó cächí-ndó sã cuè ñáyiú chi cuu cúñahá-yu xii tătă-yu àdi nánã-yu: “Vá cúú chindee ñaha-ndí xii-n, chi sá táxí-ndí xii-n ni cùu, xíãⁿ ní nduu cuendá Yã Ndiöxí”, cuu duha cúñaha ñáyiú xii tătă-yu àdi nánã-yu cächí-ndó.

6 Te cächí-ndó sã cuè ñáyiú ducaⁿ na cũñaha xii tătă-xi àdi náná-xi te ñã túú-gã tàú-yu chindèé-yu ni tătă-yu ni nãñã-yu. Te ducaⁿ quìde-ndo chi ní dáquéé tĩhú-ndó nàcuáa ní cachí Yã Ndiöxí cada-ndo, te mee-ni nàcuáa ta quìde cue téé ñuyíú-a véxi nchìcúⁿ nihnu-ndo quìde-ndo.

7 ¡Te nchòhó cúú-ndó ñáyiú ío dándahú méé-xí, chi cächí-ndó sã quidé ndãá-ndó te ñã ndàá sá quidé ndãá-ndó! Te ní quee ndãá-xi nàcuáa ní chídó tnùnì ndí Chàíá téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha núú tütú-gá núú cãháⁿ-xi nàcuáa ní cáháⁿ-gá cuendá-ndó, te duha ní cachí-gá:

8 Ñáyiú-a cächí-yu sá ïo cãhnu cuu-í dico dìcò-ni yuhu cãháⁿ-yu,

chi duuⁿ duuⁿ ñã túú ñùhu iní ñáhã-yu xii-í.

9 Te àúⁿ ñã cuu chĩñuhu ñahá-yu xii-í chi ñã túú vèdana ndèé nándĩhi-xi,

chi cue ñáyiú-a dàcuahá-yu cue tnàha ñáyiú-yu nàcuáa cundecú-yu, dico mee-ni tnũhu sá ñĩ cahu iní cue ñáyiú ñuyíú-a cãháⁿ-yu.

Duha ní chídó tnùní ndíi Chàíá núú tütú Yă Ndiôxí nàcuáa ní cáháⁿ-gá cuendá-ndó —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

¹⁰ Te ní xáhaⁿ-gă xii cue ñáyiú:

—Chí táquixi ndehe iha, te cundedóho váha-ndo tnũhu na càháⁿ-í, te ío váha cuáha-ndo cuendá.

¹¹ Nchaa sá xéxí-ndó chi ñá túú nă quidé-xí ìní-ndó, dico nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni ìní-ndó càháⁿ-ndó nchàa xiăⁿ quidé-xí ndècu cuéchi-ndo —càchí-gá xăhaⁿ-gă xií-yu.

¹² Te cue téé xica cuu ndihí-gá ní sáháⁿ-güedé ndéé núú-gă, te xăhaⁿ-güedě xii-gá:

—Véxi-ndí càchí tnúhu-ndí xii-n să cuè téé cùu fariséú ñá túú cùu váha ìní-güedé cuendá tnúhu ní cáháⁿ-n —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

¹³ Te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Nchaa ñáyiú ñá túú cùu cuendá Tătà-í Dútú Ndiôxí cuíta nihnú-yu, chi ñáyiú-áⁿ cúŷ-yu dàtná nchaa cúhú să ñá túú nàndíhi te tnúhu ñáyiú.

¹⁴ Te vá cádá cuendá-ndó nàcuáa càháⁿ cue téé-áⁿ, chi cùu-güedé dàtná cue ñáyiú cuàá sácuíta nehe tnàha. Te nchòhó xìní-ndó să nũu #ⁿ ñáyiú cuàá ná cuítá nèhe tucú-yu ìngá ñáyiú cuàá, te ndi ndùú-yu quée-yu déhvá —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

¹⁵ Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Cachí tnúhu xii-ndí nàcuáa quèe-xi tnúhu ní cáháⁿ-n-ăⁿ —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-gá.

¹⁶ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă:

—¿Náa tnàhá nchòhó ñá túú ní tècú tnùní-ndó nàcuáa ndùu tnúhu ní cáháⁿ-í núú ñáyiú-ăⁿ ñă?

¹⁷ Nchaa sá xéxí-yu cuánguee-xi xití-yu, te dàtnùní náyăha ñaha-xi xíí-yu.

18 Dico nchaa tnúhu cuèhé tnúhu duha càháⁿ-yu xíǎⁿ véxi quene-xi iní-yu, te diu nchaa xíǎⁿ quidé-xí ndècu cuéchi-yu.

19 Te iní-yu-áⁿ cácu ñihnu nchaa sá cuèhé sá dúhá, chi sàni cuehé sání dùha iní-yu, te sàhní-yu tnàha ñáyíu-yu, te cue téé càháⁿ ndihí-güedé ñáyíu dìhí te ñá díú ñàdihí-güedé cúŭ-yu. Te diu-ni ducaⁿ quide cue ñáyíu dìhí càháⁿ ndihí-yu cue téé te ñá díú yíi-yu cùu-güedé, te cuèi téé te cuèi ñadìhí mee-ni ìchi díí ìní cúdíí ìní-yu cundecú-yu, te dùhu ndachiuⁿ tnahá-yu, te dàcuandehndé-yu, te càháⁿ cuèhé-yu cuendá tnàha ñáyíu-yu.

20 Te nchaa xíǎⁿ quidé-xí ndècu cuéchi-yu, dico ñá díú sǎ ñà túú ndàhá-yu dàtná ní cachí cue téé ndéé sanaha, chi xíǎⁿ ñá túú quide-xi cuendá ngúndecu cuéchi-yu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Íⁿ ñadìhí ñaha cùu ñaní tnáhá ñáyíu canàneá ní sándáá iní-aⁿ Jèsús

(Mr. 7:24-30)

21 Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ní sáa-gá yucu cue téé ñuú Tìrú, ndihí yucu cue téé ñuú Sìdón.

22 Te íⁿ ñadìhí ñaha cùu ñaní tnáhá ñáyíu canàneá ndécú yàtni-aⁿ xíáⁿ, te níhi ta càháⁿ-aⁿ ní quexìo núú ndécú Jèsús, te xǎhaⁿ-aⁿ xii-gá:

—¡Mèstrú, ñaní tnáhá ndíi Dàvíi, cundàhú iní ñáhá xii-í cada tátna-n dèhe yoco-í! Chi yíhi ñaha espíritú cündihí yucu ñávǎha xii-xi te ío dándoho ñaha-xi —cachí-aⁿ xǎhaⁿ xii-gá.

23 Dico Jèsús ñá túú tnàhí ni cǎháⁿ-gá, te cue téé xica cuu ndihí-gá ní sáháⁿ-güedé núú-gǎ, te xǎhaⁿ-güedé xii-gá:

—Cúñaha xii ñaha-án ná nùhú-aⁿ, chi ío níhi càháⁿ-aⁿ nchìcúⁿ ñáhá-án xii-o —cachí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

24 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Yá Ndiǒxí ní tendaha ñàha-gá xii-í véxi-í mee-ni ñúú núú xǐndecu cue ñáyiu isràél, chi ñáyiu-án cúŷ-yu dàtná cue mbéé cue quiti ní xíta, chi ta xíta nihnú-yu cuáháⁿ —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

25 Te ñadìhí-án ñí sáháⁿ-aⁿ ndéé núú Jèsús ní ngüíñí xítí-án, te xăhaⁿ-aⁿ xii-gá:

—¡Mèstrú, chindee ñàha xii-í! —càchí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xii-gá.

26 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-aⁿ:

—Vá cúú chindee-í cue ñáyiu ñá túú cùu ñáyiu isràél, chi ñⁿ-ni cùu-xi núu na quèheⁿ-o paá cúú cuendá cue landú te cuáha-o ìná caxi-di —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-aⁿ.

27 Dico ñaha-án ñí xáhaⁿ-aⁿ xii-gá:

—Ndáá càháⁿ-n, dico cue iná chi nàdatacá-güedi sá ngóyó yùhu cóhó xǐtohó-güedi —càchí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xii-gá.

28 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-aⁿ:

—¡Yòhó ñaha cùhú déhe-xi, ío váha sàndáá iní ñáhá-n xii-í! Te na càda-í nàcuáa cuìni-n —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-aⁿ.

Te òré-ni-án ñí ndúha déhe-aⁿ.

Jèsús quidé tătna-gá vài ñáyiu cùhú

29 Te sátá dúcáⁿ ñí cuu te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ní yáha-gá yuhu làgúná distrítú Galileá, te cuásaá-gá ñⁿ tìndúú te xíaⁿ ñí ngóo-gá.

30 Te xíaⁿ núcõo-gá ní quexìo cuéhé víhí ñáyiu, te ndècá-yu ñáyiu yacua, ndihì ñáyiu ní yíchí ìⁿ xio ndaha-xi, ndihì ñáyiu cuàá, ndihì ñáyiu ñìhí, te vài dava-gá cue ñáyiu cùhú tnàhá dava-gá núú cuéhé ndécã-yu ní quexìo núú ndécú-gã. Te ní taxi ndecu ñàhá-yu núú Jèsús te ní quide tátna ñaha-gã xií-yu te ní ndúha-yu.

31 Te nchaa ñáyiu xĩndecu-áⁿ ïo ní cuñúhu-yu sá dúcáⁿ ñí xini-yu ní cuu ní nacáháⁿ nchaa ñáyiu ñìhí, ndihì cuèndá sá ñí ndúha nchaa cue ñáyiu yacua, ndihì cuèndá sá ñí ndúha cue ñáyiu ní yíchí ìⁿ xio ndaha-xi, ndihì cuèndá sá ñí ndúha núú cuè ñáyiu cuàá. Te nchaá-yu ní cachí-yu sá ïo càhnu cuu Yá Ndiõxí Yaá cúú Ndiõxí cue ñáyiu isràél.

Jèsús dácàxi-gá cúmí mìl cue téé te ðìⁿ ñáyiu ðìhí ndihì landú
(Mr. 8:1-10)

32 Te Jèsús ní cana-gá cue téé xìca cuu ndihì-gá, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Yúhú cùndàhú iní-í nchaa ñáyiu-a, chi sa ní cuu úní nduu ndècu ndihì ñàhá-yu xii-o ìha, te ñá túú tnàhí-gá sá caxí-yu, te ñá túú cuìní-í naten-daha-ï-yu núhú tnámã-yu vehé-yu, chi ná ndèé cuáháⁿ cuneé-yu docó ichi —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

33 Te ní xáhaⁿ-güedë xii-gá:

—¿Te ndèé níhí-ó sã cuãñaha-o càxi nchaa ñáyiu-a, te ïo cuéhë-yu te ñá túú ñá ïó ìha chi cùu-xi xití yucu-ì? —càchí-güedé xãhaⁿ-güedë xii-gá.

34 Te Jèsús ní xícáⁿ tnúhú-gã núú-güedë, te xãhaⁿ-gã:

—¿Ná daha-gá pàá ndécú ndìhi-ndo-i? —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Ndècu ndìhi-ndí úsá-gá tnàhá pàá ndìhi ìⁿ ùú-gá chácá —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

³⁵ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáyiú sá ná ngõo-yu nchaá-yu, te ní ngõo-yu.

³⁶ Te ní queheⁿ-gá ndì ùsá pàá-áⁿ ndì ìⁿ ùú-gá chácá-áⁿ, te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiòxí, te dǎtnùní ní táhú cuèchi-gá pàá-áⁿ ndìhi chácá-áⁿ te ní sáñaha-gǎ xii cue téé xìca cuu ndìhi-gá ní dácǎhñu-güedé nchaa ñáyiú-áⁿ.

³⁷ Te nchaá-yu ní xexí-yu ní ndahá xití-yu. Te sátá nǐ túhú cóhõ-yu te ní nadatàcá-güedé nchaa sá nǐ quendóo, te ní chítú ùsá tnàhá tídihi mee-ni sǎ nǐ quendóo-áⁿ.

³⁸ Te núú ncháá ñáyiú ní xexi te ní xínu cúmí mǐl mee-ni cuè téé chi òu-ni cue téé-áⁿ nǐ quiúndehu, te òⁿ cue ñáyiú òⁿ ndìhi cue landú.

³⁹ Te sátá dúcáⁿ te Jèsús ní dándácá ñàha-gá xií-yu, te cuánguee-gá bàrcú cuáháⁿ-gá yucu cue téé ñúú Màgdalá.

16

Cue téé cùu fariséú ndìhi cue téé cùu saducéú xǎhaⁿ-güedě xii Jèsús cada-gá ìⁿ sá vǎ yõo tnàhí ndàcu cada

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹ Te cue téé cùu fariséú ndìhi cue téé cùu saducéú ní sáá-güedé núú ndécú Jèsús xító ndéé ñáhá-güedě xii-gá, te xǎhaⁿ-güedě sá ná cádá-gǎ ìⁿ sá vǎ yõo tnàhí ndàcu cada cundehe-güedé nàcuáa

cutnùní iní-güedé nõu ndáá sá Yă Ndiõxí ní ten-
daha ñàha-gá xii-gá véxi-gá ñuyíú-a.

² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Nchòhó chi òré tá cuàa cuáháⁿ te ndàcoto-ndo andiù, te cächí-ndó: “Ío váha cada-xi tneé chi càa vící tícuèhé andiù”, duha cächí-ndó.

³ Te òré dátneé ndácòto tucu-ndo andiù, te cächí-ndó: “Vá cádá vǎha-xi nduu vitna chi tícuèhé andiù, te càa vící”, duha cächí-ndó. ¡Dico nchòhó cúú-ndó ñǎyiu ío dándahú méé-xí sǎ quidé ndáá te ñá ndáá sǎ quidé ndáá-ndó! Te cùtnuní iní-ndó nàcuáa quíde-xi andiù, dico ñá túú cùtnuní iní-ndó nàcuáa quèe-xi nchaa sǎ quidé Yă Ndiõxí vitna.

⁴ Dico nchaa nchòhó ñǎyiu ndècu ñuyíú vitna ío cuihna ìní-ndó, te ñá túú cuìní-ndó càda ndáá-ndó nõú Yă Ndiõxí, te cuìní-ndó càda-í ñⁿ sǎ vǎ yõ tnhí ndàcu cada dico ñá túú nǎgá cada-í, chi diù-ni nàcuáa ní quíde Yá Ndiõxí ndí Jónás diù-ni ducaⁿ càda tucu-gá vitna —cächí-gá xǎhaⁿ-gă xii-güedé.

Te ducaⁿ te ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndihí cue téé xìca cuu ndihí-gá.

Cuèndá cue téé cùu fariséú ndihí cuèndá cue téé cùu saducéú

(Mr. 8:14-21)

⁵ Te òré ní quexìo ndihí ñàha-gá xii-güedé ndàa ingá xio yuhu làgúná, te ní ndacu iní-güedé sǎ ñí cunaa-güedé canehè-güedé pàà quíhíⁿ caxi-güedé.

⁶ Te Jèsús ní cáháⁿ-gá dóho-güedé, te xǎhaⁿ-gă xii-güedé:

—Na cächí tnúhu-í xii-ndo sǎ ïo quihí iní-ndó cùndecu-ndo, te vá cádá cuèndá tnhí-ndo lèvadurá cue téé cùu fariséú ndihí cue téé cùu saducéú —cächí-gá xǎhaⁿ-gă xii-güedé.

7 Te ní ngüíta-güedé xǐtnàha-güedé:

—Cuèndá sá ñà túú ní cǎnehe-o pàá quixi xǐǎⁿ duha càháⁿ-gá —càchí-güedé xǐtnàha-güedé.

8 Te Jèsús ní cutnùní iní-gá nàcuáa ndùu tnúhu xǐtnàha-güedé, núu ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Nchòhó chi ñá túú sàndáá iní ñáhá vǎha-ndo xì-í nǔu xǐǎⁿ da sá ñà túú ní cǎnehe-ndo pàá quixi càháⁿ-ndó.

9 ¿Te náa ñá ndácú ìní-ndó sǎ nǔú ùhúⁿ-ni pàá, te ní taxi-í ní dácǎhñu-ndo ñǎ xexi úhúⁿ mǐl cue téé, chi ñu-ni cue téé-áⁿ ñǎ quíúndehu, te sátá ñǎ túhú cóhó-güedé te ní chítú tìtní tídihi mee-ni sǎ ñǎ quendóo-ǎⁿ? Te ñá tècú tnùnì-ndó nàcuáa quèe-xi nacuáa ní quide-í.

10 ¿Te náa ñá ndácú tucu iní-ndó sǎ nǔú ùsá-ni pàá te ní taxi-í ní dácǎhñu tucu-ndo ñǎ xexi cúmí mǐl cue téé, chi ñu-ni cue téé-áⁿ ñǎ quíúndehu, te sátá ñǎ túhú cóhó-güedé te ní nadatàcá-ndó nchàa sá ñǎ quendóo, te ní chítú tìtní tídihi mee-ni sǎ ñǎ quendóo-ǎⁿ?

11 Dico nchòhó chi ñá túú ní quide cuendá-ndó nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ-í òré ní cachí-í sá vǎ quéhéⁿ cuendá-ndó levadurá cue téé cùu fariséú ndìhi cue téé cùu saducéú, chi ñá díú cuendá pàá ní cǎháⁿ-í —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

12 Te sátá dúcáⁿ ñǎ xáhaⁿ Jèsús xii cue téé xìca cuu ndìhi-gá, te ní tecú tnùnì-güedé sá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé sá vǎ tníí-güedé tnúhu càháⁿ cue téé cùu fariséú ndìhi cue téé cùu saducéú, te ñá díú cuendá levadurá sá quíhu yuchi cuǎha pàá ní cǎháⁿ-gá.

*Té Pèlú xǎhaⁿ-dǎ xii Jèsús sá díú-gǎ cúú-gǎ Crìstú
(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)*

13 Te Jèsús ní quexìo-gá yucu cue tée ñuú Cèsareá Fìlipú, te ní xícáⁿ tnúhú-gǎ núú cuè tée xìca cuu ndìhi-gá, te xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Yoo cùu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo cachí cue ñáyiu-va? —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

14 Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Davá-yu càchí-yu sá cúú-n ndïi Juáá tée ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáyiu, te davá-yu càchí-yu sá cúú-n tǎ Èliás, te davá-yu càchí-yu sá cúú-n ndïi Jeremiás tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, àdi cuu-n ingá tée ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá ndéé sanaha, duha càchí-yu —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

15 Te Jèsús ní xícáⁿ tnúhú tùcu-gá núú-güedé, te xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Te nchòhó, ¿yoo sàni iní-ndó cùu-í-i? —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

16 Te té Xímú, àdi Pelú chi úú dïu-dé, ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Yòhó cúú-n Crìstú Yaá ní tendaha Yǎ Ndiöxí véxi ñuyíú-a, te dïu Yá Ndiöxí cúú-gǎ Yaá ndécú nchàa nduu nchaa quíú, te yòhó cúú-n Dèhe-gá —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

17 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Yòhó té Xímú déhe té Jònás, ío váha táhú-n chi mee Tǎtà-í Dútú Ndiöxí ní dácáhu ìní ñáhá-gǎ xii-n nàcuáa cunduu tnúhu cáháⁿ-n, te ñá díú ñⁿ ñáyiu ñuyíú-a ducaⁿ ni dâcahu iní ñáhǎ-yu xii-n tnúhu-áⁿ.

18 Te yúhú xǎhaⁿ-ǐ Pèlú xii-n, te tnúhu-áⁿ quée-xí yúú, chi quèe ndáá-xi nàcuáa nàni-n, chi cuu-n ñⁿ tée vá cání ñⁿ caní úú iní-xi canu ichi-n cuè ñáyiu

nàcuáa cundecu ndihì ñàhá-yu xii-í. Te nchaa ñáyiú cùu cuendá-í vá ndácú yùcu ñávãha dacuíta nihnu ñaha-xi xii-yu.

19 Te yúhú taxi-í tnúhu ndee ìní cundecu ndihì-n cuendá cunuu-n nùú cuè ñáyiú yìndaha ñaha Yá Ndiöxí, te nchaa sá ná càháⁿ-n sã cúú-xí sã vãha, te ñiu-ni ducaⁿ càháⁿ Yã Ndiöxí, te nchaa sá ná càháⁿ-n sã ñà túú cùu-xi sã vãha, te ñiu-ni ducaⁿ càháⁿ tucu-gá, chi quide-n nacuáa cuini-gá — càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

20 Te sátá dúcáⁿ te ní xáhaⁿ Jèsús xii cue téé xìca cuu ndihì-gá sá vã yõo cúñaha-güedë sá díú-gã cúú-gã Cristú Yaa ní tendaha Yã Ndiöxí véxi ñuyíú-a.

*Jèsús càháⁿ-gá sá cáhni ñàha-güedé xii-gá
(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)*

21 Te ndéé dává-áⁿ ní ngüíta Jèsús xãhaⁿ-gã xii cue téé xìca cuu ndihì-gá:

—Dacuití sã quihíⁿ-í ñuú Jerusálén, te yacáⁿ cue téé cùu sacuéhé nùú ñáyiú isràél, ndihì cue dútú cúnùu, ndihì cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, nchaa cue téé-áⁿ ïo dandòho ñaha-güedé xii-í, te cahni ñaha-güedë, dico nduu únì sá cúú-í te ndoto-í — càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

22 Te té Pèlú ní cana-dé Jèsús ìⁿ xio, te ní ngüíta-dé ténáá ñáhá-dë xii-gá, te xãhaⁿ-dë:

—¡Sá vã càchí Ndiöxí sá dúcáⁿ ndòho-n chi ñã túú tàú-n sã dúcáⁿ ndòho-n! —cachí-dé xãhaⁿ-dë xii-gá.

23 Te ndàa sátá Jèsús nútn^ñ té Pèlú òré ducaⁿ xãhaⁿ-dë xii-gá nùu ní nchócuìhnu-gá, te xãhaⁿ-gã xii-dé:

—¡Xocuiñí yòhó yucu ñävãha núu-í-a chi dicó quidé tneñu-n! Chi ñá túú sàni iní-ò dàtná sání iní Yã Ndiõxí chi ìⁿ-ni sàni iní-ò ndihi dava-gá cue ñáyiú ndècu ñuyíú-a —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

24 Te sátá dúcáⁿ te ní xáhaⁿ-gã xii nchaa cue téé xìca cuu ndihi-gá:

—Nchaa ñáyiú cuìní chitnahá ñáhá xii-í, te xìni ñuhu-xi dañá-yu vá cáda-gã-yu sá sání iní méë-yu, te ío cada ndee iní-yu cundecu túha-yu ndohó-yu cuendá-í, te cuëi na ndòhó-yu dàtná ndoho-í.

25 Te nchaa ñáyiú cuìní sá ñà túú tnàhí ná yáha cundecu ñuyíú-a cuíta nihnú-yu, dico nchaa ñáyiú ñá túú tnàhí yùhú cuëi nándi sá ná yãha-yu cundecú-yu ñuyíú-a sá cuendá-í, te ñáyiú-áⁿ naníhí tàhú-yu.

26 Te cuëi nchaandi túhú sá ío ñuyíú-a na nihí ñáyiú cundecu ndihí-yu, dico núu ñu nchaa xíãⁿ ná càda cuíta nihnú-yu te ñá túú vèdana nàndíhi-xi sá dúcáⁿ ndècu ndihí-yu nchaa xíãⁿ. Te ni ìⁿ sá ío ñuyíú-a vá chíndèe ñaha-xi xií-yu cuendá naníhí tàhú-yu.

27 Te ndáá quéé-xí tnùhu càháⁿ-í, chi na quìxi tucu yúhú Téé cùu ñaní tnáhã-yu nchaá-yu, te dàvá-áⁿ quiní-yu sá ío càhnu cuu-í dàtná càhnu cuu Tàtá-í Dútú Ndiõxí, te quixi-í ndihi cue espíritú xínú cuèchi núú-gã, te dàvá-áⁿ cuãha-í nchaa ñáyiú sá ndúú tàhù-yu nàcuáa ndùu sá ñí quidé-yu ìⁿ ìⁿ-yu.

28 Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ío dava nchòhó ñáyiú ndècu iha vitna vá cùú-ni-ndo, chi cundecu-ni-ndo ndèé quiní-ndó quìxi tucu yúhú

Tée cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo taxi tnuuní-í nchaa ñáyiú —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

17

*Ní nadáma dóo Jèsús ndihí núú-gă
(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)*

¹ Te núú ìñú nduu sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ Jèsús, te ní xica-gá cuásaá-gá ìⁿ yucu dùcúⁿ, te ndèca-gá té Pèlú, ndihí té Jàcobó, ndihí té Juàá ñaní té Jàcobó-áⁿ cuásaá. Te úní tnàhí-ni cue téé-áⁿ ndécá-gă cuásaá.

² Te yucu-áⁿ ndécú-gă ní nadáma núú-gă ndihí dóo-gă, te núú-gă súuní dàtásaⁿ-xi dàtná quidé-xí nǔú nchìcanchii, te dóo-gă súuní nǐ nduu cuìxíⁿ dàtná cáá ñùhú cuìxíⁿ.

³ Te òré-ni-áⁿ nǐ xiní-güedé ndí Moisés ndihí té Èliás nútnǐ-güedé ndihí-gá ndátnǔhu ndihí ñaha-güedě xii-gă.

⁴ Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii Jèsús:

—Mèstrú, ¡váha ní cuu sá ndécú-ó ìha vitna! Te núú cuení-n, te na dàcaa-ndí úní tnàhá vehe tnuvixiⁿ, te ìⁿ cuu cuèndá-n, te ìⁿ cuu cuèndá té Moisés, te ìⁿ cuu cuèndá té Èliás —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-gă.

⁵ Te nini dùcaⁿ caháⁿ té Pèlú ní quexìo ìⁿ vícò nǔú ndécú-güedě ní dádăhu ñaha-xi xii-güedé te súuní chàhnhí. Te xití vícò-áⁿ nǐ tecú ní cáháⁿ Yă Ndiöxí, te xăhaⁿ-gă xii-güedé:

—Tée-a cùu-dé Déhe-í téé ío cùu iní-í, te ío cùdíí iní-í-dé, te cundedóho-ndo nchàa tnúhu càháⁿ-dé —duha ní xáhaⁿ-gă xii-güedé.

⁶ Te sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ Yă Ndiöxí ní tecú dóho cue téé xica cuu ndihí Jesús te ío ní yùhú-güedé, te ní

ngüíñí xítí-güedě te ní nuu núú-güedě ndàa núú ñùhú.

⁷ Te Jèsús cuáháⁿ-gá núú xĩndecu cue tée xìca cuu ndihí-gá, te ní tendaha ñàha-gá, te xàhaⁿ-gã xii-güedé:

—Chí ndácuíñí, vá yùhú-ndó —càchí-gá xàhaⁿ-gã xii-güedé.

⁸ Te òré ní ndanehe núú-güedě, te ñá túú-gã ní xìní-güedé cue tée úú-áⁿ chi mee-ñã Jèsús.

⁹ Te òré cuánuu ndihí ñaha Jèsús xii-güedé tĩndúú-ãⁿ, te ní xàhaⁿ-gã xii-güedé:

—Vá yõo cúñaha-ndo ñi ìⁿ sá ñĩ xìní-ndó nũú ñi sáá-ó-á, te cuu cáháⁿ-ndó dico ndéé ná yàha ndoto yùhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo sá cùú-í —càchí-gá xàhaⁿ-gã xii-güedé.

¹⁰ Te cue tée xìca cuu ndihí-gá ní xàhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cuíní-ndí cachí tnúhu-n ñã cuendá cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés càchí-güedé sá dĩhna-gá té Èliás quixi, te dātnùní quixi Yaá tendaha Yã Ndiõxí quixi ñuyíú-a —càchí-güedé xàhaⁿ-güedě xii-gá.

¹¹ Te Jèsús ní xàhaⁿ-gã xii-güedé:

—Ndáá sá códó ñu ìⁿ tée quixi-dé te cada-dé dātná ní guide té Èliás te tée-áⁿ cada ndáá-dé nchaa nàcuáa cùu.

¹² Te na càchí tnúhu-í xii-ndo vītna sá sà ní quixi tée ní guide dātná ní xóo cada té Èliás, te cue ñáyiu ñã túú ní cùtnuní iní-yu sá díú-dě, te ní guide ñáhá-yu xii-dé nchaa nàcuáa ní quixi iní mée-yu, te ñu-ni ducaⁿ càda ñaha tucú-yu xii yùhú Tée cùu

ñaní tnáhă-yu nchaá-yu, chi dandòho ñahá-yu xii-í —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

13 Te cue tée xica cuu ndihi-gá ní cutnùní iní-güedé sá cuendá ndí Juáá tée ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáyiú ní cáháⁿ-gá.

Jèsús quidé tătna-gá #ⁿ tée cuechi tnàhá cuéhé xÿihí

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

14 Te Jèsús ní nasáá-gá ndihi cue tée ní sáá ndihi-gá tindúú-ăⁿ núú xĩndecu vâi ñáyiú, te ní quexìo #ⁿ tée núú-gă ní ngüíñí xítí-dě, te xăhaⁿ-dě xii-gá:

15 —Mèstrú, cundàhú iní déhe-í chi tnàhá-dé cuéhé xÿihí, te ío dândoho ñaha-xi xii-dé, te ní cuu vâi xito daquée ñaha-xi nŭú ñùhú xii-dé, te ní cuu vâi tucu xito dangauñnu ñaha-xi ndute xii-dé.

16 Te sa ndèca-í-dé ní quixi núú cuè tée xica cuu ndihi-n dico ñá túú ní ndàcu-güedé cada tătna ñaha-güedě xii-dé —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-gá.

17 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii nchaa ñáyiú xĩndecu-áⁿ:
—Nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ñuyíú-a, ío sàá iní-ndó chi ñá túú cuíní-ndó quĩndáá iní-ndó Yă Ndiöxí, te ní cuu vâi nduu quide ndee iní-í nchaa sá quidé-ndó. ¿Te ná ndéé ama vá dúcáⁿ-gă cada-ndo-i? Te chí cándèca tée cùhú-áⁿ táquixi iha —cachí-gá xăhaⁿ-gă xií-yu.

18 Te Jèsús ní tenàá-gá espíritú cündihí yucu ñávăha yihí ñaha xii tée-áⁿ, te ní quee ñaha-xi xii-dé, te òré-ni-áⁿ nĩ ndúha-dé.

19 Te sátá dúcáⁿ te òré ndécú mèe Jesús ndihi cue téé xìca cuu ndihi-gá, te ní xícáⁿ tnúhú-güedě núú-gă, te xăhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cachí tnúhu xii-ndí ná cuendá ñá túú ní ndàcu-ndí queñuhu-ndí espíritú cúndihi yucu ñávăha yîhi ñaha xii téé-ăⁿ —càchí-güedě xăhaⁿ-güedě xii-gá.

20 Te Jèsús ní xăhaⁿ-gă xii-güedě:

—Te ñá túú ní ndàcu-ndo, chi ñá túú sàndáá ndisa iní-ndó Yă Ndiöxí. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo să nŭu nchòhó quíndáá ndisa iní-ndó Yă Ndiöxí cuèdicó luha líí dàtná lîhli ndíquîⁿ yutnu nàni mostázá, te ducaⁿ te cuu cúñaha-ndo xii ìⁿ tîndúú xocuiñî-xi núú ndécú-xí te xocuiñî-xi. Te nchaa núú să văha ndacu-ndo càda-ndo te nŭu na quíndáá iní ndisa-ndo Yă Ndiöxí.

21 Te xîni ñuhu-xi sá ïo cáháⁿ ndihi-ndo-gă te ñá túú tnáhí ná caxi-ndo căháⁿ ndihi-ndo-gă, te ducaⁿ te ndacu-ndo queñuhu-ndo espíritú cúndihi yucu ñávăha yîhi ñaha xii ñáyi, dàtná cúú espíritú sá yîhí ñàha xii téé-ăⁿ ní cùu —cachí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedě.

Jèsús cáháⁿ tucu-gá sá cáhni ñàha-güedě xii-gá

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

22 Te nini xìca cuu Jesús ndihi cue téé xìca cuu ndihi-gá distrítú Galileá, te ní xăhaⁿ-gă xii-güedě:

—Yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo sáá ìⁿ nduu te cuáha cuendá ñáhá-güedě xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá,

23 te cahni ñaha-güedě xii-í dico nduu úní sá cùú-í te ndoto-í —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedě.

Te sá dúcáⁿ ñí xăhaⁿ-gă xii-güedě, te ïo ní ndíhú iní-güedě.

Díhúⁿ cuèndá veñúhu

24 Te òré ní quexìo Jesús ndihì cue tée xìca cuu ndihì-gá ñuú Capèrnaúm, te cue tée quìde cobrá díhúⁿ cuèndá veñúhu ní sáháⁿ-güedé ní cáháⁿ ndihì-güedé té Pèlú, te xǎhaⁿ-güedé:

—¿Chǎhu mèstrú-ndó úú díhúⁿ sǎ nání drǎcmá cuèndá veñúhu ǎⁿ ñǎhá? —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-dé.

25 Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě:

—Chǎhu-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

Te té Pèlú cuánguǐhu-dé xití vehe núú ndécú Jèsús, te díhna-gá ní cáháⁿ-gá, te xǎhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Xímú, ¿nása sàni iní-n, ná cúú ñǎyiu quìde cobrá ñǎhá cuè tée yìndaha ñáyiu ndècu ñuyíú-a cuèndá nchaa sá ndúú yǎhu ñuú-güedé ndihì cuèndá nchaa díhúⁿ sǎ ngàútnàha, cue ñáyiu ñuú-güedé ǎⁿ cuè ñáyiu véxi xica quìde cobrá-güedé? —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

26 Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Cue ñáyiu véxi xica quìde cobrá-güedé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Te núu ducaⁿ te cue ñáyiu ñuú-güedé ñá túú nǎ chǎhu-yu te núu ducaⁿ.

27 Dico cuèndá sá vǎ yõ dasàtú-ó ìní-xi, te cuàháⁿ làgúná te dàquée-n sǎ tníí-n chǎcá xití ndute, te chácá díhnanuu na tàva-n te cundehe-n yùhu-di, chi yìhì ìⁿ díhúⁿ cuìxíⁿ. Te díhúⁿ-ǎⁿ canehe-n quíhíⁿ chǎhu-n cuèndá-í ndihì cuèndá-n, chi díhúⁿ-ǎⁿ sa tnahá quéyǎhu cuèndá-ó ndì ndúú-ó —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

18

*Cue téé ndùcu tnúhu núú Jèsús yoo ío-gá cúnùu
(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)*

¹ Te sátá dúcáⁿ te cue téé xica cuu ndihi Jesús ní sáháⁿ-güedé núú-gǎ, te xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cachí tnúhu xii-ndí, yoo ío-gá cúnùu núú cuè ñáyiú yìndaha ñaha Yá Ndiöxí —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

² Te Jèsús ní cana-gá ìⁿ té lǐhli te ní sanutnǐ ñaha-gá xii-dé cuádava tnuú-güedé.

³ Te xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nǔú vá dáñá-ndó nchàa sá ñà túú vǎha quìde-ndo, te nduu ndàhú iní-ndó dàtná ndàhú iní té lǐhli-a, te vá ndúú tǎhú-ndó ndǐhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii-ndo.

⁴ Te ñáyiú quìde datná quidé tè lǐhli-a ndàhú iní-yu, te ñá túú quìde cahnú-yu mèe-yu, ñáyiú-áⁿ ïo cunúú-yu núú ndécú Yá Ndiöxí táxí tnùní-gá.

⁵ Te nchaa ñáyiú na quèheⁿ cuendá ìⁿ landú dàtná té lǐhli-a cuendá sá cúú iní ñáhǎ-yu xii-í ñá, te cada iní-yu sá yǔhú ní queheⁿ cuendá-yu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

*Quihi iní-ó vǎ cùndècu-o ichi cuehé ichi duha
(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)*

⁶ Te Jèsús xǎhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Te núú ìⁿ téé na dàcaháⁿ-dé cue ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-í cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, te váha-gá sá ná dàcutu ndeé-güedé ìⁿ yúú yǒdó dǔcúⁿ-dě, te dàquée ñaha-güedě xii-dé xití ndute làmár, te ñá díú sǎ cùndècu-dé ducaⁿ càda-dé.

⁷ ;Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyiú xĩndecu ñuyíú-a, chí coo cue téé dacàháⁿ ñáhá xíi-yu cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá te dacuíí sã dúcáⁿ càda-xi! ;Dico ndàhú ní cuu cue téé ducaⁿ na dàcaháⁿ ñáhá xíi-yu cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá!

⁸ "Te núu ìⁿ xio ndaḥa-ndo àdi ìⁿ xio sáhá-ndó quide-xi quide-ndo nándi sá cuèhé sá dúhá, te quehdé-ndó ná cuíta, chí váha-gá sá nánihí tàhú-ndó cuèi na cuíta ìⁿ xio ndaḥa-ndo àdi ìⁿ xio sáhá-ndó, te ñá díú sã quíhíⁿ-ndó ñìhí ní ndúú-ndó núú ñùhú núú càyú.

⁹ Te núu ìⁿ xio tinùu-ndo quide-xi quide-ndo nándi sá cuèhé sá dúhá, te tava-ndo na cuíta-xi, chí váha-gá sá nánihí tàhú-ndó cuèi na cuíta ìⁿ xio tinùu-ndo, te ñá díú sã ndì ndúú xio núú-ndó quíhíⁿ-ndó núú ñùhú núú càyú.

*Cuèndá ìⁿ mběé quiti ní xíta
(Lc. 15:3-7)*

¹⁰ "Te vá dáquèè tihú-ndó cuè ñáyiú cùu cuendá-í cuèi cùú-yu ñáyiú ío ndàhú iní-xi. Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã cuè espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiõxí, cue espíritú néhé cuèndá ñáhá xíi-yu ñuyíú-a, nchaa-ni nduu nchaa-ni òré ndécú-xí núú Tàtà-í Dútú Ndiõxí Yaá ndécú àndiu.

¹¹ Te ducaⁿ chí yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo véxi-í ñuyíú-a dàcácu nihnu-í ñáyiú núú ùhú núú ndàhú, ñáyiú ta xíta nihnu cuáháⁿ.

¹² '¿Te nása sàni iní-ndó cuèndá ìⁿ téé ndècu ìⁿ ciendú mběé-xi?, chí núu na cuíta ìⁿ-di te dàndóo-dé cùmídíco sáhúⁿ cùmí-di cundecu-di ìⁿ yucu te quíhíⁿ-dé cúnúndúcú-dě quiti ní xíta-áⁿ.

13 Te núu na nàníhí-dě-di, te nchòhó sa cùtnuní iní-ndó sǎ ïo-gá cudíí ìní-dé cuendá quiti ní xíta-án òré naníhí-dě-di dàcúúxí cùmídícó sǎhúⁿ cúmí quiti ñá túú ní xíta-ánⁿ.

14 Te ducaⁿ sǎtnahá-xi quide Tátá-ó Dǔtú Ndiǒxí Yaá ndécú àndi, chi cuìní-gá sá vǎ cuíta ni ìⁿ cue ñáyiú cùu cuendá-gá.

*Cada càhnu iní-ó sǎ quidé ñàha tnaha ñáyiú-o
(Lc. 17:3)*

15 Te núu ìⁿ ñáyiú ndècu ndìhi-ndo ní quidé-yu ìⁿ sá ñà túú tàú-yu cadá-yu sá cúú-xí-ndó, te cáháⁿ-ndó dǒho-yu núú méé núú ìⁿ-ndó ndìhí-yu cuendá sá ná ndìxi cuéchi iní-yu sá ñà túú quide váha-yu. Te núu ní tñí-yu tnúhu ní xáhaⁿ-ndo xí-yu, te ní ndacu-ndo ñí nacanú ichi-ndǒ-yu.

16 Te núu ñá túú ní cuìní-yu tñí-yu tnúhu xǎhaⁿ-ndo xí-yu, te nducu-ndo ìⁿ àdi úú tnàhá cue téé canehe núú-güedě cuendá cundedóho-güedé nàcuáa ndùu tnúhu ndàtnúhu-ndo ndìhí-yu.

17 Te tnàhá cue téé-án cǎháⁿ-güedé dǒho-yu, dico núu ñí tnúhu càháⁿ cue téé-án ñà túú ní cuìní-yu tñí-yu, te dàtúu-ndo núú dàva-gá ñáyiú ndècu ndìhi-ndo ichi Xítóhó Jesucristú cuendá cutnùní iní-yu nàcuáa quide ñáyiú-án. Te núu ñáyiú ndècuéchi-án ñà túú ní cuìní-yu tñí-yu tnúhu sá ñí xáhaⁿ dàva-gá cue ñáyiú ndècu ichi-gá, te cada-ná iní-ndó sǎ cúú-yu ñáyiú ñá túú ndècu ichi Yá Ndiǒxí dàtná cue téé cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xì ñáyiú cuendá impuèstú.

18 Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ núu nchòhó ná càchí-ndó sǎ ndécú cuéchi ñáyiú, te

d̥i-u-ni ducaⁿ cǎháⁿ Yǎ Ndiǒxí, àdi cachí-ndó sǎ ñà túú cuěchi-yu te d̥i-u-ni ducaⁿ cǎháⁿ tucu-gá, te ducaⁿ chi nchòhó quidé-ndó nàcuáa cǎháⁿ-gá.

19 'Te na cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ n̄uú úú tnàhá-ndó cùu ìⁿnuu-ndo caháⁿ ndihí-ndo Tǎtà-í Dútú Ndiǒxí Yaá ndécú ànd̥i-u xicáⁿ-ndó n̄úú-gǎ n̄uú ná cúú sǎ cuíní-ndó, te taxi-gá n̄uú ná cúú sǎ xicáⁿ-ndó n̄úú-gǎ.

20 Te n̄uú úú tnàhá-ndó àdi úní tnàhá-ndó n̄í natacá-ndó ìⁿ xichi cuendá sá ñúhú ínì ñáhá-ndó xì-í, te xiáⁿ ndécú ndihí ñaha-í xii-ndo —cǎchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

21 Te té Pèlú ní sáháⁿ ndehe yatni-dé núú Jèsús, te xǎhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, cachí tnúhu xii-í ná daha xito cada cǎhnu ínì-í tnàha ñáyiu-í te n̄uú ìⁿ sá ná cǎda ñahá-yu xii-í. ¿Cuèdìcò úsá xito-ǎⁿ? —cǎchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

22 Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Yúhú cǎchí-í sá ñà díú-ní úsá xito cada cǎhnu ínì-n-yu, chí únídico úxí xito ndihí úsá ndihí úsá xito cada cǎhnu ínì-n-yu —cǎchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

Cuendá téé ñà túú quide cǎhnu ínì tnàha ñáyiu-xi

23 Te xǎhaⁿ tucu-gá xii-güedé:

—Na cǎni-í ìⁿ cuendú núú-ndó nàcuáa tecú tnùnì-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiǒxí xii ñáyiu. ìⁿ téé yindaha ñaha xii ñáyiu ní sani ínì-dé sá cǎdá ndǎá-dé ndihí cue téé x̄inu cuechi núú-dě cuendá nchaa sá tàú-güedé núú-dě.

24 Te òré sa ní ngúndecu túha-dé te ní quexìo ìⁿ téé x̄inu cuechi núú-dě. Te téé-áⁿ tàú-dé cuéhé víhí díhúⁿ n̄úú-dě, chí tàú-dé úxí m̄l díhúⁿ sǎ nání tàlentú.

25 Te téé xìnu cuechi-áⁿ ñà túú díhúⁿ ndécú ndìhi-dé nacháhu-dé sá tàú-dé núú pàtróóⁿ-dě-áⁿ, núú xǎⁿ ní táúchíúⁿ tée cùu patróóⁿ-dě-áⁿ dico ñàha-güedé xii-dé ndìhi ñadìhí-dé ndìhi cue déhe-dé ndìhi nchaa sá ndécú ndìhi-dé cuendá nchaá-yu cuú-yu ñáyiu ñá túú tnàhí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi, te ducaⁿ te ndéyǎhu sá tàú-dé núú pàtróóⁿ-dě.

26 Te téé xìnu cuechi-áⁿ ñí ngüíñí xítí-dě núú pàtróóⁿ-dě, te xǎhaⁿ-dě: “Pàtróóⁿ, càháⁿ ndàhú-í núú-n sǎ ìo ndee ìo càhnu cada iní-n sǎ dúhá tàú-í núú-n, te ñá túú nǎ caní iní-n chí nacháhu-í nchaa sá tàú-í núú-n”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii pàtróóⁿ-dě.

27 Te téé cùu patróóⁿ-dě-áⁿ ñí cundàhú iní ñáhá-dě xii-dé, te ní quide càhnu iní ñáhá-dě, te ní dàñá ñàha-dé cuánuhú-dé.

28 Te téé xìnu cuechi-áⁿ ñí naníhí-dě ìⁿ téé xìnu cuechi ndìhi-dé ichi cuánuhú-dé, te téé ní naníhí-dě-áⁿ tàú-dé sacú-ni díhúⁿ núú-dě chí ìⁿ ciendú-ni díhúⁿ denàriú tàú-dé. Te ní tñi-dé téé tàú núú-dě-áⁿ dácuèhné ñáhá-dě xii-dé, te xǎhaⁿ-dě: “Nacháhu sá tàú-n núú-í”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě.

29 Te téé tàú-áⁿ ñí ngüíñí xítí-dě núú tée dii núú-xi tàú-dé-áⁿ, te xǎhaⁿ-dě: “Càháⁿ ndàhú-í núú-n sǎ cadá càhnu iní ñáhá-n xii-í sá tàú-í núú-n, te nacháhu cuèé-í nchaa sá tàú-í núú-n”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě.

30 Dico téé dii núú-xi tàú-dé-áⁿ ñà túú ní cuíní-dé cada ndee ìni-dé cundetú-dé nacháhu cuèé téé-áⁿ sǎ tàú-dé, chí ní chíhi ñaha-dě vecaá cuendá yacáⁿ quìhi-dé ndéé nacháhu-dé nchaa sá tàú-dé.

31 Te dava-gá cue téé xìnu cuechi ní xiní-güedé nàcuáa ní quide téé-áⁿ, te ní cudééⁿ-güedě núú-dě, te ní sáháⁿ-güedé ní xítñùhu-güedé téé cùu pa-

tróonⁿ-güedě sá dúcáⁿ nĩ quide-dé.

³² Te téé cùu patróonⁿ-güedě-áⁿ nĩ cana-dé téé ducaⁿ nĩ quide-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dě: “Yòhó cúú-n ìnⁿ téé ío cuihna ìní-xi xìnu cuechi núú-í, chi yúhú ní quide càhnu iní ñáhà-í xii-n cuendá nchaa sá tàú-n nũù-í òré ní cáháⁿ ndàhú-n.

³³ Te tnahá yòhó tàú-n ducaⁿ cada-n cada cahnu iní-n tée xìnu cuechi ndìhi-n núú-í cuendá nchaa sá tàú-dé núú-n dàtná ní quide ñaha-í xii-n nĩ quide càhnu iní-í cuendá nchaa sá tàú-n”, cächí téé cùu patróonⁿ-áⁿ xáhaⁿ-dě xii téé ducaⁿ nĩ quide-áⁿ.

³⁴ Te téé cùu patróonⁿ-áⁿ nĩ cudééⁿ víhí-dě sá dúcáⁿ nĩ quide téé-áⁿ, te ní táuchíúⁿ-dě dandòho ñaha-güedé xii-dé ndéé nacháhu-dé nchaa sá tàú-dé —duha ní cani Jèsús cuendú núú-güedě.

³⁵ Te xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Dàtná ní quide téé cùu patróonⁿ-áⁿ nĩ dándóhó-dě téé tàú núú-dě-áⁿ ducaⁿ càda ñaha Tàtá-í Dútú Ndiöxí Yaá ndécú àndiü xii-ndo, te núu vá ní yùhu nĩ iní-ndó càda cahnu iní-ndó sã quidé ñaha tnahá ñáyü-ndo xii-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

19

*Jèsús càháⁿ-gá cuendá cue ñáyü dàña tnahá
(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)*

¹ Te sáta nĩ yáha ducaⁿ nĩ cáháⁿ Jèsús, te ní ndee-gá distritú Galileá cuáháⁿ-gá ndàa ingá xio yúte Jòrdán yucu distritú Jùdeá.

² Te ío cuéhé ñáyü nchìcúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te yácáⁿ ní quide tátna-gá nchaa ñáyü cùhú.

³ Te ní quexìo ìíⁿ úú cue téé cùu fariséú núú ndécú Jèsús xító ndèé ñháá-güedě xii-gá nñu nása cunduu tnúhu cáháⁿ-gá, te xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Véxi-ndí xicáⁿ tnúhú-ndí núú-n, ¿cuu dañá ìíⁿ téé ñadihí-dé nñu ndèdani càa ìíⁿ sá ñà túú cùndáá-yu-áⁿ? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Te nchòhó, ¿náa ñá túú dàcuaha-ndo núú tùtú Yá Ndiòxí, te ñiu núú tùtú-gá càháⁿ-xi sá cùtnàhá ní cadúha-gá ñáyiu, te téé ñadihí ní cadúha-gá-áⁿ?

⁵ Te duha càchí tucu-xi núú tùtú Yá Ndiòxí nàcuáa ní cáháⁿ-gá: “Cue téé na ñihí ñadihí-xi te ñíⁿ-ná cada-güedé tātá-güedě ndihí náná-güedě, chi ñadihí-ná-güedé cuu cuu ndihí-güedé, te cada iní-ndó sá ñíⁿ-ná yiqui cùñú cuú-yu cundecú-yu”, duha càchí Yá Ndiòxí núú tùtú-gá.

⁶ Te xíáⁿ nñu cada iní-ndó sá cuè ñáyiu úú-áⁿ ìíⁿ-ná yiqui cùñú cúú-yu, te ñá túú-gá ndí ñíⁿ ndí ñíⁿ yiqui cùñú cúú-yu. Núu xíáⁿ ñá túú ndùu váha-xi dañá cuè téé ñadihí-güedé, chi mee Yá Ndiòxí ní cachí-gá sá cúú úú-yu cundecú-yu —càchí Jèsús xáhaⁿ-gá xii-güedé.

⁷ Te ní xáhaⁿ-güedě xii Jèsús:

—Te núu ducaⁿ, ¿te ná cuendá ndí Moisés ní cachí ndí sá nñu ìíⁿ téé cuíní-dé dañá-dě ñadihí-dé, te cuu cadúha-dé ìíⁿ tutú núú càháⁿ-xi sá ñí dañá-dě ñadihí-dé, te ducaⁿ te cuu dañá ñàha-dé ní cachí ndí vǎⁿ? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Te ducaⁿ ñí cachí ndí Moisés sá cúú dàña-ndo ñadihí-ndó, chi nchòhó ío sàá iní-ndó, dico ndéé

díhna chi ní tecú tnúhu nchaa cue téé sá vǎ dáñá-güedé ñadìhí-güedé.

⁹ Dico yúhú càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ nǔu ìⁿ téé na dàña-dé ñadìhí-dé te naqueheⁿ-dé ingá ñadìhí te ío nèhé quidé-dě, te núu ñá díú cuendá sá càháⁿ ndihí-aⁿ ingá téé ducaⁿ na dàña ñaha-dé. Te sá dúcáⁿ cuendá-ni na dàña ìⁿ téé ñadìhí-dé, te ìⁿ-ni cuěchi cùu-xi ndihí cuéchi quide téé ndèca ñadìhí te càháⁿ ndihí-dé ingá ñadìhí –càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁰ Te cue téé xìca cuu ndihí-gá ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

–Te núu ducaⁿ cùu cuendá cue téé ndihí ñadìhí-güedé, te váha-gá sá vǎ cándèca cue téé ñadìhí –càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

¹¹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

–Ñá ncháá ñǎyiu ducaⁿ ndùu táhǔ-yu cundecú-yu, chi mee-ni ñǎyiu ní cachí Yǎ Ndiǒxí sá dúcáⁿ tnàhí nduu táhú cundecu mee.

¹² Te ío cue téé ducaⁿ tnàhí ní nduu táhú-güedě ndéé òré ní cacu-güedé sá vǎ cándèca-güedé ñadìhí. Te ío cue téé ñá ndácú-güedě candeca-güedé ñadìhí cuendá sá ñǎ quide ñaha dàva-gá cue tnàha téé-güedé xii-güedé. Te dava-güedé ñá túú cándeca-güedé ñadìhí chi cuìní-güedé sá vǎ dáñá ndèé-güedé cunu cuechi-güedé núú Yǎ Ndiǒxí. Te nchaa cue téé ducaⁿ ñǎ nduu táhú nǔú Yǎ Ndiǒxí cundecu mee, te váha-ni te núu na cundecu mee-güedé –càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

*Jèsús xìcáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiǒxí cuendá landú
(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)*

13 Te ñⁿ ũú ñáyi ndècá-yu landú lĩhli cuáháⁿ núú Jèsús, chi cuíní-yu sá téndàha ñaha-gá xii-güexi, te cacáⁿ táhú-gă núú Yă Ndiöxí cuëndá-güexi. Te cue tée xica cuu ndihi-gá ní ngüíta-güedé ténàá ñáhá-güedě xií-yu, te xăhaⁿ-güedě sá vă dúcáⁿ càdá-yu.

14 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Chí dáñá ná quixi nahi cue landú lĩhli-áⁿ nũù-í-a, te vá càdí-ndó ìchi-güexi, chi dàtná cúú văha iní cue landú lĩhli-áⁿ ducaⁿ cùu váha iní cue ñáyi yindaha ñaha Yă Ndiöxí —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

15 Te ní tendaha ñàha-gá xii-güexi, te ní xícáⁿ táhú-gă núú Yă Ndiöxí cuëndá-güexi, te sátá dúcáⁿ nĩ quide-gá te ní xica-gá cuáháⁿ-gá.

Ñⁿ tée cuica càháⁿ ndihi-dé Jèsús

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

16 Te ñⁿ tée cuechi nĩ quexìo-dé núú ndécú Jèsús, te xicáⁿ tnúhú-dě núú-gă, te xăhaⁿ-dě xii-gá:

—Yòhó Mèstrú, cùu-n tée ío váha iní-xi, te cuíní-í nũu vá cündèe iní-n càchí tnúhu-n nă cúú să văha cada-í cuëndá nduü táhù-í cundecu-í ndihi Yă Ndiöxí nĩ caa nĩ quíhíⁿ —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-gá.

17 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—¿Te cùtnuní iní-n nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ-n să yũhú váha iní-ăⁿ?, chi ñⁿdìi díi-ni Yă Ndiöxí ío váha iní-gá. Te núu cuíní-n nàníhí táhú-n te tnĩ-n nchàa tnúhu càháⁿ Yă Ndiöxí, tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii ñáyi nàcuáa cadá-yu cundecú-yu —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

18 Te tée cuechi-ăⁿ ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—¿Te nděndida càa tnúhu càháⁿ Yă Ndiõxí cada-í-i? —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—Te duha ní cachí Yă Ndiõxí cada ñáyiu: “Vá cáhní-ndó tnàha ñáyiu-ndo, vá càháⁿ ndìhi-ndo ñàdihí te núu ñá díú ñàdihí-ndó cùú-yu, te ducaⁿ-ni nchòhó cue ñáyiu dîhí tucu vá càháⁿ ndìhi-ndo tée te núu ñá díú yî-ndo cuu-güedé, te vá dúhú-ndó să ndécú ndìhi tnaha ñáyiu-ndo, vá dácàcu-ndo cuéchi neñùú sá cúú-xí tnàha ñáyiu-ndo.

¹⁹ Te canehe-ndo să yíñùhu núú tătá-ndó ndìhi núú năná-ndó, te cundàhú iní-ndó tnàha ñáyiu-ndo dàtná cundàhú iní-ndó mèe-ndo”, duha ní cachí Yă Ndiõxí cada ñáyiu —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

²⁰ Te tée cuechi-ăⁿ ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Nchaa xǎⁿ ní ngüíta-í quídè-í ndéé cútnàhá cúú làndú-í, ¿te vitna nágá cúmăní cada-í-i? —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-gá.

²¹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—Te núu cuìní-n cùu-n ìⁿ tée ío váha cada ndáá, te cuàháⁿ dico-n nchàa sá ndécú ndìhi-n, te díhúⁿ-n cuăha táhú-n cuè ñáyiu ndàhú, te ducaⁿ te nduu táhú-n ngündecu váha-n nùú ndécú Yă Ndiõxí táxí tnùní-gá. Te sátá ná yăha ducaⁿ càda-n te quixi-n chìtnahá ñáhá-n xii-í —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

²² Te sá dúcáⁿ nǐ xáhaⁿ Jèsús xii-dé te ío ní cundiyí-dé, chi ío cuica-dě, te ní xica-dé cuáháⁿ-dé.

²³ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii cue tée xica cuu ndìhi-gá:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ïo úhú quíndáá iní ñaha cuè ñáyiú cuica xii Yá Ndiöxí cuèndá ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu.

²⁴ Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sã yächí-gá yáha ìⁿ caméyu yaú ìⁿ yiqui ticú dàcúúxí sã quíndáá iní ìⁿ ñáyiú cuica Yá Ndiöxí cuèndá ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

²⁵ Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ Jèsús, xíãⁿ ío ní cuñúhu cue téé xica cuu ndíhi-gá, te ní ngüíta-güedé xĩtnàha-güedé:

—¿Yoo naníhí tãhú te núu ducaⁿ vàiⁿ? —
càchí-güedé xĩtnàha-güedé.

²⁶ Te Jèsús ní ndacoto-gá núu-güedé, te xãhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchaa ñáyiú ñuyíú-a chi vá ndácũ-yu ná cadá-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xií-yu, dico mee-gã chi ndacu-gá ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu chi nchaandi túhú sá vãha ndàcu-gá quídé-gã —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

²⁷ Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dẽ xii-gá:

—Nchúhú ní dándõo-ndí nchaa sá ndécú ndíhi-ndí, te ní tuha ñaha-ndí xii-n, ¿te ná cúú sã ñíhí-ndí nduu táhú-ndí sá dúcáⁿ ñí quide-ndí-i? —càchí-dé xãhaⁿ-dẽ xii-gá.

²⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ná sàà nduu, ndùu saa nchaa sá ío andíu ndíhi ñuyíú-a, te dàvá-áⁿ cunucóo yúhú Téé cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo ìⁿ núú xilé vãha, te nchaa ñáyiú quini-yu sã ïo càhnu cuu-í, te nchòhó cue téé ní tuha ñaha xii-í tnàhá-ndó cùnucóo-ndo núú ìⁿ caa xilé vãha ndí ùxúú tnàhá-ndó, te xíãⁿ cunucóo-ndo

càda ndáá-ndó cuěchi ndi ùxúú xichi cue ñáyiú isràél.

²⁹ Te nchaa ñáyiú na dándóo vehe-xi, àdi ñaní-xi, àdi cúha-xi, àdi tátá-xi, àdi náná-xi, àdi ñadihí-xi, àdi déhe-xi, àdi ñuhu-xi, te núu ducaⁿ na càdá-yu sá cuendá-í te ío-gá cuéhé sã cuãñaha Yă Ndióxi cundecu ndihí-yu, te ñá díú-ní xĩãⁿ chi tnàhá nduu táhũ-yu cundecú-yu ndihi-gá ni caa ni quihíⁿ.

³⁰ Te dava ñáyiú cùnuu ndecu ichi Yá Ndióxi vitna, ñáyiú-áⁿ sãá nduu te vá ío-gá cunúú-yu dàtná cùnúú-yu vitna, te dava ñáyiú nchìcúⁿ ñá túú cùnuu vitna, ñáyiú-áⁿ sãá nduu te ío cunúú-yu — càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

20

Cuendá cue tée quide chiuⁿ

¹ Te xãhaⁿ tucu Jesús xii cue tée xica cuu ndihi-gá:

—Na càni-í ìⁿ cuendú núú-ndó cuendá tecú tnùn-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndióxi xii ñáyiú. Ìⁿ tée ní xitu-dé yoho yàha stilé, te ìⁿ nduu ní quee-dé nehé-ni cuándúcú-dě cue tée cada chiuⁿ núú dúcáⁿ ñi xitu-dé yoho yàha stilé-áⁿ.

² Te òré ní níhí-dě cue tée cada chiuⁿ-áⁿ, te ní quide ndáá-dé ndihi-güedé sá chãhu ñaha-dě xii-güedé ìⁿ díhúⁿ denàriú ìⁿ nduu. Te sátá dúcáⁿ te ní tendaha ñàha-dé xii-güedé cuáháⁿ-güedé cada chiuⁿ-güedé núú dúcáⁿ ñi xitu-dé yoho yàha stilé-áⁿ.

³ Te dàtnùn-í ní xica tucu-dé cuáháⁿ-dé dàtná òré caá ìⁿ dátneé cuándúcú-gã-dé cue tée cada chiuⁿ núú ñi xitu-dé yoho yàha stilé-áⁿ, te ní xiní-dé

xĩnutnĩĩ ìⁿ ũú cue tée núú yǎhu te ñá túú nǎ chiúⁿ xíquide-güedé.

⁴ Te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé: “Ñá túú cùdana cuyáchí-ndó càda-ndo chiuⁿ-í te cháhu ñaha-ĩ xii-ndo nàcuáa tàú-xi cunduu-ǎⁿ”, cächí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé. Te cue tée-áⁿ ñĩ sáha-güedé tnúhu cada chiúⁿ-güedé te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé.

⁵ Te tée ní xitu yoho yàha stilé-áⁿ ñĩ xica tucu-dé dàtná òré caúxúú nduu cuándúcú-gǎ-dé cue tée cada chiúⁿ-dé, te ní ñihí tucu-dé cue tée cada chiúⁿ. Te ní quee tucu-dé dàtná òré caá úní sacuaa, te ðiu-ni ðucaⁿ ñĩ quide tucu-dé.

⁶ Te ní quee tucu-dé dàtná òré caá úhúⁿ sacuaa cuándúcú-gǎ-dé cue tée cada chiúⁿ-dé, te ní xiní-dé xĩnutnĩĩ ìⁿ ũú cue tée ðiu-ni núú yǎhu-áⁿ te ñá túú nǎ chiúⁿ quide-güedé, te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé: “Sànuu sá nchòhó ní cuu nchàca vitna ñá túú ñihí-ndó chiúⁿ cada-ndo”, cachí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

⁷ Te cue tée-áⁿ ñĩ xáhaⁿ-güedé xii-dé: “Ñá túú ñihí-ndí chiúⁿ cada-ndí chi vá yõo ndùcu ñaha xii-ndí”, cächí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-dé. Te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé: “Yúhú taxi-í chiúⁿ cada-ndo, te quíhíⁿ-ndó nũú ñĩ xitu-í yoho yàha stilé yàcáⁿ cada chiúⁿ-ndo, te cháhu ñaha-ĩ xii-ndo nàcuáa tàú-xi cunduu”, cächí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

⁸ Te sátá ñĩ dáhu nchícanhii, te tée dii chiúⁿ-xi-áⁿ ñĩ xáhaⁿ-dě xii tée tàxi tnuní ñáhá xii cue tée quide chiúⁿ-áⁿ: “Cúñaha xii nchaa cue tée quide chiúⁿ-áⁿ ná quíxí-güedé te cháhu-n-güedé, te díhna-gá cue tée nchícúⁿ cuíi-nǎ cuánguĩhu núú chíúⁿ ngüĩta-n

chăhu-n, te ndéé núú nǐ ndihî-ná cháhu-n cuè téé cuánguîhu díhna nuu-gǎ núú chíúⁿ”, cǎchî-dé xǎhaⁿ-dě xii téé tàxi tnunî ñáhá xìi cue téé quìde chiuⁿ-áⁿ.

⁹ Te díhna-gá cue téé cuánguîhu caá úhúⁿ sacuaa ní quexìo-güedé cuèndá cháhu ñaha-dě, te ní cháhu ñaha-dě ìⁿ caa díhúⁿ denàriú xii ìⁿ ìⁿ-güedé.

¹⁰ Te sátá nǐ cháhu-dé dava-gá cue téé ní quide chîuⁿ. Te ndéé núú nǐ ndihî-ná ní cháhu-dé cue téé cuánguîhu díhna nuu-gǎ núú chíúⁿ. Te cue téé-áⁿ nǐ sani iní-güedé sá vái-gǎ cháhu ñaha-dě xii-güedé, dico ñáhá chi ìⁿ caa-ni díhúⁿ denàriú ní cháhu ñaha-dě xii ìⁿ ìⁿ-güedé.

¹¹ Te cue téé-áⁿ nǐ queheⁿ cuèndá-güedé díhúⁿ-güedě dico ñá túú ní quide váha-xi iní-güedé.

¹² Te ní xáhaⁿ-güedě xii téé dii chîuⁿ-xi ní quide-güedé: “¿Ná cuèndá cue téé nchîcúⁿ cuì-nǎ cuánguîhu núú chíúⁿ ìⁿ-ni nǐ cháhu ñaha-n xìi-ndí ndihî-güedé, te ìⁿdîi oré duha ní quide chîuⁿ-güedé? Te nchúhú nchàca nchaa ní sahani iní-ndí ní quide chîuⁿ-ndí, te ní ndoho-ndí cahni, te ìⁿ-ni nǐ cháhu ñaha-n xìi-ndí ndihî-güedé”, cǎchî-güedé xǎhaⁿ-güedě xii téé dii chîuⁿ-xi ní quide-güedé.

¹³ Te téé dii chîuⁿ-xi ní quide-güedé-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě xii ìⁿ téé-áⁿ: “Yòhó, ñá túú quide-í ìⁿ sá ñà túú tàú-í cada-í sá cúú-xí-n, chi ní quide ndáá-ó sǎ díú-ní ìⁿ díhúⁿ denàriú cháhu ñaha-ï xii-n ìⁿ nduu.

¹⁴ Te vitna queheⁿ díhúⁿ cuèndá nduu-n te núhú-n, chi yúhú cuìní-í sá ìⁿ-ní chǎhu ñaha-ï xii-n ndihî cue téé nchîcúⁿ cuì-nǎ cuánguîhu núú chíúⁿ.

15 Chi yúhú cuu-ni cada-í nání cuení-í ndihi díhùⁿ-í, ¿adi dico ñá túú quide váha-xi iní-n sã dúhá cùndahú iní-í cue téé-áⁿ ducaⁿ chãhu-í-güedé?”, càchí téé cùu patróóⁿ-áⁿ xãhaⁿ-dẽ xii téé-áⁿ. Duha ndùu cuendú cání-í núú-ndó.

16 Te duha càháⁿ-í chi dava ñáyiú cùnūu ndecu ichi Yá Ndiõxí vitna sáá nduu te vá cùnūu vihi-gá-yu dàtná cùnūú-yu vitna, te dava ñáyiú ñá túú cùnūu vitna sáá nduu ïo cùnūú-yu. Te ío cuéhé ñáyiú càháⁿ ñáhá Yã Ndiõxí xií-yu dico sacú-ni-yu nduu táhũ-yu cundecú-yu ndihi-gá —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

*Jèsús càháⁿ tucu-gá sá cáhni ñàha-güedé xii-gá
(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)*

17 Te ñùhu Jèsús ichi cuásaá-gá ñuú Jerusàlén ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá, te ní cana ñaha-gã xii-güedé ní naníhí tnáhá-güedẽ ndihi-gá, te ta ndàtnúhu ndihi ñaha-gã xii-güedé cuáháⁿ, te xãhaⁿ-gã xii-güedé:

18 —Vitna ñùhu-o ichi cuásaá-ó ñuú Jerusàlén, te yacáⁿ cuáha cuendá ñáhá-güedẽ xii yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo núú cuè téé cùu dútú cùnūu, ndihi núú cuè téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés. Te ñuú cue téé-áⁿ cùñaha-güedẽ xii dava-gá cue téé sá cáhni ñàha-güedé xii-í.

19 Te cuáha cuendá ñáhá-güedẽ xii-í núú cuè téé ñá túú cùu cue téé isràél, te cue téé-áⁿ cudíquí ndeé ñáhá-güedẽ xii-í, te caniha-güedẽ ndihi ñi, te dàtnùní cata caa ñaha-güedẽ xii-í núú cùrúxí te núú cùrúxí-áⁿ cuú-í, dico nduu úní sá cùú-í te ndoto-í —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

*Nǎná tǎ Jàcóbó ndihì té Juàá cuìní-aⁿ sá
cùnùu-güedé ndihì Jèsús
(Mr. 10:35-45)*

20 Te cue déhe té Zebèdeú té Jàcóbó ndihì té Juàá ndécá ñàha náná-güedě xii-güedé cuáháⁿ núú ndécú Jèsús, te òré ní quexìo-aⁿ ndihì-güedé núú ndécú-gǎ te ní ngüíñí xítí-áⁿ nǔú-gǎ cuèndá cuìní-aⁿ ndàtnúhu ndihì ñaha-aⁿ xii-gá cuèndá sá cúú-xí cuè déhe-aⁿ.

21 Te cùmání-gǎ cáháⁿ-aⁿ te ní xícáⁿ tnúhú Jèsús núú-aⁿ, te xǎhaⁿ-gǎ:

—¿Ná cuìní-n? —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

Te ní xáhaⁿ-aⁿ xii-gá:

—Véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n nǔu vá cündèe iní-n cùnucóo ñⁿ déhe-í-a xio cùha-n, te ìngá-dé cunucóo-dé xio dàtni-n ña saá nduu cùnucóo-n nǔú táxí tnúni-n —càchí-áⁿ xǎhaⁿ-aⁿ xii-gá.

22 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii úú cue téé-áⁿ:

—Nchòhó, ñá túú cùnúní váha iní-ndó nàcuáa ndùu sá xìcáⁿ-ndó nǔù-í. ¿Te náa cundee ìní-ndó dàndoho ñaha ñáyiu xii-ndo dàtná dandòho ñahá-yu xii-í, te cundee tùcu iní-ndó càhni ñahá-yu xii-ndo dàtná cahni ñahá-yu xii-í-áⁿ? —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cundee ìní-ndí yáha-ndí nchaa nàcuáa càháⁿ-n-áⁿ —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

23 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Ndáá sá cündèe iní-ndó ndòho-ndo nchaa nacuáa ndoho-í, dico sá dúcáⁿ cuìní-ndó sá ñⁿ-ndó cùnucóo-ndo xio cuha-í, te ñⁿ-ndo cùnucóo-ndo xio datni-í, te xǎⁿ chi ñá díú yǔhú tàú-í cachí-í nǔu sá cúú cùnucóo-ndo àdi sá vǎ cúú cùnucóo-ndo, chi

mee Tătà-í Dútú Ndiöxí cachí-gá te núu ná cúu ñáyiú nduu táhú cunucóo ñiñi-í ðává-áⁿ —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁴ Te òré ní níhí ũxí-gá cue téé xìca cuu ndihi-gá tnúhu nàcuáa ndùu sá cuìní cue téé úú-áⁿ, te ní cudééⁿ-güedé núu cuè téé úú-áⁿ.

²⁵ Te Jèsús ní cana-gá nchaa cue téé xìca cuu ndihi-gá, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Nchòhó xìní-ndó sǎ cuè téé yìndaha nacióⁿ quidé-güedé sá ïo cùnuu-güedé, te nchaa ðava-gá cue téé cùnuu ndihi-güedé quidé-güedé tnàhá-güedé sá ïo cùnuu-güedé.

²⁶ Dico nchòhó chi vá dúcáⁿ càda-ndo, chi núu ðava-ndo cuìní-ndó cùnuu-ndo, te xini ñuhu-xi cunu cuechi núu tnàhá-ndó te vá cáda-ndó sǎ cúnùu-ndo.

²⁷ Te núu ðava-ndo cuìní-ndó quène cáva-ndo, te cuu-ndo ðàtná cue ñáyiú ñá túú tnàhí ðàñá quee núu chíúⁿ pàtróoⁿ-xi cunu cuechi núu tnàhá-ndó.

²⁸ Te cada-ndo ðàtná quidé yǔhú Téé cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo, chí yúhú véxi-í ñuyíú-a dico ñá díú sǎ cúnú cuèchi ñáyiú núu-í chí véxi-í sá cúnú cuèchi-í núu-yu. Te cuú-í ñuyíú-a cuèndá vài-yu cácu nihnú-yu núu ùhú núu ndàhú —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

*Jèsús quidé tǎtna-gá núu ũú tnàhá cue téé cuàá
(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)*

²⁹ Te òré ní quee Jèsús ñuú Jericó ndihi cue téé xìca cuu ndihi-gá, te cuéhé víhí ñáyiú nchicúⁿ ñáhá xì-gá cuáháⁿ.

³⁰ Te yuhu ìchi cuáháⁿ-gá xìnucóo úú tnàhá cue téé cuàá, te cue téé-áⁿ ñi cutnùní iní-güedé

sá Jèsús ñúhú-gă ichi-án te ní ngüíta-güedé níhi cãháⁿ-güedé, te xăháⁿ-güedě xii-gá:

—¡Yòhó Mèstrú, ñaní tnáhá ndïi Dàvií, cundàhú iní ñáhá xii-ndí! —càchí-güedé xăháⁿ-güedě xii-gá.

³¹ Te cue ñáyiú tènaá ñáhă-yu xii-güedé, te xăhăⁿ-yu sá ná càdí-güedé yuhu-güedé, dico uuⁿ-gá níhi ní cãháⁿ-güedé, te xăháⁿ-güedě xii-gá:

—¡Yòhó Mèstrú, ñaní tnáhá ndïi Dàvií, cundàhú iní ñáhá xii-ndí! —càchí-güedé xăháⁿ-güedě xii-gá.

³² Te ní ngüíñí Jèsús te ní cana ñaha-gă xii-güedé, te ní xícáⁿ tnúhú-gă núú-güedě, te xăháⁿ-gă:

—¿Ná cuíní-ndó càda ñaha-í xii-ndo-i? —càchí-gá xăháⁿ-gă xii-güedé.

³³ Te ní xáháⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, cuíní-ndí sá cádá tătna-n núú-ndí cuendá cundehe-ndí —càchí-güedé xăháⁿ-güedě xii-gá.

³⁴ Te Jèsús ní cundàhú iní ñáhá-gă xii-güedé, te ní tendaha-gă núú-güedě. Te òré-ni ní ndúha núú-güedě, te nchìcúⁿ ñáhá-güedě xii-gá cuáháⁿ.

21

Jèsús cuánguïhu-gá ñuú Jerusàlén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Te òré sa ta cùyatni Jesús ndihi cue téé xìca cuu ndihi-gá ñuú Jerusàlén, te ní quexìo-gá ndihi-güedé yatni víi-nă ñuú Bètfaqé, te xíaⁿ cáá yùcu nani Olívú. Te ní ndatnúhu-gá ndihi úú cue téé xìca cuu ndihi-gá,

² te ní xáháⁿ-gă xii-güedé:

—Chí cuáháⁿ ñuú cáá yàtni yacáⁿ, te òré quexìo-ndo yacáⁿ te nanihí-ndó ñⁿ búrru dìhí ndètníi-di ndihí déhe-di, te nandaxi-ndo-güèdi te candeca-ndo-güèdi quixi.

³ Te núu ió ñáyiú dàdahaⁿ ñaha xii-güedi, te cúñaha-ndo xií-yu sá yǔhú Yaá xícá cùu ndihí-ndo xini ñuhu-í-güedi, te ndíhi-ni natendaha-í-güedi núhú-güedi cúñaha-ndo —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁴ Te ducaⁿ ñí cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tnùnì ñⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndióxi ndéé sanaha núú tütú-gá núú càchí-xi:

⁵ Chí cǔñaha cuè ñáyiú ñuú Sìón ná cádá cuèndá-yu, chi véxi téé yìndaha ñaha xií-yu yòdo-dé ñⁿ búrru líhli déhe ñⁿ búrru quiti sa xido, te cùu-dé ñⁿ téé ío ndàhú iní-xi.

Duha ní chídó tnùnì ñⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndióxi ndéé sanaha núú tütú-gá.

⁶ Te cue téé xica cuu ndihí-gá ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te ní quide-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé cada-güedé.

⁷ Te ní ndexìo-güedé ndécá-güedé ñⁿ búrru dìhí ndihí déhe-di, te ní sacáⁿ ndodo-güedé dóo-güedé sátá-güedi, te dàtnùnì cuásaá Jèsús sátá ñⁿ-di ní ngódó ñaha-gá xii-di.

⁸ Te ío cuéhé ñáyiú ta sàcáⁿ-yu dóo-yu ichi cuáháⁿ-gá cuèndá núú dǔo-yu-áⁿ yǎha-gá ndihí quiti yòdo-gá. Te davá-yu xèhndé-yu ndaha yùtnu ñúú tá sàcáⁿ-yu cuáháⁿ.

⁹ Te nchaa ñáyiú yòdonuu núú-gǎ ndihí nchaa ñáyiú nchìcúⁿ ndàa sátá-gǎ ní ngüíta-yu níhi càháⁿ-yu, te càchí-yu:

—¡Ío càhnu cuu Yaá cúu ñàní tnáhá ndïi Dàvií!
 ¡Te Yá Ndiöxí ío na chìndee ñaha-gá chi cùu-gá Yaá
 ní tendaha Yă Ndiöxí véxi quìde núu-gă! ¡Te ndéé
 nchaa sá ío andïu na càchí-xi sá ío càhnu cuu-gă! —
 duha càchí-yu.

¹⁰ Te òré cuànguihu Jèsús ñuú Jerusàlén, te nchaa
 ñáyïu ñuú-án nï ngüíta-yu xïcuáá-yu, te davá-yu ní
 ngüíta-yu xïtnáhá-yu:

—¿Yoo cùu téé-ăⁿ? —càchí-yu xïtnáhá-yu.

¹¹ Te davá-yu xïtnáhá-yu:

—Téé-ăⁿ cúu-dě Jèsús téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí,
 te cùu-dé téé ñuú Nazàrét ñuú yíndèhu distritú
 Galiléa —càchí-yu xïtnáhá-yu.

*Jèsús ñá túú tnàhá iní-gá nàcuáa xïquide ñáyïu xítí
 veñúhu*

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² Te Jèsús cuànguihu-gá xítí veñúhu càhnu sá
 ío cùnuu, te xítí veñúhu-án xïndecu ñáyïu quìde
 ndáhú nádícó-yu, ndïhi ñáyïu xïsaaⁿ, te nchaá-yu ní
 queñuhu ñaha Jèsús xií-yu quehé, te ní dándúá-gá
 mèsá nchaa ñáyïu dàma díhúⁿ, ndïhi nchaa xilé
 sácõo nchihi ñáyïu dìco lómá xïndecu xítí veñúhu-án.

¹³ Te ní xáhaⁿ-gă xií-yu:

—Núú tütú Yă Ndiöxí càháⁿ-xi nàcuáa ní
 càháⁿ-gá, te ní cachí-gá: “Vehe-í cúu-xi núú càháⁿ
 ndïhi ñaha ñáyïu xii-í”, duha ní càháⁿ-gá càchí-xi
 núú tütú-gá. Dico nchòhó quidé-ndó vèhe-gá vehe
 ñadúhú —càchí-gá xăhaⁿ-gă xií-yu.

¹⁴ Te xíaⁿ ndécú Jèsús ní quexìo cue téé cuáá ndïhi
 cue téé yacua, te ní quide tátna ñaha-gă xii-güedé te
 ní ndúha-güedé.

15 Te cue dútú cúnùu ndihì cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés ní xiní-güedé ní quide Jèsús sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada, te ndèdóho tucu-güedé níhi xicáháⁿ cue landú xití veñúhu càhnu sá ïo cùnùu-áⁿ, te cǎchí-güexi: “Ío càhnu cuu Yaá cúú ñàní tnáhá ndíi Dàvíí”, cǎchí-güexi. Te ní cudééⁿ-güedé,

16 te ní xáhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—¿Ndèdóho-n nàcuáa cǎháⁿ cue landú-ǎⁿ ñǎ? — cǎchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gǎ.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Ndèdóho-í, te nchòhó náa ñǎ túú dàcuaha-ndo núú tütú Yǎ Ndiǒxí núú cǎháⁿ-xi cuendá cue landú-ǎⁿ, te duha cǎchí-xi:

Yòhó ní quide-n sǎ cuè landú vitna sàdi, ndihì cue dava-gǎ landú, chiñuhu ñaha-güexi xii-n nàcuáa tàú-xi cunduu. Duha cǎchí-xi núú tütú-gǎ —cǎchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

17 Te xiáⁿ ñí dándóo ñaha Jèsús xii-güedé, te ní xica-gǎ cuáháⁿ-gǎ ñuú Bètaniá, yàcáⁿ ní xíndecu-gǎ niú-áⁿ.

Jèsús xǎhaⁿ-gǎ xii yutnu ngǔxí sá vǎ cúúⁿ-gǎ sávidí-xi

(Mr. 11:12-14, 20-26)

18 Te nduu tnéé-áⁿ nehé-ni cuáháⁿ tucu Jèsús ñuú Jerusálén, te ichi ñùhu-gǎ ní xíhí-gǎ docó.

19 Te ní xiní-gǎ ïⁿ yutnu ngǔxí nútnǎ ïⁿ xio yuhu ìchi, te ní xica-gǎ cuáháⁿ ndéhé-gǎ nǔu ndéé sávidí-xi, dico ñǎ túú ñǎ ndéé chi mee-ni ndàha-xi ndéé. Te ní xáhaⁿ-gǎ xii yutnu ngǔxí-áⁿ:

—¡Vitna te vǎ ïⁿ ndùu-gǎ cuuⁿ sávidí-n! —cǎchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-xi.

Te òré-ni-áⁿ nǐ yíchí yutnu ngǔxí-áⁿ.

²⁰ Te sá dúcáⁿ nǐ cuu ní xiní cue téé xìca cuu ndìhì Jesús, te ío ní cuñúhu-güedé, te ní xícáⁿ tnúhú-güedě núú-gǎ, te xǎhaⁿ-güedě:

—¿Ná cuendá ndéé dàcáⁿ ío ndìhì ní yíchí yutnu ngǔxí-áⁿ-í? —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

²¹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nǔu nchòhó quíndáá ndisa iní-ndó Yǎ Ndiǒxí, te vá cání ìⁿ cani úú iní-ndó, te ñá díú-ní sǎ nǐ quide-í-a ní xiní-ndó ndàcu-ndo cada-ndo, chi ndéé tǐndúú-a xocuìñí-xi núú ndécú-xí te núu cúñaha-ndo sǎ xocuìñí-xi te quíhìⁿ-xi quée-xi xití làmár. Te diu ducaⁿ càda-xi te núu na quíndáá iní-ndó.

²² Te nchaa sá ná càcáⁿ-ndó nǔú Yǎ Ndiǒxí òré càháⁿ ndìhì-ndo-gǎ te taxi-gǎ te nǔu sàndáá ndisa iní-ndó sǎ táxí-gǎ sá xícáⁿ-ndó nǔú-gǎ —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

*Jèsús ndécú ndìhì-gǎ tnúhu ndee ìní
(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)*

²³ Te Jèsús cuánguihu-gǎ xití veñúhu càhnu sá ío cùnūu danehé-gǎ ñáyiu, te xíaⁿ ndécú-gǎ ní quexìo cue dútú cúnūu ndìhì cue téé cùu sacuéhé nǔú ñáyiu isràél, te xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cuíní-ndí cachí tnúhu-n xii-ndí nása ndūu tnúhu ndee ìní ndécú ndìhì-n núu quide-n nándi sá quidé-n, ¿te yoo ducaⁿ nǐ taxi tnúhu ndee ìní-áⁿ xii-n-í? —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

²⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Yúhú tnàhá-í cuíní-í càcáⁿ tnúhu-í ìⁿ sá càcáⁿ tnúhu-í núú-ndó, te núu na càchí tnúhu-ndo te

cachí tnúhu-í xii-ndo yòo ní taxi tnúhu ndee ìní duha quìde-í.

²⁵ Te chí càchí tnúhu xii-í yoo ní táuchíúⁿ nǐ dácúándùte ndí Juàá ñáyi, ¿Yá Ndiõxí àⁿ cuè téé ñuyíú-a ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndí?, te chí càchí tnúhu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní ngüíta-güedé xǐtnàha-güedé:

—¿Nása cǔñaha-o? Chi núu na cǔñaha-o sǎ Yǎ Ndiõxí ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndí Juàá ñá, te quesaha-dé: “¿Ná cuèndá ñá túú ní sàndáá iní-ndó tnúhu ní cáháⁿ ndí vǎíⁿ?”, quesaha-dé.

²⁶ Te núu na cǔñaha-o sǎ cuè ñáyi ñuyíú-a ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndí ña, te cudééⁿ ñǎyi núú-ó, chi nchaá-yu càchí-yu sá Yǎ Ndiõxí ní xáhaⁿ-gǎ xii ndí sá càháⁿ ndí tnúhu-gá núú ñǎyi —càchí-güedé xǐtnàha-güedé.

²⁷ Te ní xáhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—Ñá túú xíní-ndí yoo ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní dácúándùte ndí Juàá ñáyi —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Te núu ducaⁿ te ni yǎhú vá càchí tnúhu-í xii-ndo yòo ní taxi tnúhu ndee ìní duha quìde-í —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuèndá ìⁿ téé ndíhi úú déhe-dé

²⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Na càni-í ìⁿ cuèndú núú-ndó nàcuáa tecú tnúní-ndó tnúhu càháⁿ-í. Ìⁿ téé ndècu úú déhe-dé, te ní xáhaⁿ-dè xii déhe-dé téé sacuéhé-gǎ: “Yòhó déhe-í, véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n núu vá cǔndèè iní-n cuǎnùndaha ñaha-n xii-í cada chiuⁿ-o núú nǐ xitu-í yoho yàha stilé”, càchí-dé xǎhaⁿ-dè.

29 Te ní xáhaⁿ dēhe-dé xii-dé: “Vá quìhíⁿ-í cada chiuⁿ-í núú chíúⁿ-n”, càchí-dé xáhaⁿ-dē xii tătă-dē. Dico cuèé ní nacani iní-dé te ní sáháⁿ-dé ní quide chiuⁿ-dé núú chíúⁿ tătă-dē.

30 Te téé-áⁿ nǐ sáháⁿ tucu-dé ní xáhaⁿ-dē xii déhe-dé té lǐhli-gá nǔu vá cúndèè iní-dé cuánùndaha ñaha-dé, te ní xáhaⁿ dēhe-dé-áⁿ xii-dé: “Cuu cuánùndaha ñaha-í xii-n”, càchí-dé xáhaⁿ-dē. Dico ñá túú ní sáháⁿ-dé cada chiuⁿ-dé.

31 Te vitna chí càháⁿ nǔu ndēdacàa cue téé úú-áⁿ nǐ quide-güedé sá cuiní tătă-güedē —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedē xii-gá:

—Tée cùu sacuéhé-gǎ, téé ní cáháⁿ ndìhì-dé dǐhna —càchí-güedé xáhaⁿ-güedē xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ncháá cuè téé cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú, ndìhì cue ñáyiú dǐhí xǐndecu ichi dǐí ìní yáchí-gá ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii cue téé-áⁿ ndìhì cue ñáyiú dǐhí-áⁿ dàcúúxí nchòhó.

32 Chi ndí Juàá téé ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáyiú ní cáháⁿ ndí nàcuáa cadá-yu cundecú-yu, dico nchòhó chi ñá túú cuiní-ndó quìndáá iní-ndó nàcuáa ní cáháⁿ ndí, dico cue téé cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú, ndìhì cue ñáyiú dǐhí xǐndecu ichi dǐí ìní, chi sàndáá iní-güedé ndìhì-yu tnúhu ní cáháⁿ ndí. Te nchòhó cuèi ndèhe-ndo sá sàndáá iní cue ñáyiú-áⁿ nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndí, dico ñá túú cuiní-ndó ndìxi cuèchi iní-ndó cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-ndo cuendá tnì-ndo tnúhu ní cáháⁿ ndí —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

*Cuèndá cue tée cuihna ìní-xi
(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)*

³³ Te xăhaⁿ tucu Jesús xii-güedé:

—Cundedóho-ndo na cāni tucu-í ingá cuèndú núú-ndó cuèndá tecú tnùní-ndó tnũhu càháⁿ-í. ĩⁿ tée ní nacúxi-dé mee-ni yoho yaha stilé núú ñúhú-dě, te ní chidoco-dě cuèndá sá vă cúú dàñú, te ní cadúha-dé núú quíhni-dě ndéhé yoho yàha stilé-áⁿ òré ná cùu, te ní cadúha-dé ĩⁿ xító dùcúⁿ núú cáúndòdo cue tée coto nchaa yoho yàha stilé-áⁿ.

'Te ní sáá ĩⁿ nduu quèe-dé quíngaca cuu xica-dě te ní dándõo ndaha-dě sá ñi xitu-dé-áⁿ xii ĩⁿ ũú cue tée xìní tnáhá ndìhi-dé cuèndá cada chiũⁿ-güedé, te ní ndatnúhu-güedé sá òré ná cúú te cuu cuèndá dava-güedé, te ducaⁿ te ní quee-dé cuáháⁿ-dé.

³⁴ Te sátá ñi sáá nduu ñi cuu ndéhé nchaa yoho yàha stilé sá ñi xitu-dé-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dě xii ĩⁿ ũú cue tée xínu cuechi núú-dě: “Chí cuáháⁿ cácáⁿ-ndó sã cúú cuèndá-í núú cuè tée ní dándõo ndàha-í nchaa yoho yàha stilé sá ñi xitu-í”, cāchí-dé xăhaⁿ-dě xii-güedé.

³⁵ Te cue tée ní dándõo ndaha-dě nchaa yoho yàha stilé sá ñi xitu-dé-áⁿ ñi tñi-güedé cue tée xínu cuechi núú-dě-áⁿ, te ĩⁿ-dé ní cani-güedé, te ĩⁿ-dé ní sahani ñaha-güedě, te ingá-dé ní sãñaha-güedě yúú.

³⁶ Te tée ní xitu yoho yàha stilé-áⁿ ñi tendaha-dě titní-gá tucu cue tée xínu cuechi núú-dě cuáháⁿ-güedé cuángácáⁿ-güedé sá cúú cuèndá-dé núú cuè tée ní dándõo ndaha-dě sá ñi xitu-dé-áⁿ, dico diu-ni ducaⁿ ñi quide ñaha cuè tée-áⁿ xii cue tée xínu cuechi núú-dě-áⁿ.

³⁷ 'Te tée cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ñi sani ìní-dé: “Vàha-gá nõu tendaha-ĩ déhe-í-a

núhú-dé, chi òré quiní ñáhá-güedě xii-dé te canehe-güedé sá yíñùhu núú-dě”, duha ní sani iní-dé. Te ní tendaha-dě déhe-dé cuánuhú-dé.

³⁸ Dico òré ní xiní cue téé guède chiuⁿ-áⁿ dēhe téé cùu xítohó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ, te ní xítñàha-güedé: “Tée-ǎⁿ téé véxi nduu táhú ñuhu-a ndihí nchaa sá cáá nǔú-xi, dico cahni-o-dě te mee-o ndùu táhú-ó sǎ ndúú táhú-dě”, càchí-güedé xítñàha-güedé.

³⁹ Te ní tñi-güedé téé-áⁿ te ndèca ñaha-güedé cuáháⁿ ñⁿ xio yuhu ñuhu-áⁿ, te ní sahani ñaha-güedě xii-dé —duha cuáháⁿ cuèndú ní cani Jèsús núú-güedě.

⁴⁰ Te ní xáhaⁿ tùcu Jèsús xii-güedé:

—¿Te nchòhó sa cùtnuní iní-ndó nǎsa cada ñaha xítohó ñuhu-áⁿ xii cue téé-áⁿ ñǎ? —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁴¹ Te cue téé-áⁿ nǐ xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Tée cùu xítohó ñuhu-áⁿ nǔhú-dé, te vá cúndàhú iní-dé cue téé cuihna ìní-xi-áⁿ chi cahni ñaha-dě xii-güedé, te dándóo ndaha-dě ñuhu-dé xii cue téé cùtnuní iní-dé cada ndáá cuèndá ndi tnahá cúúⁿ nděhé nchaa yoho yàha stilé sá nǐ xitu-dé-áⁿ te cuáñaha-güedě xii-dé sá cúú cuèndá-dé —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

⁴² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Te nchòhó, náa ñá túú dàcuaha-ndo núú tùtú Yǎ Ndiòxí núú càchí-xi:

Yúú sǎ nǐ dáquéé tǐhú cue téé dàcaa vehe, ní cuu-xi yúú cúnùu vitna.

Chi mee Dǔtú Ndiòxí ducaⁿ nǐ cachí-gá cunduu, te

cùu-xi ñⁿ sá ìo cùñúhu-o vitna.

Duha càchí-xi núú tùtú-gá.

43 Te duha càháⁿ-í chi Yá Ndiöxí cada-gá te vá nihí-ndó tn̄hu ndee ìní cundecu ndihí-ndo cuendá ndíhu ndaha ñàha-gá xii-ndo, chi tnúhu ndee ìní-áⁿ cundecu ndihí cue ñáyiú cada ndáá cuendá ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii-yu.

44 Te yúú sã cúnùu-áⁿ cúú-xí yǔhú, te nchaa ñáyiú ñá túú tn̄i tnúhu-í cùú-yu dàtná ìⁿ ñáyiú ndúá núú yǔú-áⁿ te tnàhnú duúⁿ-yu, àdi núú na tàù ñáhá-xí xii-yu, te dacàchi duuⁿ ñaha-xi –cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

45 Te sá dúcáⁿ ndùu cuendú ní caní Jèsús te cue téé cùu dútú cúnùu-áⁿ, ndihí cue téé cùu fariséú ní cutnùní ìní-güedé sá cuendá-güedé ní càháⁿ-gá.

46 Te ní cuíní-güedé tn̄i ñaha-güedé xii-gá òré-áⁿ dico ñá túú ní cùyì-güedé, chi ní yùhú-güedé cue ñáyiú, chi ní cutnùní ìní-yu sá cúú-gǎ ìⁿ téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí.

22

Cuèndá ìⁿ vico tnǎndaha

1 Te Jèsús ní ngüíta tucu-gá cání-gǎ ingá cuendú núú-güedé, te xǎhaⁿ-gǎ:

2 –Na càni tucu-í ingá cuendú núú-ndó cuendá tecú tnùní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii ñáyiú. ìⁿ téé yìndaha ñaha xii ñáyiú ní quide-dé ìⁿ vico ní dátñandaha-dé déhe ducuⁿ-dé.

3 Te ní tendaha-dé cue téé xìnu cuechi núú-dé cuáháⁿ-güedé cuángana-güedé cue ñáyiú sa ní càháⁿ-dé cuhuⁿ vico, dico ñáyiú-áⁿ ñà túú ní cuíní-yu quíhíⁿ-yu.

4 Te ní xáhaⁿ tùcu-dé xii dava-gá cue téé xìnu cuechi núú-dě: “Quíhíⁿ-ndó cǔñaha-ndo xìi cue ñáyiu sa ní cáháⁿ-í cuhuⁿ vico sá sà ní quide túha-í sá cáxǐ-yu, te sa ní sahní-í ndicutu ndíhi nchaa dava-gá quití ní dánúcuǐhnu-í, te nchaa sa ní quide túha-í, te na quìxí-yu cuhúⁿ-yu vico càchí-í cǔñaha-ndo”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii cue téé xìnu cuechi núú-dě-áⁿ.

5 Dico ní ñⁿ ñáyiu ní cáháⁿ-dé-áⁿ ñà túú ní cuení-yu quíhíⁿ-yu cuhúⁿ-yu vico. Chi íⁿ-yu ní sáháⁿ-yu ní quide chìúⁿ-yu núú ñúhǔ-yu, te íngá-yu ní sáháⁿ-yu ní nadìcò-yu núú nándí cùu ndáhú quidě-yu.

6 Te dava-gá-yu ní tñí-yu dava cue téé xìnu cuechi núú tēe quide vico-áⁿ, te ní caníhá-yu ndéé ní sahní ñàhá-yu xii-güedé.

7 Te téé yìndaha ñaha xii ñáyiu quide vico-áⁿ ñí cudééⁿ víhí-dě sá dúcáⁿ ñí quidé-yu, te ní tendaha-dě cue sandàdú-dé ní sáháⁿ-güedé ní sahní-güedé cue ñáyiu ducaⁿ ñí quide-áⁿ, te ní sahmí-güedé nchaa vehe càa ñuú-yu.

8 Te sátá dúcáⁿ te ní xáhaⁿ-dě xii dava-gá cue téé xìnu cuechi núú-dě: “Nchaa sa ndècu túha, te cue ñáyiu ní cáháⁿ-í cuhuⁿ vico-a ní cùu ñá túú-gǎ tàú-yu sá cùhǔⁿ-yu.

9 Te chí cuáháⁿ nděni ní cuu te cáháⁿ-ndó nchàa ñáyiu na nàníhí-ndó ìchi na quixí-yu cuhúⁿ-yu vico-a”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

10 Te cue téé xìnu cuechi-áⁿ ñí quee-güedé cuáháⁿ-güedé, te ní cáháⁿ-güedé nchaa ñáyiu ní naníhí-güedé ìchi, te cuèi ñáyiu váha iní-xi, te cuèi ñáyiu cuihna iní-xi, te ní chítǔ-yu núú cúú vico-áⁿ.

11 Te sátá dúcáⁿ te tée yìndaha ñáyiú quìde vico-áⁿ ñí quíhu-dé xití vehe ní xíndéhé-dě cue ñáyiú ñùhu vico-áⁿ, te ní xiní-dé ìⁿ tée ñùtnahá tnuú-yu te ñá túú càa dóó-dě òtá ná cáá dǒó níhnú cuè ñáyiú ñùhu vico-áⁿ.

12 Te ní xáhaⁿ-dě xii téé-áⁿ: “¿Táta, nása ní cuu cuánguìhu-ò iha, te ñá túú càa dóó-n òtá ná cáá dǒó níhnú cuè ñáyiú ñùhu vico tñándaha-i?”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii téé-áⁿ. Dico téé-áⁿ ñà túú ní ñíhí-dě tñúhu cáháⁿ-dé.

13 Te tée yìndaha ñáyiú quìde vico-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě xii cue ñáyiú xìnu cuechi núú mèsá: “Chí tñí tēé-áⁿ te dacùtu-ndo-dé, te queñuhu-ndo-dě ná quíhíⁿ-dé cundecu-dé ìⁿ xichi núú néé nǔú ìo ndoho-dé, te yàcáⁿ ío ndáhyú-dé te òtá rúhñú-ñá cuu núhu-dé sá sàtú iní-dé sá ndóhó-dě”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii cue ñáyiú xìnu cuechi núú mèsá-áⁿ.

14 Te duha ndùu cuendú càháⁿ-í chi ío cuéhé ñáyiú càháⁿ ñáhá Yá Ndiòxí xií-yu, dico sacú-ni-yu nduu táhǔ-yu cundecú-yu ndihí-gá –càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuèndá impuèstú

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

15 Te cue téé cùu fariséú ní sáháⁿ-güedé ìⁿ xichi ní ndatnúhu-güedé nàcuáa cada-güedé datícánuu-güedé Jèsús núú tñúhu càháⁿ-gá cuèndá ducaⁿ ñíhí-güedé nàcuáa cada-güedé cacáⁿ cuéchi-güedé cuèndá-gá.

16 Te ní tendaha-güedé ìⁿ úú cue téé cùndihí-güedé, ndihí cue téé cùndihí té Hèrodés cuáháⁿ-güedé núú ndécú Jèsús. Te òré ní

quexìo-güedé núú ndécú-gă, te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, ñihí-ndí tnúhu sá ïo ndáá càháⁿ-n, te càháⁿ ndáá-n ñacuáa càháⁿ Yă Ndiöxí cundecu-o ñùyíú-a, te cuëi ndëda-ni càa ñáyiu ïⁿ-ni càháⁿ-n ndìhí-yu chi ñá túú quide cuendá-n cuëi ná ñáyiu cùú-yu.

17 Te cachí tnúhu xii-ndí, núu váha-ni quide-ndí sá chăhu-ndí té Cèsár téé ïo cùnuu cuendá impuèstú áⁿ ñáhá —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

18 Dico Jèsús ní cutnùní iní-gá sá xító ndèé ñáhá-güedě xii-gá, núu ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Nchòhó cue téé dândahú méé-xí să quidé ndăá te ñá ndăá sá quidé ndăá-ndó, ¿ná cuendá xító ndèé ñáhá-ndó xì-í?

19 Chí dánèhé ñáhá xì-í ïⁿ dîhúⁿ să chăhu-ndo cuendá impuèstú núu nása càa —cachí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Te ní dánèhé ñáhá-güedě xii-gá ïⁿ dîhúⁿ să nání dènariú.

20 Te òré ní xiní-gá dîhúⁿ-ăⁿ te ní xícáⁿ tnúhú-gă núú-güedě, te xăhaⁿ-gă:

—Chí càchí tnúhu yoo núú-xi ndèé ndìhi yoo dîu-xi ndeé —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

21 Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Núú tē Cèsár ndèé ndìhi dîu-dé —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Te núu ducaⁿ te chí nácuăha té Cèsár sá cúú cuendá-dé, te sá cúú cuendá méé Yă Ndiöxí te xiăⁿ nacuăha-ndo-gă —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

22 Te cue téé-áⁿ ïo ní cuñúhu-güedé sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá, te ní natnî-güedé ichi cuánuhú-güedé.

Cuèndá cue ñáyiu ndoto
(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

23 Te ñiu-ni nduu-ãⁿ ñi quexìo ñiⁿ úú cue tée cùu saducéú núú ndécú Jèsús. Te cue tée-áⁿ ñà túú sàndáá iní-güedé sá ndótó cue ñáyiu ní xíhí, te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

24 —Mèstrú, ndí Moisés ní cachí ndí sá ñuu ñiⁿ tée ndècu ñadìhí-xi cuú-dé te quendóo ñadìhí-dé, te núu ñà túú ñehe-dé ní xõ ndìhi-aⁿ te tée cùu ñaní-dé naqueheⁿ-dé ñaha ní quendóo quèé-áⁿ cuèndá coo ñehe-dé ndìhi-aⁿ cuèndá ñaní-dé tée ní xíhí-áⁿ.

25 Te ñuú-ndí-a ní xíndecu úsá tñàhá cue tée mee-ni ndí ñaní-güedé. Te tée díhna ní níhí ñadìhí-dé te ñà túú ní cùdí-dé cundecu-dé chi ní xíhí-dé, te ni ñiⁿ ñehe-dé ñà túú ní xõ ndìhi ñadìhí-dé-áⁿ. Te tée cùu uú ní nàqueheⁿ-dé ñaha ní quendóo quèé-áⁿ.

26 Dico ní xíhí tucu-dé, te ni ñiⁿ tucu ñehe-dé ñà túú ní xõ ndìhi ñaha-áⁿ, te ñiu-ni ducaⁿ ñi yáha tée cùu uní, te ní xínu ndí ùsá-güedé ní cándeca ñaha-güedé xii ñaha-áⁿ dico ñiu-ni ducaⁿ ñi xíhí-güedé.

27 Te ndéé núú ñi ndìhi-ná te ní xíhí tñàhá ñadìhí-áⁿ.

28 Te na sáá nduu ndòto-güedé ndìhi ñaha-áⁿ, ¿te ndèdacàa-güedé ñadìhí-güedé cuu-aⁿ-i? Chi ndí ùsá-güedé ní cándeca ñaha-güedé xii-aⁿ — càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

29 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Ní xíta nchòhó tñúhu càháⁿ-ndó, chi ñà túú xìní-ndó nàcuáa càháⁿ Yã Ndiõxí núú tütú-gá, te ni

ñà túú cùtnuní iní-ndó sã díú-gã ndácú-gã quidé-gã nchaandi túhú sá vãha.

³⁰ Te na cãchí tnúhu-í xii-ndo sã òré ná sàá nduu ndòto nchaa ñáyiú ní xíhí, te dàvá-án vã yõo-gá dasaⁿ dẽhe yoco-xi chi vá yõo-gá candeca tnàha, chi cuu-ná-yu dàtná cue espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiõxí.

³¹ ¿Te náa ñá túú quide cuendá-ndó nàcuáa càháⁿ Yã Ndiõxí núú tütú-gá núú càháⁿ-gá cuendá cue ñáyiú ní xíhí-ãⁿ? Te duha cãchí-gá:

³² “Yúhú cùu-í Ndiõxí tẽ Àbrahám, ndihí té Isàác, ndihí té Jácób”, duha cãchí-gá núú tütú-gá. Te cue tée-áⁿ chi cuèi ní xíhí-güedé núú ñüyíú-a, dico sá cúú-xí Yã Ndiõxí chi ndècu vívú-ni-güedẽ. Chi ñu-gá cúú-gã Ndiõxí mee-ni cuè ñáyiú xĩndecu vívú, te ñá túú cùu-gá Ndiõxí cue ñáyiú ñá túú ndècu vívú —cãchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedẽ.

³³ Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá ní xíi-gá cue tée-áⁿ, te ío ní cuñúhu nchaa ñáyiú cuendá sá ïo váha ndùu tnúhu ní cáháⁿ-gá.

Tnúhu sá ïo-gá cúnùu

(Mr. 12:28-34)

³⁴ Te cue tée cùu fariséú ní xiní-güedé ní sadí Jèsús yuhu cue tée cùu saducéú, chi ñá túú ní ñíhí-gã-güedé tnúhu cúñaha-güedẽ xii-gá, te cue tée cùu fariséú-áⁿ ñí natacá-güedé te cuáháⁿ-güedé núú ndécú Jèsús.

³⁵ Te ïⁿ tée cùu fariséú-áⁿ ïo váha cùtnuní iní-dé nàcuáa ndùu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés te xito ndeé-dé Jèsús, te xãhaⁿ-dẽ xii-gá:

³⁶ —Mèstrú, cachí tnúhu ndèdacàa tnúhu sá ñí chídó tnùní ndíi Moisés ío-gá cúnùu cada-o —cachí-dé xãhaⁿ-dẽ xii-gá.

37 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Duha càháⁿ tnúhu sá ïo-gá cúnùu: “Cuu iní-ndó Dǔtú Ndiǒxí Yaá cúú Ndiǒxí-ndó nì yuhu nì iní-ndó, te cani iní-ndó càda-ndo datná cuèní mée-gǎ, te mee-ni tnúhu váha cani iní-ndó nàcuáa cuu vii cuu váha-ndo nǔú-gǎ”,

38 duha càháⁿ tnúhu sá ïo-gá cúnùu.

39 Te duha càháⁿ tucu ìngá tnúhu cùu uú sá ïo cùnùu, te sa yatni ìⁿ-ni cùu-xi ndìhi tnúhu díhna nuu, te càchí-xi: “Cuu iní-ndó tnàha ñáyíu-ndo dàtná cúú ìní-ndó mèe-ndo”, duha càháⁿ tnúhu cùu uú-áⁿ.

40 Te cuèndá úú tnúhu-a ní cáá nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi Moisés nàcuáa cada ñáyíu, te ñíu-ni cuèndá úú tnúhu-a ní cáá tnúhu ní cáháⁿ nchaa cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí ndéé sanaha —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Yoo cùu Xítohó Jesucrístú

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

41 Te ndècu ducaⁿ-ni cue téé cùu fariséú núú ndécú Jèsús.

42 Te ní xícáⁿ tnúhú-gǎ núú-güedě, te xǎhaⁿ-gǎ:

—Cuèní-í cachí tnúhu-ndo yòo déhe-xi cùu Crístú Yaá tendaha Yǎ Ndiǒxí quixi ñuyíú-a —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Déhe ndíi Dàvíí cúú Yàá-áⁿ —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

43 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Te nása càchí-tu-ndo sǎ dēhe ndíi Dàvíí cúú Crístú Yaá tendaha Yǎ Ndiǒxí quixi ñuyíú-a, te mee ndíi Dàvíí-áⁿ nǐ dácáhú ìní ñáhá Espíritú Yǎ Ndiǒxí xii ndíi, te ní cachí ndíi sá Crístú Yaá tendaha Yǎ

Ndiöxí quixi ñuyíú-a cùu-gá Xítóhó ndíi? Te duha ní cachí ndíi:

⁴⁴ Dútú Ndiöxí ní xáhaⁿ-gã xii Yaá cúu Xítóhó-í:

“Ngóo xio cùha-í, te yúhú cada-í te nchaa sá cúu ũhú iní ñáhá xii-n canehe-xi sá yíññuhu núú-n.”

Duha ní xáhaⁿ Dútú Ndiöxí xii Yaá cúu Xítóhó-í, càchí ndíi.

⁴⁵ ¿Te nása cùu Cristú déhe ndíi Dàví, te mee ndíi ní cachí ndíi sá cúu-gã Xítóhó ndíi? —càchí Jèsús xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁴⁶ Te ni ñⁿ-güedé ñá túú-gã ní ñhí-güedě tnúhu cúñaha-güedě xii-gá. Te ndéé nduu-ãⁿ ñà túú-gã ní cùyi-güedé ná tnúhu cácaⁿ tnúhú-güedě núú-gã.

23

Jèsús càháⁿ-gá cuendá cue téé cùu fariséú ndíi cuendá cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiu

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Te Jèsús ní cáháⁿ ndodo-gá núú nchàa ñáyiu, ndíi núú cué téé xica cuu ndíi-gá, te xáhaⁿ-gã:

² —Cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíi cue téé cùu fariséú ndécú ndíi-güedé tnúhu ndee iní cáháⁿ-güedé nchaa tnúhu sá ñ chídó tnùní ndíi Moisés-áⁿ.

³ Te cada-ndo nàcuáa dànehé ñáhá-güedě xii-ndo, dico vá cáda-ndó dàtná xíquide-güedé, chi tucu ndùu tnúhu càháⁿ-güedé, te tucu quide-güedé.

⁴ Te quide-güedé dàtná quidé ñáyiu dàcuido ñⁿ tnaha ñáyiu-xi ñⁿ sá ño véé, te mée-yu ni lùha ñá túú cuiní-yu cuidó-yu. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu-güedé chi dànehé ñáhá-güedě xii-ndo nàcuáa cada-ndo,

dico mee-güedě chi ni lùha ñá túú cuíní-güedé cada-güedé nàcuáa dānehé ñáhá-güedě xii-ndo.

⁵ Te mee-ni ndùcu-güedé nàcuáa quide-güedé cuendá quiní ñáyiú sá ïo cùu cahnu-güedé. Te ndèé xìndá sá ndèé ìⁿ ũú tnúhu Yá Ndiöxí tneé-güedé ndihì ndaha-güedé, te tnàhá iní-güedé sá ïo-gá cunduu quèhéⁿ xìndá-áⁿ dàcúxí xìndá dava-gá ñáyiú. Te tnàhá tucu iní-güedé sá ïo-gá cunduu nàni núú dōó sácuĩhnu-güedé dàcúxí dōó sácuĩhnu dava-gá-yu.

⁶ Te ndi tnahá òré sácōo vico, òré quihu-güedé mèsá caxi-güedé te ïo-gá cúdǐ iní-güedé cunucōo-güedé núú xilé núú sácōo cue tée cūnuu-gá, te diu-ni ducaⁿ quide tucu-güedé cuēi xití veñúhu.

⁷ Te nchaa núú xícá cùu-güedé cuíní-güedé sá ndihì tnúhu yinñùhu cáháⁿ ndihì ñaha ñáyiú xii-güedé, te cuíní tucu-güedé sá cūñáhá-yu xii-güedé mèstrú.

⁸ 'Dico nchòhó vá cūñaha-ndo xii ñáyiú sá cūñáhá-yu mèstrú xii-ndo, chi nchòhó ìⁿ-ni cùu-ndo ndecu-ndo, chi ducaⁿ ìⁿdii-ni yúhú Yaá ní tendaha Yá Ndiöxí véxi ñuyíú-a cùu-í Mèstrú ndécú ndihì ñaha-í xii-ndo.

⁹ Te ìⁿdii-ni Dútú Ndiöxí Yaá ndécú àndiu cuu-gá Tātá-ndó, núú xíáⁿ vá càháⁿ-ndó sǎ dāva cue tée ñuyíú-a cùu-güedé tātá-ndó.

¹⁰ Te ni vǎ cání iní-ndó càda-ndo nacuáa cáháⁿ ñáyiú sá cúnùu-ndo, chi ìⁿdii-ni yúhú Cristú Yaá ní tendaha Yá Ndiöxí véxi ñuyíú-a cūnuu-í.

¹¹ Te ñáyiú ïo-gá cúnùu ndecu ndihì-ndo, ñáyiú-áⁿ cúy-yu ñáyiú xinu cuechi núú-ndó.

12 Te nchaa ñáyiú quíde cahnu mee-xi ñáyiú-án vǎ cúu-yu ñáyiú cùnunu, te nchaa ñáyiú ñá túú quíde cahnu mee-xi ñáyiú-án cunúú-yu.

13 "Te nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíi nchòhó cue tée cùu fariséú, cùu-ndo cue tée ío dándahú méé-xi sǎ quíde ndǎá te ñá ndǎá sǎ quíde ndǎá-ndó, te ndàhú ní cuu-ndo chi sàdí-ndó ìchi ñáyiú ñá dáñá-ndó ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xii-yu, te ni mée-ndo ñá túú quíde-ndo nacúaa ndíhu ndaha ñaha-gá xii-ndo, te ni dàva-gá cue ñáyiú cuíní sǎ ndíhu ndaha ñaha-gá xii-yu ñá dáñá-ndó.

14 "Te nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíi nchòhó cue tée cùu fariséú, cúu-ndó cuè tée ío dándahú méé-xi sǎ quíde ndǎá te ñá ndǎá sǎ quíde ndǎá-ndó, te ndàhú ní cuu-ndo chi quèndeé-ndó vèhe cue ñáyiú quèé, te ío naha càháⁿ ndíi-ndo Yá Ndiöxí cuèndá cuíní-ndó sǎ vǎ yǒ cutnùní iní-xi nàcuáa quíde-ndo. Te sǎ dúcáⁿ quíde-ndo te ío-gá ndoho-ndo núú ùhú núú ndàhú dàcúxí dàva-gá ñáyiú.

15 "Te nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíi nchòhó cue tée cùu fariséú, cúu-ndó cuè tée ío dándahú méé-xi sǎ quíde ndǎá te ñá ndǎá sǎ quíde ndǎá-ndó, te ndàhú ní cuu-ndo chi sàhni iní-ndó cuáháⁿ-ndó nděni ní cuu dàcaháⁿ-ndó ñáyiú cuèndá cuíní-ndó tní-yu ichi ndècu-ndo. Te òré ná xínu iní-yu tní-yu ichi ndècu-ndo-án te uuⁿ-gá cuíta ni-hnú-yu dàcúxí mée-ndo.

16 'Te nchòhó cúú-ndó dàtná cue ñáyiú cuàá, chi ñá cútnùní iní-ndó nàcuáa canu ichi-ndo ñáyiú, te ndàhú ní cuu-ndo chi càchí-ndó: “H̄n ñáyiú na càcunehe veñúhu càhnu sá ïo cùnūu oré cuíní-yu cutnùní iní tnàha ñáyiú-yu sá ndàá cadá-yu #n sá sání iní-yu cadá-yu, te vá cúú cuèchi xií-yu cuèi vá cadã-yu. Dico núu na càcu nehé-yu díhún cuàán yíhí xítí veñúhu-án te cuu cuèchi xií-yu te núu vá cadã-yu sá nĩ cachí-yu cadá-yu”, duha càchí-ndó.

17 'Nchòhó cúú-ndó cuè téé ío n̄i d̄iquí-xi, te cùu-ndo datná cue ñáyiú cuàá chi ñá tècú tnùní-ndó! Te vá càchí-ndó sã ïo-gá cùnūu díhún cuàán dàcúúxí veñúhu, chi d̄iu cuendá veñúhu-án nĩ cuu íí d̄ihún cuàán-án.

18 Te càchí tucu-ndo: “H̄n ñáyiú na càcunehe xító núú sácódó sã ndúú tãhú Yã Ndiõxí òré cuíní-yu cutnùní iní tnàha ñáyiú-yu sá ndàá cadá-yu #n sá sání iní-yu cadá-yu, te vá cúú cuèchi xií-yu cuèi vá cadã-yu, dico núu na càcu nehé-yu sá ndúú tãhú Yã Ndiõxí yódó n̄úú x̄ito-án te cuu cuèchi xií-yu te núu vá cadã-yu sá nĩ sani iní-yu cadá-yu”, duha càchí-ndó.

19 'Te cùu-ndo cue téé ío n̄i d̄iquí-xi, te cùu-ndo datná cue ñáyiú cuàá chi ñá tècú tnùní-ndó! Te vá cání iní-ndó sã ïo-gá nánd̄ih̄i sá ndúú tãhú Yã Ndiõxí sácódó n̄úú x̄ito núú sácódó tnàhí sá ndúú tãhú-gã-án dàcúúxí mèe x̄ito-án.

20 Chi nchaa ñáyiú ducaⁿ càcunehe xító-án, te tnàhá-ni sá yódó n̄úú-xi càcu nehé-yu òré ducaⁿ càháⁿ-yu.

21 Te nchaa ñáyiú ducaⁿ càcunehe veñúhu càhnu sá ïo cùnūu te ñá díú mèe-ni veñúhu càcu nehé-yu

òré ducaⁿ càháⁿ-yu, chi tnàhá-ni Yá Ndiöxí Yaá cúú cuendá veñúhu-áⁿ cácu nèhé-yu òré ducaⁿ càháⁿ-yu.

22 Te nchaa ñáyiú cãcunehe andiú cuendá cutnùnì iní tnàha ñáyiú-yu sá ndàá cadá-yu ìⁿ sá sání iní-yu cadá-yu, te ñá díú mèe-ni andiú cacu nehé-yu chi tnàhá-ni núú núcõo Yá Ndiöxí táxí tnùnì-gá cácu nèhé-yu òré ducaⁿ càháⁿ-yu, te tnàhá méé-gã cácu nèhé-yu òré ducaⁿ càháⁿ-yu.

23 Te nchòhó cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, ndihi nchòhó cue téé cùu fariséú, cúú-ndó cuè téé ío dándahú méé-xí sã quidé ndãá te ñá ndàá sá quidé ndãá-ndó. Te cuèi núú ùxí xichi yúcu mèntá nihí-ndó, te sãñaha-ndo ìⁿ xichi xii Yá Ndiöxí, te ñiú-ni ducaⁿ quide-ndo yúcu nání àní, ndihi yúcu nání còminú, dico ndàhú ní cuu-ndo chí ñá túú quide cuendá-ndó nàcuáa càháⁿ nchaa tnúhu sá ïo-gá cúnùu sanu ichi ñaha xii-ndo, te tnúhu-áⁿ cãchí-xi sá ïo xini ñuhu-xi cada ndáá-ndó cùndecu-ndo, te cundàhú iní-ndó cuè tnaha ñáyiú-ndo, te quindáá iní-ndó Yá Ndiöxí, te cada-ndo nchàa nacuáa ndùu tnúhu càháⁿ-ndó, te nchaa tnúhu-áⁿ cúú-xí tnúhu sá ïo cùnùu xini ñuhu-xi cada-ndo nacuáa càháⁿ-xi, dico vã dãnã ndèé-ndó càda-ndo nchaa ñava-gã nàcuáa càháⁿ tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-ndo.

24 Te nchòhó cúú-ndó dàtná cue ñáyiú cuáá, chí ñá túú cùnùnì iní-ndó nàcuáa canu ichi-ndo ñáyiú, chí quide cuendá-ndó mèe-ni nchaa tnúhu sá ñà túú ïo cùnùu, dico nchaa tnúhu sá ïo-gá cúnùu xini ñuhu-xi cada cuendá-ndó ñà túú quide cuendá-ndó!

25 'Te nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi nchòhó cue tée cùu fariséú, cùu-ndo cue tée ío dándahú méé-xí sã quidé ndǎá te ñá ndǎá sá quidé ndǎá-ndó. Te ndàhú ní cuu-ndo chi cùu-ndo datná cue ñáyiú nàquete sátá-ni tàsáⁿ ndíhi sátá-ni còhó te xití-xi càndehe caduha-ni. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-ndo chi mee-ni sã ndécú ndíhi tnahá ñáyiú-ndo ñùhu iní-ndó, te nándi dándahú-ndõ-yu te quèheⁿ-ndo sá ndécú ndíhi-yu.

26 Te nchòhó cue tée cùu fariséú, cúú-ndó dàtná cue ñáyiú cuáá, chi ñá túú cùtnuní iní-ndó nàcuáa ndùu sá quidé-ndó. Te ío xìni ñuhu-xi sá cáda-ndó nàcuáa nduu ndoo nduu nine iní-ndó cuendá ndacu-ndo càda-ndo sá vǎha, te xíǎⁿ nùu chí cáda dàtná xíquide ñáyiú nàquete ndaa xití tàsáⁿ ndíhi ndàa xití cóhó.

27 'Te nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi nchòhó cue tée cùu fariséú, cùu-ndo cue tée ío dándahú méé-xí sã quidé ndǎá te ñá ndǎá sá quidé ndǎá-ndó. Te ndàhú ní cuu-ndo chi cùu-ndo datná núú yíndǔxi ndíyi núú nì cuáha vii te ní nacáhyú sã cuixíⁿ, dico xití yaú-áⁿ chi càndehe caduha chi mee-ni yiqui ndíyi ñùhu.

28 Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-ndo chi sànuu sá cúú-ndó cuè tée váha dico iní-ndó chi mee-ni sã cuèhé sá dúhá ñùhu, te ío dándahú-ndó mèe-ndo sá quidé ndǎá-ndó te ñá ndǎá sá quidé ndǎá-ndó.

29 'Te nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi nchòhó cue tée cùu fariséú, cúú-ndó cuè tée ío dándahú méé-xí sã quidé ndǎá te ñá ndǎá sá quidé

ndää-ndó. Te ndàhú ní cuu-ndo chi càdúha-ndo nchàa núú nǐ nguíndǔxi cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí ndéé sanaha, te ío vii quide-ndo nchaa núú sǎ nǐ cuáha núú yíndǔxi cue ñáyiu ní quide váha ní xíndecu ñuyíú-a.

³⁰ Te càchí-ndó: “Te núu dìcò nchoo ni xíndecu-o cǔtnàhá ní xíndecu cue ñaní tnáhá-ó ndéé sanaha, te vá chítnàhá-ó-güedě cahni-o cuè téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí dàvǎ-áⁿ ní cùu”, duha càchí-ndó.

³¹ Te sá dúcáⁿ càháⁿ-ndó, te xiǎⁿ cǔtnùnǐ sá ñⁿ-ní cùu-ndo ndihǐ cue ñaní tnáhá-ndó cuè téé ní xíndecu ndéé sanaha, cue téé ní sahnǐ ñaha xii cue téé ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí dàvǎ-áⁿ.

³² Te núu ducaⁿ te chí dǎxínu cava chiuⁿ ní tausaha-güedě.

³³ Te nchòhó cúú-ndó cuè téé ío cuihna ìní-xi, chi cùu-ndo datná cóo děéⁿ! Te nchòhó vá nìhí-ndó nàcuáa cada-ndo càcu nihnu-ndo núú ùhú núú ndàhú.

³⁴ Te cuèndá xiǎⁿ nǔu tendaha-ǐ cue téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí quixi núú-ndó, ndihǐ cue téé cùu mestrú danèhé ñáhá xii-ndo tnúhu-gá, ndihǐ cue téé ío váha cǔtnunǐ ìní-xi cuèndá cáháⁿ-güedě tnúhu-gá núú-ndó. Dico nchòhó chi da cùu úhú ìní-ndó-güedě, chi dava-güedě cahni-ndo-güedě, te dava-güedě cata caa-ndo-güedě núú cùrúxí, te dava-güedě cani-ndo-güedě xití veñúhu, te ndi tnahá ñuú ndi tnahá ñuú quíhⁿ-ndó nànducu-ndo-güedě cuèndá cada úhú ìní-ndó-güedě.

³⁵ Te sá dúcáⁿ ná càda-ndo, te ndadíquí-ndó cuè téé ní quide ndáá ní xíndecu ní xihí ní sahnǐ ñaha cuè ñaní tnáhá-ndó. Te ndéé ndíi Abél téé ío váha ní quide ndáá ní xíndecu ní

sahni-güedé ndadíquí-ndó, ndihi nchaa dava-gá cue téé ní sahani-güedé, ndihi ndéé ndíi Zacàriá déhe ndíi Berèquiás téé ní sahani-güedé ndéé núú nǐ ndihi-ná ndadíquí-ndó, te ndíi-áⁿ nǐ sahani-güedé mei tnùú veñúhu càhnu sá ìo cùnuu ndihi xító núú sácódó sǎ ndúú tǎhú Yǎ Ndiǒxí, te nchaa cue téé-áⁿ ndadíquí-ndó chi dàtná tnúhu mee-ndo nǐ sahani-ndo cuè téé-áⁿ, chi ñiu-ni ñaní tnáhá mèe-ndo ducaⁿ ní sahani ñaha xì-güedé.

³⁶ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nchàa cue téé ní quide ndáá ní xíndecu ní sahani-güedé, nchaa cue téé-áⁿ ndadíquí nchaa ñáyi ndècu vitna — cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

*Jèsús càháⁿ-gá cuèndá ñáyi ñuú Jerusàlén
(Lc. 13:34-35)*

³⁷ Te xǎhaⁿ Jèsús xii ñáyi ñuú Jerusàlén:

—Nchòhó ñáyi ñuú Jerusàlén sàhni-ndo cue téé ní tendaha Yǎ Ndiǒxí véxi càháⁿ tnúhu-gá núú-ndó, te mee-ni ndihi yúú sáhní-ndó dàva-güedé. ¡Te yúhú titní xito ní cuiní-í coto ñaha-ǐ xii-ndo dàtná quidé nchùxi xito-güedi déhe-güedi sàquíhi-güedi xití ndíxíⁿ-güedi, dico nchòhó ñá túú ní cuiní-ndó, te ñiu-ni ducaⁿ sàni iní-í ndéé vitna!

³⁸ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ sàá nduu te ío ndàhú yáha ñuú-ndó, te vǎ cùndècu-gá-ndó.

³⁹ Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sǎ vǎ quini ñáhá-gǎ-ndó xì-í, dico sáá nduu quini ñáhá tùcu-ndo, te dàvá-áⁿ cachí-ndó: “Ío càhnu cuu Yaá ní tendaha Dütú Ndiǒxí véxi”, duha cachí-ndó —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-yu.

24

Jèsús càchí-gá sá ngóyó veñúhu

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Te Jèsús ní quee-gá veñúhu càhnu sá ïo cùnunu, te mei òré ní queheⁿ-gá ichi quíhíⁿ-gá ìⁿ xichi, te ní sándehe yatni cue téé xìca cuu ndihí-gá dìñi-gá, te xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cundehe veñúhu-a nă ïo váha ní sáá — càchí-güedě xáhaⁿ-güedě xii-gá.

² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo să ncháá să ndéhé-ndó-á vitna saá nduu te vá cündüu-gá-xi dàtná cáá-xí vitna, chi ní ìⁿ-gá yúú vă códó nchìhi tnaha-xi chi ndihí ngoyo —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Nàcuáa cada-xi nduu ta cùyatni naa ñuyúú-a

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Te Jèsús ní sáá-gá ndihí cue téé xìca cuu ndihí-gá yucu Ólívú, te xíaⁿ nǐ ngóo-gá te núú núcõo-gá-áⁿ nǐ sáháⁿ cue téé xìca cuu ndihí-gá, te dayuhu nǐ xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cuìní-ndí cachí tnúhu-n nă nduu dùcaⁿ cada-xi ngoyo veñúhu càhnu sá ïo cùnunu, ndihí nándí cùu sá cádá-xí òré sa ta cùyatni nduu quixi tucu-n ñuyúú-a, ndihí òré sa ta cùyatni naa-xi —cachí-güedě xáhaⁿ-güedě xii-gá.

⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Ío quíhí iní-ndó cùndecu-ndo cuendá sá vă yõo dandàhú ñáhá xii-ndo.

⁵ Chi ïo cuéhé cue téé coo ñuyúú, te danàni-güedé méé-güedě dàtná nánì-í, te cachí-güedé: “Yúhú cùù-í Crìstú Yaá ní tendaha Yă Ndiõxí véxi

ñuyíú-a”, duha cachí-güedé. Te sá dúcáⁿ cǎháⁿ-güedé te ío vai ñáyiú dandàhú-güedé.

⁶ Te níhí-ndó tñuhu nàá-güedé ndëni ní cuu, dico vá yùhú-ndó chi dacuitíí sǎ dúcáⁿ càda-xi, dico vátá sàá-gá nduu nàa ñuyíú òré ducaⁿ càda-xi.

⁷ Chi cue téé ìⁿ nàcióⁿ nàá-güedé ndíhi cue téé ingá nàcióⁿ, te titní ñuú ngüíta-güedé nàá-güedé, te titní xichi ñuyíú coo tnamá, te titní tucu xichi ñuyíú quixi cuéhé, te titní tucu xichi ñuyíú ïo níhi tnáa.

⁸ Te nchaa xǎⁿ cuu-xi tnúndòho sá vítná vǎha vǎha quèsaha sá cúú-xí cuè ñáyiú xǎndecu ñuyíú.

⁹ Te cue ñáyiú na cùu úhú iní ñáhá xii-ndo cuáha cuendá ñáhǎ-yu núú cuè téé cùchiuⁿ cuendá caniha-güedě xii-ndo, te dava-ndo càhni ñaha-güedé, te nchaa ñáyiú cuu úhú iní ñáhǎ-yu xii-ndo sǎ cuendá-í.

¹⁰ Te dàvá-áⁿ ïo vai ñáyiú dàñá-yu sá sàndáá iní-yu Yá Ndiǒxí, te ngóo-yu cuu úhú iní tnáhǎ-yu, te cuáha cuendá tnáhǎ-yu núú cuè téé cùchiuⁿ.

¹¹ Te ío vai cue téé cachí-güedé sá cǎháⁿ-güedé tnúhu Yá Ndiǒxí te ñá ndáa sá cǎháⁿ-güedé tnúhu-gá, te ducaⁿ ïo vai ñáyiú dandàhú-güedé.

¹² Te dàvá-áⁿ cunuu mèe-ni nchaa sá cuéhé sá dúhá càdá-yu, te vai-yu vá cúú iní-gá-yu tnàha ñáyiú-yu.

¹³ Dico nchaa ñáyiú na càda ndee-ni iní canchicúⁿ nihnu ñaha-ni xì-í, ñáyiú-áⁿ naníhí tǎhú-yu.

¹⁴ Te nihí ñuyíú quǎⁿ ñáyiú cǎháⁿ-yu tnúhu vǎha, tnúhu sá cǎháⁿ nàcuáa ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiǒxí xii ñáyiú, te sátá ná nihí nchaa ñáyiú tnúhu-áⁿ te naa ñuyíú.

¹⁵ Te ndí Dàniél téé ní xóo cǎháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí

ndéé sanaha nǐ chídó tnùnǐ ndíi cuendá ìⁿ sá dáquèè tihú Yă Ndiǒxí cundecu ìⁿ xichi núú nǐ cuu íí, te xiǎⁿ cada-xi sá vǎ cúndècu-gá ni ìⁿ ñáyiú xiǎⁿ. Te cada cuendá váha-ndo nàcuáa ní cáháⁿ ndíi, chi nduu na quíní-ndó xiǎⁿ cundecu-xi núú dúcáⁿ nǐ cuu íí,

16 te dàvá-áⁿ nchaa ñáyiú xǐndecu distritú Jùdeá xíní ñùhu-xi cunú-yu quíhíⁿ-yu xití yucu.

17 Te nchaa ñáyiú ndáa ndódó dǐquí véhé-xí vǎ ndǐhu-gá-yu vehé-yu quehéⁿ-yu ìⁿ ndachíúⁿ-yu canehé-yu quíhíⁿ.

18 Te nchaa ñáyiú cuáháⁿ yucu vá nùhú-gá-yu vehé-yu cúnúquehéⁿ-yu dóǒ-yu.

19 ;Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyiú dǐhí ñùhú dǐhe-xi, ndǐhi cue ñáyiú dǐhí xǐndeca déhe vitna sàdi na saá nduu dùcaⁿ cada-xi!

20 Te nchòhó, chí càcáⁿ táhú nǔú Yă Ndiǒxí cuendá sá vǎ dúcáⁿ ndòho-ndo yóó quidé vǐxiⁿ-xi, te ni vǎ dúcáⁿ ndòho-ndo nduu cuu-xi nduu nde-tatú-ndó.

21 Chi dàvá-áⁿ coo tnúndòho cahnu vihi ñuyíú, te vátá ìⁿ ndùu-gá coo tnúndòho cahnu vihi-áⁿ ndèé cútnàhá ní ngáva ñuyíú, chi dǐu-ni dàvá-áⁿ coo tnúndòho cahnu vihi-áⁿ, te ni nǔú cuáháⁿ núú vǐxi vǎ cóo-gǎ tnúndòho-áⁿ.

22 Te Yá Ndiǒxí càchí-gá sá vǎ ìo vài nduu coo tnúndòho cahnu vihi-áⁿ sǎ cuendá nchaa ñáyiú ní cáháⁿ-gá cundecu ndǐhi-gá. Chi núú vài nduu na coo tnúndòho-áⁿ te vǎ yǒo cácu nihnu.

23 Te núú lò ñáyiú càchí-yu xii-ndo: “Chí cúndèhe iha, chi iha ní quexìo Cristú Yaá ní tendaha Yă Ndiǒxí véxi ñuyíú-a”, àdi cachí-yu: “Chí cúndèhe

yacáⁿ chi yàcáⁿ ndécú-gǎ”, càchí-yu ña. Te vá quìndáá iní-ndó tnũhu càháⁿ-yu.

²⁴ Chi coo cue tée cachí-güedé sá cúú-güedě Yaá ní tendaha Yǎ Ndiõxí véxi ñuyíú-a, te dava-güedé cachí-güedé sá cúú-güedě cue tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí dico ñá ndàá sá cúú-güedě cue tée càháⁿ tnúhu-gá, te cada-güedé titní núú sǎ vǎ yõo tnàhí ndàcu cada cuendá dandàhú-güedé ñáyiu. Te cani iní-güedé dandàhú-güedé ndéé cue ñáyiu ní cáháⁿ Yǎ Ndiõxí cundecu ndihí-gá.

²⁵ Te duha ndùu tnúhu càháⁿ-í dátũha ñaha-ĩ xii-ndo.

²⁶ Te núu càchí-yu xii-ndo: “Xití yucu-ǎⁿ ní quexio Yaá ní tendaha Yǎ Ndiõxí véxi ñuyíú-a”, càchí-yu. Te vá quìndáá iní-ndó quĩhíⁿ-ndó, àdi cachí-yu: “Vehe-ǎⁿ ndécú Yáá ní tendaha Yǎ Ndiõxí véxi ñuyíú-a”, càchí-yu. Te vá quìndáá iní-ndó tnũhu càháⁿ-yu.

²⁷ Chi dàtná xíní nchaa ñáyiu quide-xi oré sàá ndúté dáyehé-xi ní càa xico ñuyíú ñucaⁿ càda-xi oré quixi tucu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchaa-ndo chi nchaá-yu quiní ñáhǎ-yu xii-í.

²⁸ Te nchòhó xíní-ndó sǎ ncháá nũú yúcu yìqui cuñú ní xihí te yàcáⁿ tàcá nchaa ndixíí xéxí-güedi.

Nàcuáa cada-xi òré quixi tucu Tée cùu ñaní tnáhá cuè ñáyiu

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ Te na yǎha-ni coo tnúndòho cahnu vihi-áⁿ, te vá dáyehé-gá nchíanchii, te ni vǎ dáyehé-gá yóó, te ngoyo nchaa chódíní ndéé andiü, te quidi-xi andiü

³⁰ nàcuáa cutnùní iní ñáyiu sá sà véxi yúhú Tée cùu ñaní tnáhǎ-yu nchaá-yu. Te cue ñáyiu

nihíi ñuyíú ndăhyú-yu sá ndihú iní-yu òré ducaⁿ càda-xi, te nchaá-yu quiní ñáhă-yu xii-í quee-í andiũ quixi-í ichi xití vícô, te quiní-yu sá ïo càhnu cuu-í, te quide-í nchaá sá văha.

³¹ Te tauchiuⁿ-í cue espíritú xínú cuèchi núu-í níhi tiú-xi cútú nadatácá-xi nchaá ñáyiu ní cáháⁿ-í chitnahá ñáhá xii-í xĩndecu ni càa xico ñuyíú.

³² Te nchòhó sa xini-ndó năcuáa quide yutnu ngúxí, chi yutnu-áⁿ ndúú yùte núú dìté-xi te nátáhú ndaha-xi. Te òré ducaⁿ quide-xi te càchí-ndó să sà ní cuyatni nuu cahni.

³³ Te diu-ni ducaⁿ sătnahá-xi cada-xi ñuyíú-a òré ná quini-ndó càda-xi nchaá nacuáa ní cáháⁿ-í, te cutnùní iní-ndó să sà ní cuyatni vii-nă nduu năa ñuyíú.

³⁴ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo să òré vátá cùú-gá nchaá ñáyiu xĩndecu ñuyíú-a vitna, te cada-xi nchaá năcuáa ní cáháⁿ-í.

³⁵ Te andiũ ndihí ñuyíú-a chi ndihí nihnu-xi, dico tnúhu-í chi vá ndíhí nihnu-xi chi cùu-xi tnúhu ndáá cui^{ti}.

³⁶ Dico ñá túú cùtnuní ná nduu quixi tucu-í, te ni ñà túú cùtnuní ná òré chi vá yôo xini, te ni cuè espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí ñá túú xini-xi ná nduu quixi-í, te ni mēe yúhú Tēe cùu Déhe Dútú Ndiöxí ñá túú xini-í ná nduu quixi tucu-í, chi ñdii díi-ni mee-gă xini-gă nŭu ná nduu quixi-í.

³⁷ Te nduu na quixi tucu yúhú Tēe cùu ñanı tnáhá-ndó nchăa-ndo ñuyíú-a te cada-xi dàtná ní quide-xi cútnahá ní xĩndecu ndíi Nöé.

³⁸ Chi nchaá ñáyiu ní xĩndecu dàvá-áⁿ òré vátá ndáá-gă ndute ñuyíú, te xèxí-yu xihí-yu quidé-yu, te davá-yu ió-yu vico tnăndaha, te

davá-yu dàsáⁿ-yu déhe yòcò-yu candeca ñaha tée, te ducaⁿ-ni xíquidé-yu ndée ní sáá nduu cuãguee té Nöé xití bàrcú.

³⁹ Te ñá túú ní cùtnuní iní-yu nàcuáa cada-xi ñuyíú ndée ní sáá nduu ñi ngüita-xi ní cuuⁿ dáú ñi ndaa ndute ñuyíú ñi dánáá ñàha-xi xíí-yu. Te ñu-ni ducaⁿ sãtnahá tucu-xi cada-xi nduu na quixi tucu yúhú Tée cùu ñaní tnáhã-yu nchaá-yu ñuyíú-a, chi nduu ñà túú ña yíhí ìní-yu te quixi tucu-í.

⁴⁰ Te dàvá-áⁿ ñuu úú tnáhá cue tée yíhi-güedé xití yucu, te ñⁿ-dé ndanchita te ñⁿ-dé quendóo.

⁴¹ Àdi úú ñáyiu ñíhí nchícõ-yu ñⁿ-ni vèhe, te ñⁿ-yu ndanchita te ñⁿ-yu quendóo.

⁴² Te duha ndùu tnúhu càháⁿ-í cuendá nchòhó cundecu túha-ndo, chi ñá túú xìní-ndó ña òré quixi tucu yúhú Yaá cúú Xítóhó-ndó.

⁴³ Te nchòhó xìní-ndó sã ñuu ñⁿ tée cùu xítóhó vehe xìní-dé ña òré cúú-xí ñiú quíhu ñadúhú vehe-dé duhu-güedě, te quíhi iní-dé cundecu-dé cuendá sã vã dáñá-dě quíhu ñadúhú-ãⁿ vehe-dé duhu-güedě, dico ñá túú xìní-dé.

⁴⁴ Te duha càháⁿ-í chi nchòhó xìní ñùhu-xi cundecu túha-ndo, chi na cuáháⁿ òré ñá túú ña yíhí ìní-ndó quèxio yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo.

*Cuendá ñⁿ tée xínu cuechi
(Lc. 12:41-48)*

⁴⁵ Te na càni-í ñⁿ cuendú núú-ndó. ñⁿ tée xínu cuechi núú ñⁿ patróóⁿ cúú-dě ñⁿ tée ío váha tècú tnùní, te quide ndáá-dé ndécú-dě. Te ñⁿ xito ní dándõ ndaha ñàha patróóⁿ-dě xii-dé nchaa cue ñáyiu ndècu vehe-dé cuendá coto ñaha-dě xíí-yu

cuãñaha-dě sá caxĩ-yu òré tàú-xi caxí-yu, te tée cùu patróóⁿ-áⁿ nĩ quee-dé cuáháⁿ-dé.

⁴⁶ Te váha táhú tẽe xìnu cuechi-áⁿ te núu nděcuu-dé quidé-dě nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ pàtróóⁿ-dě cada-dé mei òré ní nasáá pàtróóⁿ-dě-áⁿ.

⁴⁷ Te na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã tẽe cùu patróóⁿ-dě-áⁿ cũñaha-dě xii-dé sá quíndàha-dé nchaa sá ndécú ndĩhi-dé.

⁴⁸ Dico núu tée xìnu cuechi-áⁿ ní cùu-dé ìⁿ tée cuihna ìní-xi, te ngóo-dé canì iní-dé sá cùyaa patróóⁿ-dě vá násáa ndĩhi-dé.

⁴⁹ Te ngúíta-dé canì-dé nchaa dava-gá cue ñáyiu xìnu cuechi ndihi-dé, te ngóo-dé caxi-dé coho-dé cada-dé ndihi nchaa cue tée quihu.

⁵⁰ Te ìⁿ nduu òré ñá túú yìhi iní-dé nasáá pàtróóⁿ-dě,

⁵¹ te ío dandòho ñaha patróóⁿ-dě xii-dé, chi daquìhíⁿ ñáhá-dě xii-dé núú xĩndecu cue ñáyiu ní cachí sá nĩ quide ndáá te ñá ndáá sá nĩ quide ndáá-yu. Te ducaⁿ sãtnahá-xi dandòho ñaha Yá Ndiõxí xii ñáyiu, chi daquìhíⁿ ñáhá-gã xií-yu ìⁿ xichi núú ío ndohó-yu te yàcáⁿ ío ndáhyú-yu, te dícó rúhñú-nã cuu núhu-yu sá sàtú iní-yu sá ndóhõ-yu —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

25

Cuëndá úxí ñáyiu dñí

¹ Te xáhaⁿ tucu Jesús xii-güedé:

—Na cànì-í ìⁿ cuëndú núú-ndó nàcuáa tecú tnùnì-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaħa ñaha Yá Ndiõxí xii ñáyiu. Te úxí tnàhá ñáyiu dñí ñáyiu cuechi nĩ quehéⁿ-yu lintérnã-yu, te cuáháⁿ-yu ìⁿ

xichi núú cóó vico tnándaha cuendá cundetú-yu quexìo téé tnándaha.

² Te úhúⁿ ñáiyu cuechi-ǎⁿ ïo váha cùtnuní iní-yu, te úhúⁿ-yu ñáhá.

³ Te ndi ùhúⁿ ñáiyu cuechi dùcaⁿ ñá túú cùtnuní iní-xi-áⁿ ñà túú ní cǎnehé-yu sá nděe lintéernǎ-yu.

⁴ Dico ndi ùhúⁿ ñáiyu cuechi cùtnuní iní-xi-áⁿ néhě-yu sá nděe lintéernǎ-yu.

⁵ Te téé tnándaha-áⁿ cùyàa-dé quexìo-dé núú ndétú ñàhá-yu-áⁿ, te ñini dùcaⁿ cuyaa-dé ní tñii ñaha sàní xii-yu ní xidí-yu.

⁶ Te cùu-xi datná dava niú níhi ní cáháⁿ dava-gá ñáiyu, te càchí-yu: “Sa véxi téé tnándaha, chí táquèe quehé queheⁿ cuendá-ndó-dě”, càchí-yu.

⁷ Te ndi ùxi ñáiyu cuechi-ǎⁿ ñi ndacóo-yu quide túha-yu lintéernǎ-yu.

⁸ Te ndi ùhúⁿ ñáiyu cuechi ñà túú cùtnuní iní-xi-áⁿ ñi xáhǎⁿ-yu xii cue ndi ùhúⁿ ñáiyu cùtnuní iní-xi-áⁿ: “Chí táxi nùu luha sá nděe lintéerná-ndó ná nděe lintéerná-ndí chi ñá cuini-xi cáyú mee-ni ndàhvá”, càchí-yu xáhǎⁿ-yu.

⁹ Te cue ñáiyu cuechi cùtnuní iní-xi-áⁿ ñi xáhǎⁿ-yu: “Vá táxi nùu-ndí chi vá tnàhá canehe chiuⁿ mee-ndí, te váha-gá chí cuàháⁿ cuaaⁿ-ndo nùú cuè ñáiyu xidícó cuendá sá vǎ cúmǎni xii-ndo, te vá cúmǎni xii nchúhú tucu”, càchí-yu xáhǎⁿ-yu.

¹⁰ Te ñini cuáháⁿ ndi ùhúⁿ ñáiyu ducaⁿ ñà túú cùtnuní iní-xi-áⁿ cuǎguaáⁿ-yu sá nděe lintéernǎ-yu ní quexìo téé tnándaha. Te ndi ùhúⁿ ñáiyu cuechi cùtnuní iní-xi-áⁿ ñi queheⁿ cuendá ñáhǎⁿ-yu xii-dé, te cuánguihu ndíhi ñàhá-yu xii-dé núú cóó vico tnándaha, te sátá dúcáⁿ te ní nandedí yuyèhe.

11 Te òré ní nasáá cue ñáyiú cuechi ñáyiú ní sánguáaⁿ sá nděe lǐntérná-xi-áⁿ, te ní ngúíta-yu càháⁿ-yu xǐnutnǐi-yu ndàa sátá yuyèhe ndaa quehé, te xǎhǎⁿ-yu xii tée tnǎndaha-áⁿ: “¡Tǎta, nacaáⁿ yuyèhe na quǐhu-ndí!” , càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

12 Te tée tnǎndaha-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě xií-yu: “Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nchòhó ñá túú tàú-ndó quǐhu-ndo vìco-a, chi ñá túú tnàhá tnúhu ndihì ñaha-ndo xì-í”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu —càchí Jèsús xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

13 Te xǎhaⁿ tùcu Jèsús xii-güedé:

—Ío quǐhi iní-ndó cùndecu-ndo, chi ñá túú xìní-ndó nǎ nduu, te ni ñà túú xìní-ndó nǎ òré quixi tucu yúhú Téé cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

*Cuèndá cue téé ní ndóo ndaha díhúⁿ
(Lc. 19:11-27)*

14 Te xǎhaⁿ tùcu Jèsús xii-güedé:

—Na càni tucu-í ìngá cuèndú núú-ndó nàcuáa tecú tnùní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiǒxí xii ñáyiú. ìⁿ téé sa ñùhu ichi-ná-dé sá cáca-dě quíngaca cuu xica-dě, te ní cana-dé cue téé xìnu cuechi núú-dě cuèndá dándóo ndaha ñàha-dé díhúⁿ-dě xii-güedé.

15 Te nàcuáa ndùu chiuⁿ quide ìⁿ ìⁿ-güedé te ducaⁿ díhúⁿ nǐ sǎñaha-dě xii-güedé, te ìⁿ-dé ní sǎñaha-dě úhúⁿ tnàhá díhúⁿ sǎ ìo yahu nàni tal-entú, te ìngá-dé ní sǎñaha-dě úú tnàhá díhúⁿ-ǎⁿ, te ìngá-dé ní sǎñaha-dě ìⁿ díhúⁿ-ǎⁿ, te dàtnùní ní quee-dé cuáháⁿ-dé.

16 Te téé ní queheⁿ cuèndá úhúⁿ tnàhá díhúⁿ sǎ nání tàlentú ní quide-dé ndáhú ndihì-xi te ní níhí tucu-dé úhúⁿ-gá tucu tnàhá díhúⁿ-ǎⁿ.

17 Te òu-ni ducaⁿ nǐ quide tucu téé ní níhí úú díhúⁿ sǎ nání tàlentú-áⁿ, chi ní quide-dé ndáhú te ní níhí tucu-dé úú-gá tucu tnàhá.

18 Dico téé ní níhí ìⁿ-ni díhúⁿ-ǎⁿ chi da ní chiváha-dé díhúⁿ pàtróóⁿ-dě, chi ní xete-dé ìⁿ yaú te ní chindúxi-dé.

19 Te ní cuu cuéhé nduu sá nǐ quee pàtróóⁿ-güedě-áⁿ ní sǎngaca cuu-dé, te ní nasáá-dé te ní ngúita-dé quidé ndǎá-dé ndihì-güedé cuèndá díhúⁿ sǎ nǐ dándõo ndaha ñaha-dé xii-güedé.

20 Te téé ní quendóo ndaha úhúⁿ tnàhá díhúⁿ-ǎⁿ nǐ xáhaⁿ-dě xii pàtróóⁿ-dě: “Pàtróóⁿ, náú úhúⁿ tnàhá díhúⁿ sǎ nǐ dándõo ndaha ñaha-n xii-í-a, te ní sáháⁿ-í ní quide-í ndihì-xi ndáhú te ní chídó-xí úhúⁿ-gá tucu tnàhá, te náú-a naqueheⁿ cuèndá-n”, cǎchí-dé xǎhaⁿ-dě xii pàtróóⁿ-dě.

21 Te téé cùu patróóⁿ-dě-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě xii-dé: “Ío váha ní quide-n, te vitna quide ñaha-í xii-n ìⁿ téé váha téé quide ndáá, te sá sàcú díhúⁿ nǐ dándõo ndaha ñaha-í xii-n te ní quide ndáá-n, te sá dúcáⁿ nǐ quide-n te vǎi-gá taxí cuèndá ñàhà-í xii-n. Te vitna cuu cundecu-n nǔú ndécù-í, te ío cudíí ìní-ó cùndecu ndihì tnaha-o”, cǎchí téé cùu patróóⁿ-dě-áⁿ xǎhaⁿ-dě xii-dé.

22 Te sátá dúcáⁿ te téé ní quendóo ndaha úú tnàhá díhúⁿ sǎ nání tàlentú-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě xii pàtróóⁿ-güedé: “Pàtróóⁿ, náú úú tnàhá díhúⁿ sǎ nǐ dándõo ndaha ñaha-n-a, te ní sáháⁿ-í ní quide-í ndihì-xi ndáhú, te ní chídó-xí úú-gá tucu tnàhá, te náú-a naqueheⁿ cuèndá-n”, cǎchí-dé xǎhaⁿ-dě xii

pàtróóⁿ-güedě.

23 Te ní xáhaⁿ tée cùu patróóⁿ-áⁿ xii-dé: “Ío váha ní quide-n, te vitna quide ñaha-í xii-n ìⁿ tée váha tée quide ndáá, te sá sàcú díhúⁿ ñí dándõo ndaha ñaha-í xii-n te ní quide ndáá-n, te sá dúcáⁿ ñí quide-n te vài-gá taxi cuendá-í. Te vitna cuu cundecu-n núú ndécù-í, te ío cudí^í ìní-ó cùndecu ndíhi tñaha-o”, cachí tée cùu patróóⁿ-áⁿ xáhaⁿ-dě xii-dé.

24 Te tée ní ndóo ndaha ìⁿ-ni díhúⁿ-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě xii tée cùu patróóⁿ-dě-áⁿ: “Pàtróóⁿ, yúhú sa ñaha-í sá yòhó cúú-n ìⁿ tée ndùcu mee-ni sá cúú-xí mèe-xi te tàhu-n chiuⁿ cuáháⁿ nchúhú cue tée xínu cuechi núú-n sàcáⁿ-ndí triú, te òré ná nàtaxi tñaha-ndí, te yòhó dícó-nă náquèheⁿ cuendá-n tàxúha-n.

25 Te núu xíăⁿ ní yùhú-í cada-í ndáhú ndíhi díhúⁿ-n, te ní sáháⁿ-í ní xete-í ìⁿ yaú te ní chindúxi-í, te náu díhúⁿ-n-áⁿ naqueheⁿ cuendá-n”, cächí-dé xáhaⁿ-dě xii tée cùu patróóⁿ-áⁿ.

26 Te tée cùu patróóⁿ-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě: “Yòhó cúú-n ìⁿ tée cuihna ìní-xi xínu cuechi núù-í te cuhndu-n, te núu yòhó sání ìní-n sã cúù-í ìⁿ tée tàchiuⁿ cuáháⁿ-ndó sàcáⁿ-ndó triú te òré nátàxi tñaha-ndo, te yúhú dícó-nă náquèheⁿ cuendá-í nátàxúha-í.

27 Te núu sàni iní-n sã dúcáⁿ quide-í, te dasaⁿ nùu-n díhúⁿ-í te cúñaha-n chãhu-yu díquí-xi ni cùu, te òré ndexìo-í te sa ngódó lùha-gá díquí-xi naqueheⁿ-í ní cùu”, cachí-dé xáhaⁿ-dě xii tée xínu cuechi-áⁿ.

28 Te tée cùu patróóⁿ-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě xii dava-gá cue tée ndècu ndíhi-dé: “Chí quéndèé ìⁿ díhúⁿ sã nání tàlentú néhé tée-áⁿ, te cuáha-ndo tée nèhe úxí tñahá dñu-ni díhúⁿ-áⁿ.

29 Chi cue tée sa ndècu ndihi te níhí-gă-güedé cundecu ndihi-güedé, te ni vă nihí-gă-güedé ndèé cundecu nchaa sá cündècu ndihi-güedé. Te cue tée ñá túú nă ndécú ndihi vai, te nchaa sá ndécú ndihi-güedé vá cündècu ndihi-gă-güedé.

30 Te tée xínu cuechi ñá túú vèdana nàndíhi-án, chí tníí-dě te daquihíⁿ-ndó-dě ìⁿ xichi núú néé núú ïo ndoho-dé, te yàcáⁿ ndáhyú-dé, te dìcò rúhñú-nă cuu núhu-dé sá sàtú iní-dé sá ndóhó-dě”, cächí tée cùu patróóⁿ-áⁿ xăhaⁿ-dë xii-güedé. Duha sâtnahá-xi ndoho nchaa ñáyiú ñá túú quide váha –cächí-gă xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Cuendá cue ñáyiú ní quide váha ndihi cuendá cue ñáyiú ñá túú ní quide váha

31 Te xăhaⁿ tùcu Jesús xii-güedé:

—Te nduu na quixi tucu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchaa-ndo, te quixi-í ndihi nchaa cue espíritú xínú cuèchi núù-í, te nchaa ñáyiú quiní-yu sá ïo cànnu cuu-í, te dává-áⁿ cunucóo-í núú táxí tnùn-í, te ïo cuñúhu ñáyiú sá ïo cànnu cuu-í.

32 Te dává-áⁿ natacá nchaa ñáyiú xĩndecu ni càa xico ñuyú cundecú-yu núù-í, te cada-í-yu dàtná quidé ìⁿ toli oré táú dèⁿ-dé nchaa mbéé ndihi nchaa chivá chi dèⁿ taxi ndecu-dé nchaa mbéé, te dèⁿ taxi ndecu-dé nchaa chivá.

33 Te ducaⁿ sâtnahá-xi cada-í chi nchaa ñáyiú ní quide ndáá núù-í ñáyiú-áⁿ taxi ndecu-í-yu xio cùha-í, te nchaa ñáyiú cuihna ìní-xi ñá túú ní cuìní cada ndáá núù-í ñáyiú-áⁿ taxi ndecu-í-yu xio dàtni-í.

34 Te ducaⁿ te yúhú tée ïo cùnnu cúñaha-í xii ñáyiú na cündecu xio cuha-í: “Nchaa nchòhó ñáyiú

ní quide váha ñaha Tătà-í Dútú Ndiöxí, chí nèhé chi vitna ní sáá nduu cùndecu-ndo núú ndécú-gă táxí tnùní-gá, chi ndéé cútnàhá ní ngáva ñuyíú sa ndècu túha tnàhí núú ndécú-gă-án sã nchòhó nduu táhú-ndó cùndecu-ndo.

³⁵ Te ducaⁿ chí òré xihí-í docó te ní taxi-ndo sã ñí xexi-í, te òré yìchí-í ndute te ní taxi-ndo ndùte ní xihí-í, te òré ñùhù-í ichi te ní taxi-ndo vèhe ní ndetatú-í.

³⁶ Te òré xíní ñùhu-í dóó cuhnu-í te ní taxi-ndo, te òré ní kuhú-í te ní quixi coto ñaha-ndo xii-í, te òré ní xihí-í vècaá te ní quixi tucu-ndo ñí quixi coto ñaha-ndo xii-í”, duha cúñaha-í xii nchaa ñáyíu-án.

³⁷ Te nchaa ñáyíu ducaⁿ ñí quide ndáá-án cùñàhá-yu xii-í: “Yòhó Yáá cúú Xìtohó-ndí, ni ìⁿ xito ñá túú ní tàxi-ndí sá cáxí-n òré xihí-n dòcò, te ni ìⁿ xito ñá túú ní tàxi-ndí ndute coho-n òré yìchí-n.

³⁸ Te ni ñà túú ní tàxi-ndí vehe ndetatú-n òré ñùhù-n ichi, te ni ñà túú ní tàxi-ndí dóó cuhnu-n òré xíní ñùhu-n.

³⁹ Te ni ñà túú ní quixi coto ñaha-ndí xii-n òré ní kuhú-n, te ni ñà túú ní quixi coto ñaha-ndí xii-n òré ní xihí-n vècaá”, duha quesàhá-yu cúñàhá-yu xii-í.

⁴⁰ Te yúhú téé cùnuu cúñaha-í xii-yu: “Na càchí tnùhu ndáá-í xii-ndo sã ncháá sã vãha ní quide-ndo sã cúú-xí nchàa ñáyíu xíndecu ichi-í cuèí ío ndàhú xíndáa-yu, te sá dúcáⁿ ñí quide-ndo sã vãha sá cúú-xí-yu, te cada iní-ndó sã mèe-í ducaⁿ ñí quide-ndo ñí xito ñaha-ndo xii-í”, duha cúñaha-í xii-yu.

⁴¹ Te dătnùní cúñaha-í xii ñáyíu na cùndecu xio datni-í: “Nchaa nchòhó ñáyíu ní xíta nihnu

chí xócuñí núú ndécù-í-a, chi nchòhó ní nduu táhú-ndó cùndecu-ndo núú ñùhú núú càyú, ñu-ni núú ñí quide túha-í cundecu sácuíhna ndíhi nchaa espíritú cúndíhi-xi, te yàcáⁿ cundecu-ndo ñí caa ñí quíhíⁿ.

⁴² Chi yúhú òré xíhí-í docó te ñá túú ní tàxi-ndo sá cáxi-í, te ñí òré yìchí-í ndute te ñá túú ní tàxi-ndo ndute coho-í.

⁴³ Te ñí òré ní xúhuⁿ-í ichi ñá túú ní tàxi-ndo vehe ndetatú-í, te ñí òré xíní ñùhu-í dóó cuihnu-í te ñá túú ní tàxi-ndo, te ñí òré ní cuhú-í te ñá túú ní quèxi-ndo quixi coto ñaha-ndo xii-í, te ñí òré ní xíhi-í vecaá te ñu-ni ducaⁿ ñí quide-ndo ñá túú ní quèxi-ndo quixi coto ñaha-ndo xii-í”, duha cúñaha-í xii-yu.

⁴⁴ Te ñáyiu-áⁿ cùñàhá-yu xii-í: “Yòhó Yaá cúú Xìtohó-ndí ñí ñíⁿ xito ñá túú ní xìní-ndí òré xíhí-n dòcò cuendá taxi-ndí sá cáxi-n, te ñí ñíⁿ xito ñá túú ní xìní-ndí òré yìchí-n ndùte cuendá taxi-ndí ndute coho-n, te ñí ñíⁿ xito ñá túú ní xìní-ndí cuhuⁿ-n ichi cuendá taxi-ndí vehe ndetatú-n, te ñí ñíⁿ xito ñá túú ní xìní-ndí òré xíní ñùhu-n dóó cuendá taxi-ndí dóó cuihnu-n, te ñí ñíⁿ xito ñá túú ní xìní-ndí òré cùhú-n cuendá quixi coto ñaha-ndí xii-n, te ñí ñíⁿ xito ñá túú ní xìní-ndí quíhi-n vècaá cuendá quixi coto ñaha-ndí xii-n”, duha quesàhá-yu cúñàhá-yu xii-í.

⁴⁵ Te yúhú cúñaha-í xii-yu: “Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá sá cuendá sá ñá túú ní quide-ndo ñíⁿ sá vǎha sá cúú-xí cuè ñáyiu ndècu ichí-í cuèi ío ndàhú xíndáa-yu, te sá dúcáⁿ ñí quide-ndo ñá túú ní quide-ndo sá vǎha sá cúú-xí-yu, te cada iní-ndó

să mềe-í ducaⁿ ñi quide-ndo ñà túú ní quide-ndo sá vâha sá cúú-xì-í”, duha cúñaha-ĩ xii-yu.

⁴⁶ Te nchaa ñáyu-áⁿ quĩhíⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú ñi caa ñi quĩhíⁿ. Te nchaa ñáyu ní quide ndáá núú-í ní xíndecu ñuyú-a, ñáyu-áⁿ nduu táhũ-yu ío váha cundecú-yu ñi caa ñi quĩhíⁿ — càchí-gá xâhaⁿ-gã xii-güedé.

26

Cue tée cùu úhú iní ñáhá xii Jesús ndúcú-güedé nàcuáa cada-güedé tñi ñaha-güedé xii-gá
(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Te sátá ñi yáha ducaⁿ ñi cáháⁿ Jèsús, te ní xáhaⁿ-gã xii cue tée xica cuu ndihi-gá:

² —Nchòhó sa xíní-ndó sã cùmání ùú-gá nduu te coo vico pàscuá, te càchí tnúhu-í xii-ndo sã yũhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo tñi ñaha-güedé xii-í, te cuáha cuèndá ñáhá-güedé núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá xii-í, te cata caa ñaha-güedé núú cùrúxí te núú cùrúxí-áⁿ cuú-í —càchí-gá xâhaⁿ-gã xii-güedé.

³ Te ñu-ni òré càháⁿ ndihi Jèsús cue tée xica cuu ndihi-gá ní natacá cue tée cùu dútú cùnùu, ndihi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés, ndihi cue tée cùu sacuéhé nũ ñáyu isràél. Te mei quèhé vehe núú cúú vèchiuⁿ té Caifás tée cùu dútú ïo-gá cùnùu ní natacá-güedé.

⁴ Te xíaⁿ ñi ndatnúhu-güedé nàcuáa cada-güedé dandàhú-güedé Jèsús cuèndá tñi ñaha-güedé xii-gá, te cahni ñaha-güedé.

⁵ Te ní xítnàha-güedé:

—Váha-gá sá vǎ tníí-ó Jèsús mei ndùu vico, chi núu ducaⁿ na càda-o te ío dusaⁿ càda ñáyiú — cǎchí-güedé xǐtnàha-güedé.

Ïⁿ ñadìhí chǐhí-áⁿ àcití díquí Jèsús

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Te ndècu Jesús ñuú Bètaniá vehe ïⁿ téé nàni Xímú, téé ní tnahá cuéhé sǎ dátèhyú nihnu-xi yíqui cùñú-ó.

⁷ Te xíaⁿ ndécú-gǎ ní quexìo ïⁿ ñadìhí néhé-áⁿ ïⁿ sá ñí cuáha yúú vǎha nàni alabastrú, te xítí xǎⁿ ñúhú àcití sàháⁿ tnámí sǎ ïo ndèyáhu. Te yìhi Jesús mèsá xéxí-gǎ, te ñaha-áⁿ ñí sáháⁿ-aⁿ ní sódó-aⁿ àcití ñúhú xítí xǎⁿ díquí-gǎ.

⁸ Te òré ní xiní cue téé xìca cuu ndìhi Jesús sá dúcáⁿ ñí quide ñaha-áⁿ te ní cudééⁿ-güedé, te ní nguíta-güedé xǐtnàha-güedé:

—Ñá túú quide váha ñaha-ǎⁿ dàcáⁿ quidé-áⁿ dacuíta-aⁿ acítí-ǎⁿ.

⁹ Chì váha-gá núu cuyáhu acítí-ǎⁿ ní cùu chi ío ndèyáhu, te díhúⁿ cuyáhu acítí-ǎⁿ cuu cuendá cue ñáyiú ndàhú ní cùu —cachí-güedé xǐtnàha-güedé.

¹⁰ Te Jesús ní cutnùnì iní-gǎ nàcuáa ndùu tnúhu xǐtnàha-güedé, núu ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Vá dásàtú-ndó ìní ñadìhí-a, chi sá ñí quide ñaha-aⁿ xì-í cúú-xí ïⁿ sá vǎha.

¹¹ Chì cue ñáyiú ndàhú ducaⁿ-ni cùtnahá ñáyiú-áⁿ tnuú-ndó, dico yúhú chì vá ncháá ndùu cundecu ndìhi ñaha-í xii-ndo ñùyúú-a.

¹² Te sá dúhá ñí quide ñaha ñadìhí-a xii-í ní sódó-aⁿ àcití díquí-í, te xǎⁿ cada iní-ndó sǎ sà quide túha-aⁿ yíqui cùñú-í cuendá nguíndǔxi-xi.

13 Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nděni ní cuu ñihí ñuyú ná càháⁿ ñáyu tnúhu-í, te cáháⁿ-yu tnàhá cuendá ñadihí-a cuendá quiní nchaa ñáyu nàcuáa ní quide-aⁿ te ducaⁿ vã nàcuànaá-yu — càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

Té Jùdás ndúcú-dě nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá xii-gá (Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

14 Te sátá dúcáⁿ te té Jùdás Iscarioté ní sáháⁿ-dé ní ndatnúhu-dé ndihí cue tée cùu dútú cúnùu. Te núú tnàhá té Jùdás-áⁿ cúú ùxúú cue tée xica cuu ndihí Jèsús.

15 Te ní xáhaⁿ-dě xii cue tée cùu dútú cúnùu-áⁿ: —¿Ndédau cháhu ñaha-ndo xii-í te taxi cuendá-í Jèsús xii-ndo-i? —càchí-dé xãhaⁿ-dě xii-güedé.

Te cue dútú-ãⁿ ñí xáhaⁿ-güedě xii-dé sá cuãñaha-güedě ócó úxí díhúⁿ cuixíⁿ, te ñu-ni ducaⁿ ñí sãñaha-güedě xii-dé.

16 Te ndéé òré ní queheⁿ cuendá té Jùdás-áⁿ díhúⁿ, te ní ngüíta-dé ndúcú-dě nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núú-güedě.

Cùdini Jèsús ndihí cue tée xica cuu ndihí-gá (Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

17 Te ní sáá nduu ñí quesaha vico xexi ñáyu pàá sá ñà túú yìhi levadurá ñu-ni vico pàscuá, te cue tée xica cuu ndihí Jèsús ní sãdehe yatni-güedé ñíhí-gá, te xãhaⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, véxi-ndí xicáⁿ tnúhú-ndí núú-n ñu ndèe cuini-n càda túha-ndí cuendá cudini-o sacuaa nduu vico pascuá —càchí-güedé xãhaⁿ-güedě xii-gá.

18 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Chí cuáháⁿ xítí ñuú-ǎⁿ, te yàcáⁿ naníhí-ndó ñⁿ téé cùtnuní iní-ndó sǎ sà xíní ñáhá-dě xii-o, te cúñaha-ndo xii-dé: “Yaá cúú Mèstrú càchí-gá sá sà ní cuyatni nduu vǎ cúndècu-gá ñuyíú-a, te vehe-n cuíní-gá cada-gá vico pàscuá ndihí cue téé xica cuu ndihí-gá”, duha cúñaha-ndo xii téé-áⁿ —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

19 Te cue téé xica cuu ndihí-gá-áⁿ ñí xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te ní quide-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé, te ní quide túha-güedé sá cúdini-güedé ndihí-gá sacuaa nduu vico pascuá-áⁿ.

20 Te òré sa ní cundiquiⁿ te cuánguihu Jèsús ndihí ndí ùxúú cue téé xica cuu ndihí-gá mèsá cuendá cudini-gá ndihí-güedé.

21 Te nini xèxi-gá ndihí-güedé ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ díú ñⁿ nchohó cue téé xica cuu ndihí-í cuáha cuendá ñáhá-ndó xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

22 Te sá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ-gǎ xii-güedé te nchaa-güedé ní ngüíta-güedé cúndiyí-güedé, te da ñⁿ da ñⁿ-güedé ní ngüíta-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá:

—Mèstrú, ¿ñá díú yǎhú ducaⁿ sàni iní-n càda-í-u? —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

23 Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Téé nacaxi ndihí-í ñⁿ-ni cóhó caxi-ndí, téé-áⁿ cuáha cuendá ñáhá-dě xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá.

24 Te yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo ñuhu ichi-í cuáháⁿ-í yáha-í nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiöxí, dico ndàhú ní cuu téé ducaⁿ na cuáha

cuendá ñáhá xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá, chi váha-gá sá vǎ cǎcú tǎe-áⁿ cundecu-dé ní cùu, te ñá díú sǎ ní cacu-dé te ducaⁿ càda-dé —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁵ Te sátá dúcáⁿ te ní cǎháⁿ té Jùdás téé cuáha cuendá ñáhá xii-gá, te xǎhaⁿ-dǎ:

—Mèstrú, ¿te náa sàni iní-n sǎ yǎhú cuáha cuendá ñáhá-í xii-n núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá xii-n-áⁿ? —càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ xii-gá.

Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Díu-n —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

²⁶ Te nini cùdini cue téé xìca cuu ndihi Jesús ní queheⁿ-gá pàá, te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiǒxí, te dǎtnùní ní táhú cuèchi-gá te ní ngüíta-gá dǎcǎhñu-gá cue téé xìca cuu ndihi-gá-áⁿ, te xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí quéhéⁿ pàá-a caxi-ndo, te cada iní-ndó sǎ yìqui cuñú-í cúú-xí —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁷ Te ní queheⁿ-gá vàsú ñúhú ndùdí ndéhé yoho yàha stilé, te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiǒxí, te dǎtnùní ní ngüíta-gá sǎñaha-gǎ xii-güedé cuendá coho-güedé luha luha sá ñúhú xìtí-xi, te xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí cóhó nchàa nchohó ndudí ndéhé yoho yàha stilé ñúhú xìtí vàsú-a.

²⁸ Te cada iní-ndó sǎ cúú-xí dǎtná níñi-í sá cǎtí òré cahni ñaha-güedé xii-í, te sá dúcáⁿ cǎtí níñi-í xǎⁿ cutnùní ndáá sá Yǎ Ndiǒxí cada-gá ingá núú sǎ vǎha sá cúú-xí vǎi ñáyiu dǎtná ní cachí-gá cada-gá, te ío vǎi ñáyiu cada cǎhnu iní-gá cuèchi-yu.

²⁹ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ vítná-nǎ duha xìhi ndihi ñaha-í xii-ndo ndùdí ndéhé yoho yàha

stilé-a, te vá cóhó ndìhi ñaha-gá-í xii-ndo, dico na sàá nduu nànihí tnáhá-ó nũú ndécú Tătà-í Dútú Ndiõxí táxí tnùnì-gá te dàvá-áⁿ cada iní-ndó sã dàtná sá cóhó ndìhi ñaha tucu-í xii-ndo chi ío cudíí iní-ó —càchì-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

Té Pèlú cúñaha-dě xii ñáyiú sá ñà túú xìnì-dé Jèsús (Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Te Jèsús ní xita-gá ìⁿ ndudú ndìhi cue téé xìca cuu ndìhi-gá, te dătnùnì ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndìhi-güedé yucu Òlívú.

³¹ Te yàcáⁿ ní xãhaⁿ-gã xii-güedé:

—Na càchì tnúhu-í xii-ndo sã ncháá-ndó dândóo ñaha-ndo xii-í niú vitna, chi quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yă Ndiõxí núú càchì-xi: “Yúhú cuáha-í tnúhu cahni-güedé téé cùu toli, te nchaa mběé-dě ndìhi-güedé cuténuu”, duha càchì-xi núú tütú-gá.

³² Dico na ndòto-í te codonùu-í núú-ndó quíhíⁿ distritú Galiléa —càchì-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

³³ Te té Pèlú ní xãhaⁿ-dě xii-gá:

—Te cuèi nchaa-güedé ná dândóo ñaha-güedé xii-n, dico yúhú chi vá dândóo ñaha-í xii-n —càchì-dé xãhaⁿ-dě xii-gá.

³⁴ Te Jèsús ní xãhaⁿ-gã xii-dé:

—Na càchì tnúhu ndáá-í xii-n sã niú vitna cùmání-gã cana ìⁿ líhi, te únì xito cáháⁿ-n núú ñáyiú sá ñà túú xìnì ñáhá-n xii-í —càchì-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

³⁵ Te té Pèlú ní xãhaⁿ-dě xii-gá:

—Cuèi na cùú ndìhi ñaha-í xii-n dico vá càháⁿ-í núú ñáyiú sá ñà túú xìnì ñáhà-í xii-n —càchì-dé xãhaⁿ-dě xii-gá.

Te nchaa dava-gá cue téé xica cuu ndihi-gá diu-ni ducaⁿ ñí xáhaⁿ-güedě xii-gá.

Jèsús càháⁿ ndihi-gá Yă Ndiöxí ñⁿ xichi núú nání Gětsemaní

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Te Jèsús ní quexìo-gá ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá ñⁿ xichi núú nání Gětsemaní, te xiáⁿ ñí xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Chí cúnúçòo iha cundetu-ndo na quihíⁿ-í yacáⁿ cáháⁿ ndihi-í Yă Ndiöxí —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

³⁷ Te ndèca-gá té Pèlú, ndihi ndi nduú déhe té Zebèdeú cuáháⁿ, te ní ngüíta-xi súúní ndihú iní-gá.

³⁸ Te ní xáhaⁿ-gă xii cue téé úní-áⁿ:

—Súúní ndihú iní-í dàtná sá cùú-í, te chí quéndòo nchòhó iha te vá cùdú-ndó chi yúhú vá cùdú-í —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

³⁹ Te sa ñùnchií luha ní xica ndehe Jèsús núú ndécú-güedě, te ní ngüíñí xítí-gă te ní nuu núú-gă ndàa núú ñúhú, te ní ngüíta-gá càháⁿ ndihi-gá Tătá-gă Dútú Ndiöxí, te xăhaⁿ-gă:

—Yòhó Tătá mée-í, càháⁿ ndàhú-í núú-n nŭu vá cùndèe iní-n tàunihnu ñaha-n xii-í cuendá sá vă ndóhò-í ná sàá òré, dico vá cádá-n nàcuáa càchí iní mée-í, chi cada-n nàcuáa càchí iní mée-n —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii Tătá-gă Dútú Ndiöxí.

⁴⁰ Te sátá ñí yáha ní cáháⁿ ndihi-gá Tătá-gă Dútú Ndiöxí, te cuánuhú-gá núú ñí dándòo-gá cue téé úní-áⁿ te xixídí-güedé òré ní nasáá-gá, te ní xáhaⁿ-gă xii té Pèlú:

—¿Náa ñá cùndèe iní-ndó vá cùdú-ni-ndo cuèdicó ñⁿ òré nini càháⁿ ndihi-í Yă Ndiöxí-ăⁿ?

41 Te chí quéndõo tucu te cuhuⁿ iní-ndó vǎ cùdú-ndó, te cáháⁿ ndihí-ndo Yǎ Ndiõxí cuendá sá vǎ dácáháⁿ ñáhá yùcu ñávǎha xii-ndo càda-ndo sá ñà túú tàú-ndó càda-ndo. Te xìní ndáá-í sá nchòhó cuìní-ndó càda-ndo nchaa nacuáa càháⁿ-í dìcò-ni sá ñà túú nihí ndéé-ndó —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

42 Te xito cùu uú cuáháⁿ tucu Jèsús cáháⁿ ndihí-gá Tǎtá-gǎ Dútú Ndiõxí, te xǎhaⁿ-gǎ:

—Yòhó Tǎtá mée-í, te núu vá cùndèe iní-n tàunihnu ñaha-n xii-í cuendá sá vǎ ndóhò-í, te cada nàcuáa càchí iní mée-n —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii Tǎtá-gǎ Dútú Ndiõxí.

43 Te òré ní yáha ní cáháⁿ ndihí-gá Tǎtá-gǎ Dútú Ndiõxí, te cuánuhú tucu-gá núu xǐndecu cue tée úní xícá cùu ndihí-gá-áⁿ, te xìdí-ni tucu-güedé òré ní nasáá-gá, te ducaⁿ ñǎ quide-güedé chí súúní ñùhu saní núu-güedě.

44 Te ní dándõo ñaha tucu Jesús xii-güedé xíaⁿ, te cuáháⁿ tucu-gá xito cùu úní cáháⁿ ndihí tucu-gá Tǎtá-gǎ Dútú Ndiõxí, te diu-ni tnúhu sá sà ní xáhaⁿ-gǎ xii Tǎtá-gǎ Dútú Ndiõxí, diu-ni tnúhu-áⁿ ñǎ xáhaⁿ tucu-gá.

45 Te sátá ñǎ yáha ní cáháⁿ ndihí-gá Tǎtá-gǎ Dútú Ndiõxí, te cuánuhú tucu-gá núu ndécú cue tée xìca cuu ndihí-gá-áⁿ, te òré ní nasáá-gá, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Te náa xìdí-ni tucu-ndo? Te sa ní sáá òré cuáha cuendá ñáhá-güedě xii-í núu cue tée ndècu ichi cuehé ichi duha.

46 Dico vitna chí ndácõo na quìhíⁿ-ó, chí sa véxi tée cuáha cuendá ñáhá xii-í núu cue tée cùu úhú iní ñáhá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

*Ní tñi-güedé Jèsús ndéca ñàha-güedé xii-gá cuáhán
(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)*

47 Te càhán dúcán-ní Jèsús ní quexìo té Jùdás. Te núú tnàhá tée-án cúú ùxúú tnàhá cue tée xìca cuu ndihì-gá ní cùu te ducaⁿ ñí quide-dé. Te ndihì-dé vài cue tée ní quexìo te dava-güedé xñehe-güedé machití, te dava-güedé xñehe-güedé carrutí. Te cue tée-án ñí tendaha ñàha cue dútú cúnùu, ndihì cue tée cùu sacuéhé núú ñàyiù isràél.

48 Te té Jùdás tée cuáha cuendá ñáhá xii-gá-án sa ní xítñùhu-dé cue tée-án nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núú-güedé, te duha ní xáhaⁿ-dè xii-güedé:

—Cundehe-ndo tõe na tèyuhu-í te tée-án tñi-ndo-dě chi tée-án cúú-dě tée ndèé iní-ndó —duha ní xáhaⁿ-dè xii-güedé.

49 Te sátá dúcán ñí xáhaⁿ-dè xii-güedé, te ní sándehe yatni-dé núú Jèsús, te ní xáhaⁿ-dè xii-gá:

—¡Ràcióⁿ Mèstrú! —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

Te ní teyuhu ñàha-dé xii-gá.

50 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—Yòhó tée ní chitnahá ñáhá xii-í, ¿ná cuíní-n núu véxi-n núù-í? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Te òré-ni-án ñí tñi ñàha cuè tée ndihì té Jùdás-án xii Jèsús, te ndèca ñàha-güedé xii-gá cuáhán.

51 Te ñí cue tée ndihì Jèsús ní tava-dé machití-dé, te ní xehndé-ni-dé ñí xio lóho ñí tée xìnù cuechi núú dútú cúnùu te ní quendeé duuⁿ lóho-dé.

52 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii tée ducaⁿ ñí xehndé lóho tée-án:

—Nachihì machití-n ñí-xi, chi nchaa cue tée na nàá ndihì machití cahni-güedé tnàha ñáyüü-güedé te ñi-ni ndihì machití cuú méé-güedé tucu.

53 Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã nõu yúhú cuìn-í cácu-í te cáháⁿ ndìhi-í Tătà-í Dútú Ndiõxí, te tendaha-gã cuéhé víhí espíritú xínú cuèchi núú-gã quixi-xi dàcácu ñaha-xi xì-í.

54 Dico núu ducaⁿ na càda-í te vá quée ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Tătà-í Dútú Ndiõxí núú ndée tnuní sá dàcuítí xìni ñuhu-xi nándi ndoho-í — càchí-gã xãháⁿ-gã xii-dé.

55 Te Jèsús ní xáháⁿ-gã xii cue téé ducaⁿ ñi tñi ñaha xì-gá-áⁿ:

—Nchaa-ni nduu ní xiní-ndó ñi xóo cunucóo-í xití veñúhu càhnu sá ïo cùnnu ní xóo danèhé-í ñáyiu, te ñá túú ní tñi ñaha-ndo xii-í, ¿te ná cuèndá vitna quide ñaha-ná-ndó xì-í dàtná quidé-ndó ñi ñadúhú, nèhe-ná-ndó màchití nèhe-ná-ndó càrrutí ní quexìo ní tñi ñaha-ndo xì-í-i?

56 Dico dacuítí sã dúhá càda-xi nacuáa quee ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí ndée sanaha ñi ngódó tnuní núú tütú-gã — càchí-gã xãháⁿ-gã xii-güedé.

Te nchaa cue téé xìca cuu ndìhi-gã ní xinu-güedé ní dándõ ñaha-güedé xii-gã.

Jèsús ndécú-gã jùndá

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

57 Te cue téé ní tñi ñaha xì Jesús ndécá ñaha-güedé xii-gã cuáháⁿ núú tẽ Caifás téé cùu dútú cùnùu-gã. Te núú ndécú dütú cùnùu-gá-áⁿ sa ní tacá cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnuní ndíi Moisés, ndìhi cue téé cùu sacuéhé nõu ñáyiu isràèl cuèndá cada-güedé jùndá.

58 Te té Pèlú xica xìca-ni nchicúⁿ ñáhá-dé xii-gã cuáháⁿ ní sáá-dé ndée quehé vehe núú ndécú tẽ

cùu dútú cúnùu-gá-án, te xíaⁿ nǐ ngóo-dé ndihí cue tée cùu poleciá cuèndá cuìní-dé quìní-dé nása cada ñaha-güedě xii Jèsús.

⁵⁹ Te cue tée cùu dútú cúnùu, ndihí cue tée cùu sacuéhé nǔú ñǎyiu israél, ndihí nchaa dava-gá cue tée xǐndecu jùndá ndúcú-güedě nàcuáa cada-güedé dacàa-güedé ìⁿ cuéchi díquí Jèsús cuèi cùu-xi ìⁿ sá ñǎ ndáa cuèndá níhí-güedě nàcuáa cada-güedé cahni ñaha-güedě xii-gá.

⁶⁰ Te vài cue tée ní ngüíta-güedé dácàa-güedé cuéchi díquí-gǎ, dico ñá túú ní cùndee tnúhu-güedé chi mee-ni tnúhu ndehnde cùu-xi. Te sátá dúcáⁿ te ní quexìo tucu úú tnàhá cue tée dàcuandehnde-güedé,

⁶¹ te xǎhaⁿ-güedě xii nchaa cue tée xǐndecu jùndá:

—Véxi-ndí cǎchí tnúhu-ndí xii-ndo sǎ tǎe-a cǎchí-dé sá dǎngòyo-dé veñúhu cǎhnu sá ìo cùnuu núú chíñúhu-o Yá Ndiöxí, te dandàa-dé ingá veñúhu saa, ñiu-ni núú cáá tnàhí veñúhu-ǎⁿ, te xití úní-ni nduu sa nadaxǐnu-dé, duha cǎchí-dé —cǎchí-güedé xǎhaⁿ-güedě.

⁶² Te tée cùu dútú cúnùu-gá-án nǐ ndacuíñí-dé, te xǎhaⁿ-dě xii Jèsús:

—¿Ná cuèndá duha ndùu tnúhu cǎháⁿ cue tée-a cuèndá-n? Te cǎháⁿ nǔu nása cunduu tnúhu cǎháⁿ-n —cǎchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

⁶³ Dico Jèsús ñá túú tnàhí ni cǎháⁿ-gá. Te tée cùu dútú cúnùu-gá-án nǐ xáhaⁿ tucu-dé xii-gá:

—Yúhú, cǎcú nèhe-í Yǎ Ndiöxí chi cuìní-í sá cǎchí tnúhu ndáa-n xì-ndí nǔu sá díú Crìstú Déhe Yá Ndiöxí Yaá ní tendaha-gǎ véxi ñuyíú-a cùu-n —cachí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

⁶⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Diu Yaá-áⁿ cúu-í dàtná càchí-n-ǎⁿ, te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ sàá nduu te quini-ndó yǎhú Tée cúu ñaní tnáhá-ndó nchaa-ndo cunucóo-í xio cùha Dútú Ndiǒxí Yaá ndácú quide nchaandi túhú sá vǎha. Te dàvá-áⁿ quini ñáhá-ndó xii-í quee-í andiu quixi-í ichi xití vícò —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁶⁵ Te dútú cùnù-gá-áⁿ ñí ndátá-dě dóó níhnú-dě cuendá sá ñà túú ní tnáhá iní-dé nàcuáa ní cáháⁿ Jèsús, te ní xáhaⁿ-dě xii nchaa cue tée xǐndecu jùndá:

—Tée-a cáháⁿ úhú-dé cuendá Yǎ Ndiǒxí, te vitna ñà túú-gǎ xíní ñùhu-xi cue tée cáháⁿ ndáá nùu ndáá sá ndècuéchi-dé àdi ñà túú ndècuéchi-dé, chi sa ní tecú dóho-o nàcuáa ndùu tnúhu ní cáháⁿ-dé ní cáháⁿ úhú-dé cuendá Yǎ Ndiǒxí.

⁶⁶ Te nchaa-ndo chí cáháⁿ vitna núu nása sàni iní-ndó cùnùu cuendá tée-a —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii nchaa cue tée-áⁿ.

Te cue tée-áⁿ ñí xáhaⁿ-güedě:

—Nchúhú càchí-ndí sá tàú-xi cuú-dé chi ndècuéchi-dé —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé.

⁶⁷ Te ní ngüita-güedé ní tiú dí ñáhá-güedě xii-gá te ní caniha-güedé, te tnáhá núú-gǎ ní cani-güedé.

⁶⁸ Te ní cudíquí ndeé ñáhá-güedě xii-gá, te xǎhaⁿ-güedě:

—Yòhó Tée càchí sá cúú Crístú Yaá ní tendaha Yǎ Ndiǒxí véxi ñuyíú-a, cáháⁿ ná còto yoo ní caniha xii-n —cachí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

*Té Pèlú xǎhaⁿ-dě xii ñáyíu sá ñà túú xíní-dé Jèsús
(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)*

⁶⁹ Te ñini nùcòo té Pèlú quehé, te ní sáháⁿ ñí xíchí xínú cuèchi vehe-áⁿ nùú-dě, te xǎhaⁿ-xi xii-dé:

—Yòhó tnáhá-n cùu-n tée xica cuu ndíhi Jesús tée distritú Galileá —càchí-xi xǎhaⁿ-xi xii-dé.

70 Te té Pèlú ñá túú ní nǔnuu-dé, te ndèdóho nchaa ñáyiu xǐndecu-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě xii xíchí-ǎⁿ:

—Yúhú, ñá túú cùtnuní iní-í nása ndùu tnúhu càháⁿ-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-xi.

71 Te ní xica té Pèlú cuáháⁿ-dé ndàa nacuáa nchìi yuyèhe vehe-áⁿ, te ní xiní ñáhá tùcu ingá xíchí xínú cuèchi vehe-áⁿ, te xǎhaⁿ-xi xii nchaa ñáyiu xǐndecu-áⁿ:

—Tée-a tnahá-dé xicá cùu-dé ndìhi Jèsús téé ñúú Nazàrét —càchí-xi xǎhaⁿ-xi xií-yu.

72 Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě:

—Nchàcui^ti Yá Ndiǒxí sá ñà túú xìní-í téé càcunehe-ndo-áⁿ —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

73 Te tna tnaa-ni ní cuu, te dava ñáyiu xǐndecu xíaⁿ nǐ xáhaⁿ tùcú-yu xii té Pèlú:

—Ndáá sá tnahá-n xica cuu-n ndìhi téé ndèca-güedé cuánguihu-ǎⁿ, chi ñáyúhú càháⁿ-n —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

74 Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xií-yu:

—Nchàcui^ti Yá Ndiǒxí sá yǔhú càháⁿ ndáá-í sá ñà túú xìní-í téé càcunehe-ndo-áⁿ —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

Te òré-ni-áⁿ nǐ cana ìⁿ lǐhi.

75 Te ní ndacu iní té Pèlú nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé sá cùmání-gǎ cana ìⁿ lǐhi te úní xito cáháⁿ-dé sá ñà túú xìní ñáhá-dě xii-gá. Te ní quee-dé tnuú ñáyiu-áⁿ cuáháⁿ-dé ìⁿ xio ní ndáhyú víhí-dě ní ndixi cuèchi iní-dé.

27

*Ndèca-güedé Jèsús cuáháⁿ núú tǎ Pìlatú
(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)*

¹ Te sátá nǐ túndaá te nchaa cue téé cùu dútú cúnùu, ndìhi cue téé cùu sacuéhé nǔú ñáyiu isràél ní

ndatnúhu-güedé nàcuáa cada-güedé cahni-güedé Jèsús.

² Te ní dácútú ñàha-güedé xii-gá, te ndèca ñàha-güedé cuáháⁿ núú tẽ Pilatú tée cùu gobiernú.

Ní xíhí té Jùdás

³ Te té Jùdás tée ní sáha cuendá ñáhá xii Jesús ní cutnùní iní-dé sá cáhni ñàha-güedé xii-gá, te ní ndixi cuéchi iní-dé sá ñà túú ní quide váha-dé sá dúcáⁿ ñi quide-dé ní sáha cuendá ñáhá-dě xii-gá núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá, te ní xica-dé cuáháⁿ-dé danhòcáva-dé ócó úxí díhúⁿ cuixíⁿ núú cuè dútú cùnù-áⁿ, ndihí núú cuè tée cùu sacuéhé núú ñàyiú israhél, chí diu cue tée-áⁿ ñi sáñaha-güedé díhúⁿ xii-dé.

⁴ Te òré ní quexìo té Jùdás-áⁿ núú ndécú-güedě, te xáhaⁿ-dě xii-güedé:

—Yúhú, ñá túú ní quide váha-í sá dúcáⁿ ñi quide-í ní taxi cuendá-í ñⁿ tée ñá túú tñahí cuéchi-xi cahni-ndo-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

Te cue tée-áⁿ ñi xáhaⁿ-güedě xii-dé:

—Nchúhú, ñá túú nǎgá cuendú cuiní-ndí cáhán ndihí ñàha-ndí xii-n, te mee-n nàha núu nása sàni iní-n càda-n —cachí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-dé.

⁵ Te té Jùdás ní dǎngoyo-dé díhúⁿ-ǎⁿ xití veñúhu càhnu sá ìo cùnùu, te ní xica-dé cuáháⁿ-dé ní dácuèhné-dé méé-dé.

⁶ Te cue dútú cùnùu ní naqueheⁿ-güedé díhúⁿ-ǎⁿ, te ní xitnàha-güedé:

—Díhúⁿ-a ní quéyǎhu cuendá sá cùú ñⁿ ñáyíu, núu xíǎⁿ vá cùú nàchihi-o xití càjá núú ñúhú sǎ cùú cuendá Yǎ Ndiǒxí —càchí-güedé xitnàha-güedé.

7 Te ní ndatnúhu-güedé te ní cuu ñⁿnuu-güedé cuendá nacuaaⁿ-güedé ñⁿ xichi núú cáá ñⁿuhu danani-güedé Núú Cuãha Nchaa Sá Cuãha Ñuhu, te xíaⁿ ñⁿ saaⁿ-güedé cuendá xíaⁿ nguñdüxi nchaa ñáyu véxi xica.

8 Te ní nadáma ñⁿuhu-áⁿ, te vitna dànani-güedé Ñuhu Yáhu Níñí, duha dànani-güedé.

9 Te ducaⁿ ñⁿ cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ ndí Jeremiás téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí ndéé sanaha, te duha ní cachí ndí: “Cue téé isràél ní cachí-güedé sá òcò úxí díhúⁿ cuixíⁿ cháhu-güedé cuendá ñⁿ téé queheⁿ cuendá-güedé. Te díhúⁿ-ãⁿ nàqueheⁿ-güedé,

10 te cuaaⁿ-güedé ñⁿ xichi núú nání Nñú Cuãha Nchaa Sá Cuãha Ñuhu, te ducaⁿ càda-xi chi ducaⁿ ñⁿ cachí Yá Ndiõxí cunduu”, duha ní cachí ndí Jeremiás-áⁿ.

Jèsús ndécú-gã núú tẽ Pilatú

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

11 Te Jèsús ndécú-gã núú tẽ Pilatú téé cùu go-biernú, te téé-áⁿ ñⁿ xicáⁿ tnúhú-dě núú-gã, te xãhaⁿ-dě xii-gá:

—¿Ndáá sá díú-n cùu-n téé yìndaha ñaha xii ñáyu isràél-ãⁿ? —càchí-dé xãhaⁿ-dě xii-gá.

Te Jèsús ní xãhaⁿ-gã xii-dé:

—Diu-í yìndàha-í yu —càchí-gã xãhaⁿ-gã xii-dé.

12 Te cue dútú cúnùu ndihí cue téé cùu sacuéhé núú ñáyu isràél sàcáⁿ cuéchi-güedé núú tẽ Pilatú cuendá Jèsús, dico mee-gã ni ñⁿ tnúhu ñá túú ní cáháⁿ-gá.

13 Te té Pilatú ní xãhaⁿ-dě xii-gá:

—Cáháⁿ, ná cuendá ñá túú cáháⁿ-n, te cundehe ñá ndéé duha titní cuéchi dàcaa cue téa-díquí-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

¹⁴ Dico Jèsús ñá túú tnàhí ni cáháⁿ-gá, te té Pìlatú téa cùu gobiernú-áⁿ ïo ní cuñúhu-dé sá dúcáⁿ ñá túú tnàhí ni cáháⁿ-gá.

*Ní quide ndáá-güedé sá cáhni-güedé Jèsús
(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)*

¹⁵ Te ndi tnahá nduu vico pascuá dácăcu té Pìlatú téa cùu gobiernú-áⁿ ìⁿ téa yìhi vecaá chi ducaⁿ tnàhí quide-dé, te mee ñăyiu cáháⁿ-yu te núu ndědacăa téa yìhi vecaá-áⁿ căcu-dé te téa-áⁿ dácăcu-dé.

¹⁶ Te dává-áⁿ yíhí ìⁿ téa nàni Barrabás vecaá, te téa-áⁿ ío cuendú-dé sá ïo nèhé ní quide-dé.

¹⁷ Te ní natacá nchaa ñăyiu, te té Pìlatú ní xícáⁿ tnúhú-dě núú-yu, te xáhaⁿ-dě:

—¿Ndědacăa núú ùú cue téa-a cuení-ndó dácăcu-í-güedé-í? ¿Té Barrabás ăⁿ Jèsús téa nàni Cristú? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-yu.

¹⁸ Te ducaⁿ ñí cáháⁿ té Pìlatú, chi ní cutnùní iní-dé sá dicó sá cuedú iní-güedé ducaⁿ ñí quide-güedé ní sáha cuendá ñáhá-güedé xii Jèsús núú-dě.

¹⁹ Te ñini núcóo té Pìlatú núú xèhndé-dé cuéchi ní tendaha ñàdihí-dé tnúhu cuáháⁿ núú-dě, te duha ndùu tnúhu ní tendaha-aⁿ: “Vá cání ìní-n ñá cada-n tée ní taxi cuendá ñáhá-güedé xii-n, téa ñá túú tnàhí cuéchi-xi, chi icuini ío nèhé ní dácótó ñàha saní-í cuendá-dé”, duha ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-aⁿ xii té Pìlatú.

²⁰ Dico cue téa cùu dútú cúnùu, ndihi cue téa cùu sacuéhé núú ñăyiu isràél ní xáhaⁿ-güedé xii ñăyiu sá ná cùñáhá-yu xii té Pìlatú dácăcu-dé té

Barràbás te cahni-dé Jèsús, te ní quidé-yu nàcuáa ní xáhaⁿ-güedě.

²¹ Te té Pìlatú-áⁿ nǐ xáhaⁿ tùcu-dé xií-yu:

—¿Ndědacàa núú ùú cue téa-a cuìní-ndó dàcácu-í?
—càchí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

Te ní xáhǎⁿ-yu xii-dé:

—Té Barràbás dàcácu-n —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

²² Te té Pìlatú ní xícáⁿ tnúhú-dě núú-yu, te xǎhaⁿ-dě:

—¿Te ná cuìní-ndó càda-í Jèsús téa nàni Cristú téa càchí sá Yǎ Ndiǒxí ní tendaha ñàha xii-dé véxi-dé ñuyíú-a-í? —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

Te nchaá-yu ní cáháⁿ-yu, te xǎhǎⁿ-yu:

—Cata caa-dé núú cùrúxí —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

²³ Te té Pìlatú ní xáhaⁿ tùcu-dé xií-yu:

—¿Te ná cúú cuěchi ní quide-dé nǔu ducaⁿ cuìní-ndó càda-í-dé-í? —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

Dico nchaá-yu uuⁿ-gá níhi ní cáháⁿ-yu, te xǎhǎⁿ-yu xii-dé:

—¿Cata caa-dé núú cùrúxí! —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

²⁴ Te té Pìlatú ní cutnùní iní-dé sá vǎ nihí-dé nàcuáa cada-dé, chí uuⁿ-gá ní nguíta ñáyíu xícuáá-yu, te xǎhǎⁿ ní xícáⁿ-dé ndute ní ndáhá-dě núú nchàa ñáyíu, te ní xáhaⁿ-dě xií-yu:

—Téa-a cùu-dé ìⁿ téa ñá túú tnàhí cuéchi-xi, te nchòhó cuìní-ndó sǎ cùú-dé, dico ñíu-ni mee-ndo cuído yáhu-ndo-dě chí yúhú vá cuídó yǎhu-í-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

²⁵ Te nchaá-yu ní xáhǎⁿ-yu xii-dé:

—jDiu nchúhú ndihi cue déhe-ndí cuido yǎhu-ndí-dé! —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu.

26 Te sátá dúcáⁿ te té Pìlatú ní dácăcu-dé té Barrábás, te ní táuchíúⁿ-dē ní cani-güedé Jèsús. Te sátá dúcáⁿ nǐ quide ñaha-güedē xii-gá, te ní táuchíúⁿ-dē candeca ñaha-güedē xii-gá quíhíⁿ cata caa ñaha-güedē xii-gá núú cùrúxí.

27 Te cue tée cùu sandadú té Pìlatú ndécá-güedē Jèsús cuánguihu xítí vehe cǎhnu cuu cuendá-dé, te cue tée cùu sandadú-áⁿ nǐ cana-güedé dava-gá cue sandadú núú dúcáⁿ ndēca-güedé Jèsús cuánguihu-áⁿ.

28 Te xíaⁿ nǐ taunuu-güedé dóo-gǎ, te ní dácuíhnú ñaha-güedé xii-gá ìⁿ dóo tícuèhé víhí.

29 Te ní cadúha-güedé ìⁿ coróná iñu ní chihi-güedé díquí-gǎ, te ní chitnǐ-güedé ìⁿ carrutí ndaha cùha-gá, te ní ngüíñí xítí-güedé núú-gǎ cúdíquí ndeé ñáhá-güedé xii-gá, te xǎhaⁿ-güedē:

—jÍo cǎhnu cuu yohó tée yìndaha ñaha xii ñáyiu isràél! —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedē xii-gá.

30 Te ní tíú dí ñáhá-güedé xii-gá, te ní queheⁿ-güedé carrutí sá nǐ sáñaha-güedé xii-gá te ní ducun-güedé díquí-gǎ.

31 Te sátá nǐ yáha ní cudíquí ndeé ñáhá-güedé xii-gá, te ní nataunuu ñaha-güedé xii-gá dóo tícuèhé víhí sǎ nǐ dácuíhnú ñaha-güedé xii-gá, te ní dándǐúnuu ñaha-güedé xii-gá dóo méé-gǎ, te dǎtnùní ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ núú cátá cǎa ñaha-güedé xii-gá núú cùrúxí.

*Sàta caa-güedé Jèsús núú cùrúxí
(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)*

³² Te ñùhu-güedé ndihì-gá ichi, te ní naníhí-güedě ñⁿ téé ñúú Cìrené nání-dě Xǐmú, te téé-án ñǐ quide yica-güedě ní xido-dé cùrúxí sá nchídó Jèsús.

³³ Te ní sáá-güedé ndihì-gá ñⁿ xichi núú nání Gǒlgotá, te tnúhu-ánⁿ quée-xí: Núú nání yìquì díquì ndǐyì, duha quèe-xi tnúhu-ánⁿ.

³⁴ Te xíán sǎñaha-güedě ndudí úá coho-gá ní cùu, te ñá túú ní xìhi-gá chi dico-ni ní xito ndée-gá.

³⁵ Te ní sata caa ñaha-güedě xii-gá núú cùrúxí, te sátá dúcáⁿ te cue téé cùu sandadú-ánⁿ ñǐ xito ndée-güedé ñúu ndědacàa-güedé cuu cuendá-güedé dóó-gá. Te ducaⁿ ñǐ cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ ñⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí ndée sanaha yòdo tnuní núú tütú-gá, te duha càchí-xi: “Ní xito ndée-güedé ñúu ndědacàa-güedé cuu cuendá-güedé dóó-gǎ”, duha ní cachí téé-ánⁿ te ducaⁿ ñǐ ngódó tnuní núú tütú-gá.

³⁶ Te sátá dúcáⁿ ñǐ quide-güedé, te ní ngóo-güedé ndèè ñáhá-güedě xii-gá.

³⁷ Te ní taxi ndecu-güedé ñⁿ sá ndèè lètrá ndàa díquí-gǎ. Te lètrá-ánⁿ càháⁿ-xi ná cuendá ducaⁿ ñǐ quide ñaha-güedě xii-gá, te duha càháⁿ lètrá-ánⁿ: “Tée-a cùu-dé téé yìndaha ñaha xii ñáyìu isràél”, duha càchí-xi.

³⁸ Te tnàhá úú cue téé cùu ñadúhú ñǐ sata caa-güedé díu-ni núú cùrúxí tucu, te ñⁿ-dé ní sata caa-güedé xio cùha-gá, te ìngá-dé ní sata caa-güedé xio dàtni-gá.

³⁹ Te nchaa ñáyìu yǎha yatni núú tácaà-gá-ánⁿ, te dàcuicó-yu díquǐ-yu ndèhe ñáhá-yu xii-gá, te

xĩcuèhé ñáhă-yu.

⁴⁰ Te xăhăⁿ-yu xii-gá:

—Yòhó cächí-n să dàngoyo-n veñúhu cahnú sá ïo cùnūu, te dandàa-n ingá veñúhu saa, te xití úní-ni nduu sa nadaxĩnu-n, te vitna tanūu núú cùrúxí-áⁿ dàcácu-n mēe-n te núu ndisa sá Dēhe Yá Ndiōxí cúú-n —cächí-yu xăhăⁿ-yu xii-gá.

⁴¹ Te diu-ni ducaⁿ cùdiquí ndeé ñáhá cuè tée cùu dútú cùnūu xii-gá, ndihí cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés, ndihí cue tée cùu fariséú, ndihí cue tée cùu sacuéhé núú ñáyiu isrâél, te xĩtnàha-güedé:

⁴² —Tée-a ní ndacu-dé ní dácăcu-dé dava ñáyiu, te mee-dě ñá ndácú-dě dàcácu nihnu-dé mēe-dě. Te núu ndisa sá cúú-dě tée yĩndaha ñaha xii ñáyiu isrâél, te na cundehe-o nuu-dé núú cùrúxí-a cuendá quĩndáá iní-ó-dě.

⁴³ Te cächí-dé sá sàndáá iní-dé Yă Ndiōxí, te mee-gă ná dàcácu ñaha-gă xii-dé te núu cùndahú iní ñáhá-gă, chi mee-dě cächí-dé sá Dēhe-gá cúú-dě —cächí-güedé xĩtnàha-güedé.

⁴⁴ Te ndeé tnàhá cue tée cùu ñadúhú táca xio xio diñi-gá xĩcuèhé ñáhá-güedé xii-gá.

Ní xĩhí Jèsús

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Te òré ní cuu cuádava nduu te ní cunee nihí ñuyíú, te ducaⁿ-ni cãa ní cuu caá úní sacuaa.

⁴⁶ Te òré sa ta cùyatni cuu caá úní sacuaa-áⁿ, te níhi ní cáháⁿ Jèsús, te cächí-gá:

—Èlí, Èlí, ¿láma sabàctaní? —cächí-gá.

Te tnúhu-án quée-xí: Ndiöxí méè-í, Ndiöxí méè-í, ¿ná cuendá ní dáñá ñàha-n xii-í?, duha quée-xi tnúhu-án.

47 Te dava cue téé xĩndecu yatni núú táca-gá-án ñĩ tecú dóho-güedé nàcuáa ní cáháⁿ-gá, te ní xítñàha-güedé:

—Tée-a càna-dé té Èliás —càchí-güedé xítñàha-güedé.

48 Te òré-ni-án ñĩ quene cunu ìⁿ cue téé xĩndecu-án ñĩ queheⁿ-dé luha cáchí, te ní chindóyo-dé xití ndudí íá, te ní chinenu-dé díquí ìⁿ yutnu càni te ní ndocani-dé ní chihi-dé yuhu-gá.

49 Te dava-güedé ní xáhaⁿ-güedě xii téé-án:

—Cundetü tnaa na cundehe-o nacoto núú quixi té Èliás dàcácu ñaha-dě xii-dé —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii téé-án.

50 Te Jèsús níhi ní cana saa-gá, te ní xihí-ni-gá.

51 Te sátá dúcáⁿ te ní ndátá dđó cúú còrtiná xití veñúhu càhnu sá ìo cùnuu ní quée dava ndáá, te ndàa núú ñĩnu ní ngüíta-xi ní ndátá, te ní tnáa, te dava cava nàhnu ní táhú.

52 Te dava yaú núú yĩndüxi ñáyiú ní xihí ní sándáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí ní nacaáⁿ te ní ndotó-yu.

53 Te sátá ñĩ yáha ní ndoto Jèsús, te cue ñáyiú ní ndoto-án cuãngüihú-yu xití ñúú Jerusálén, te cue ñáyiú ñúú-án ìo vài-yu ní xiní-yu cue ñáyiú ducaⁿ ñĩ ndoto-án.

54 Te sá dúcáⁿ nãndi ní quide-xi, ndihí sá dúcáⁿ ñĩ tnáa xíãⁿ ío ní yùhú téé cùu capitáⁿ ndihí nchaa dava-gá cue téé ndècu ndihí-dé ndèè-güedé yiqui cùñú Jèsús, te ní xítñàha-güedé:

—Sá ndàá ndisa sá díú tǝe-a cùu-dé Déhe Yá Ndiòxí ní cùu —cachí-güedé xǝtnàha-güedé.

⁵⁵ Te xica xǝnutníi vài ñáyiú dìhí ndéhǝ-yu nchaa nàcuáa ní quide ñaha-güedǝ xii Jèsús, te ñáyiú-án cùǝ-yu ñáyiú ní chindéé-yu Jèsús, te ndéé distritú Galiléa ní chinchícúⁿ ñáhǝ-yu xii-gá.

⁵⁶ Te tnuú ñáyiú-án tnàhá tá Màriá Magdalèná, ndihí tá Màriá nǎná tǝ Jàcobó ndihí té Chéé, ndihí nǎná cue déhe té Zebèdeú.

Chìndúxi-güedé Jèsús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Te ndècu ìⁿ tée cuica nàni-dé Chéé te cùu-dé tée ñúú Arimateá, te tnàhá-dé ní tnahá tnúhu-dé ndihí Jèsús. Te òré sa ní cuaa,

⁵⁸ te ní sáháⁿ-dé núú tǝ Pìlatú, te xǝhahⁿ-dǝ ñúu vá cùndèe iní-dé dañ-a-dǝ chindúxi-dé yìquì cùñú Jèsús. Te té Pìlatú-án ñí sáha-dé tnúhu, te ní táúchíúⁿ-dǝ sá cuǝha cuèndá-güedé té Chéé-án yìquì cùñú-gá.

⁵⁹ Te té Chéé-án ñí queheⁿ cuèndá-dé yìquì cùñú-gá, te ní chidúcúⁿnuu-dé ìⁿ dóó cuèxíⁿ dóó cándò.

⁶⁰ Te sa nchìí ìⁿ yaú sáá ñí caáⁿ té Chéé-án ìⁿ yìquì naha càva te xíáⁿ cúú cuèndá-dé, te yaú-án ñí chihi-dé yìquì cùñú Jèsús, te dǎtnùní ní sadí-dé ìⁿ yúú cáhnú yǝ quèhéⁿ yuhu yaú-án, te ní xica-dé cuánuhú-dé.

⁶¹ Te tnàhá tá Màriá Magdalèná, ndihí ìngá xíchí nání Màriá ní quexió-yu ní ngóo-yu yatni núú nchìí yaú-án.

Cue tée ndéé yaú núú yíhí yìquì cùñú Jèsús

62 Te sáta nĩ yáha ní quide túha ñáyi nchaa sá nándĩhi-yu nduu tněe nduu ndètatú-yu-áⁿ, te dıu-ni nduu ndètatú-yu-áⁿ nĩ sáháⁿ cue dútú cúnùu, ndihi cue tée cùu fariséu ní cáháⁿ ndihi-güedé té Pìlatú.

63 Te xăhaⁿ-güedě xii-dé:

—Yòhó tée cùnuu, véxi-ndí cächí tnúhu-ndí sá nĩ ndacu iní-ndí sá tēe ndehnde nĩ xihí-ăⁿ cächí-dé òré ndécú-gă-dé sá ndùu únı sá cùú-dé, te ndoto-dé.

64 Te tendaha-n cue tée na quihíⁿ-güedé cundeé-güedé yuhu yaú núú nĩ chihi-güedé yiqui cùñú-dé, chi na cuáháⁿ quihíⁿ cue tée ní xica cuu ndihi-dé duhu-güedě yiqui cùñú-dé, te cùñaha-güedě xii ñáyi sá nĩ ndoto-dé. Chi núu ducaⁿ na càda-güedé te ío-gá dandàhú-güedé cue ñáyi dàcúxı dàtná ní quide mee tēe ní xihí-ăⁿ —cächí-güedé xăhaⁿ-güedě.

65 Te té Pìlatú ní xăhaⁿ-dě xii-güedé:

—Náu cue sandádú-a candeca-ndo-güedě quihíⁿ, te cadı váha-ndo ndihi-güedé yuhu yaú-áⁿ nàcuáa tàú-xi cunduu, te na cundeé-güedé nàcuáa sàni inı-ndó cunduu —cachí-dé xăhaⁿ-dě xii-güedé.

66 Te cue tée-áⁿ nĩ xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te ní tee-güedé ìñ sèñá yúú ndèdí yèhe yaú-áⁿ, te ní dándõ-güedé cue sandádú-áⁿ ndèè-güedé yaú-áⁿ, te ducaⁿ nĩ quide-güedé cuendá sá vă yõ quihíⁿ nacaáⁿ yaú-áⁿ.

28

Nı ndoto Jèsús

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

1 Te sátá nǐ yáha nduu ndètátú ñáyiu, te ndumìngú nehé víhí-ní nǐ xica tá Màriá Magdalèná ndihí ingá xíchí nání Màriá cuángotó-yu yaú núú nǐ chihi-güedé yìqui cùñú Jèsús.

2 Te uuⁿni níhi víhi ní tnáa, te òré ducaⁿ nǐ quide-xi chi ñⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiǒxí ní quexìo-xi núú dúcáⁿ nchìi yaú núú nǐ chihi-güedé yìqui cùñú Jèsús, te ní xócání espíritú-áⁿ yúú ndèdí yèhe yaú-áⁿ te ní ngóo-xi núú yúú-áⁿ.

3 Te dàtná dátăsaⁿ-xi òré sàá ndúté dùcaⁿ datăsaⁿ-xi núú espíritú-áⁿ, te dóó níhnú-xí cuixíⁿ quiyí.

4 Te òré ducaⁿ nǐ quide-xi te cue sandàdú ndèé yaú-áⁿ nǐ quidi ñaha-xi xii-güedé sá nǐ yùhú-güedé, te ní nduá-güedé, te ní xíta sá xini tnùnì-güedé.

5 Te espíritú-áⁿ nǐ xáhaⁿ-xi xii cue ñáyiu dìhí cuángoto yaú-áⁿ:

—Nchòhó ñáyiu dìhí véxi coto yaú-a, vá yùhú-ndó chi yùhú cútnùnì iní-í sá nchòhó véxi-ndo nànducu-ndo yìqui cùñú Jèsús Yaá ní xihí núú cùrúxí.

6 Dico Yaá-áⁿ chi ñá túú-gă ndécú yìqui cùñú-gá iha, chi sa ní ndoto-gá, te diu ducaⁿ nǐ cachí-gá sá ndótó-gă cútnàhá vátá cùú-gá, te chí táquixi cundehe-ndo núú nǐ sacáⁿ-güedé yìqui cùñú-gá ní cùu te quini-ndó nă ñá túú-gă.

7 Te vitna ío ndihí chí cuaháⁿ núú xĩndecu cue téé ní xica cuu ndihí-gá, te duha cúñaha-ndo xii-güedé: “Ní ndoto Jèsús Yaá ní xihí ní cùu, te codonùu-gá núú-ndó quihíⁿ distritú Galiléa te yácáⁿ quini-ndó-gă”, duha cúñaha-ndo xii-güedé.

Duha ndùu tnúhu ní cachí tnúhu-í xii-ndo —càchí espíritú-án xáhaⁿ-xi xii cue ñáyiú ðíhí-án.

⁸ Te cue ñáyiú ðíhí-án ñí natnii-yu ichi, te súúní ndíhi cuánuhú-yu núú xíndecu cue téé ní xica cuu ndíhi Jèsús cuéndá nacani tnúhu-yu núú-güedě nàcuáa ní xáhaⁿ espíritú-án xii-yu, te cuéi ní yùhú-yu dico súúní cùdíí ìní-yu.

⁹ Te ichi ñùhú-yu cuánuhú-yu, te na iní-yu ní quexio Jesús núú-yu ní dándácóo váha ñaha-gã xii-yu. Te ñáyiú-án ñí ngüíñí xii-yu núú-gã, te ní numi ñàhá-yu xii-gá, te ní chiñuhu ñàhá-yu.

¹⁰ Te ní xáhaⁿ-gã xii-yu:

—Vá yùhú-ndó, chí cuàháⁿ cúñaha-ndo xii cue téé ní xica cuu ndíhi-í sá ná quíhíⁿ-güedé distritú Galiléa, te yàcáⁿ quiní ñàhá-güedě xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-yu.

Nàcuáa ndùu tnúhu ní nacani cue sandàdú

¹¹ Te ñini ñùhu cue ñáyiú ðíhí-án ichi cuánuhú-yu, te dava cue sandàdú cue téé ndèé yaú-án ní cùu ní xica-güedé cuánuhú-güedé ñuú cuéndá nacani tnúhu-güedé núú cuè téé cùu dútú cúnùu nàcuáa ní cuu.

¹² Te cue téé cùu dútú cúnùu-án ñí quide-güedé jùndá ndíhi cue téé cùu sacuéhé núú ñáyiú isràél, te ní ndatnúhu-güedé nàcuáa cada-güedé, te ní quide ndáá-güedé ndíhi cue sandàdú-án sã cuñaha-güedě vài díhúⁿ cuéndá dacuàndehnde-güedé.

¹³ Te ní xáhaⁿ-güedě xii cue sandàdú-án:

—Cuíni-ndí sá vã càháⁿ ndáá-ndó núú ñáyiú nàcuáa ní cuu, chí cúñaha-ndo xii-yu sá óré xidí-ndó ñí quixi cue téé ní xica cuu ndíhi-dé

ní dúhú-güedě yiqui cùñú-dé néhé-güedě cuáhán, duha cùñaha-ndo xii-yu.

14 Te núu na nihí té Pilatú téé cùu gobiernú tnúhu nàcuáa cùñaha-ndo xii ñáyiú, te nchúhú cada ndáá-ndí ndihí-dé cuendá sá ñà túú nă cada ñaha-dě xii-ndo —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii cue sandàdú-án.

15 Te cue sandàdú-án nă queheⁿ cuendá-güedé dîhúⁿ, te ní xica-güedé cuáhán-güedé te ní cáhán-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ cuè téé-án căháⁿ-güedé. Te nchaa ñáyiú isrâél ní níhî-yu tnúhu ní cáhán-güedé-án, te dîu-ni tnúhu-án cáhán-yu ndéé vitna.

Jèsús xăhaⁿ-gă xii cue téé ní xica cuu ndihí-gă nàcuáa ndiú chiuⁿ cada-güedé

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

16 Te ndi úxí ñⁿ cue téé ní xica cuu ndihí Jèsús ní xica-güedé cuáhán-güedé ñⁿ yucu càa dis-tritú Galileá núú nă xáhaⁿ-gă naníhî tnáhá-güedě ndihí-gă.

17 Te òré ní xiní-güedé Jèsús te ní chiñuhu ñaha-güedě xii-gă, dico dava-güedé sàni ñⁿ sani úú iní-güedé nŭu dîu-gă àdi ñă díú-gă.

18 Te Jèsús ní sándehe yatni-gă ndéé núú-güedě, te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Yúhú ndécú ndihí-í tnúhu ndee ìní táxí tnùn-í cuèi andiú te cuèi ñuyú-a.

19 Te vitna tàuchiúⁿ-í sá quihíⁿ-ndó nihíí ñuyíú căháⁿ-ndó tnŭhu-í núú ñáyiú cuendá tuha ñàhá-yu xii-í, te dacuàndute-ndó-yu. Te òré ducaⁿ càda-ndo, te cacunehe-ndo tătá-ó Dŭtú Ndiöxí ndihí yúhú Yaá cúú Dêhe-gă ndihí Espiritú-gă.

20 Te cúñaha-ndo xii-yu sá ná càdá-yu nchaa nàcuáa sa ní dánèhé ñáhà-í xii-ndo càda-ndo. Te na cächí tnúhu-í sá cùndècu ndihi ñaha-ni-í xii-ndo ñùyíú-a ndéé ná sàá nduu nàa-xi —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé. Te ducaⁿ na cùnduu.

Tnúhu ní cáháⁿ yǎ ndiǒxí xito cùu uú
New Testament in Mixtec, Peñoles (MX:mil:Mixtec,
Peñoles)

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Peñoles

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Peñoles [mil], Mexico

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Peñoles

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

872f7754-0986-5ecd-a059-925a708a6939